

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:
<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Axel P. Jensen

Haarlev og Himlingøje sogne

Træk af sognenes historie

Forfatterens forlag

Haarlev

1951

AXEL P. JENSEN

HAARLEV OG HIMLINGØJE
SOGNE

TRÆK AF SOGNEHISTORIE

FORFATTERENS FORLAG
HAARLEV
1951

Axel P. Jensen

L. P. OTTOSENS BOGTRYKKERI . HAARLEV

ISBN 87-981680-1-0

Lokalhistorisk arkiv for Vallø kommune fik officiel status og egne lokaler d. 8. maj 1981.

Ved samme lejlighed overdrog Axel P. Jensen arkivet – hvis eksistens alene skyldtes hans arbejdsindsats gennem mange år – til kommunen.

I de forløbne år har arkiv og støtteforening arbejdet på at få genudsendt Axel P. Jensen bog: Hårlev og Himlingøje sogne.

Bogen foreligger nu i fotografisk optryk. Eneste ændringer: Portrætets side 2 er tilføjet, kortene er forstørrede og i 4 tilfælde anbragt på sidste side.

Udgivelsen har kun været mulig med økonomisk støtte fra Vallø kommune, Vallø Stift, Sparekassen SDS, Privatbanken Hårlev afd., Tipsmidlerne og støtteforeningen hvorfor bringes vores bedste tak.

Lokalhistorisk arkiv for Vallø kommune
1985

Indholdsfortegnelse.

Indledning	side	5
Minder fra oldtiden	"	6
Bynavnernes oprindelse	"	9
Spredte minder fra middelalderen.....	"	10
Haarlev kirke		12
Haarlev kirkegård	"	16
Himlingøje kirke	"	19
Haarlev præstegård		22
Præsterne	"	32
Degnene.....	"	42
Skolernes historie:		
Haarlev skole	"	44
Haarlev overdrevs skole	"	56
Himlingøje skole	"	59
Landsbyerne igennem tiderne	"	74
Gårdenes historie	"	94
Haarlev kro og mølle	"	137
Sogneforstanderskabet	"	141
Haarlev brugsforening	"	147
Himlingøje brugsforening ..	"	149
Haarlev mejeri	"	150
Hvad de gamle fortalte.....	"	155

Indledning.

Haarlev og Himlingøje sogne, der i kirkelig henseende danner et pastorat og ligeledes i verdslig henseende en kommune, ligger i det sydøstlige hjørne af Bjevverskov herred.

Mod syd begrænses Haarlev sogn af Tryggevælde å og er her nabo til Karise sogn, og mod øst danner åen ligeledes det naturlige skel mellem Haarlev, Hellested og Varpelev sogne. Mod nord er det nabo til Store Taarnby og for Himlingøjes vedkommende til Vallø og Herfølge sogne, medens det mod vest begrænses af Enderslev og Vraaby sogne.

Hertil kommer den lille enklave, der hedder Haarlev Overdrev, som ligger ca. 8 km vest for hovedsognet, indklemmt mellem Karise, Dalby og Thureby sogne.

Egnens gamle navn er Skovboegnen, men for Haarlev-Himlingøje sognes vedkommende er der ikke megen skov tilbage. Her findes nu kun Grubberholmsskoven i Himlingøje sogn, men ældre folk kan endnu huske, at deres bedsteforældre kaldte visse dele af de yderste Haarlev- og Lille Lindemarker for »stubberne« (udl. sløbberne). Her på den gang knapt opdyrkede marker har altså i deres tid været minder om forlængst afhuggede skove.

I Haarlev sogn ligger foruden hovedbyen Haarlev byerne Lille Linde mod syd langs med Tryggevælde å, mod nord småbyerne Ammerup, Lystrup og Lille Taarnby.

Af gårdene i Haarlev er de fleste udflyttede omkring 1800, og stationsbyen, der nu er sammenbygget med den gamle by, har betydelig forandret det gamle landsbypræg. I Lille Linde er også enkelte gårde udflyttet og et par nedlagte, men Ammerup, Lystrup og Lille Taarnby har næsten fuldstændig bevaret det gamle præg, idet alle gårdene ligger på samme sted som i århundreder. Fra Lille Taarnby er dog en gård udflyttet, nemlig Kishøjgaard. Fra Himlingøje er også de fleste gårde udflyttet. Mange af husene er ligeledes gamle gadehuse, der næsten ikke er flyttet en tomme fra deres plads siden udskiftningen.

Minder fra oldtiden.

Enhver historie begynder som bekendt med en sagnhistorie. Vi kunne måske også begynde Haarlev sogns historie med en sagnhistorie, bl. a. med at nævne kong Hother, der nævnes hos Saxe, men alle sagn er jo temmelig usikre, og det er sagnet om kong Hother også og hans tilknytning til Haarlev ligeså. Vi kan derfor med rolig samvillighed sige, at Haarlev ikke har sat stærke spor i sagnhistorien.

Den virkelige historie begynder først der, hvor håndgribelige ting fortæller om svundne tiders mennesker, og her står Haarlev ikke tilbage for ret mange andre sogne i Danmark. Det vidner de mange markfund af stenalderredskaber om, som er gjort på markerne her, og det vidner den række af brøncealderhøje om, der ligger langs med Tryggevælde å, og ikke mindst de to store høje, Baunehøj og den såkaldte Hothershøj på kirkegården. Ingen af disse høje er undersøgt, så man ved ikke, hvad de indeholder, men de er betydelige minder om, at egnen her er blevet tidlig bebygget, og der har levet en talrig befolkning langs med den naturlige færdselsåre, som Tryggevælde å har været.

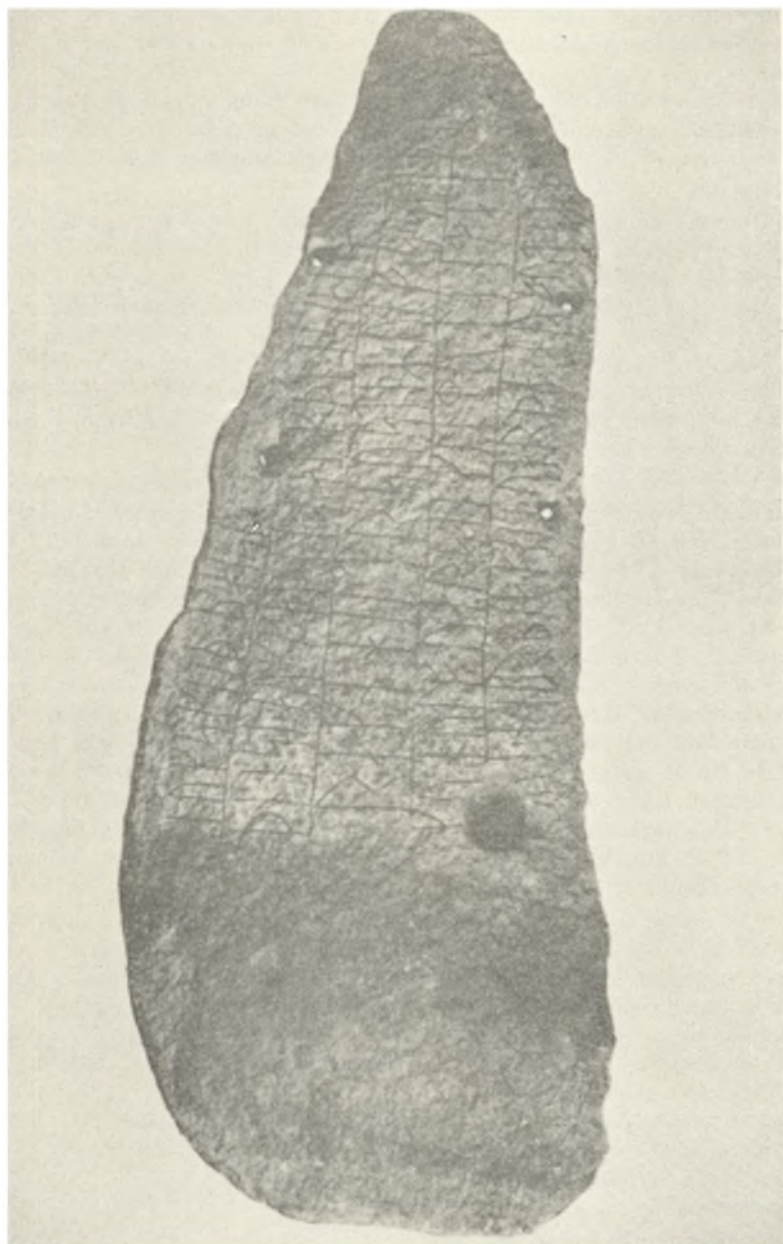
Fra jernalderen har Haarlev sit berømte minde i *Tryggevældestenen*, der samtidig er det første skriftlige historiske aktstykke fra egnen. Man regner med, at Tryggevældestenen stammer fra tiden omkring 900, men hvor den har stået oprindeligt, er der ingen, der ved. Fra 1867 har den stået på Nationalmuseet, men fra 1810 til 1867 stod den ved Trinitatis kirke som et led i en runeslenssamling, der fandtes her, hørende til vort første oldnordiske museum, der var anbragt på kirkens loft. Fra omkring 1650 stod den ved Vallø slot, og før den tid stod den i ca. 100 år i Tryggevælde borggård, hvortil den var flyttet fra sin oprindelige plads. Om denne så har været Kishøj eller højen på Haarlev kirkegård eller et andet sted i Haarlev sogn, kan ikke med bestemthed afgøres.

Stenen er den højeste af alle vore runestene, $3\frac{1}{4}$ m, og man mener, at den har været anbragt sådan, at $2\frac{1}{2}$ m har raget op over jorden.

Indskriften lyder i den af videnskaben godkendte oversættelse: »Ragnhild, Ulfs søster, salte denne sten og gjorde denne høj — og denne skibssætning — efter sin mand, Gunulv, en glammende (veltalende) mand, søn af Nærve. Få bliver nu født bedre end han. Han skal vorde en ræte (fredløs), som fortrædiger denne sten eller slæber den herfra.«

Har Haarlev ikke videre at fremvise af minder fra oldtiden, er Himmelhøj til gengæld så meget mere berømt. Ikke alene vidner den række af høje, der ligger vest for byen, om tidligere tiders beboere, men endnu mere de berømte fund fra gravpladsen i nærheden.

De første fund her blev gjort i tiden før 1829 og var blevet sendt ind til Frederik d. 6's dronning, der dette år skænkede de fundne oldsager til Nationalmuseet, blandt andet en høj glaspokal med pålagte kulørte tråde, 2 smukke sølvbægre samt flere interessante romerske bronzekar. Flere fund var i tidens løb gjort ved grusgravning, men gik imidlertid

Tryggevældestenen.

(Fra Nationalmuseets billedsamling.)

tabt. Således ved man, at et svært guldarmbånd var blevet solgt til en omvandrende guldsmed for 100 rigsdaler og senere solgtes i København for 300 rigsdaler. Da man fik opsporet den sidste køber, var det omsmellet.

I årene efter 1829 blev der gjort flere fund, f. eks. en broche af sølvklædt bronze med en runeindskrift, der er tydet som navnet HARISO, navnet på den kvinde, der har båret smykket, eller måske den mand, der har skænket hende det.

Der gik nu en lang årrække, hvor der ikke hørtes nyt fra Himlingøje-gravpladsen, men så begyndte anlægget af Den østsjællandske Jernbane, og i 1878 blev de næste fund gjort, da jernbanen netop skulle gå hen over et stykke af gravpladsen. En af jernbanearbejderne fik pludselig forskellige genstande på skovlen, som viste sig at være værdifulde minder fra fortiden, et stort romersk glasdrikkehorn, en guldfingerring, en sølvhårnål og en del glasperler. Omgivelserne blev nu systematisk undersøgt, men uden resultat. De fundne sager blev indlemmet i Nationalmusæets samlinger.

I året 1894 var ejeren af marken igen ved at grave grus og stødte da på nogle store sten, som skulle fjernes. Han fik da øje på et glaskar og var klar over, at stenene omsluttede en grav. Nationalmusæet fik underretning og tog fat på udgravningen, og nu kom den såkaldte rige mandsgrav til syne. Den døde lå udstrakt og havde fået et rigt gravgods med sig, på højre arm et svært guldarmbånd og en stor guldring på fingeren. I munden havde han haft et guldstykke for at kunne betale for sin overfart til dødsriget. Desuden indeholdt graven en del romerske bronzekar, men mest interessant var dog det glaskar, som Ole Olsen havde fået øje på, da han opdagede graven. Det blev optaget helt og viste sig at være prydet med påmalede, farvede dyrefigurer, der var indbrændt i glasset. Det viste sig at være et meget sjældent fund, idet der i Danmark kun findes 9 mere eller mindre hele glas af denne slags, og der er kun gjort lignende fund et par steder i verden, således i Nordtyskland og Afghanistan.

Det sidste fund på stedet blev gjort i 1949, da der igen blev gravet grus, og denne gang i større stil. Da man var kommet ca. 15 m fra det sted, hvor den rige mandsgrav var fundet, gav grusgravens væg efter, og der kom flere fine bronzekar til syne og skred ned med gruset. Nationalmusæet blev nu underrettet og stedet blev undersøgt. Man måtte til en begyndelse skrabe den nedfaldne jord igennem og lade den gå igennem et sold. Herved kom en guldfingerring til syne og tre smukt slebne glaskar, hvoraf de to var hele. En del andre ting var sikkert fulgt med gruslæssene ud på landevejen. Man bestemte sig nu til at undersøge systematisk, om der fandtes flere grave i nærheden, for at de ikke skulle få samme ublide medfart, og ved et system af grøfter blev jordbunden undersøgt, og det lykkedes nu at finde en grav 2 m under jorden, som viste sig at være rigt udstyret med gravgods.

I graven fandtes skelettet af en yngre kvinde, og den kan med rette benævnes den rige kvindegrav. Selve graven med alt dens indhold på plads blev optaget og ført til Nationalmusæet, hvor den nærmere undersøgelse af tingene fandt sted, og hvor det hele nu kan ses i de oprindelige omgivelser. Det er ubestridt det rigeste gravfund, der er gjort fra jernalderen.

Den døde kvinde, der var lagt på siden med benene let optrukne, havde guldarmbånd og guldfingerring på begge arme, en gulperle i håret og et guldstykke i munden. På hårets plads fandtes desuden en svær ornamenteret sølvhårnål. Klæderne har været holdt sammen af bl. a. 3 små sølvbrocher, og desuden fandtes en stor roselbroche af sølv med en runeindskrift, der er tydet som mandsnavnet WIDUHUDAR. En svær kæde af glas-, rav- og sølvperler havde den døde haft om halsen. Ved kæden hang en ornamenteret sølvamuletdåse, og desuden fandtes i graven en romersk sølvmønt, slået i Rom under kejser Titus år 80 e. K.

Ved den dødes fødder var anbragt en del romerske bronzekar, som havde indeholdt mad og drikke, og i et af bronzekarrene var anbragt to romerske glasbægre, det ene særlig prægtigt, prydet med pålagte hvide og blå glastråde.

Begge de undersøgte grave fra Himlingøje menes at stamme fra tiden omkring 200 e. K. De viser altså, at der har boet en velhavende slægt i det ældste Himlingøje, folk, som har haft forbindelser ud til den store verden, hvad enten de så har hentet de værdifulde sager ude i fremmede lande, eller fremmede landes handelsmænd har bragt dem her til vore kyster.

Iøvrigt er der ikke gjort fund af særlig betydning i disse sogne. I Lille Taarnby er der i en nu forsvundet høj, der har ligget, hvor nu møllen ligger, fundet en romergrav, hvori fandtes en træspand, en si og en smykkenål. I Haarlev er der ved udgravning fundet et par miniature-sværd, en nål med guldbelægning, 2 knive med guldbelægning, 3 rægeknive, 2 store halsringe og andre ting fra bronzealderen.

Bynavnenes oprindelse.

Som man så, nævnes der intet på Tryggevældestenen om kong Hother. Man kunne så tænke sig, at byens navn skulle være et vidne om hans eksistens engang i forsvundne tider. Også det er imidlertid tvivlsomt. De ældste bynavne i Danmark menes at være dem, der ender på -inge, og det er sandsynligt, at de stammer fra tiden omkring 500—150 f. Kr. Hvor disse byer ligger, har der været gammel agerjord, der lidlig har været opdyrket.

Navnene der ender på -lev, -løse og -sted stammer rimeligvis fra perioden før vikingeliden (500—700 e. Kr.). Disse navne findes næsten altid dannet af personnavne, og da -lev (leve) nærmest har betydet arvegods, har det altså fra begyndelsen været en enkelt mands ejendom.

Til de ældste navne hører Himlingøje, hvor -inge endelsen sikkert har været den ældste form og -højje endelsen en senere tilføjelse. Igenem tiderne har navnet været stavet forskelligt. I 1356 benævnes det Hymlynghøw, til andre tider Hymliingøwæ og Himlingoffue, Himlinge-høj, Hiemblingrøfve.

Navnet Haarlev hører derimod til bynavnene fra lidt før vikingetiden eller dennes begyndelse, og der er ingen tvivl om, at den første del af navnet er et personnavn. Derimod kan der herske tvivl om, hvad den mand, der har givet navn til byen, har heddet. I 1256 skrives navnet Hornlef. Af andre former fra ældre tid kan nævnes Hornlewe, Hornleffwæ, og det blev senere til Haarløffue, Horløv. Hvad enten han har været konge eller ej — en stormand har han været, og måske har han heddet Hother, snarere Horn eller noget lignende. Det er også muligt, at han ligger begravet sammen med sin familie i en af højene, Bauehøj eller Hothershøj.

De navne, der ender på -torp, -trup, -rup og -by, stammer fra selve vikingetiden o. år 1000. Her har vi også til et personnavn knyttet til -rup endelsen. Det er udflytterbyen. Det var jo ikke alle, der drog på vikingetogt, og nogle fik måske nok af en enkelt langtur, hvis de havde hjemlængslen i sig eller syntes, resultaterne af langturens anstrengelser ikke svarede til forventningerne. En eller anden har så som fører for en flok unge som der ikke blev jord og hus til i den gamle moderby, ryddet et stykke ødemark og bygget gårde her, og byen har fået hans navn. Ammerup skrives 1256 Ammæthorp, Lystrup samme sted Lyustorp. Lille Taarnby, som rimeligvis er en udflytterby fra Store Taarnby, har derimod taget navnet fra moderbyen med sig. Det samme gælder Lille Linde, der 1256 skrives Lyndæ paruum og senere Lindhæ Lithlæ. Den er sevsagt en udflytterby fra Store Linde. Begge de to sidste byer vidner om, at man ikke lod hensyn til sogne- og herredsgrenser.

Spredte minder fra middelalderen.

Det ældste skriftlige minde, Tryggevældestenen ufortalt, der findes fra Haarlev sogn, er et gavebrev, der udsledes 1. august 1256 af en slægtning af Skjalm Hvide, grevinde Ingegerd, der havde været gift med den tyske greve, Conrad von Regenstein. I dette brev skænker hun bl. a. til St. Clara kloster i Roskilde byerne »Horlef med 2de møller, Lyndelille, Jætneslev (Enderslev), Aggetorp (Aggerup), Lyustorp, Ammætorp og Thornbylles«, men hendes nærmeste arvinger var ikke tilfreds hermed, uagtet dokumentet var udfærdiget i ærkebisp Jacob Erlandsens nærværelse, og ved kong Christoffer I's mægling og ved brev af 8. juli 1257 måtte Ingegerd igen overlade til sin fætter Johan Johansen samt dennes svoger Andreas det gods, hun forhen havde givet klosteret.

Disse breve kan i sig selv være meget interessante, men det mest

interessante, de fortæller os, er måske det, at det er Hviderne, der engang har ejet jorden her i Haarlev og rimeligvis har bygget kirken. Her vil vi så kunne finde forklaringen på, at Haarlev kirke oprindeligt har været en toårnet kirke, bygget efter samme model som Fjenneslev og Tveje-Merløse kirker.

Den næste efterretning fra Haarlev sogn stammer fra 1346. A. Pedersen, Vallø, nævner i bogen »Vallø og Omegn«, at der har ligget en herregård i Lille Linde, men det eneste, man ved om den, er, at man kender et gavebrev fra 22. juli 1346, hvor Nicolaus Eriksen (af slægten Saltensee) de Lyndæ, skænker en del jordegods i Sjælland til sin svigersøn Niels Knudsen af Svanholm.

Om den lidligere herregård Grubberholm vides også kun lidt, men A. Pedersen siger i »Vallø og Omegn«, at den skal have været den ældste herregård i herredet. Gårdens ejere har en overgang været af Grubbeslægten, der stammede fra Alslevgaard. I følge sagnet skal gården være bygget af en frue, der pludselig forsvandt under et gæstebud, og efterkommerne var derfor bange for at bebo gården. I 1376 blev gården solgt til Eskild Falk til Vallø, der købte den af Peder Pedersen Grubbe, som havde arvet den efter sin fader. (Traps Danmark). Gårdens bygninger blev nu nedrevet. Endnu ses rester af voldgravene, men voldene er ifølge senere undersøgelser udjævnet dels over byggepladsen og dels over voldgravene, da gårdens bygninger blev revet ned.

Familien Falk, Bo Falk og Eskild Falk, på Vallø har i det hele taget samlet gods i Himlingøje. 1360 mageskifter Bo Falk med bisp Henrik i Roskilde alt sit gods i Værløselille (Fakse sogn) for noget gods i »Hymlingøffue«. Andetsteds fortæller A. Pedersen i »Vallø og Omegn«, at Bo Falk i 1365 afkøbte Adzer Bendixen Himlingøjegaard, (som muligvis er en anden større bondegård i byen.)

Vi hørte før, at Hvidernes slægt havde ejet jord i Haarlev sogn, en overgang antagelig det hele. Af andre prominente personer kan nævnes Valdemar Allerdag, som 1356 købte Jess Laurentsen af Væmmøtofte og hans datters gods i Hornleve. (Bratch: Væmmøtofte.)

Et sagn fortæller, at det gamle Tryggevælde skal have ligget i Haarlev. Gamle efterretninger tyder imidlertid på, at Tryggevælde har ligget i Karise sogn på samme sted som nu. At der har ligget en større gård i Haarlev, er imidlertid rigtigt, idet man ved, at der på den i året 1418 boede to brødre Niels og Peder Jensen, der førte en buk i våbenet. (Traps Danmark.) Sporene af et tårn eller en borg er i sin tid fundet på en bakke tæt ved byen øst for kirken (matr. nr. 4 og 5), hvor der er opgravet lilhugne kridtsten og fundet rester af kælderhvelvinger.

Haarlev kirke og kirkegård.

Haarlev kirke er ikke af de allerældste danske kirker, og hvornår den er bygget, vides ikke bestemt, men man kan dog sikkert regne med, at den stammer fra den store kirkebygningsperiode på Absalons tid. Endnu den dag i dag har den omtrent den størrelse, den oprindeligt har haft, og at det har været en dygtig bygmester, der har opført den, vidner dens regelmæssige grundplan om.

Vil man tænke sig kirken ført tilbage til sit oprindelige udseende, måtte de tre senere tilbygninger: Våbenhuset, sakristiet og tårnet, fjernes. Der ville da være tilbage en typisk romansk kirkebygning, som i sine dimensioner og udseende ville minde meget om kirkerne i Fjenneslev og Tveje-Merløse, der som bekendt er bygget af Absalons slægt. Ligesom disse har Haarlev kirke rimeligvis haft 2 tårne, der har hvilet på den daværende vestgavl og inde i kirken har været bæret af to lykkelige piller, hvis fundamenter ved udgravning, foretaget af Nationalmusæet, er fundet under kirkegulvet. Denne konstruktion har imidlertid ikke været særlig holdbar, og ret tidligt er disse tårne faldet ned og er omkring år 1500 blevet erstattet med det nuværende tårn.

Det tilsyneladende familieskab med Fjenneslev og Tveje-Merløse ville det være interessant at bevise. Muligvis kunne det jo være den samme bygmester, der har opført alle tre kirker. I Tveje-Merløse har bygmesteren efter sigende indhugget sit mærke i en sten i muren. Måske findes det samme mærke overkalket i Haarlev kirkemur og kommer frem engang ved et tilfælde, når kirken skal repareres. Andre ting, der tyder på, at familieskabet er sandsynligt, er det, at en slægtning af Skjalm Hvide, grevinde Ingegerd af Regenstein, har ejet det meste af jorden i Haarlev sogn. (Se forrige afsnit.) Altså har Haarlev sogn på den tid og muligvis i flere århundreder før været i Absalons slægts eje, og derfor kan det udmærket tænkes, at samme bygmester har stået for bygningen af Haarlev kirke.

Til kirken har der været to indgangsdøre, hvoraf den sydlige, der var mændenes, benyttes endnu. Kvindernes dør på nordsiden kan end-

nu ses tydeligt udvendig på kirkevæggen. På hver side af kirkeskibet har der været 4 højtsiddende, rundbuede vinduer, og vinduet over indgangsdørene har været særlig smukt udstyret. I koret har der været et vindue i hver side, og i Apsis-rundingen ses endnu tydeligt de tre tilmurede, rundbuede vinduer. De nuværende vinduer er indsat 1836.

Når man desuden tænker sig de takkede gavle fjernet, som først er kommet til efter ca. 1500, har man et indtryk af Haarlev kirkes oprindelige udseende.

Også indvendig har kirken set ganske anderledes ud. Oven over den nuværende hvælving ligger endnu et gammelt bjælkeloft, der indtil for ca. 100 år siden har været kirkeskibets loft. Det er dog ikke det oprindelige, men dette har ligget på samme plads, altså i en temmelig anseelig højde, idet skibets mure er over 7 m høje. Kun i koret har der været hvælving. Den nuværende hvælving er opsat 1838.

Der er ingen tvivl om, at der har været kalkmalerier, men hvor værdifulde de har været, ved man ikke. Rester af dem kan endnu ses over hvælvingen. Også i koret og på apsis har man fundet spor af forskellige dekorationer, blandt andet et billede af den hellige Kristoforus og en anden helgen.

Af kirkens inventar er en hel del også i årenes løb forsvundet. I 1658, da en afdeling svenske ryttere lå i Haarlev, afbrændte de præstens mensalgård og røvede kirkens hellige kar. Man fik anskaffet andre, og disse blev i 1685 omstøbt på den daværende præst Knud Christensen Døes og hustru Maren Ibsdatters bekostning. Herom vidner endnu indskriften på kirkens kalk.

Et pragtfuldt alterklæde og en gyldenslykkes korkåbe blev i 1718 givet kirken af dronning Anna Sophie, som dengang var Abbedisse på Vallø. Også de er forlængst forsvundet. Korkåben fandtes endnu 1832, men kunne da ikke repareres.

Selve alteret er af nyere dato, idet det er opstillet 1834, og det nuværende alterbillede er fra samme år og erstattede et maleri af nadveren. Den gamle altertavle var fra 1613 og havde indskriften: »1613, da Ditlev Holck til Eskildstrup var befalingsmand på Tryggevælde, er den gjort efter kongens befaling, den Herre Kristus og hans menighed til lov og ære«. Flere gamle helgenbilleder, der har været anbragt i koret, blev nedtaget i 1613.

Også døbefonten er blevet fornyet, og den nuværende er ingen pryð for kirken. Om den gamle font ved man, at den i 1686—87 blev flyttet fra sin oprindelige plads nede ved tårnet til »skriftestolens hidtidige plads i koret«.

I skibet er prædikestolen det ældste af inventaret, idet den stammer fra 1613 og sikkert har haft den samme indskrift som alteret fra dette år. I hvert fald er det Ditlev Holcks og hustru Margrethe Krabbes våben, den er smykket med. Den hører til Tryggevælde-typen som adskillige andre prædikestole i omegnens kirker og er muligvis skåret af

den københavnske billedskærer Engelbert Chastensen. Lydhimlen over prædikestolen, der er fra samme tid, har Christian IV's navnetræk og forbogstaverne til hans valgspog på latin, R. F. P. (Regna firmat pietas — gudsfrygt styrker rigerne).

Derefter lægger man særlig mærke til herskabsstolene. Figurerne på disse forestiller forskellige dyder som styrke og håb. I topstykkerne er skåret C 4 og Urnernes og Lindenovernes våben, hvilket hentyder til Sivert Urne, som var lensmand på Tryggvælde 1641—50, og hans hustru Helvig Lindenov, der døde 1646.

Endnu kan nævnes kirkens klokker, som er forholdsvis nye. Den ene er støbt 1801 og den mindste i 1828. Allerede før 1528 havde kirken to klokker, da der dette år blev afgivet een klokke, rimeligvis til at støbe kanoner af. I 1626 fik kirken en meget stor klokke, der i 1758 blev omstøbt til 2 klokker. Samme år blev den klokkestol, der endnu bærer klokkerne, opstillet. Kirkens ur er opsat 1847.

I ældre tid er der naturligvis, som det brugtes i alle kirker, foretaget adskillige begravelser inde i selve kirken og dens sakristi og våbenhus. Præsten Niels Jansen skal således være blevet begravet i en åben begravelse under sakristiet. Nogen mindesten over ham og hans hustru har man ingen efterretning om. Derimod meddeler pastor Willemoes i embedsbogen om indskriften på adskillige gravsten, som har været at finde i kirken. Hvornår de er forsvundet, vides ikke; måske findes nogle af dem endnu under det nuværende kirkegulv. Den eneste, der er bevaret, er præsten Mogens Laurentsen Gemellus' gravsten, der nu er opstillet ved kirkevæggen. Dens indskrift er delvis udslidt af mange generationers trin, men er bevaret i embedsbogen.

Den mest originale indskrift er præsten Legangers indskrift med runer over sin datter, hvis tragiske historie fortælles i det følgende afsnit.

Afskrift af inskriptionen i Haarlev kirke.

(Haarlev præstekalds embedsbog).

1. Paa en Gravsten i Koret: Conditur hoc tumulo doctus prudens ac pius ir, Dominus Magnus Laurentii Gemellus, præpositus provincie Biefferskov, et pastor hujus ecclesie vigilantissimus qui beate in domino obdormivit 7. Junij Anno Domini 1593:

(Her er begravet den kloge herre og fromme mand hr. Magnus Laurentius Gemellus, provst for Bjeverskov herred og dette sogns meget årvågne og påpasselige præst, som er saligt indsovet i Herren, juni Herrens år 1593).

2. Paa en Gravsten i Kirken næst ved Kordøren: Herunder hviler Velædle Frue Margarethe Agnethe Schytte, Hr. Ritmester Nicolai Gudes forðum elskelige Hustru, som var født i Pinnenburg i Holstein Aar 1664 den 12te Junii; udi 18 Aar 9 Mdr. og 2 Dages kiærligt Ægteskab med 5 Sønner og 4 Døltre velsignet og døde her i Haarlev udi Barnsnød uforløst den 20. December 1704.

3. Paa en Gravsten i Gangen lige ud for Prædikestolen: For Sl. Knud Hr. Otlesen — i denne Muld en Hvile blev — Langfredag, da man tusinde — til 700 nitten skrev — I Tal med Uger, Moders Liv — skiult, kom hans Møijes Aar — Hans Liv randt op i Walløbye — men fik i Haarlev sidste Skaar.
4. Paa en Gravramme: Herunder hviler Frants Nielsen Degn, som var barnefødt i Næstved og død i Haarlev i sin Alders 52. Aar og sit Embeds 35. — Saa og hans Hustru Karen Pedersdatter, som døde i Haarlev 1712 i hendes Alders 79. Aar.
5. Paa en Ligsten under Pulpituret: Obdormivit in Domini honistus ac doctus vir Georgius Matthio Wittebergensis, grondam Scriba Tryggeveldiæ, cum vixistet annos 44, die 7bris 10, Anno 1505 (et våben, der forestiller en stående engel med udbredte vinger og bogstaverne GM).
6. Paa en Ligsten sammesteds: Herunder ligger begravet Oluf Nielsen Degn, døde udi sit Alders 55. Aar. Gud giv ham en glædelig Opstandelse.
7. Paa en Ligramme under Taarnet: Herunder ligger begravet og hviler udi Herren erlig ung Person Sl. Søffren Søffrensen, barnefødt i Houbroe i Judland, som tjente Henrik Matzen, Ridefoged paa Tryggeveld, og døde i samme Tjeneste den 24. Juli 1645 udi sin Alders 19. Aar. Gud giffve hannem med alle Guds Udvalde, en glædelig Opstandelse paa den yderste Dag.
8. Paa en Gravsten sammesteds: Her under denne Sten ligger begravet saligt Barn ved Navn Jesper Klausen, Barnefødt udi Tryggeveld Mølle, som døde den 5. Maius Anno 1633. Hans Alder et halvt Aar og 17 Dage. Mærkerne (?) og (?) findes anbragt nederst paa stenen.
9. Paa den store Klokke: Anno 1626 er denne Klokke støbt, da Ærlig og Velbyrdig Mand, Friderik Reetz til Tygestrup var Befalingsmand paa Tryggeveld, Sognepræsten Mester Anders Frantzen. Ego lætatus sum Ps. 122,1.
++ Anno 1758 er denne Klokke paa Walløe Stifts Bekostning bleven omstøbt til tvende. ++ Soli Deo Gloria. Michael Carl Troschiæ Anno 1758.
10. Paa Sakristiets Mur med Runebogstaver: Hr. Niels Leganger lod her begrave sin Datter Anna Sylvia og satte Træer paa hendes Grav. Og paa Hebraisk med hebraiske Bogstaver: Herren gav, Herren tog, etc. (Bemeldte Jomfru Leganger var forlovet med Kromand Neergaard i Haarlev, som lod hende sætte sit Huus i Sland, medens han rejste bort for at hente nogle Fremmede, mod hvilke han vilde vise Opmærksomhed. Ved Hjemkomsten bragte han en Kone med, og Synet af hende skilte Jomfru Leganger ved Forstandens Brug og snart efter ved Livet. Faderen plantede 4 Kastanietræer over hendes Grav, hvoraf de 3 staar endnu i Væxt).

Haarlev 1820.

J. G. Willemoes.

Haarlev kirkegård.

Når man i vore dage går over en kirkegård og tænker på den poetiske betegnelse for den — de døde have —, vil man synes, at udtrykket dækker godt. Kirkegårdene er nu velholdte og om sommeren fyldt med blomster og grønne planter, der gør, at man føler sig som i en have. Læser man derimod gamle beretninger om kirkegårdenes røgt og pleje i ældre tid, får man et andet indtryk. Den første biskop på Sjælland efter reformationen, Peder Palladius, måtte foreholde folk, hvordan de skulle behandle deres kirkegårde med større respekt for de henfarnes minde. De skulle indhegnes ordentligt og forsynes med låger, så kvæg og svin ikke kunne komme derind og foranstalle ødelæggelser og uorden. Degnen skulle sørge for, at græsset blev slået, men man har underretning andre steder fra om, at han ordnede det på den måde, at han lod sine køer græsse derinde i stedet for.

Forholdene har sikkert været noget lignende her i Haarlev, selv om man ikke nogen steder finder skriftlige meddelelser herom. Hvordan der har set ud på Haarlev kirkegård, kan man kun tænke sig til. Gravene har ligget tilfældigt mellem hinanden og kun markeret ved en lille jordtue eller, hvis det kom højt, et lille træ kors, og der har sikkert ikke været megen kontrol med, hvornår man begravede i den samme grav igen. Efter udskiftningen skete der imidlertid en forandring i folks syn på kirkegårdene, og efterhånden kom der ønske frem om mere orden også her.

I 1818 kom der en ny præst til Haarlev, pastor Willemoes, broder til søhellen, og det ser ud til, at han straks efter har taget fat på reformer både med præstegården og kirkegården. I embedsbogen har han udført nogle tegninger, der viser kirkegårdens grundplan i 1818, og i 1821 som den lækkes ændret til. Her kan man altså få et indtryk af forholdene på den tid. Kirkegården har den gang været indhegnet af et sten- eller jorddige, der mod nord, vest og syd omtrent har fulgt den nuværende kirkegårdsmur, men mod øst nåede kirkegården kun til den østlige side af højen, så denne lå lige i det nordøstlige hjørne. Der var 3 indgange til kirkegården, en ved det sydøstlige hjørne af højen, en omtrent midt for kirkevejen og en, hvor den nuværende hovedindgang er. Desuden havde præsten en dør fra den længe, der grænsede op til kirkegården. Herfra gik der stier op til kirkedøren og tårnet og over til præstegården. Af gravsteder er der kun angivet 2 på tegningen, nemlig præstens og degnens. Det første der, hvor nu pastor Wihms gravsted er, og degnens et lille stykke oppe på siden af højen.

I 1822 blev kirkegården udskiftet, og hver enkelt gård eller hus fik sit gravsted. Der blev udarbejdet en udførlig fortegnelse over gravstederne og hvert fik et nummer. I alt blev der 105 pladser.

Princippet, man gik frem efter, var gårdmænd for sig og husmænd for sig, men tillige en geografisk inddeling, idet hver bys gårdmænd havde deres pladser samlet og husmændene ligeledes.

Præst og degn fik deres plads som tidligere nævnt, skolelærerne fik gravsted lige ud for døren ind til sakristiet, kromanden ved sakristiets østmur. Lille Linde bys gårdmænd fik plads lige inden for hovedindgangen til kirkegården, og Ammerup omtrent ud for indgangen til våbenhuset. Derefter fulgte op langs hovedgangen alle Haarlev bys gårde og på den modsatte side ind mod kirken nogle af Lille Lindegårde nærmest våbenhuset og derefter Lille Taarnby. Lystrup havde plads lige ud for korrundingen og sakristiet.

Dermed var alle de bedste pladser, som lå nærmest kirken, optaget. På den nordlige side af kirken og vest for gangen over til præstegården fik Haarlev Overdrev, hvis beboere alle var husmænd, deres grave, og hvad der blev tilbage syd for højen, fordeles mellem de øvrige byers husmænd. Et lille hjørne var forbeholdt fremmede.

Det er interessant at se, hvorledes den samme gård endnu op til vore dage i mange tilfælde har beholdt det samme gravsted.

Den første udvidelse af kirkegården er sket 1867, hvor stykket fra højen ud til landevejen er blevet taget ind, og samtidig blev ringmuren med de nuværende porte og låger lavet.

Oplysning

om de pladser på Haarlev kirkegård, som ved udskiftning tildeltes enhver af sognets beboere, belegnede ved nr. 1—104 i den hosslående tegning.

Haarlev Bye

- 39. Præsten
- 40. Degnen
- 41. Skolelæreren
- 38. Gæstgiver Bruun
 - 1. Gaardmand Niels Hansen
 - 2. — Lars Olsen
 - 3. — Hans Hansen
 - 4. — Jens Jørgensen
 - 5. — Hans Jensen
 - 6. — Lorentz Nielsen
 - 7. — Peder Svendsen
 - 8. — Henrik Nielsen
 - 9. — Lars Nielsen
 - 10. — Hans Jensens Enke
 - 11. — Niels Hemmingsen
 - 12. — Niels Larsen
 - 13. — Lars Jensen
- 82. Husmand Niels Svendsen
- 83. — Ole Nielsen Hugger
- 104. — Hans Bendtsen
- 85. — Peder Nielsen
- 86. — Jacob Rasmussen
- 87. — Lars Sørensen
- 88. — Heming Hemingsen
- 89. — Lars Olsen
- 90. — Jens Nielsen
- 91. — Niels Rasmussen

- 92. — Niels Olsen
- 93. — Hans Hansen
- 94. — Christian Larsen
- 95. — Niels Madsen
- 96. — Hans Knudsen
- 97. — Søren Pedersen
- 98. — Anders Sørensen
- 99. — Hans Olsen Smed

Ammerup Bye

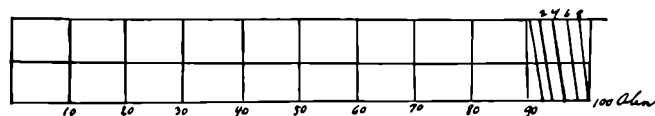
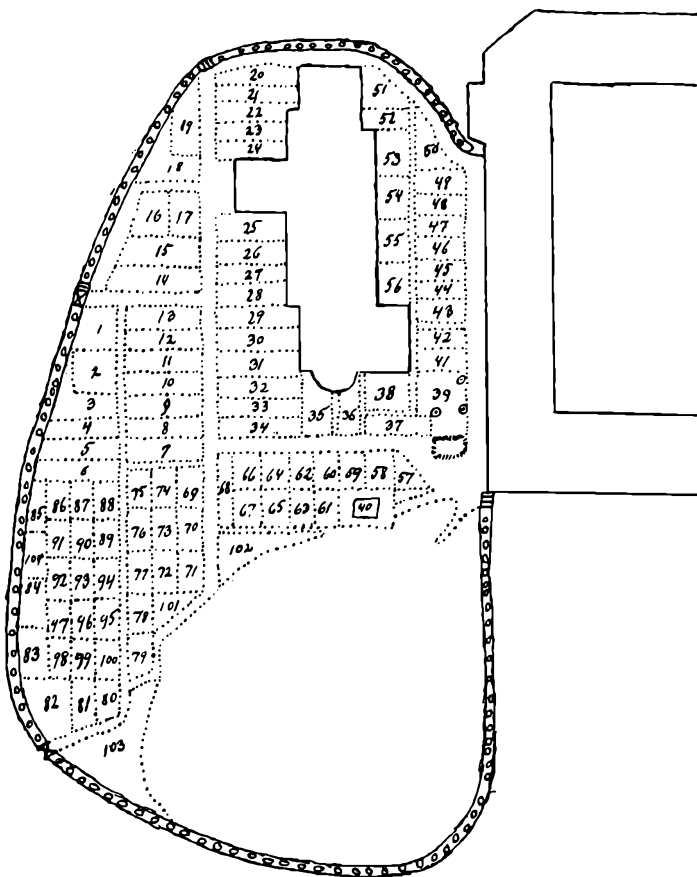
- 14. Gaardmand Peder Henriksen
- 15. — Rasmus Madsen
- 16. — Siger Olsen
- 17. — Hans Jensen
- 101. Husmand Peder Pedersen

Lillelinne Bye

- 18. Gaardmand Peder Jacobsen
- 19. — Jens Olsen
- 20. — Johan Caspersen
- 21. — Johannes Jørgensen
- 22. — Niels Jensen
- 23. — u. Jens Olsen
- 24. — Thomas Hansen
- 25. — Ole Madsen
- 26. — Jens Mortensen
- 27. — Peder Hansen

Harbor Svinquards Inffluenz

i Aarb 1822.

- 66. Husmand Lars Andersen
- 67. — Jens Hansen Smed
- 68. — Christian Olsen
- 69. — Ole Nielsen
- 70. — Ole Christensen
- 102. — Hans Nielsen
- 71. — Peder Bendtsen
- 72. — Hans Pedersen
- 73. — Torben Pedersen
- 74. — Niels Jørgensen

Lystrup Bye

- 34. Gaardmand Jens Jensen
- 35. — Niels Jensen
- 38. — Peder Nielsen
- 37. — Niels Nielsen
- 57. Husmand Christen Christensen
- 58. — Ludvig Hansen
- 59. — Anders Hansen

Lilletaarnbye

- 28. Gaardmand Søren Andersen
- 29. — Anders Pedersen
- 30. Jens Nielsen
- 31. — Lars Sørensen
- 32. — Hans Olsen
- 33. — Erik Rasmussen
- 75. Husmand Jens Madsen

- 78. — Peder Hansens Enke
- 77. — Niels Godtfredsen
- 78. — Ole Hansen
- 79. — Jens Nielsen
- 80. Søren Pedersen
- 81. — Niels Christensen

Haarlev Overdrev

- 42. Skolelæreren
- 43. Husmand Jens Hansen
- 44. — Lars Poulsen
- 45. — Niels Nielsen
- 46. — Ole Hansen
- 47. — Jens Larsen
- 48. — Henrik Jensen
- 49. — Hans Hansen
- 50. — Mads Larsen
- 51. — Jens Andersen
- 52. — Peder Andersen
- 53. — Niels Larsen
- 54. — Morten Nielsen
- 55. — Lars Hansen
- 56. — Jens Christensen
- 60. — Peder Madsen
- 61. — Jens Thomsen
- 62. — Hans Larsen
- 63. — Jørgen Rasmussen
- 64. — Jacob Andersen
- 65. — Mads Nicolaisen
- 103. Plads for Fremmede

Himlingøje kirke.

Himlingøje kirke er nu tilsyneladende ikke så meget forskellig fra så mange andre kirker, og dog har den engang været en af de ejendommeligste kirker i Østsjælland. Indtil tiden omkring reformationen stod der på dette sted en af de sjældne rundkirker. Endnu findes der

rester af denne, idet det stykke mur, hvorpå tårnets østmur er bygget, viser sig at være et stykke af rundkirkens mur. Ved udgravninger, der er foretaget i 1872, da kirken blev ombygget, fandtes tillige rester af rundkirkens grundplan, og det kunne konstateres, at kirkens indre tværmål havde været 7,13 m og murhøjden noget over 6 m.

Allerede i slutningen af middelalderen er kirken imidlertid blevet ombygget, og det nuværende kor er dengang blevet bygget til, og lidt senere er tårnet kommet til, så at kirken er blevet omdannet til et langhus. Der er imidlertid nu kun meget lidt tilbage af disse mure, idet kirken igen i 1872 blev udsat for en meget gennemgribende restaurering, der helt forandrede dens præg. Et skævtliggende våbenhus mod syd blev nedrevet og to korsarme opført, så at kirken nu fremtræder som en korskirke. Af skibets oprindelige mure står nu kun det nordvestlige hjørne.

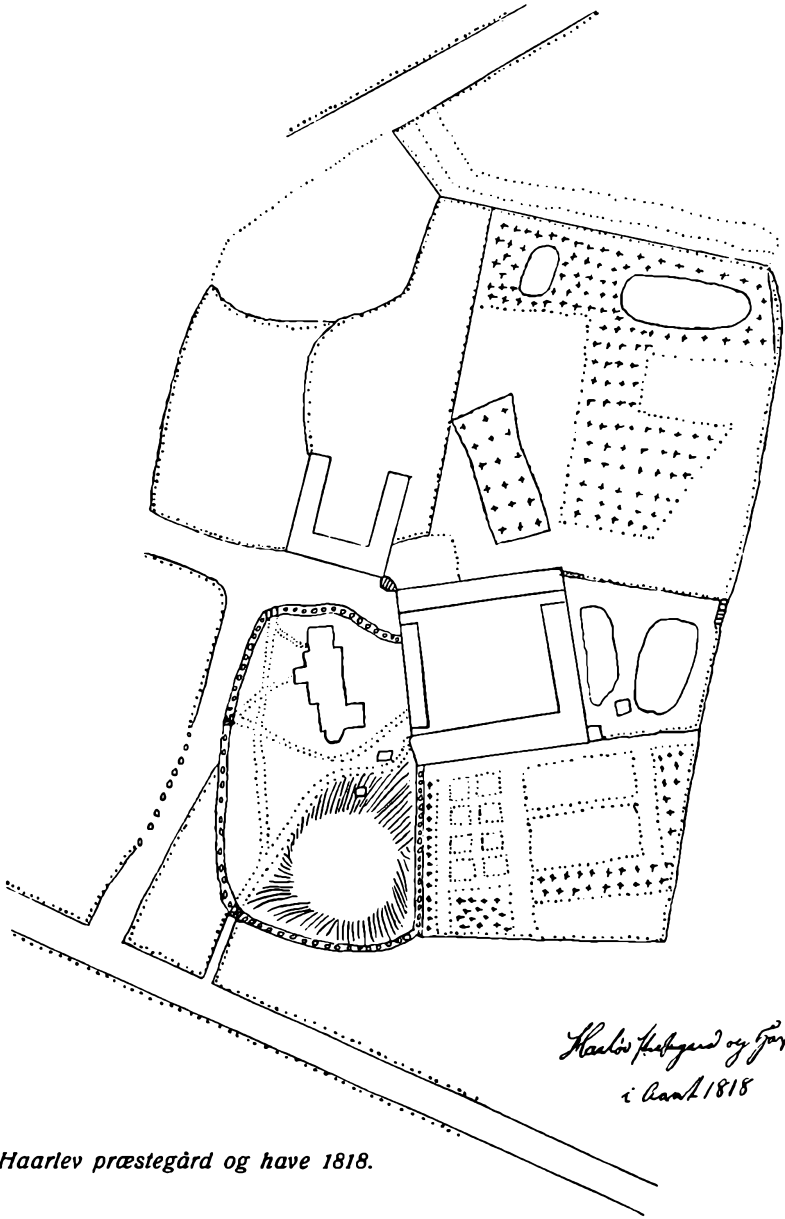
I koret og tårnrummet er der samtidige hvælvinger, medens kirkeskibet altid har haft hjælkeloft.

Af kirkens inventar lægger man naturligvis først mærke til altertavlen, der efter årstallet er fra 1600. Allerede i regnskaberne fra 1599 er den dog nævnt, idet den da er betalt med 60 rigsdaler. Hvordan felterne i den oprindeligt har været udstyret, vides ikke, da den er blevet restaureret flere gange. I 1833 blev den malet og forgyldt af C. Knippel, og i 1866 blev det maleri, der nu pryder den, opsat. Fra præstekaldets embedsbog vides, at den daværende præst, hr. Samuel, har ladet sit navn male på den: Samuel Johannis, Pastor Ecclesiae Ao 1600.

Prædikestolen er af Tryggevælde-typen og lavet i 1604 af Hans Snekker i Enderslev. Den bærer på hjørnestolperne de fire evangelister og som femte figur en nøgen kvindelig herme.

Stolestaderne er delvis fornyede, men en del af udsmykningen på dem stammer dog fra stolestader, der anskaffedes i 1635. Samtidig med stolestaderne opsattes i 1635 et pulpitur, som dog nu er forsvundet.

Endnu kan nævnes kirkens klokker. Den ældste stammer fra Christian 4.s tid og bærer årstallet 1647. Den anden er fra 1737 og er i en senere tid rimeligvis foræret kirken af Vallø, hvor den først har været benyttet.

*Haarlev præstegård og have
i Aarh. 1818*

Haarlev præstegård og have 1818.

Haarlev præstegård.

Præstegården i Haarlev har sikkert ligget på samme plads som nu, så længe den har eksisteret. Den ældste beretning om den gives af pastor Leganger, der i embedsbogen skriver, at i magister Anders Frantzsons tid »skal Præstegaarden være opgaaet af Vaade-Ild«. Det skulle være sket engang i årene 1620—40. Ved en reparation på præstegården i Legangers tid havde han fundet en stor mængde halvforbrændte papirer og bøger, blandt andet »et fragmentum af Frid. 2.de store Bibel og nogle Præsternes autographa, hvoraf adskillige vare paa latin«. Da kirkebøgerne på Legangers tid begyndte 1641, drager han deraf den slutning, at branden er sket før 1641.

De gamle kirkebøger fra 1641 er desværre forsvundet allerede før 1820, da de ikke fandtes på pastor Willemoes' tid. De nu bevarede kirkebøger begynder først 1755.

Da der ikke haves underretning om andre brande eller ødelæggelser af præstegården, må man antage, at den præstegård, som Anders Frantzson har bygget op, i det store og hele er den samme, der lå her, da pastor Willemoes tiltrådte embedet i 1818.

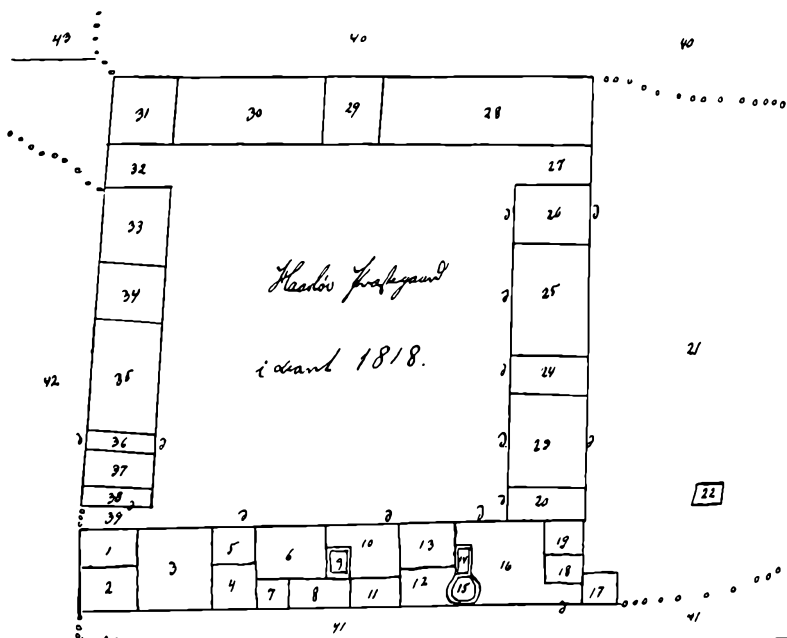
Efter udskiftningskortet fra 1798 har vejen både til præstegården og degneboligen været den gamle vej ned over bækken. Antagelig har der ikke været bro over denne, da der efter sigende langs med vejen har ligget en række store »trædesten«, som nu er forsvundet. Ved tøbrudstider har det derfor sikkert kunnet hænde, at både præst og degn har været delvis afskåret fra omverdenen.

Præstegården var en firelænget stråtekt gård. Stuelængen har ligget foran den nuværende med gavlen helt hen til kirkegården, og den søndre længe langs med kirkegården helt ned til midten af den nu anlagte vej og har været forbundet med degneboligen med et gærde. Her i hjørnet har porten været.

På en plan over præstegård, have og kirkegård, som pastor Willemoes har tegnet i 1818, ses det, at der nu var blevet anlagt vej langs med den sydlige kirkegårdsмур. Omtrent ud for koret har der været anbragt en låge i kirkegårdsdiget hvorfra der førte en sti op over kirkegården hen til præstegården.

Da pastor Willemoes kom hertil, var præstegården meget forfalden og gammel og trængte i høj grad til udbedring. Han gik straks i gang med at bygge den op, men tegnede først op, hvorledes den var indrettet 1818, og i årene 1819—21 blev der bygget ialt 53 fag op, og indretningen fuldstændig forandret. Tegningen fra 1821 viser den nye gårds indretning og omgivelser.

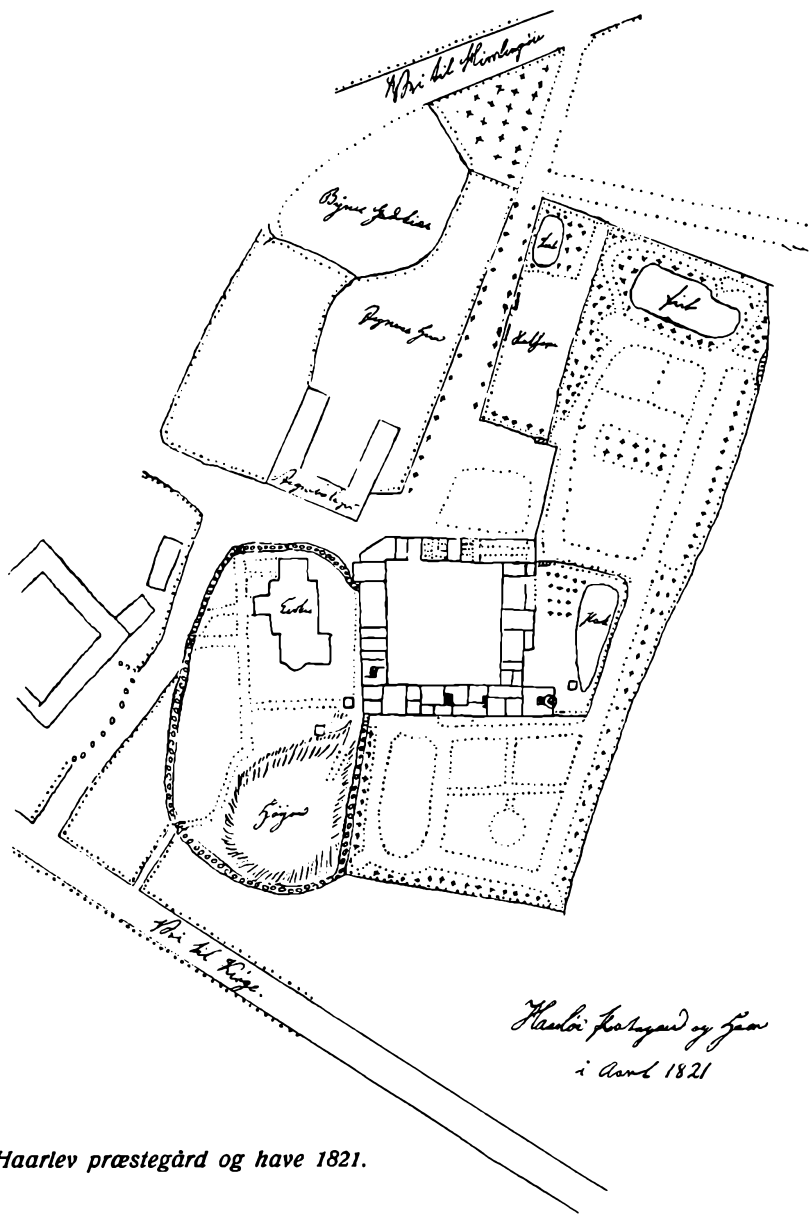
En vigtig forandring var, at porten nu flyttedes hen i den vestre længe, og der anlagdes, sikkert i 1819, en vej herfra ned til Himlingøjevejen. I de følgende år meldes der ved de årlige syn over præstegården om den vel vedligeholdte præstegård, og når der er noget at udsætte, er det kun småting.

Oplysning

om Tallenes Betydning i Tegningen over Haarlev Præstegaard i Aaret 1818.

1.—2. Gæstekamre	24. Skærreløe
3. Storstue	25. Kostald med 11 Baase
4. Havestue	26. Faarehuus
5. Forstue	27. Port
6. Dagligstue	28. Lade
7. Mosters Kammer	29. Tærskeløe med Port
8. Sovekammer	30. Lade
9. Køkkenskorsten	31. Vognskuur
10. Køkken	32. Port til Byen
11. Spisekammer	33. Lade
12. Folkestue	34. Tærskeløe
13. Mellekkammer	35. Lade og Tørvehuus
14. Brøggersskorsten	36. Gang til Kirkegaarden
15. Bagerovn	37. Huggehuus
16. Brøggers	38. Kammer til fremmede Kale
17. Locum	39. En Slippe med Stakit
18. Svinestie	40. Baghaven
19. Ølkammer	41. Den forreste Have
20. Karlekammer	42. Kirkegaarden
21. Baggaard	43. Degneboligen
22. Brønd	d. d. udvendige Døre
23. Hestestald til 9 Heste	

Haarlev præstegård og have
i Aar 1821

Haarlev præstegård og have 1821.

Da biskop J. P. Mynster i 1835 havde været på visitals i Haarlev, skrev han i sin visitatsbog: Præstegården meget god og smuk. Haven stor og meget kiøn. Den sløder til Kirkegaarden, som er »i Form af en Have«, men i sit slags meget nel. Paa *den* den store, smukke, med til dels meget gamle Træer beplantede Hothers Høj, hvor »den rige Kong Hother« skal ligge begravet. Derom skal en sten have vidnet, som først blev flyttet til Vallø, men nu findes paa Runde Taarn. Heraf skal Byen have sit Navn, egentlig »Hothersløv«.

En Præst, Mag. Krog, som døde 1698, og efterlod et særdeles godt Rygte, skal i det sidste Aar af sit Liv have boet i Kirkehøien og bere- det sit Dødsleje i Haven.

Haarlev er en stor og ved de mange Kirsebærhaver venlig By. Haarlev Kirke tilhører Vallø Stift. Den er meget stor og meget høj, men har kun Bræddeloft. Den har nylig faaet en ny Allertavle, men som ikke duer stort. Prædikestolen er nylig forskiønnet, og nye store, smukke vasa sacra anskaffede. Ved en nær forestaaende Hovedreparation kan Kirken blive meget smuk. —

Det er altså biskop Mynsters indtryk af byen, og hvad han har hørt om kong Hothers høj og Tryggevældstenen m. m. Hvad han har fået at vide, bygger på den første forkerte tydning af stenens indskrift, som kendtes dengang.

Sådan lå præstegården til op imod 1898. Ved denne tid blev det meste af jorden udstykket og solgt, så der kun blev en parcel på ca. 26 tdr. land tilbage. Udlængerne, der efterhånden var blevet gamle og forældede, blev revet ned, og de nuværende, der i størrelse bedre svarede til jorden, byggedes 1899. Det nye stuehus byggedes lige øst for, hvor det gamle stuehus lå, 1892.

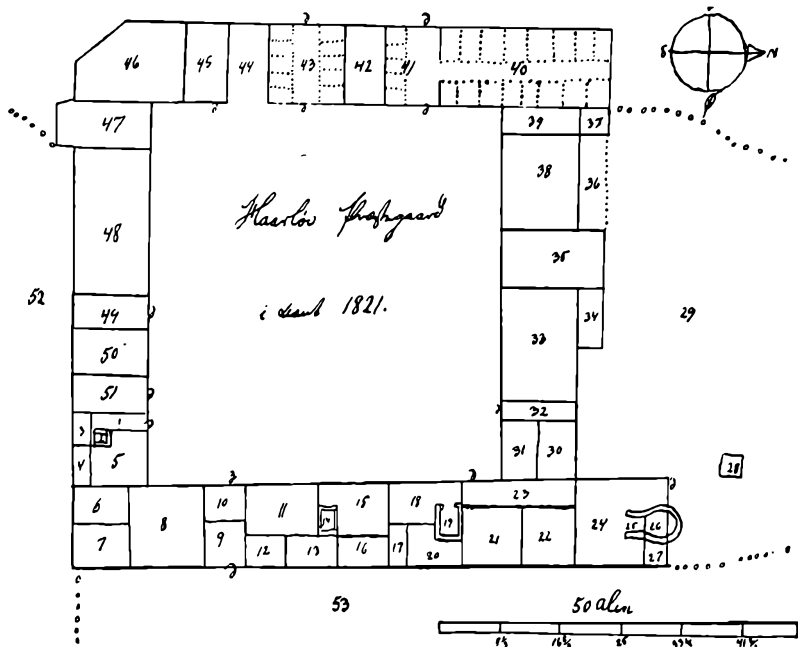
Præstegården blev udstykket i 1898 i flere småbrug. De 30 tdr. land solgtes til brygger Rasmus Pedersen, L. Linde, der byggede Haarlev bryggeri 1899. Rasmus Pedersen var født i Lundby 4/1 1848, søn af arbejdsmand Peder Rasmussen og hustru Magnine Christensdatter, Lundby, død 7/5 1927, gift i Lundby 13/4 1881 med Ane Kirstine Jensen, f. 28/1 1855, datter af hmd. Jens Nielsen og hustru Elise Marie Jensdatter, Lundby, død 23/6 1930.

Rasmus Petersen solgte 1912 bryggeriet til Axel Nielsen, f. 16/6 1884, søn af brygger Anders Nielsen og hustru Ane Sofie Hansen, Nyraad, gift 25/8 1912 med Elisabeth Marie Christensen, f. 11/3 1885, datter af mejerier Niels Christensen og hustru, Sandby.

I Aaret 1819 blev bygget af nyt Tømmer: Brøggershusel, 4 Fag; den vestre Længe 21 Fag; ialt 25 Fag. Samme Aar blev lagt nyt Loft og Gulve over det nye Køkken, Folkestue, Mælkestue etc.

I Aaret 1820 blev bygget af nyt Tømmer 3 Fag midt i den nordre Længe, indrettet til Tærskelo.

I Aaret 1821 blev bygget af nyt Tømmer den søndre Længe med 25 Fag, indrettet til Lade, Vognskur, Huggehus og Studerekammer. Nyt Loft og Gulv blev lagt i de 4 østlige Fag af denne Længe.

Oplysning om Tallenes Betydning i Tegningen over Haarlev Præstegaard i Aaret 1821

1. Gangen til Studerekammeret	28. Brønden
2. Skorstenen ved samme	29. Andegaard
3. Brændekammer	30. Maltkammer
4. Pulterkammer	31. Rullestue
5. Studerekammer	32. Hønsehuis
6—7. Gæstekamre	33. Lade med 6 Vægge
8. Storstue	34. Andehuis
9. Havestue	35. Tærskeloe med Port
10. Forstue	36. Svinegaard
11. Dagligstue	37. Svinehuus
12. Kammer	38. Lade med 5 Vægge
13. Sovekammer	39. Faarehuus
14. Skorsten	40. Kostald med 14 Baase
15. Stue	41. Hestestald til 5 Heste
16. Jomfruens Kammer	42. Skiæreloe
17. Sovekammer	43. Hestestald til 10 Heste
18. Køkkenet	44. Port
19. Køkkenskorsteen	45. Karlekammer
20. Spisekammer	46. Krogladen
21. Folkestue	47. Tærskeloe med Port
22. Mælkestue	48. Lade med 8 Vægge
23. Gang mellem Køkken og Brøggers	49. Tærskeloe
24. Brøggers	50. Vognskuur med Port
25. Skorsteen	51. Huggehuus
26. Bagerovn	52. Kirkegaard
27. Locum	53. Have
	d. d. udvendige Døre

Foruden præstegården, som ved udskiftningen havde et jordtilliggende på 91 tdr. 3 skp. land, har der til embedet hørt en del mensalgods, som rimeligvis i den katolske tid er blevet skænket kirken som sjælegaver. På pastor Legangers tid var allerede noget af det afhændet, idet 2 afbrændte gårde i Grubberholm var lagt ind under Vallø hovedgård, og heraf svaredes der årlig den 1. maj 6 tdr. byg. Endvidere solgte Leganger et stykke mensaljord i Vraaby, kaldet Tveden, til Vallø i 1764 for en årlig afgift af 3 rdl. Jordstykket var på 2 tdr. hartkorn. Tilbage var så en mensaljord i Haarlev på 5 tdr. 3 skp. 2 fjk. 2 alb., en annexjord i Himlingøje på 4 tdr. 4 skp. 1 fjk. hartkorn. På mensaljorden i Haarlev lå der indtil 1658 en gårds bygninger, som svenskerne satte ild på, da de var her, og den blev aldrig opbygget. Jorden blev delvis lagt ind under præstegården, dog var en del af den i 1688 bortfæstet til degnen. For havens skyld, som hørte til gården, blev der på grunden bygget et hus, der først blev afhændet o. 1870.

Tid efter anden forsvandt også alle disse herligheder, og det er ikke uden føje, at pastor Würtzen i 1854 skriver, at da gæstgiver, prokurator Bruun i 1802 fik arvefæsteskøde på de sidste rester af annex- og mensaljorden, som han i 1809 overdrog til grev Moltke, Bregentved, »skille Hr. Wulff kaldet ved den sidste Rest af de forud så betydelige Annex- og Mensaljorder«. Tilbage var dog endnu det før omtalte hus med have og — ikke at forglemme — præstegårdens 91 tdr. land.

Huset findes endnu og er det nuværende matr. nr. 39.

(Se iøvrigt følgende indberetninger.)

Fra Haarlev-Himlingøje Præstekalds Protokol.

Indberetning fra Pastor Leganger 1765 til Biskop Hersleb.

Præstekaldet ved Haarløf og Himlingøye i Biefverskov Herred hører til det kongl. Stift og Grævskaab Walløe, som har jus patronatus vocandi til begge Sogner; nuværende Præst og Degn ere med hendes Majestæts, Enke-Dronningen Sofiæ Magdalænæ Approbation kaldede af hendes Durchlauthighed Fru Abbedisse Lovisa Sophia Friderica, fød Hertuginde af Holstein-Glücksborg.

Kaldet er af følgende Beskaffenhed:

Det tiendegivende Bøndergods Hartkorn er i begge Sogner 466 Tdr. 1 Skp. 1 Fjk. 1 Alb: Derpaa findes for nærværende 61 Decimantere, 31 Fæstehusmænd, og i Haarløf Bye 1 Kro med Mølle. Communicanternes Tal har i nogle Aar nu omstunder været 330 til 350.

Præstegaardens frie Hartkorn er 18 Tdr. 5 Skp. Dertil ligger i Haarløf Bye en Mensal-Jord 5 Tdr. 3 Skp. 2 Fjk. 2 Ab., i Himlingøye en Annex-Jord 4 Tdr. 4 Skp. 1 Fjk. og i Wraabye en Mensal-Jord 2 Tdr. — af disse 3 særskilte Jorder svarer Præsten alle Skatter og Onera (??), men har derimod fra Arilds Tid havt dem alle Tiende-frie, saa at fra det Aar 1660 er aabenbare og beviisligt, at ingen Tiende har været krævet eller givet: højere i Tiden har jeg ikke agtet nødig at efterforske derom.

Om dette Mensal-Gods vilde mine Efterkommere annamme følgende Underretning: 1 Punkt: Den Jord i Haarløf, at paa samme har fra gammel Tid været Gaard og Bygning, som ved fiendligt Indfald i det Aar 1658 blev afbrændt og ruineret; da Jorden siden har været henlagt og brugt under Præstegaarden. I Provstiets Skifte-Protocoll har jeg fundet i det Aar 1697. er ved Skiftet efter Præsten Mag. Krog gjort nogen Paastand ang. Gaardens Opbygning med videre. Da Deusion er givet af Skifteretten, hvorved Jorden er, Som den da fandtes, overleveret Successor Mag. Cl. Schmidt, paa Grund af det, som tilforn havde været handlet ved Skiftet efter Si: Hr. Hans Andersson, i hvis Tid Gaarden var af Fienden ødelagt, og paa Grund af Landmaalings-Forretningen, som har lagt denne øde Mensal-Jord under Præstegaarden. Ellers har Præsterne i Eftertiden for Havens Skyld, som tilhørte Gaarden, bygget et Hus der ved, hvilket endnu findes, og indrenter en god Leye, saa længe samme vedligeholdes: efter Gæld og Forbedring har den ene Præst og Efterkommere ey Ret at kræve af den anden, men af Beboeren efter hans Fæstebrev eller Contract, thi den, der vil nyde usumfructum af Huset, maa holde det ved lige: og Huset er formedelst Haven til god Nytte, og har gierne været lejet bort til en Mand af et fornødent Handværk. 2 Angd. Annex-Jorden i Himlingøye blev og ved ovenmældte Forretning handlet, men da ikke vides, at derpaa har været Bygning, ey heller Plads dertil findes, saa forblev denne Annex-Jord i samme Stand som tilforn, og bliver lejet bort til Bønder i Himlingøye, som i min Tid har svaret deraf aarlig Leye 24 Rdl. 3 Angd. den Mensal-Jord, 2 Tdr. Hartkorn i Wraabye, er det i indeværende Aar 1764 truffet saadan Handel og Forandring: At da samme Jord har alleneste været Præsterne i Haarløf til stor Besvær og Omkostning, saa har hendes Høy-Fyrstel. Durchl. Fru Abbedissen paa min underdanigste Ansøgning og Forestilling absolveret, at denne Mensal-Jord maatte antages under Stiftets samlede Hartkorn i Wraabye mod en vis aarlig Afgift til Præsten i Haarløf, hvorom da en Convention er oprettet, den 20. Jul. 1764 og derpaa in originalii lilligemed mit Skøde, overleveret at forblive ved Stiftets Arkiv, som de rekte Hiemels- og Adkomst-Krav. At derfore Efterkommere i Kaldet kand vide paa hvad Vilkaar dette Mensal-Gods er afstaaet fra Kaldet, agter jeg det nødigt her at indføre en rigtig Gienpart af det udstedte Skiøde-Brev, hvilket saaledes lyder:

Jeg underskrevne, *Niels Leganger*, Provst i Biefverskov Herred, og Sogne-Præst til Haarløf og Himlingøye Sogner, kiender herved og vitterligt gjør, at jeg for mig og efterkommende Sogne-Præster til fornævnte Sogner, i Kraft af Hans Kongl. Majestæts allernaadigste Confirmation af 28. Sept. 1764 paa en, imellem det Kongl. Stift Walløe, ved Kongl. Majestæts Amts-Forvalter over Tryggevelde Amt, Jens Rosted som Forvalter over fornævnte Stifts Gods, paa Stiftets Vegne, og mig paa egne og Efterkommeres Vegne i Haarløf og Himlingøye Sogners Præstekald, den 20. Jul. 1764 indgaaede og oprettede Convention og For-

ening, som af Stiflets Høyværdigste Frue Abbedisse, Hendes Høy-Fyrstel. Durchld. Prinsesse Lovise Sophie Friderigue til Holstein-Glücksborg, naadigst er approberet under samme Dato, haver afstaaet og skiødet, saasom jeg hermed afstaar og skiøder til Høybemeldte Kongl. Stift Walløe, en Jord kaldet Tveden, efter Tryggevælde Amts Matricul, matriculeret under Wraabye Sogn og Bye og beliggende paa Wraabye-Mark, samt ansal for nye Matriculs Ager og Eng Hartkorn, 2 Tdr., som hidtil har ligget til Haarløf Præst eller Præstekald, hvilken Jord, som af Alders Tid har været tiendefri, saa Høybemeldte Kongl. Stift Walløe maa fra 1. Maj. 1765 og herefter, eye, nyde og beholde til ævindeligt frie Eyendom, med all dens rette Tilliggender af Ager, Eng, Vand og Kral, intet undtaget, af enten Herligheder eller Rettigheder, som der til i nogen Maade med Rette kand henhøre, eftersom det Kongl. Stift, ifølge den allernaadigst confirmerede Convention, fornøjer Præsten i Haarløf, nu værende og herefter kommende, med en aarlig Rente paa 3 Rdl., som af en Kiøbe-Summa, der ikke af Præsten i Kaldet har kunnet modtages, men bliver heftende ved Stiflet til Sikkerhed, siger Trej Rigsdaler, af Stifts-Kassen, til hvert Aars 1. Maji, som da bliver første gang at erlægge til 1. Maji 1766, og saaledes aarlig vedholder: samt Stiflet Selv svarer alle Kongl. Skatter og Udstaar all Tynge deraf, som af sin egen Eyendom. Thi hiemler og frelser jeg herved paa egne og efterkommende Sogne-Præster til Haarløf og Himlingøye, deres Vegne, det Kongl. Stift Walløe denne foreskrevne, saa kaldet Tvede-Jord, for Mands Tiltale, ved allerhøjsbemeldte Kongl. Confirmation paa Conventionen, som in originali er med dette Skiøde overgivet til Stiflet. Til Sladfæstelse haver jeg dette med min egen Haand underskrevet og mit Signeti her trykt. Datum Haarløf Præstegaard, d. 24. September 1765.

N. Leganger, c.c.

Det erfares altsaa af ovenanførte Convention og Skiøde, at til Vederlag for Mensal-Jorden i Wraabye, nyder Præsten i Haarløf aarligen af det Kongl. Stift Walløe, 3 Rdl., mod Befrielse af alle Byrder og Ansvar af samme Jord.

Beregning over Kaldets Indlægter.

Tienden kand, naar Omkostninger og den paalagte Consuntion fradrages, nogenlunde ansættes til 150 Rdl. som er omtrent 12 Skl. a Td. Hartkorn. Ved Offer og Accidencier er paa en Tid af 10 a 12 Aar mærket temmelig Forringelse, saasom Bønderne, især de af Haarløf Sogn, er i den Tid meget forarmede, saa at, naar det ene Aar lignes med det andet, kand Middel-Tal af Høytidernes Offer være 60 Rdl. og af de uvisse Accidencier 30 Rdl. Lamme- og Kvægliende, samt Smaa-Redsler af Oste-Penge, Giæs, Høns etc. være noget ulige men ved Sammenligning af adskillige Aaringer har jeg erfaret, at disse Ting udgiør aarligen, i det mindste 50 Rdl. Af Walløe Hovedgaard svares til hvert Aars 1. Maji 6 Tdr. Byg, som en Refusion for 2de afbrændte Gaarde i Grubberholm. For Tveden, som ovenmeldt, svares 3 Rdl. Af Annex-Jordenes

Leye, kand, naar Skatterne er fraregnede, blive i Behold for alle Tien- dens Dele og Landgilde 8 a 10 Rdl.

Præstegaarden med underliggende Mensal-Jord er af en god Avling, og har for sig selv 2de fordelagtige Indelukkere: det ene til aarlig Græs- gang, det andet til en Enghave: Begge har jeg i disse sidste Aaringer med temmelig Omkostning faaet fraskille, da her tilforn var stor Man- gel paa Græsgang, saa at Avlingen for den som formaar at drive den tilgavns, den bedste Del af Kaldets Indkomme. Ligeledes har Præste- gaarden i min Tid vundet en mærkelig Forbedring derved, at den forbi- løbende Aae, som tilforn var tilgroet, og derfor fordærvede alle Enger deromkring med det udbredende Vand, holdes nu under aarlig Rødning, avnored alle bløde Moradser bliver til Enge, og Præstegaarden fik ey ellene sin egen særskilte Enghave, men har, og Deel med Haarløf Bye i en anden Indlukning, som giver Græs og Tørveskær.

Præsteenke er ikke nu ved Kaldet: Den sidste, som døde Aar 1752, fik aarlig Pension 33 Rdl. 2 Skl.

Degnekaldet beregnes at indkomme 150 Rdl. Den nuværende Degn købte Boligen af sin Formands Enke for 100 Rdl. Til Degnekaldet er en liden Avling af 10 Skp. Hartkorn.

Skolerne ere, i Haarløf Sogn een, som tilforn var Kongelig, af de i 1721 funderede, men nu Proprietær-Skole, til hvilken Tryggevælde Godseyere beskikker Skoleholder: og i Himlingøye een, hvortil Stiftet Walløe beskikker Skoleholdere.

I Kaldet er ingen Slags Stiftelser, Legatum, eller Donation til fat- tige, eller Gudeligt Brug, uden de almindelige Anstalter til de Fattiges Underholdning.

Indberetning

fra Pastor Würtzen 1854 om Haarlev Præstekalds Kapitaler.

Under Henhold til Cirkulære af 29. August, der under 23. Sept. ind- traf i Haarlev, paaligger det mig at indberette, hvilke Kapitaler Haar- lev Præstekald allerede maatte besidde, og hvilke aarlige Afgifter der er betinget af de fraskille Jorder, dertil om den Forøgelse af Kapital- formue, der kan forventes ved Afhændelse af det Gods, hvoraf Præste- kaldet endnu er i Besiddelse. — — Jeg undlader derfor ikke herved at meddele følgende Oplysninger: Haarlev Præstekald eier ingen Kapitaler med mindre de 4 Bankactier, som ere tilfaldne Kirken ved Indfrielsen af 1/6 af Bankhæftelsen, tør betragtes saaledes, uagtet de ere indfrie- dede et Laan hos Walløe Stift af 400 Rdl. efter Obligation af 11. Dec. 1841, af hvilket Laan Kaldet maa svare de anordningsmæssige Skatter.

Hvad de til Præstekaldet tidligere henhørende Mensal- og Annex- jorder angaar, da ere de paa et jordløst Mensalhus i Haarlev nær, hvor- af aarlig svares 12 Rdl., alle afhændet for bestandig mod ubetydelige Afgifter; nemlig:

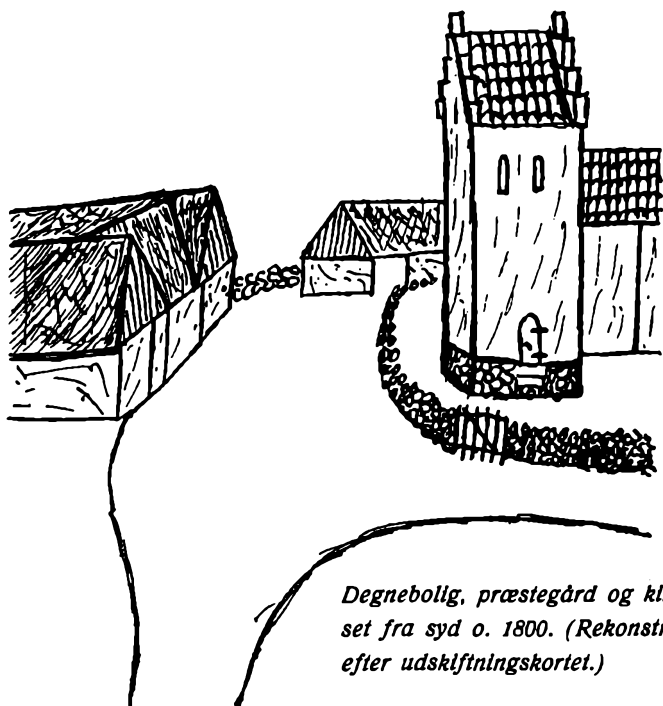
1. En Mensaljord paa Wraaby Mark, matriuleret i sin Tid for 2 Tdr. Hartkorn er af Provst Leganger overladt til Walløe Stift for 3 Rdl. aar-

lig Afgift med Indbegreb af alle Tiender og andre Rettigheder. Et derom udstedt Dokument som af Godset allernaadigst er bekræftet under 28. September 1764, bærer Vidne om denne Handel.

2. Tvende Mensalgaarde i Grubberholm ere for omtrent 180 Aar siden nedbrudte, og Jorden lagt under Wallø Hovedgaard, som derfor svarer sin Afgift af 6 Tdr. Byg aarlig. Intet skriftligt bestaar herom uden en Efterretning i en gammel Embedsbog.

3. En Mensaljord i Haarlev med Hartkorn efter gl. Matr. 5 Tdr. 3 Sk. 2 Fjk. 2 Alb. og en Mensaljord i Himlingøje med Hartk. efter gl. Matr. 4 Tdr. 4 Sk. 1 Fjk. ere lillige med Rettigheder til alle Tiender ved Arveskøde dateret 18 Feb. 1802 mod aarlig Afgift af 15 Tdr. Rug og 15 Tdr. Byg overdraget daværende Gæstgiver Prokurator Bruun, som under 10. Marts 1809 overdrog sin Arvefæsterettighed til disse Jorder til Grev Moltke paa Bregentved, hvorved Hr. Wulff skilte Kaldet ved den sidste Rest af de fordum saa betydelige Annex- og Mensaljorder.

4. Hvad det jordløse ovenfor omtalte Mensalhuus, der ved Skjødet er tilfæstet Hmd. Niels Larsen og Hustru paa Livstid, angaar da kan det ikke antages, at det fortiden vil kunne sælges med nogen Fordel for Kaldet, selv om Fæsterne maatte ønske at købe det som Ejendom.

*Degnebolig, præstegård og kirke
set fra syd o. 1800. (Rekonstruktion
efter udskiftningskortet.)*

Præsterne i Haarlev-Himlingøje.

Hvad man kender til præsterne her før og lige efter reformationen, er meget lidt. I Det kongelige Bibliotek findes en lille latinsk bog, der stammer fra det gejstlige kalente for Ramsø og Bjevverskov herred, der var i virksomhed fra omkring 1470 til noget efter reformationen, og her nævnes blandt andre som medlemmer:

Johannes de horløffue

Johannes Timme de horløffue,

Barqvardus de horløffue,

Petrus Mathie de horløffwæ.

(Se N. P. Nielsen: Bygden omkring Køge Aa).

Som den første præst efter reformationen nævner Wibergs Præstehistorie: Hr. *Jeppé* . . . , men så ved man heller ikke mere om ham. Derefter nævnes *Mogens Lauritsen Gemellus*, hvis gravsten endnu er bevaret og opstillet mellem våbenhuset og lårnnet. Stenen har tidligere ligget foran alteret, hvor graven sikkert har været. Hvornår Mogens Lauritsen er blevet præst her, vides ikke, men i 1587 var han provst for Bjevverskov herred. I 1580 nævnes han (i følge Ny kirkehist. Saml. 6, 320) som lejer af en af universitetets gårde på Nørregade. Efter Kirkenistoriske Samlinger 3, II. 364 og Ny kirkehist. Saml. VI, 620 skulle han have været her endnu 1607, men dette er dog vistnok tvivlsomt, da han ifølge gravstenens indskrift er død 7/6 1593. Indskriften er næsten ulæselig. (Se side 14) Gemellus betyder tvilling.

1593.— *Samuel Hansen Schrøder* blev allerede i 1580 (if. Wibergs Præstehistorie) kaldet til adjunktus et successor i Haarlev og var altså kapellan og udset til efterfølger. Han er da sikkert blevet sognepræst ved formandens død 1593. Leganger nævner i embedsbogen, at han har truffet hans navn i en gammel trykt bog fra 1608, og hans navn fandtes på altertavlen i Himlingøje, der har været anskaffet i hans tid. I 1610 deltog han i den udvalgte prins Christians hyldning, men må være død i de nærmeste år derefter. Han var gift med Kathrine Hansdatter Albertsen, datter af Sjællands biskop, Hans Albertsen. (Schrøder nævntes 1613 i forbindelse med Køge huskors. Præsteindberetning 1757).

—1641. *Magister Anders Frandsen Bruun*, søn af sognepræst Frants Malsen (Brun) i Stouby-Hornum, var her i 1616, da han nævnes som vidne ang. et præstevalg i Enderslev (Rørdam: Claus Lyscanders Levned). 1624 er han så vidt vides blevet provst i Bjevverskov herred efter Lyscander i Herfølge, og han omtales endnu som provst 1641. Leganger skriver i embedsbogen, at hans navn fandtes på den største klokke, som blev omstøbt i 1758, »da jeg forlangede den gamle Inscription conserve-redt«. Han er sikkert død 1641. (Var udvalgt til at møde på rigsdagen i Odense 1638.)

1641—1671 *Hans Andersen Høfding*, f. o. 1614 på Lolland, var den næste sognepræst. Han var student fra Slagelse 1633 og blev ordineret 1/4 1640. Han var derefter kapellan i Tholstrup-Ugerløse (ved ordinationen kaldes han Lollandus), men er alltså ret snart blevet sognepræst her. Hans første hustru hed Maren Andersdatter Bruun og var sikkert en datter af formanden. En datter af dem var gift med præsten i Tølløse-Aagerup og var (if. præstebereftningen her fra 1757) født i Haarlev præstegård ca. 1646. Høfding var gift 2. gang i Stubbekøbing 3/12 1654 med Judithe Engberg, datter af provst Jesper Engberg (stamfader til familien Engberg). Hun døde først omkring 1690, da hun nød distributs af enkeassen til 1689.

Høfding oplevede de bevægede tider i Svenskekrigens tid, hvor fjen­den på sin vej fra Vordingborg til København fulgte den gamle landevej igennem Haarlev. 1658 huserede svenskerne slemt i præstegården, og præstens mensalgård gik op i luer og blev aldrig bygget op senere. Kir­kens hellige kar blev røvel og måtte erstattes. I de sidste par år af sin levetid var Høfding provst, rimeligvis fra 1669 til 1671, da han døde.

1671—1692 *Knud Christensen Døes* var student fra Frederiksborg 16/11 1657 og blev 1665 sognepræst for Vesteregede sogn, ordineret 7/6 s. å. 26/4 1671 kaldedes han til sognepræst i Haarlev-Himlingøje, blev 1689 provst for Bjevverskov herred og døde 1692.

Han var gift med Maren Ibsdatter Tuxens, der var enke. Den 27. okt. 1665 fik de kgl. bevilling til vielse i huset. Der var ingen børn i ægte­skabet, men hun havde en datter, Birgitte, i første ægteskab, der blev gift med eftermanden (testamente af 20/4 1692 mellem Døes og Maren Ibsdatter, præsteindberetn. 1757, Bjevverskov herreds skifteprotokol). Ma­ren Ibsdatter levede endnu 1697, da der oprettedes pensionskontrakt mel­lem mag. Schmidt og enkerne Døes og Krog.

Knud Christensen Døes og Maren Ibsdatters navne findes endnu be­varet på allerbægeret i Haarlev kirke, som de lod omsløbe i 1685.

1692—1696 *Magister Peder Hansen Krog* blev student fra Sorø 2/12 1664. Straks efter formandens død er han 6/5 1692 blevet kaldet til præst her og samme år provst for Bjevverskov herred. Den 3. juli 1695 blev han gift med ovennævnte Birgitte Davidsdatter (Holst?)

Leganger fortæller om ham i embedsbogen: Krog har været en be­reist og vel studeret Mand, Lient i civil Embede, førend hand blev Præst. Bønderne have fortalt adskillige, ikke ve! trolige Ting om ham; ogsaa dette, at hand i sin Sygdom lod sig lægge i sin Liigkiste, og bære ud i Haven, hvor hand ogsaa døde. Ellers have jeg fundet visse Tegn, at hand har været en gudfrygtig og retsindig Mand.

Andet sted i embedsbogen fortælles, at gamle bønder har fortalt, at man har set ham efter sin død stå på kirkehøjen og lyse velsignelsen over byen.

Han døde 9/5 1696. Hans hustru fødte 5/12 samme år en søn, som i dåben fik navnet Peder. Skiftet efter ham findes i Bjeverskov herreds skifteprotokol 31/5 1697. Hans bogsamling vurderes her til 67 rdl. 16 sk.

1696—1716 *Magister Clemen Vilhelmsen Schmidt*, f. 2/2 1670 i Skanderborg, var søn af regimentskirurg Vilhelm Schmidt og hustru Christine Rafn. Han var student fra Aalborg 20/7 1689, magister 11/5 1696 og blev kaldet til sognepræst i Haarlev-Himlingøje 16/5 1696, gift 19/5 1697 i Hillerød med Dorthea Marie Sørensdatter Giessing (kgb.). 1709 blev han provst for Bjeverskov herred og 26/10 1716 udnævntes han til biskop i Bergen, hvor han døde 26/12 1723.

Om ham skriver Leganger: Hand har efterladt sig nogle Skrifter paa Dansk over Troens og Religionens Sandheder. Dronning Anna Sophie, som paa den Tid residerede paa Valløe som Fyrstinde af Slesvig har hand tient som Confessionarius, og staaet i stor Naade hos hende; maa-ske det og kand være skeed tildels af Agtelse for ham, at hun har prydet Haarløf Kirke med det kostbare Gyldenstykkets Alterklæde og Chor-Kaabe, som endnu findes, med Fyrstindens Navn og det Schlesvigske Vaaben.

En retssag i Haarlev kirke 1704.

Anno 1704 d. 16. Aprilis comparerede i Haarløf Kirche, hvor Rellen blev administreret ærværdige, hæderlig og høilærde Mand Mag: Clemen Smidl, Sognepræst for bemeldte Haarløf item for Himblingøie Mennigheder for Oldermænd Hans Pederssøn af Haarløf og Laurids Anderssøn ibedem, som vandt ved æd med opviste Fingre efter Loven, at der med lovlig 8te Dages Varsel var til i Dag hidkaldet Anders Lauridssøn tiennendis hos Christen Lund i Ammerup til Vidnitsbiurd al paahøre, Spørsmaal at svare og til Dom at lide for dend grove forstyrrelse, som hand har begaaet i Haarløf Kirche sidst afvigle 1ste Paaskedag under Prædiken: iligemaade afhienlede samme Oldermænd med lige æd, at der til i dag ogsaa vare indstæfnet efternæfnle for at vidne Deris Sandhed: nemlig hæderlig Frants Nielssøn, Sognedegn til Haarløf og Himblingøie: item Hans Fugl, tiennendis Rasmus Pederssøn i Ammerup, Christen Pederssøn, tiennendis ibedem hos Hans Nielssøn, Jørgen Erichssøn, tiennendis Ole Anders: i lille Taarnbye, Peder Anderssøn tiennendis Michel Bech i Haarløf, Tobias Andriissøn, værendis hos sin Fader Andris i Lille Linde, Jens Ols, ibedem ogsaa hos hans Fader Olluf Rasmussøn. Der at vidne i Sagen, efterat Æden for Vidnerne liudeligen var oplæst, fremstod Tobias Andrisen af Lille Linde, som aflagde sin Æd efter Loven, at det hannem i Guds Sandhed vitterligt er, at 1ste Paaskedag til Høimesse fremkom bemeldte Anders Larssøn meget beskienket i Kirchen og gjorde stor Tumult med mange liudelige og unyttlige Ord, medens Deris Sognepræst Mag: Clemen var i Prædikestolen, som hand derfor nødtes til at tale offentlig og begiere Fred, mens hand stod i sit Embedes Forretning,

og omendskiønt Vidnet tilstod, at hand havde formanet ham til Skikkelighed, kunde det dog icke hielp. Med lige samme Æd vandt Jens Olufssøn i bemeldte Lille Linde, at bemeldte Anders Larssøn var meget beskienchet, da hand kom i Kirchen, og brugte endel unyttige Ord, hvilke hand icke . . . gaf agt paa, førend Præsten talte til dem af Prædichestolen, uden at han sagde liudelig til ham: Du gaf intet paa Taflen. Peder Anderssøn, tiennendis Michel Bech i Haarløf vandt med lige samme æd, som de tvende for ham vidnede har: Michel Bech i Haarløf vandt og med samme Æd, at det samme i Guds Sandhed vitterlig er, at han kom beskienket i Kirchen, og siden, da hand af Præsten var sendt til hannem for at fornemme, om hand i mindelighed vilde udstaae Kirchens Disciplin, da svarede hand, Nei. Noch fremstod Substituten her ved Steden, Knud Anderssøn, og vandt ved ligesamme Æd, det samme i Guds Sandhed vitterligt er, at der Deris Sognepræst Mag: Clemen var paa Prædichestolen, hørde han i Degnestolen, at bemeldte Anders Lauridssøn talte med høi Røst, som kunde høres ofver all Kirchen, men Ordene kunde hand icke giøre forskiel paa, og at Mag: Clemen maatte tale til dem af Prædichestolen. Det samme vandt og Frants Degn, uden at hand icke vidste, hvem Personen var. Herpaa salte Mag: Clemen i Rette, at saasom af de førte Vidner noksom kunde ses, at Anders Lauridssøn 1ste Paaskedag var kommen druchen i Kirchen, og udi sin Druchenskab havde med høi Røst forarget Mennigheden, og i saa Maade betaget Dennem Deris Andagt, Hand da efter Lovens 18de Articul pag. 236 og 237 bør for sin aabenbare Last aabenbarligen igien at afbede Mennigheden og efter Lovens 8de Articul pag. 873 at gifve for sin Druchenskab paa en hellig Dag og udi Guds Huus dend derom meldte Bøde, formoder ogsaa, at hand bliver tilfunden processens omkostning at erstatte, og venter Mag: Clemen Prouste Rellens forsvarlige og retmæssige Kiendelse. Indstæfnte Anders Lauridssøn mødte i egen Person, og da hand blev tilspurt, om hand hafde noget herimod at svare, sagde hand nei.

Der blev af Prousten ærværdig, hæderlig og høilærde Mand Hr. Christian Drejer, Sognepræst til Herfølge og Sædder Mennigheder og af hans Assessoribus Hr. Thideman Lønd udi Endesløv og Hr. Niels Jansson i Walløbye saaledis dømt og afsagt: At efterdi det med lovfaste og ofverensstemmende Vidnisbiurd bevises, at bemeldte Anders Lauridssøn er kommen i Haarløf Kirche 1ste Paaskedag druchen og beskienchet, og der forøfvat en grov insolentic med mange unyttige Ord, thi tilfindes hand samme sin Forsyndelse offentlig med Kirchens Disciplin at afbede under Trusel om Excommunication, saavelson efter Kongl. allernaadigste Lov og dend allegerede 8de Art. pag. 873 at muleteres paa 2 lod sølv, samt at betale Processens Bekostning med 1 Rdlr.

(Efter Bjevverskov herreds retsprotocol).

1716—1727 *Niels Poulsen Janson* blev student fra Nyborg 22/7 1688 og kaldedes 15/7 1700 til sognepræst i Valløby-Taarnby, hvorfra han 16/5 1716 kaldedes til Haarlev-Himlingøje. Han blev provst for Bjeverskov herred 1717. Kort efter 1700 blev han gift med Birthe Jensdatter Kaalund, der var enke efter formanden i Valløby og datter af sognepræst Jens Sørensen Kaalund, Herfølge-Sædder. Både Niels Janson og hans hustru døde 1727 og blev if. Leganger begravet i en åben begravelse under sakristiet i Haarlev kirke.

1727—1732 *Casper Christensen Lemmwig*, f. /11 1690 i Lidemark, søn af sognepræst Christen Lemmwig, blev student priv. 27/9 1709, cand. theol. 1714, 21/9 blev han kapellan i Enderslev, senere sognepræst og kaldedes 2/5 1727 til sognepræst i Haarlev-Himlingøje. Han blev gift (i Enderlev?) 30/3 1716 med Barbare Lend, døbt 15/11 1694, datter af sognepræst Tidemand Lauritsen Lend og 2. hustru Else A. Bosel. Lemmwig døde 1732 og hans enke bosatte sig nogen tid efter hans død i Storehedinge, hvor hun drev en lille handel. (Indkomne breve til Bispekonloret). Hun døde 1753.

1732—1734 *Johan Samuel Felixsen Mentzer* var født c. 1703, men hvor vides ikke. Han blev 21/6 1728 res. kapellan i Asminderød-Grønholth-Fredensborg og kaldedes herfra 25/7 1732 til sognepræst i Haarlev-Himlingøje, hvor han var til 19/3 1734, da han blev sognepræst i Lellinge. 19/5 1738 forflyttedes han til Kvislemark, hvor han døde 7/12 1755. Mentzer var gift 3 gange, men første og anden hustrus navne kendes ikke. Han blev viet 2. gang i Frelsers kirke 4/9 1736.

3. gang var han gift med Mette Bruun af Korsør (hendes lestamente, Sjel. Reg. 88/1770). I indkomne breve fra Tybjerg herred nævnes hun som boende i Næstved.

1734—1743 *Samuel Johannes Steenlos*, f. 8/10 1704 i Bregninge på Ærø, søn af sognepræst Johannes Steenlos og hustru Magdalene Christoffersdatter, Vallund, var student fra Odense 1724, cand. theol. 1727. Han blev sognepræst i Haarlev-Himlingøje 19/5 1734 og blev 11/6 1735 gift i Nicolaj kirke, København, med Drude Margrethe Iversdatter Brinch, f. i København 1713, datter af magister Iver Brinch, sognepræst til Nicolaj kirke. (Ligsten i Højelse Kirke). Steenlos døde 1743, og efter hans død blev hun gift med præsten Bircherod i Højelse.

1743—1750 *Jørgen Rasmussen Fog*, f. 1713 i Guldager ved Varde, søn af sognepræst Rasmus Jørgensen Fog og hustru Margrethe Andersdatter, bev student fra Ribe 1730 og 27/6 1738 kateket ved Holmens kirke, 26/8 1740 præst ved Trondhjems hospital, hvorfra han 1743 kaldedes til sognepræst i Haarlev-Himlingøje. Leganger skriver om ham: Denne Mand har efterladt sig et godt Navn og gode Fodspor. Han fant Menigheden for sig i Grund fordærvet, og i Særdeleshed opfyldt med Had mod

Guds Ord og Evangelii Embede, Thi en Bonde-Menighed er et skrøbeligt Lem, som let kand rykkes af Lave. Præsternes Efterladenhed gjør den skiødesløs i det gode og dristig i det onde. Stor Nidkiærhed uden Forstand gjør, at den bliver fuld af Gudsfor næglere og Bespollere.

Fog blev 12/7 1750 forflyttet til Højelse-Lellinge, hvor han døde 10/11 1769. Han var 20/10 1760 blevet gift med Edel Kathrine Sørensdatter Lemvig, f. i Gladsaxe 1741, datter af mag. Søren Christensen Lemvig. Hun døde 1/12 1802.

1750—1776 *Nicolaj Eriksen Leganger*, f. 10/12 1715 i Vedø, Trondhjem stift, søn af provst i Romsdalen Erik Leganger og Anna Henriksdatter Sylve. Han var student privat 1733 og blev efter egne opgivelser i embedsbogen kaldet til kapellan til Lister eller Wandsøe Præstegæld i Christianssand stift 1739. Derfra kom han 24/6 1750 til Haarlev-Himlingøje. Han var gift med Birgitte Marie Thostrup, f. 1721, død i maj 1783, begr. 22/5. I biskop Herslebs indberetning 1752 skrives om ham: »er en stor Prædikant, skiønne Gaver, derhos har godt judicium, prædence og gode studia. — anbefales til et bedre Kald.« Leganger er den af præsterne fra dette århundrede, der har sat sig de fleste spor. Det er han, der har påbegyndt den ældste embedsbog ved kaldet og indledt den med udførlige oplysninger om embedet, og hvad han kunne finde om sine forgængere. Det varigste minde, han har sat sig, er dog nok runeindskriften på sakristiets mur over datteren Anna Sylvia, der kom ulykkeligt af dage ved i formørket sindstilstand på grund af ulykkelig kærlighed at drukne sig i åen. (Se oplysninger om Haarlev kro og inskriptionerne i Haarlev kirke).

1761 blev Leganger provst for Bjeverskov herred og endelig 5/6 1776 sognepræst i Herfølge. Her døde han 10/12 1784 og blev begravet i Herfølge kirkes kor.

1776—1783 *Andreas Linddahl*, f. 1726 i København. Han blev (efter egne opgivelser i embedsbogen) kaldet til kapellan i Valløby-Taarnby og det kongl. Stift Vallø 31/8 1753, ordineret 28/8, og fik derefter 11/9 1761 embedet som sognepræst i Valløby-Taarnby, 11/5 1776 sognepræst i Haarlev-Himlingøje, hvor han døde 1783 og blev begravet 26/9. Linddahl var gift 1. gang 20/2 1754 i Trinitatis kirke med Frederikke Dorothea Borch, som døde 9/9 1779, 55 år, 3 mdr., 4 dage gl., og 2. gang 9/11 1780 i Haarlev kirke med Ellen Cathrine Rasmusdatter.

1783—1795 *Jens Andersen Bille*, f. /2 1729 i København, søn af Anders Bille og Anna Skævinge.

Han var student fra København 1746 og blev sognepræst i Enderslev-Vraaby 19/3 1765, ordineret 17/4 s. å., og 17/12 1783 sognepræst i Haarlev-Himlingøje. Han blev 13/2 1766 gift i Enderslev med Maren Møller, der blev begravet i Haarlev 4/1 1793.

Skønt Jens Bille ikke var nogen gammel mand, er der meget, der tyder på, at han har været svækket på grund af sygdom, da han kom hertil. Kirkebøgerne er i hans tid ført meget uordentligt og til tider slet ikke ført. Han døde 26/8 1795.

1795—1818 Peter Lorents Wulff, f. 3/9 1749 i Næstved, søn af guldsmed Jonas Wulff og hustru Kirstine Sophie.

Wulff var student fra Vordingborg 1767 og blev cand. theol. 25/11 1772. 12/12 1786 blev han kaldet til sognepræst i Enderslev-Vraaby og ordineret 20/12 s. å. Herfra forflyttedes han 22/10 1795 til Haarlev-Himlingøje, hvor han døde 22/7 1818. Han var gift 1. g. 31/10 1787 i Nicolaj kirke i København med Marie Saxtorph, f. 22/6 1764 i Saaby, datter af sognepræst Peter Saxtorph og hustru.

Hun døde i Haarlev 25/10 1801, og han blev derefter gift 14/1 1805 i Haamner med Birgitte Birchedal, døbt 27/5 1776, datter af degn Lars Birchedal og hustru Lovise Frederikke Parelius, død 17/4 1858.

1818—1831 Joachim Godske Willemoes, f. 24/12 1781 i Assens, søn af aamtsforvalter, kammerherre Christen Willemoes og hustru Christiane Drejer. (Han var alltså broder til søhelten Peder Willemoes.) Willemoes blev student fra Odense 1797 og cand. theol. 22/1 1801. Han blev kaldet til sognepræst i Valløby-Taarnby 23/2 1810 og ordineret 4/4, derefter 3/9 1818 sognepræst i Haarlev-Himlingøje og tilsidst 3/12 1831 sognepræst i Herfølge, hvor han døde 13/3 1858. 25/2 1810 blev han gift med Anna Marie Quistgaard, f. på Vibygaard, døbt 17/8 1790, datter af proprietær, cancelliråd Jørgen Quistgaard og hustru Elisabeth Cathrine Jacobsen. Hun døde kort før sin mand 6/2 1858.

Willemoes var i den del af sin præstetid rationalist, men i Herfølge kom han i forbindelse med den gudelige vækkelses folk, og selv om han i begyndelsen så skævt til denne bevægelse, endte det med, at han blev omvendt i året 1837, og siden den tid blev han en af denne bevægelses førstemænd på egnen og tog ivrigt del i utallige »helligforsamlinger« i Syd- og Østsjælland. Om søndagen strømmede de vakte til Herfølge kirke, så den store gårdsplads i præstegården var fyldt med vogne. I den fyldte kirke lød hans kraftige røst med en varm og inderlig forkyndelse. Hans virksomhed fra »den store forandring«, fra hvilken han senere altid regnede sin alder, er skildret flere steder, bl. a. i Karl H. N. Winther: »Oplevelser fra Menighedslivet i København og Sydsjælland«. Han nævnes ligeledes i Zakarias Nielsen: »Provsten i Højelse«.

1831—1846 Holger Vilhelm Nyholm, f. 18/11 1792

Han var student fra Nykøbing 1811 og cand. theol. 17/4 1816. Derefter var han adjunkt i Frederiksborg 1816—1818, da han 11/11 1818 blev kaldet til sognepræst i Valløby-Taarnby og ordineret 20/11. Han blev derfra kaldet til Haarlev-Himlingøje 1/2 1831 og 30/6 1846 forflyttet til Højelse-Lellinge.

På Nyholms tid holdt den gudelige vækkelse også sit indtog i Haarlev. I embedsbogen har han optegnet følgende indberetning om en forsamling, han har overværet hos en gårdmandsenke i Lille Taarnby.

Hellig Forsamling.

Den 18de Juli 1844 anmeldte Gaardbestyrer Peder Andersen af Lille Taarnby, at han med sin Moders Tilladelse agtede Søndagen næsteften den 21de s. M. at afholde en saakaldt hellig Forsamling. Jeg indfandt (mig) efter endt Kirketjeneste omtrent Kl. 5 i Forsamlingens Huus, og var tilstæde, medens en kort Prædiken over Dagens Evangelium blev oplæst ret godt af ovenanmeldte Peder Andersen, hvorpaa en Psalme af Brorsons Psalmebog blev afsjungen, hvorefter en Bondekarl, efter Siggende fra Roholte Sogn, stod frem og i en grædende Tone holdt en temmelig lang Tale om Omvendelsen. Derpaa forlod jeg Forsamlingen omtrent Kl. 7. Saalænge jeg var tilstæde gik alt sømmeligt til. Forsamlingen bestod af 22 a 24 Personer. Af Haarlev Sogn saa jeg ikkun 4 Personer foruden Gaardens Folk; de øvrige var fremmede fra Hellested, Herfølge og Faxe Sogne, saavidt mig blev sagt.

H. V. Nyholm.

Nyholm blev 28/5 1819 gift med Georgine Nyholm, f. 3/4 1795, datter af justitsråd Lars Christian Nyholm og hustru Anna Brandt. Han var præst i Højelse til 22/1 1873, da han tog afsked og flyttede til København, hvor han døde 1881. Hans hustru var død i Højelse 18/10 1872, hvor også Nyholm ligger begravet. 1868 var han blevet Ridder af Dannebrog.

1846—1868 *Carl Diderik Lorentz Würtzen*, f. 5/4 1799 i København, søn af oberst Carl Gottfried von Würtzen og hustru Valborg Lindam. Würtzen blev student privat 1819, cand. theol. 28/4 1825, og 14/4 1826 pers. kapellan i Dalby-Tureby, ordineret 3/5 s. å. 21/9 1831 blev han kaldet til sognepræst i Enderslev-Vraaby, hvorfra han 24/7 1846 forflyttedes til Haarlev-Himlingøje. Her virkede han så, til han tog sin afsked 21/2 1868. Død 3/6 1871.

Würtzen blev gift 25/2 1832 med Emilie Henriette West, f. 10/1 1803, datter af murermester, kaptajn ved brandkorpset i København Johan Christian West og hustru Maren Schou Grønlund.

Würtzens enke stiftede 1874 et legat på 1000 rdl. (2000 kr.), hvis renter hvert år uddeles til 2 konfirmander fra Haarlev og 1 fra Enderslev-Vraaby.

1868—1891 *Theodor Sertus Kühnel*, f. 3/2 1813 i Nyborg, søn af kaptajn, vagtmester August Gottlieb Kühnel og hustru Johanne Magdalene Meyer, var student fra Viborg 1832 og cand. theol. 23/12 1836. Straks efter sin eksamen oprettede og beslyrede han en privat undervisningsanstalt i Viborg og var fra 1839 tillige religionslærer ved den i Viborg Tugt- og

Forbedringshus indrettede skole for ukonfirmerede fanger indtil han 9/12 1841 blev kateket og førstelærer ved borgerskolen i Lemvig, ord. 10/1 1842. Efter nogle års virksomhed her blev han 10/1 1846 sognepræst i Søby og var i 1848 kandidat ved valget til den grundlovgivende rigsforsamling i Hjørring amts 2. kreds og igen 1849 kandidat ved folketingsvalget. Efter treårskrigen forflyttedes han 7/8 1853 til Ulsnæs i Gottrup provsti og efter 9 års virksomhed her 27/5 1862 til Farup i Ribe stift. Her valgtes han i 1864 til folketingsmand for Ribekredsen, som han repræsenterede i nogle år. 27/5 1868 blev han kaldet til sognepræst for Haarlev-Himlingøje, hvorfra han tog sin afsked 14/5 1891. Han flyttede til Frederiksberg, hvor han døde næsten blind 18/5 1904 og blev begravet på Haarlev kirkegård.

Kühnel blev gift i Randers 14/10 1837 med Betzy Larsen, f. 31/1 1812 i København, datter af politivagtmester Rasmus Larsen og hustru Ane Sophie Frederikke Svendsholm. Hun døde 23/11 1889.

En af de ting, Kühnel endnu mindes for i Haarlev, er det, at han var med til at stifte Haarlev Brugsforening og var dens første formand.

1891—1912 *Peter Vilhelm Ranøe Wiimh*, f. 23/8 1844 på Frederiksberg, søn af fuldmægtig Andreas Ranøe Wiimh og hustru Margrethe Elisabeth Kierulf. Han var student fra Borgerdydskolen 1863, cand. theol. 1869 og var derefter lærer ved flere pigeskoler i København, indtil han 13/9 1872 blev kaldet til kapellan pro loco i Magleby-Hollug, ord. 23/10 s. å. 8/11 1878 blev han sognepræst i Faaborg-Aarre og forflyttedes herfra 26/8 1885 til Tem, hvorefter han 5/8 1891 blev sognepræst i Haarlev-Himlingøje. Her døde han 10/9 1912 og blev begravet på Haarlev kirkegård.

Wiimh blev 10/7 1877 gift i København med Anna Cathrine Poulsen, f. 10/11 1848 i København, datter af cverbetjent, kammerassessor Peter Poulsen og hustru Marie Cathrine Falck. Hun døde 18/5 1904.

1912—1920 *Knud Hans Peter Juul Nyholm*, f. 25/6 1867, søn af lærer Rasmus Juul Hansen Nyholm og hustru Kirsten Hansen, Sdr. Højrup, student 1889, cand. theol. 25/6 1895, lærer forskellige steder, 19/2 1898 ord. medhjælper ved Ryslinge valgmenighed, ord. 20/4. Herfra kaldedes han 23/1 1902 til sognepræst i Taars og 20/12 til Haarlev-Himlingøje. I 1920 blev han forflyttet til Hesselager, hvor han døde 19/3 1923. Pastor Nyholm var gift i S. Nærum valgmenighedskirke 10/9 1898 med Berthe Charlotte Sophie Christensen, f. 1/4 1869, datter af inspektør Jens Christensen og hustru Ane Marie Hermansdatter, død 6/5 1939.

En prædikensamling af pastor Nyholm er udgivet 1930 af pastor Bjerre, Taars: »Fra Kirkerne i Taars, Haarlev-Himlingøje og Hesselager«.

1921—1925 *Jens Christian Hejlesen*, f. 1/1 1887, søn af hmd. J. J. Hejlesen og hustru Maren Jensen, Rakkeby ved Hjørring, student fra Aalborg 1906, cand. theol. 1913, 1915 sognepræst i Hvejsel, 1921 sognepræst i Haarlev-Himlingøje, 1925 præst for Lemvig valgmenighed, 1931 præst for Københavns valgmenighed og 1939 tillige præst ved kommunehospitalet, gift 10/8 1915 med Gertrud Andersen, f. 11/4 1893, datter af bankdirektør Anders Andersen og hustru Mine Fogh, Birkerød.

1925—1932 *Poul Holmstrup*

Poul Holmstrup, f. 28/7 1884, søn af købmand Holmstrup og hustru, Nykøbing F. Poul Holmstrup rejste som ung til Amerika og tog studentereksamen 1915 fra Augustana Coll., Ill., kom derefter tilbage og blev cand. theol. 1921, samme år sognepræst i Hornstrup, 1926 sognepræst i Haarlev-Himlingøje, 1932 sognepræst i Stokkemarke og 1937 i Kongsted, hvor han døde 13/3 1951. Han var gift i Hjørlunde 24/5 1921 med Louise Johanne Barfod, f. 12/4 1892, datter af sognepræst Kristen Vøldike Thomsen Barfod og hustru Emilie Fogh, Hjørlunde.

1933—... *Sigurd Schjørring*, f. 7/6 1904, søn af sognepræst Carl Christian Schjørring og hustru Ingeborg Bennike, Harte, senere Tranebjerg, student fra Horsens 1922, cand. theol. 9/6 1928, 8/8 1928 kaldskapellan for Nykøbing-Lødderup-Elsø, ord. 29/8, udnævntes 21/12 1932 til sognepræst i Haarlev-Himlingøje, gift 25/8 1928 i Tranebjerg med Rita Engberg, f. 17/7 1905 på St. Thomas, datter af plantagebestyrer Holger Læssøe Engberg og hustru Maria Greaux.

(Udgivet: Præsten Carl Schjørring.)

Degnene.

Degneinstitutionen er meget gammel, og det er sikkert umuligt at finde ud af, hvornår et degneembede er blevet til. Degnene var præstens medhjælpere i kirken, hvor de ledede sangen og deltog i ungdommens undervisning. Var de studerte, kunne de i nødstilfælde prædike i stedet for præsten. De havde det daglige opsyn med kirken og sørgede for ringningen, støble vokstlys til alteret m. m.

Fra den katolske tid kendes kun navnene på et par degne i Haarlev. Om vedkommende også har været degn i Himlingøje, vides ikke, men er vel sandsynligt. Kalentehogen fra Køge nævner

Tidericus Diegn de Horløffue og efter 1485
Johannes Tiderici de Horløffue.

Fra det 16. århundrede kendes ikke navne på nogen degne, men 1603 nævnes *Jens Degn*, som købte kirkeladen i Himlingøje (se Danmarks Kirker). Mats Deigen nævnes i 1664 som fæster af en gård. Anders Petersen nævner som den første i bogen Sjællands Stifts Degnehistorie *Oluf Nielsen*, som skal have været her o. 1640 og døde o. 1665, begravet i Haarlev kirke. Hans hustru hed Ellitze. Derefter nævnes *Daniel Degn*, som skal have været her e. 10 år og døde o. 1675. Hans hustru, Johanne Christensdatter, blev gift med eftermanden.

o. 1675—1680 Lauris Michelsen, f. o. 1635, blev 1680 kaldet til degn i Lidemark-Bjevverskov, hvorfra han tog sin afsked 1700. Han købte derefter et hus på Sl. Gertruid kirkegård i Køge, hvor han døde 1705. Hans hustru Johanne Christensdatter døde som jordemoder i Køge 28/12 1712.

1680—1705 Frands Nielsen, f. o. 1650 i Næstved, var student fra Næstved 1673. Han nævnes i matriklen af 1688, hvor han fik 1 td. 1 skp. 3 fkr. hartkorn. Han døde 1705, og skiftet efter ham er foretaget 3/4 1705. Også han blev begravet i Haarlev kirke, hvor der tidligere fandtes en ligsten over ham. Aldersangivelsen her er dog sikkert ikke nøjagtig, da han i så fald skulle være blevet degn i sit 17. år, endnu inden han blev student. Måske har han været løbedegn fra Næstved latinskole i en tid. Han var gift med Karen Pedersdatter, f. o. 1633, enke efter Knud Lauritsen i Hellested, med hvem hun havde en søn, Laurits Knudsen, der var født 1680, student fra Ringsted 1700 og i 1712 var løjtnant. Karen Pedersen døde i Haarlev 1712, 79 år gl. Skifte 12/8.

1705—1710 Jens Andersen Glauch, f. 1680, søn af Anders Jyde, student fra Ringsted 1700, blev kaldet 1705 til degn i Haarlev-Himlingøje og døde her 1710, skifte 23/1 1710. Han var gift 1. g. med Anne Kirstine Frandsdatter, datter af formanden Frands Nielsen. Hun døde i 1707, skifte 13/4. I skiftet anføres, at han holdt 6 heste, 1 stud og 5 køer. Hans 2. hustru hed Margrethe Hansdatter, og de blev gift i Valløby 27/7 1707.

1710—1722 *Peder Jensen Busch*, f. 22/7 1678, student fra Ringsted 1700, blev 1710 degn her, men kaldedes 1722 af dronning Anna Sophia på Vallø til degn i Højelse-Lellinge, hvor han døde 13/2 1744. Han blev gift i Herfølge 20/11 1708 med Karen Dreyer, døbt 8/1 1686, datter af provst Christian Dreyer og hustru Birgitte Simonsdatter, Herfølge. Hun døde 1775 og blev begravet 14/3.

1722—1733 *Peder Laursen Busch*, f. 1697, søn af Laurs Pedersen Busch og hustru Margrethe Nielsdatter. Student fra Roskilde 1717 og 1722 degn i Haarlev-Himlingøje, hvor han døde 22/7 1733. Han blev gift i Roskilde 5/6 1722 med Anna Eggers Haar, f. 1696, datter af degn Peder Hansen Haar og hustru Kirstine Hansdatter Gøde.

1733—1742 *Jesper Nielsen Øegaard*, f. 1710, døbt 4/6 i Herslev, Københavns amt, søn af Niels Øegaard. Han døde i Øegaard i Herslev 1742 og blev begravet 22/6. Øegaard var gift med formandens enke Anna Eggers Haar, som levede endnu 1771.

1742—1752 *Peder Hansen Lytzing*, f. 1695, var først skoleholder i Storehedinge landsogn 1722—1742. Han blev 1742 degn i Haarlev-Himlingøje og var »en meget skikkelig og gudfrygtig mand«. Han døde 1/3 1752, og ved skiftet efter ham var der 133 rdl. i underskud i boet. Han var blevet gift i Storehedinge 1725 med Cecilie Bjørneschou.

1752—1790 *Herman Barmeyer* var døbt i Slagelse 3/3 1715, søn af skomager Lauritz Barmeyer og Maren Rasmusdatter, student fra Slagelse 1734. I 1742 var han skoleholder i Lidemark og senere i Ejløje, derefter degn i Haarlev 1752, hvorfra han tog sin afsked 1790. Han døde 1795. Barmeyer var gift 1. g. 16/5 1752 i Holmens kirke med Margrethe Sidenberg, f. 1723, datter af sognepræst Sidenberg og hustru, Lellinge. Hun døde 6/9 1769, og han blev derefter gift i Karise 1771 med Kirstine Børglum (af Tryggevælde), f. c. 1719, som døde 2/7 1796, 77 år gl.

1790—1827 *Christen Pedersen Würtzel*, f. 1739, student fra Roskilde 1762. Würtzel var først skoleholder i Lidemark fra 1765 og blev så degn i Ølsemagle 1770, hvor han var, til han i 1790 blev kaldet til degn i Haarlev-Himlingøje. Han var den sidste degn her, og da han døde 29/9 1827, blev embedet nedlagt, og degneboligen (matr. nr. 2) solgtes 1832 til grevskabet Bregentved for 800 rdl. Degnens forretninger blev for fremtiden overdraget til skolelærerne i Haarlev og Himlingøje, der herefter delte indlæggerne af embedet.

Würtzel blev gift 1. g. 24/6 1768 i Gundsømagle med Marie Zartmann, f. 1732.

Efter hendes død 5/3 1781 blev han gift 2. g. 23/9 1781 i Karlslunde med Anne Cathrine Dreschler, f. 1743. Hun døde allerede 17/1 1783, og han blev så gift 3. g. 31/7 1783 i Roskilde med Axeline Frederikke Weyle, f. 1752, datter af sognepræst Hans Jacob Weyle og hustru Mette Cathrine Selmer, Skibby.

Efter Würtzels død flyttede hun til Køge, hvor hun døde 11/2 1835.

Den gamle degnehøiig står delvis endnu og har fået tillagt jord fra præstegården. Af lømmeret i bygningerne ses det, at en del af den er meget gammel. (Se iøvrigt skoleplanen af 1838.)

Haarlev skoles historie.

Haarlev skole er en af Frederik den Fjerdes rytterskoler, oprettet i følge fundatsen af 1721. Hvilket år den er bygget, kan ikke siges nøjagtigt, men sognepræst Leganger skriver i en indberetning 1759 til Hans de Hofmans »Efterretninger om Sjællands Stift«, at den »er af de første Frederik 4te funderede Skoler«. Den er bygget o. år 1724.

Skolen kom til at ligge midt i den gamle by, hvor den endnu i en lidt forandret skikkelse ligger. Den benytttes dog ikke mere som skole.

Som alle Frederik den Fjerdes skoler var den forsynet med tegltag og var grundmuret. Det har således — næst efter kirken — været den anseeligste bygning i sognet.

Hvordan livet har formet sig i skolen de første år, ved vi intet om. Den første lærer var den ustuderede *Niels Regnstrup*, som virkede fra 1724 til 1740, da han frasagde sig embedet, fordi han var under tiltale.

2. *Peder Krøyer* (1740—48). Han var ifølge Anders Pedersen: Sjællands Stifts Degnehistorie født 1711 og student privat 1731, skoleholder i Slotsbjergby. I 1742 blev han skoleholder i Haarlev og derefter i 1748 kaldet til degn i Høje Taastrup, hvor han døde 1795. Han var gift første gang med Gøgen Margrethe Aggerup, som døde 15/5 1746, og anden gang i Roskilde 24/9 1749 med Giertrud Kirstine Lund, født 1725 og død 1772.

I auktionsprotokollen for Bjeverskov herred nævnes 1752 Margaard Otzen, skoleholder i Haarlev, rimeligvis den samme som:

3. *Nicolaj Otzen* (1755—62). Leganger skriver i sin indberetning til biskopkontoret 31/1 1763 om ham: Ved Haarlev Skole har jeg længe været plaget med en ugudelig og uduelig Skoleholder Nicolaj Otzen, men da denne nu blev af Menigheden anklaget og skulde efter Forordningens 17. Artikel været forvist fra Skolen, forlod han den uden Forlov og løb bort uden Pas. Siden har D. Ex. Hr. Gehejmerraad Moltke igen forsynet Skolen med en god og skikkelig Skoleholder, saa at jeg finder

daglig stor Bedring, og Menigheden er villigere til at lade deres Børn søge Undervisning.

Denne skoleholder har været:

4. *Niels Dørs* (eller *Deurs*) (1762—78). Om ham vides kun, at han var født c. 1732 og døde 11/7 1778. Hans hustru hed Anne Marie. Ved auktionen efter ham 9/9 1778 indkom 71 rdl. 2 mk. 11 sk.

Han efterfulgtes af

5. *Emanuel Ejberg* (1778—85), som var født c. 1753. Han var student og prædikede tit for Leganger. Han døde allerede 1785, 32 år gammel, og efterfulgtes af

6. *Svenning Skovbølle* (1785—94), født 1727, død 1794, var fra 1763 i Alkestrup.

7. *Viborg* (1794—1810). Hans hustru fandtes død i åen ved Enghaven og blev begravet i stilhed d. 27/8 1805.

8. *Jens Carl Bierring* (1810—1814). Om ham vides kun, at han var gift med Ane Cathrine Holst, født c. 1775, men de blev senere skill. Bierring frasagde sig skolen 1814, blev 1816 skoleholder i Volderslev, hvor han døde 1819, 32 år gl. I Haarlev Præstekalds embedsbog findes følgende:

»1818 den 8de December mødte for Sognepræsten og hans Medhjælper Skolelærer og Kirkesanger Bering fra Wollerslev og hans for Bord og Seng tienende Kone Anna Cathrine fød Holst. Sognepræsten gientog sine forhen givne Formaninger til disse uenige Ægtefolk og foreholdt dem baade af Guds Lov og menneskelig Erfaring all, hvad han troede at kunne tiene til at bringe Fred imellem dem, men Hr. Bering erklærede sig aldeles uvillig til at begynde det forrige ægteskabelige Liv med denne sin forhenværende Hustru, og skjønt hun erklærede at ville atter forsøge det, da hendes Udkomme er saa maadeligt med egne Hænders Arbejde, saa kunde altsaa intel efter Lov-Anordninger udrettes til Fred imellem dem. Hr. Bering angav sin indvortes Modbydelighed for hende som Aarsag til hans Uvillie, og mod denne arbejdede baade Sognepræsten og hans Medhielper forgæves. Sognepræsten saa sig altsaa nødsaget til efter Begæring af Bering at udstæde den i Forordningen af 18. Okt. 1811 befalede Attest.

G. Willemoes.

Saaledes passeret bevidnes:

Peder Svendsen. Lars Olsen.

Ane Cathrine Holst døde 6/8 1828 og blev begravet 9/8 i Haarlev.

9. *Daniel Olsen* (1814—1822), født i Langø v. Helsing 14/7 1792, var søn af husmand Ole Jensen. Han var dimitteret fra Jonstrup seminarium 1814 og blev derefter lærer i Haarlev. Han blev viet i Haarlev kirke

15/3 1818 til Anna Pedersdatter, født 1794 i Everdrup, datter af fisker Peder Jacobsen, Lindersvold. Hun tjente på den tid i Haarlev kro. Daniel Olsen blev forflyttet 1822 til Flintemose, hvor han var i mange år.

10. *Johan Friderich Dettmer* (1823—27), f. på Tryggevælde, hj.døbt 25/11 1794, søn af distriktskirurg Johan Joachim Dettmer og Charlotte Bagger, dim. fra Jonstrup 1823 m. 3. karakter, 12/11 1823 kaldet til lærer i Haarlev, 1827 lærer og kirkesanger i Lillehedinge, hvorfra han tog afsked 1868, død i Havnelev (?)

Han blev viet i Karise kirke 12/12 1825 til Cathrine Marie Christiane Rheinlænder, født 5/7 1800, død 21/5 1868, datter af degn i Karise Christian Frederik Rheinlænder og Apolone Cathrine Agerup.

11. *Lars Nielsen* (1826—45), født o. 1792. Han kom hertil fra Alslev, hvor han var indsidder og muligvis hjælpelærer hos sin fader, skolelærer Niels Jensen. Hans hustru hed Cathrine Sofie Warnich, født 14/4 1797, død 29/9 1865. Ældre folk i Haarlev har fortalt, at han almindeligvis kaldtes »Sorte Lars«. Hvorledes hans virke her på stedet har været, er forlængst glemt. Da han døde 8/4 1845, 52 år gl., har pastor Nyholm i kirkebogen noteret »død af Delirium«. Hans kaldsbrev er endnu bevaret:

KALDSBREV

for Lars Nielsen i Haarløv.

Jeg Adam Wilhelm Greve af Moltke til Grevskabet Bregentved, Hans Kongelige Majestæts Kammerherre, Deputeret i det Kongelige Rentekammer og for Finantzvæsenet, Medlem af Direktionen for Statsgiælden og den

Kommandeur af Dannebrog og Dannebrogsmænd m. m.

(Gjør vittterligt: at da Skolelærerembedet ved Skolen i Haarløv Bye, formedelst den hidtilværende Skolelærer Dettmers Fratrædelse er bleven ledigt, saa haver jeg som Skolepatron, efter derom giorte Ansøgning, antaget og beskikket, ligesom jeg herved antager og beskikker *Lars Nielsen*, Skolelærer Niels Jensens Søn af Alslev, som i Følge det Kongelige Danske Kancellies Reskript til Hans Højærværdighed Hr. Biskop Münter af 21de November 1823 er forundt Ligeret med de paa Skolelærer Seminarium oplærte Seminarister til at søge Skolelærer- og Kirkesangerembeder paa Landet, til at være Skolelærer ved bemeldte Skole i Haarløv Bye og Sogn, paa Grevskabet Bregentved; hvilket Skolelærer Embede han tiltræder, saa snart han for vedkommende Amtsprovst har underkastet sig den befalede Prøve og derved godgjort sin Duelighed, samt derefter indhentet Stiftets Biskops Kollats. — Og skal han saa, medens han i dette sit Embede opfylder alt, hvad en retskaffen Skolelærer paaligger i Overensstemmelse med de Kongelige allernaadigste Anordninger, især Anordningen af 29. Julii 1814 med Tilhørende Instruction for Skolelærere paa Landet i Danmark, nyde og erholde, ligesom hans Forinand, sin Boepæl i det gamle grundmurede Kongelige Skolehuus i

Haarløv Bye med tilhørende Udhuus, ligesom og den Skolen tillagte Hauge og Jordlod til Afbenyttelse, saa nyder han og de øvrige Skolelæreren tilkommende Indkomster, samt Ildbrændsel og Fouflage, saaledes som hans Formand nydt haver eller som for Fremtiden maatte tillægges Skolelæreren i Haarløv Bye, naar en fast Plan for Skolevæsenet i Haarløv Sogn er approberet og traadt i Kraft; alt saa længe han sit Embede med Flid, Troskab og Retskaffenhed forretter og forestaar. — — Og har han iøvrigt uden Modsigelse eller nogen Ret til Godtgørelse, at finde sig i enhver Forandring af Skoledistriktets Lønning m.m., som af ovennævnte Plans Indførelse maatte være en Følge.

Til Bekræftelse under min Haand og mit grevelige Segl.

Bregentved 6. Julii 1826.

(L. S.)

I Haarlev-Himlingøje kommunes arkiv findes følgende genpart af en edsformular fra 1826:

»Jeg *Lars Nielsen fra Alstøv* kaldet til at være *Skolelærer* i *Haarløv Sogn, Haarløv Skoledistrikt*, lover og sværger herved.

1. At jeg (som jeg dog desforuden skyldig og pliglig er) vil være Hans Kongelige Majestæt, som min rette Arvherre og Konge, huld og troe, Hans Kongelige Majestæts Gavn og Bedste med højeste Flid at befordre, dets Skade og Fordærv af yderste Formue hindre og afværge i Synderlighed med al Kraft og Formue derhen mine Tanke og Idrætter dirigere, at Hans Kongelige Majestæts *Absolutum Dominium*, Souverænitel og Arverettighed over Hans Kongelige Majestæts retmæssige Arve-Successorer fortsat og forplantet vorder; hvorpaa jeg og skyldig og forpligtet være at vove Liv, Gods og Blod. Jeg vil ikke tilstæde eller samtykke, at nogen, i hvem det og maa være, noget præjudiceerligt i nogen Maade derimod, enten hemmeligt eller aabenbar, foretager, taler eller handler; men saafremt noget saadant, imod Forhaabning skulde ske og til min Videnskab at komme, mig ikke alene, uden nogen Afsky, derimod at opponere, men endog, uden Ophold, Hans Kongelige Majestæt det samme allerunderdanigst tilkendegive. Ligesom jeg og aldrig vil aabenbare, hvis mig noget, i Henhold til mit Embede, betroes og hemmeligt bør holdes.

2. At jeg vil med al redelig Flid og efter min bedste Indsigt undervise den mig betroede Ungdom, saavel i den evangelisk christelige Religion efter befalede Lærebøger, som og i alle almecnyttige Kundskaber, hvori det, efter de almindelige Anordninger og bemeldte Distrikts Skoleplan, tilkommer mig at undervise.

3. At jeg vil anvende al Omhu for, at de Kundskaber, jeg bibringer Ungdommen, maae vorder virksomme til Forstandens Oplysning og Sædelighedens Fremme.

4. At jeg vil med alvorlig og kjærlig Omhue, vaage over Sædelig, Orden og Velanstændighed blandt den mig betroede Ungdom, saavel i Almindelighed som især i Skoletiden.

5. At jeg vil med Klogskab og Nøjagtighed i alle de til mit Embede henhørende Forretninger og ved ustraffelig Vandel i og udenfor samme, omhyggeligen beflitte mig paa at give baade Yngre og Ældre et godt Eksempel, samt stræbe, ved utrættelig Flid og Læsning i nyttige Skrifter, at befæste og forøge mine egne Kundskaber, for at vorde stedse mere duelig til at gavne i mit Kald.

6. At jeg, i min hele Embedsførelse, vil nøje rette mig efter alle Hans Kongelige Majestæts Anordninger, samt vise min gejstlige og verdslige Øvrighed tilbørlig Hørighed og Lydighed.

Saa sandt hjælpe mig Gud og hans hellige Ord.

Haarløv, den 29. Oktober 1826.

I 1835 var Frederik den Fjerdes skole i Haarlev i meget slet stand. Ikke alene taget og de udvendige mure var i en dårlig forfatning, men indvendig var både gulv og loft rådne, og døre og vinduer var forfaldne. Både skorstenen og bagerovnen var ved at falde sammen. Der trængtes til en grundig istandsættelse. Den smule inventar, der fandtes i skolestuen, var heller ikke længer tidssvarende.

I skolekommissionens møde den 13. maj 1836 underskrives da også conditioner og overslag »over Omkostningerne, som vil medgaa til Istandsættelse og forandret Indretning af den i Haarlev Bye værende grundmurede Skole, der er en af høisalig Kong Frederik den Fjerdes Skoler. —«

Conditioner, overslag og tegning var udarbejdet af tømmersmand Peder Nielsen, Qværede Overdrev, og overslaget lyder på ialt 508 rdl., altså en ret omfattende istandsættelse. Licitationen bekendtgøres ved plakater i Kjøge købstad og i de omliggende kroer samt ved kirkestævner i Haarlev og Himlingøje sogne og »ved 3 Gange gentaget Indrykkelse i den Berlingske politiske Avertissementstidende«. Den 20. maj afholdes licitationen i Haarlev skole. Den eneste, der afgiver bud, er Peder Nielsen, Qværede Overdrev, som overtager arbejdet for den sum, overslaget lyder på.

Af forandringer, som særlig må bemærkes, er den, at det gamle teglstenstag nedtages, og der lægges stråtag op i stedet »forsynet med saakaldt holstensk Bind eller Mønning«. Motivering herfor var, at drengene var slemme til at kaste sten op på tegltaget for at se dem rulle ned, hvorved teglene blev slået itu.

I skolestuen indsættes nyt inventar, saaledes som det bruges ved den indbyrdes undervisning, blandt andet »7 nye Pulte med faste Bænke og

et Sandskriftbord, Tabelræk ved Skorstenen; de 7 Borde med Boghylder, 2 Gange smalle Lister, samt Nummerliste opslaaede rundt om Skolestuen, Bogskab, Kateder, med mere, som hører til en fuldstændig Indretning for Indbyrdesundervisning. — Alt malet med Oliefarve — — — 45 Rdl.«

Så gik Peder Nielsen i gang med arbejdet, efter at licitationen den 7. juni var approberet af skoledirektionen, og i de følgende 10—11 uger herskede der liv ved skolen. Gaardmændene maatte skiftes til at køre materialer til byggearbejdet, og husmændene måtte gøre hver 2 dages arbejde som håndlangere for murer eller tækkemænd.

Den 24. januar 1837 afholdes der syn over arbejdet af 2 af retten udmeldte mænd, murermester J. Merkel af Thurebyholm og tømmermand Hans Pedersen af Hellested. Dette bekræftes af retten 27. januar, som nedenstående *Udskrift af Retsprotokollen* viser:

Hans Schjerven Laurup
Birkedommer og Skriver
i Bregentved Grevskaabs Birk

Gjør vitterligt, at Aar 1837 den 27. Januar blev Bregentved Grevskaabs Birkeret holdet Kl. 10 Formiddag paa Tingstedet paa Bregentved i Overværelse af Vidner, Johan Schneider, Rasmus Knudsen, Jens Davidsen og Lars Hansen, hvor da passerede:

For Retten mødte Murermester Merkel af Thurebyholm og Tømmermand Hans Pedersen af Hellested og fremlagde en af dem under 24de dennes foretagne Synsforretning over en ny i Haarlev opført Skole, hvilket Dokument blev acteret og var saalydende:

»Aar 1837 den 24de Januar mødte vi 2de af Retten udmeldte Mænd, Murermester J. Merkel ved Thurebyholm og Tømmermand Hans Pedersen af Hellested, i Skolen i Haarløv Bye, for i Følge Udmeldelsen, at foretage en lovlig Synsforretning over bemeldte Skoles Bygninger og sammes Inventarium, i Anledning af denne Skoles foretagne Istandsættelse og forandrede Indretning efter Licitationsforretning af 20de Maj 1836 med deri anførte Overslag og Licitationsconditioner, hvilke dermed blev fremlagte til Eftersyn og Vejledning.

Ved denne Forretning var til Stede Haarlev Sogns Skolecommission samt de undertegnede Sognemænd; saa var og nærværende Tømmermand Peder Nielsen af Qværede Overdrev, der ved Licitationen har paataget sig Skolens Istandsættelse og forandrede Indretning, som han nu efter sammes Fuldførelse afleverer.

I samtlige Foranførtes Overværelse blev denne Forretning foretaget saaledes:

Skolebygningen, der er grundmuret, og bestaar af 9 Fag er nu ved Forandringen indrettet saaledes:

1. Skolestuen bestaar af 4 Bjælkefag med 2 Fag nye Vinduer til hver Side, nyt Bræddegulv og en ny Dør med Beslag.

2. Forstue med Skorsten og Bagerovn i Flugt, 1 Fag, Murstensgulv i Forstuen, en dobbelt Dør, med Beslag og et lidet Vindue over Døren.

3. Skolelærerens Værelse paa 2½ Fag, med 1 Fag nye Vinduer, nyt Brædegulv, og 2 nye Døre med Beslag. — I samme 2½ Fag er Køkkenet i Flugt med, ud til Gaarden med Ildsted og Grube til Bryggerkedel — 1 Fag nye Vinduer og en ny Dør ud til Gaarden, med Beslag, en ny Trappe til Loftet, Gulvet lagt med Mursten.

4. Sovkammer paa 1½ Fag, med 1 Fag nye Vinduer og nyt Brædegulv. — I Flugt dermed er Spisekammer med ½ Fag nyt Vindue, en ny Dør med Beslag ud til Køkkenet og nyt Brædegulv.

Over hele Huset er nyt Brædeloft, ligesom og nyt Straatag og er paa Loftet en Quist med et enkelt Vindue mod Gaarden.

Af Inventarium findes 2 forsvarlige Jernbilægger-Kakkelovne, den ene i Skolestuen og den anden i Skolelærerens Dagligstue. Endvidere i Skolestuen

Bogskab

Kateder

7 Skraaborde med faste Bænke, Boghylder og Liste

1 Sandskrift-Bord

samt Nummerliste og 2 Gange Tabellister. — Ved nøjagtigt Eftersyn, og ved at sammenholde Overslaget med det fuldførte Arbejde, befandt vi saavel Arbejdet at være forsvarligt udført i alle Henseender som og de i Overslaget anførte Materialer dertil at være medgaaet. Det bemærkes dermed, at i Skolestuen er, som foranført, lagt nyt Fjællegulv, efter Sognemændenes Ønske og Begjæring, isledelfor at det efter Overslaget skulde have været Muurstensgulv. — Alle Vinduer og Døre ere forsynede med forsvarlig Beslag, Dørene med Laase etc. saaledes som Overslaget. Disse saavel som Skolens Inventarium af Skab, Kateder, Skoleborde med Bænke og Lister ere malede med Oliefarve. —

Vi fandt saaledes Alt af Entreprenøren udført som foranmeldt, ligesom og Bygningens udvendige og indvendige Muur at være udbedret, udspækket og afpuddet paa forsvarlig Maade, ligesom Skorstenen og Bagerovnen opført all overensstemmende med Overslag og Licitationsconditionerne.

Foruden det i Overslaget anførte Arbejde og ommeldte Materialer fandt vi endvidere at være af Entreprenøren anskaffet og udført:

1. I Stedet for 2 gamle ubrugelige Bjælker over Skolelærerens Værelser er anskaffet og indsat 2 nye Bjælker, som har kostet	5 Rdl. 2 M.
Arbejdsløn for at indlægge dem	4 M.
2. En Loftstrappe med Tillæg af Brædder	2 Rdl. 4 M.
3. For en Quist med Tillæg og et Vindue	2 Rdl. 3 M.

10 Rdl. 3 M.

Saaledes have vi foretaget denne Forretning efter vor Samvillighed og bedste Skønnende og ville inden Retten bekræfte samme paa lovlig Maade.

J. Merkel.

Hans Pedersen.

Imod denne Forretning og sammes Afhjæmning inden for Retten have vi intet at erindre.

H. V. Nyholm

Bertelsen

Hans Pedersen
Skoleforstander

Peder Svendsen

Niels Nielsen
m. f. P.

Peder Henriksen
m. f. P.

Anders Sørensen

Hans Pedersen
m. f. P.

Peder Nielsen, Entrepreneur for Reparationen
m. f. P.

Fremlagt i Bregentved Grevskabs Birkeret
den 27. Januar 1837

Lautrup

Denne skole, som trods istandsættelsen var den oprindelige Frederik den Fjerdes skole, gjorde nu i sin nye skikkelse tjeneste til 1852, da den kom ud for en katastrofe, som gjorde ende på dens virke.

Den 14. maj 1852 gik der ild i bysmedien, som lå skråt over for skolen ved den gamle vej ned til kirken. Vinden førte gnisterne over til skolen, som jo nu havde stråtag, og snart stod både smedie og skole i lys lue.

Nu gentager sig omtrent den samme historie som i 1836 med licitation o. s. v. Denne gang er det imidlertid sogneforstanderskabet, der tager affære. Husmand og tømrersvend Hans Hansen af Hellested laver tegning og overslag, og licitationen bekendtgøres ved trommeslagning i Køge og Storehedinge samt ved kirkestævne i de omliggende sogne. Denne gang udvides lærerens lejlighed med 1 fag imod vest, men en stor del af de gamle mure benyttedes. Ved licitationen blev opførelsen overdraget sogneforstander og gårdmand Søren Larsen for 800 rdl. Med påløbne udgifter blev omkostningerne imidlertid ialt 961 rdl.

Det kneb med at få udbetalt forsikringssummen for den gamle skole, da myndighederne havde glemt at anmelde, at man havde ombyttet stenetaget med stråtag. Det gik dog til sidst, og den nye skole med inventar og alt forsikredes for 1640 rdl. i Den alm. Brandforsikring.

Den 10. oktober var skolen færdig, og skolestuen lages i brug nogle dage derefter. Bygningen ligger endnu i samme skikkelse, men har forlængst udtjent som skole.

Den lærer, der virkede i Haarlev på dette tidspunkt, var

12. *Jens Frederik Engell* (1845—56). Han var født 16/9 1804 i Nyhusene ved Hillerød og var søn af told- og kons.-betjent, senere i Køge og fra 1818—47 lærer og kirkesanger i Højerup Poul Nielsen Engell og

Karen Andersdatter. Han var dim. fra Jonstrup 1825 med 1. karakter, blev 2/2 1827 lærer i Sædder, 1/7 1845 lærer og kirkesanger i Haarlev. Han døde 19/12 1856 på Frederiks Hospital i København.

Engell var i 1827 blevet gift med Ottline Sophia Møller, født i Skjærringe 24/2 1808, død datter af skovrider Frantz Frederik Møller og Johanne Otonia Møller, senere i Lellinge og på Vemmetofte.

13. *Theodor Johannes Christoffer Aaris* (1857—81), født i Korsør 22/11 1820, søn af kammerråd, senere toldkontrollør i København Christoffer Aaris og Petrea Cathrine Florence Nyholm. Aaris var dimitteret fra Jonstrup 1845 med 1. karakter, blev 26/10 1847 kaldet til lærer i Kjessendrup, hvor han var, til han 30/5 1857 blev lærer og kirkesanger i Haarlev. Her virkede han til sin død den 7/6 1881. Han var sikkert efter sin tids forhold en meget dygtig lærer, der flere gange fik højeste præmie fra grevskabet Bregentved, men efter gamle elevs udsagn meget streng og havde let til spanskrøret. Ved visitatserne i hans tid bliver Haarlev skole altid betegnet som værende i en udmærket tilstand. Aaris blev gift i Kirkeværkløse 5/11 1847 med Caroline Jensen, født 29/9 1818, død 16/4 1887, datter af skovfoged Peder Jensen og Juliane Thomsen. Deres gravsted findes endnu på Haarlev kirkegård. En af deres sønner har stiftet et legat for dårligt stillede i Haarlev sogn.

14. *Laurits Jørgen Jørgensen* (1881—91) var født 25/11 1856. Han var dimitteret fra Skaarup seminarium 1876 med 1. karakter, 1887 blev han lærer i Aarup og 1881 lærer og kirkesanger i Haarlev. Herfra forflyttedes han 1891 til 2.-lærer og kantor i Vordingborg, hvor han døde 22/6 1894. Han var gift med Laura Jensen, f. 1860.

I firserne begyndte der atter at blive røre om skolespørgsmålet i Haarlev, da børnetallet, efter at stationsbyen var begyndt at vokse frem, var stadig sligende. En privat pøgeskole var allerede i gang før 1885, og i 1887 indsender beboerne i Lille Linde andragende om at få oprettet en pøgeskole i Lille Linde. Andragendet blev imidlertid afslået af sognerådet, da man ønsker at ændre ved skoleforholdene i Haarlev.

Ved et møde den 26. juli 1887 vedtog sognerådet at indsende et andragende til amtet om at få tilladelse til at indrette 2 skolestuer i den daværende skolebygning og at bygge et hus med lejlighed til 2 lærerkræfter i skolens have. Der ønskedes oprettet et lærerindeembede ved skolen og denne deles i 4 klasser, hvoraf førstelæreren skulle undervise de 2 ældste klasser og lærerinden de 2 yngste. Denne plan godkendes af amtet, men den 30. januar 1888 vedtages det at forkaste denne plan og i stedet bygge en helt ny skole på en anden plads. I marts måned købes så en plads på gmd. Hans Olsens mark, og her opføres den ny skole i sommeren 1888. Tømrer Rasmus Madsen får arbejdet overdraget for en sum af 8.500 kr. Skolen indviedes den 6. november 1888, og som lærerinde konstitueredes frk. Ane Else Iversen for en løn af 1½ kr. pr. dag.

Da lærer Jørgensen forflyttedes 1891, ansattes

15. *Peder Christian Hansen* (1891—1912), som var født i Fakse Ladeplads 1/1 1859, søn af kroforpagter Jørgen Hansen og Ane Margrethe Pedersen, dim. fra Blaagaard Seminarium 1882 med 1. karakter, 18/6 1883 lærer ved Langø skole ved Nakskov, 16/10 1884 lærer på Enø og 31/12 1891 kaldet til førstelærer ved Haarlev skole, hvor han døde 28/10 1912 og blev begravet på Haarlev kirkegård. Lærer Hansen var gift 20/9 1891 med Christiane Cæcilia Augustesen Frydenlund, som var født 1/6 1866, datter af gdr. August Henrik Frederik Jacobsen og Johanne Christianesen, Lørup i Ryslinge sogn. Hun døde 19/4 1939.

P. Chr. Hansen var en meget interesseret lærer, som huskes med stor respekt og kærlighed af sine gamle elever. Han udførte et stort arbejde for at forsyne skolen med en god samling til brug ved undervisningen i naturhistorie og fysik, og han fik ligeledes indført sløjd som fag ved skolen. Undervisningen heri begyndte 1/4 1900 og foregik efter den sædvanlige skoletid. Det var så vidt vides den første landbyskole her i landet, hvor der blev undervist i sløjd.

Til skolen hørte fra gammel tid 4 tdr. land jord, som var udskilt fra den gamle degnelod. På lærer Hansens forslag solgtes denne i 1901.

16. *Karl Peter Andersen Skov* (1913—43) var født i Brarup på Falster 17/4 1877, søn af lmd. og skomager P. A. Skov og hustru Dorteia, dim. 1901 fra Jonsstrup Seminarium, 1/9 1901 hjælpelærer i Hollug, 1/6 1905 andenlærer i Gedesby, 1/3 1906 førstelærer i Fensmark, 1/1 1911 lærer i Havnelev og 1/2 1913 førstelærer i Haarlev, hvorfra han tog afsked 1/4 1913. Gift i Fensmark 8/4 1908 med Ingeborg Bagger, født i Karrebæk 10/3 1882, datter af slagtermester Peder Bagger og hustru Karen Marie Larsen.

Lærer Skov er særlig kendt i vide kredse for sit arbejde for børnegymnastikken. Han var i flere år formand for Præstø amts gymnastikforening og blev 1938 udnævnt til ridder af Dannebrog.

17. *Axel Peter Jensen* (1913—)

I 1918 var børnetallet igen steget meget stærkt, så det var nødvendigt at foretage en udvidelse af skolen. Kommunen købte da gårdsplads og have med påliggende bygninger af gdr. Niels Larsen. Denne lå lige over for skolen på den modsatte side af landevejen. Stuehuset blev indrettet til skolestue og en lejlighed, og fra 1918 blev skolen nu udvidet til 6 klasser, og der ansattes en andenlærer. I 1932 blev der på denne side af vejen bygget en bygning, der indeholder gymnastiksal, sløjdlokale, der fra 1900 havde været i udhuset til skolen, samt Teknisk skole og biblioteksværelse.

Lærerinder ved Haarlev skole.

1. *Ane Else Iversen* (1888—1927), født den 2/12 1857 i Høver, dimittet 1885 fra Femmers Seminarium, kort efter lærerinde ved en privet forskole i Haarlev, 30/12 1888 kaldet til lærerinde ved Haarlev skole, afsked 1/11 1927, død i Vejle 1932, begravet på Høver kirkegård.

2. *Anna Kristine Rasmussen* (1928—), født 9/12 1893 i Lille Værløse, datter af fabrikant Hans Kristian Rasmussen og hustru Caroline Jensen, dimittet 1915 fra Femmers Seminarium, 1916 lærerinde ved Lading skole, 1921 ved Huholt skole og 1/1 1928 ved Haarlev skole.

Lærere ved Haarlev skole.

1. *Niels Peter Roug Jacobsen* (1918—21), født på Femø 26/3 1891, søn af gdr. N. Jacobsen og hustru Marie Roug. Dimittet fra Vordingborg Seminarium 1913, 1/10 1918 andenlærer i Haarlev, 1/1 1921 førstelærer i Hovby, 1/6 1925 førstelærer i Vraaby og 1/11 1927 førstelærer i Taars ved Saksøbing. Gift 15/7 1926 med Ellen Mary Nielsen, født 25/3 1905, datter af gdr. Lars Nielsen og hustru Ane Marie Jensen, Lystrup.

2. *Aage Søren Olaf Jensen* (1921—22), født 23/6 1893 i Havnlev, søn af lærer J. P. Jensen og hustru Elisabeth f. Sørensen, dimittet fra Haslev Seminarium 1918, 1/3 1921 andenlærer i Haarlev, 1/6 1922 førstelærer i Kjessendrup, nu viceinspektør ved Hyllteholt skole.

3. *Svend Allerlev Jensen* (1922—25), født 11/10 1900 i Riis, Givskud sogn, søn af lærer Ejner Jensen og hustru Sophie f. Nielsen, dimittet fra Jelling Seminarium 1921, 1/9 1922 andenlærer i Haarlev, 1/8 1925 førstelærer i Outrup på Mors, 1/10 1931 førstelærer i Ejby (ved Køge). Navneforandring til Alleslev. Gift 29/12 1925 med Karen Mølgaard Hansen, født 8/8 1905 i Ammerup, datter af gdr. Hans Peter Hansen og hustru Inger Marie Jensen.

4. *Julius Faurholt Hansen* (1925—27), født 23/7 1900 i Byrum på Læsø, søn af antikvitetshandler Peter Bjørn Hansen og hustru Mathine f. Faurholt, dimittet fra Nr. Nissum Seminarium 1924, 1924 lærer på Læsø realskole, 1925 andenlærer i Haarlev, 1927 enelærer i Ousted, 1943 enelærer i Kidserup, 1947 førstelærer i Vestervø sdr. skole på Læsø. Gift 23/7 1928 med Carla f. Thorsen, født 23/6 1903 i Kalundborg.

5. *Axel Peter Jensen* (1927—34), født 1/1 1904 i Hammer, søn af murer Jens Søren Jensen og hustru Grethe Kristine f. Pedersen, dimitteret fra Jonstrup 1925, 1/7 1927 andenlærer i Haarlev, 1/1 1934 førstelærer i Allerslev ved Lejre, 1/6 1943 førstelærer i Haarlev. Gift 2/8 1929 i Kalvehave med Else Kirstine f. Hansen, f. 26/8 1903, datter af stationsforstander Hans Henrik Hansen og hustru Karen Marie f. Petersen.

6. *Orla Preben Olsen* (1934—), født 10/4 1906 i Valsømagle, søn af lærer Rasmus Laurits Olsen og hustru Agnes Marie f. Hansen, dimitteret fra Jonstrup 1928, årskursus i gymnastik 1928—29, lærervirksomhed forskellige steder, 1/4 1934 lærer i Haarlev. Gift i København 10/1 1937 med Isabella Blem, f. 10/1 1906, datter af gas- og vandmester E. Blem og hustru Ellen Günther, København.

1947 oprettedes endnu et lærerindeembede ved Haarlev skole. Heri ansattes:

Inger Marie Nielsen, født 26/10 1916 i Lille Linde, datter af gdr. Jens Kristian Nielsen og hustru Karen Kirstine Pedersen, dimitteret fra Tønder Seminarium 1943, aspirant i Bjørnlund og Rosenby skole, 1/8 1946 aspirant i Aarløse, 1/11 1947 lærerinde i Haarlev.

Skolen paa Haarlev overdrev.

Den gamle skole på Haarlev Overdrev blev oprettet i 1821 af grev Moltke, Bregentved, og var beregnet for børnene fra de forskellige Overdrev, der hørte til Haarlev, Dalby-Thureby og Karise sogne. Skolen blev bygget i sommeren 1821 og indviedes den 20. oktober 1821 af amlsprovst Bøgh. Skolens patron, amtmanden og del af egnens embedsmænd var til stede.

Skolebygningen er ret enestående i sin bygningsmåde, idet den er opført af stampet ler med mure på næsten 1 meters tykkelse. Denne skole benyttedes til 1914, da der opførtes en ny skolebygning ved siden af den gamle, der endnu benyttes som stuehus til et parcelliststed.

Over døren til skolebygningen anbragtes en tavle, der fra 1780 havde siddet i et asyl på Bregentved, med følgende indskrift:

»Til et bestandigt Mindesmærke paa den Taknemlighed, jeg er Gud skyldig for alle de mig fra min Ungdom beviste mange Velgerninger, samt for den rige Velsignelse han haver lagt til de af mig foretagne Indretninger til Agerdyrkningens Forbedring ved Grevskabel Bregentveds Hoved-Gaardes og Bønders Bys Marker, haver jeg Gud til Ære og Ungdommen til Undervisning i deres Kristendom samt andre dem nyttige Kundskaber stiftet denne Skole paa denne Dag, da jeg ved hans Naade opfylder mit Alders halvfjerdsindstyvende Aar den tiende November 1780.

A. G. Moltke.«

Denne tavle findes endnu over indgangsdøren til den gamle skole.

Som den første lærer ved Haarlev Overdrevs skole ansattes:

1. *Hans Vilhelm Hartvigsen* (1821—32), født i København 14/1 1795, søn af møller Hans Hartvigsen og hustru Louise Petersen, dimitteret fra Jonstrup Seminarium 1821, efter 2 års ophold her, med 2. karakter. 1/7 1821 kaldet til lærer ved Haarlev Overdrevs skole, 11/1 1832 lærer og kirkesanger i Vraaby, /1 1834 lærer og kirkesanger i Lellinge, død 10/8 1855. Gift i København 24/2 1826 med Ane Cathrine Elisabeth Damm, født i København 22/6 1803, datter af skræddermester Johann Damm og hustru Christine Rohmann.

(Afskriften af nedenstående findes i Haarlev præstekalds embedsbog):

KALDSBREV

For Skolelærer Hartvigsen i Overdrevsskolen.

A. W. Moltke gjør vitterligt, at da jeg nu efter min Sal. Faders Bestemmelse har henflyttet og opbygget et forhenværende privat Skolehus paa Bregentved til det saakaldte brændte Overdrev i Haarløv Sogn, til Nytte for mange Beboere paa bemeldte Overdrev, hvilket Skoledistrikt kommer til at bestaae af de Steder og Huse, som den af Amtets Skoledirektion lagde faste Plan, saaledes som den af Det Kongl. Danske Kancelli vorder approberet, vil fastsætte. Saa haver jeg paa hans derom gjorte Ansøgning beskikket og antaget, ligesom jeg herved beskikker og antager Hans Wilhelm Hartvigsen til at være Skolelærer i bemeldte Haarløv Overdrevs Skoledistrikt, da han har godtgjort ved Demissionsattest fra det jonstrupske Skolelærer Seminarium, at han dertil er duelig; thi skal han, naar han efter at have meldt sig for vedkommende Amtsprovst og erhvervet Stiftets Biskops Kollats, kunne tiltræde og beholde dette Skolekald, saalænge han opfylder og iagttager de Pligter, som en Skolelærer bør iagttage og opfylde i Overensstemmelse med de Kongl. allernaadigste Anordning, og in speci Anordningen om Almueskolevæsenet paa Landet i Danmark af 29. Julii 1814, og iøvrigt viser Hørlighed og Lydighed mod hans foresatte Øvrigheder.

For dette Embede nyder han fri Bolig for sig og sin Familie, og Locale for den skolesøgende Ungdom udi førbemeldte nye opbyggede Skolehus, som bestaar af en Stuehøje indrettet til Skolestue og Beboelseslejlighed for Skolelæreren, og et Udhus med sine Indretninger til Lade, Loe, Stald m. v., der all bliver overleveret ved Syn uden Mangel og herefter vedligeholdes paa anordnet Maade af Distriktet, med tillagte Hauge, og Emoulementer, som ved den foranmeldte faste Plan vil blive tillagte Skolelæreren i atterneldte Haarløv Overdrevs Skoledistrikt, og derforuden en Jordlod paa 10 Tdr. Land, som staaer for Hartkorn, Ager og Eng 4 Skp., hvilken Jordlod jeg til Skolen haver tillagt, uden anden Byrde for Sognet end alene den, at Skoledistriktet udreder de Kongl. Skatter og offentlige Afgifter af Jorden og Hartkornet og holder samme vedlige med Hegn og Led; endvidere betaler Grevskabet Bregentved til Skolelæreren i Skoleløn 100. skriver Et Hundrede, Rigsbankdaler Sølv i 4 Quartaler, samt giver til Skolen det aarlige Brændsel med 3 Favne Brænde og 15 Læs Tørv paa Thurebyholms Tørvemose, som skæres og hjemkøres som efter Anordningen af Skoledistriktets Beboere. Den tillagte Lønning m. v. tager sin Begyndelse fra Tiltrædelsens Dato. Til Bekræftelse under min Haands grevelige Segl.

Bregentved 1. Julii 1821.

2. *Peder Andreasen* (1832—65). født 10/9 1798 i Tokkerup, søn af husmand Andreas Lorentzen og Hustru Anne Gregersdatter, dimitteret fra Jonstrup 1827 md 3. karakter, 5/5 1829 lærer i Høsten, 1832 lærer på Haarlev Overdrev, død 1/1 1865. Gift i Fakse 28/6 1828 med Ane Jacobsdatter, født 21/11 1804, datter af husmand Jacob Gregersen i Fakse sogn.

3. *Christian Petersen* (1865—1905), født i Egøje 19/5 1840, søn af lærer Lars Petersen og hustru Ane Marie Hansdatter, dimitteret fra Jonstrup Seminarium 1860 med 2. karakter, 15/2 1861 andenlærer ved Gentofte skole, 10/3 1865 lærer ved Haarlev Overdrev skole, død 7/8 1906. Gift i København 1878 med Mette Marie Nielsen, født 27/4 1852, datter af husmand N. Nielsen.

4. *Lars Peter Knudsen* (1905—10), født 2/11 1881 i Valore, søn af gdr. Hans Knudsen og hustru Ane, f. Rasmussen, dimitteret fra Vesterbro Seminarium 1904, 1905 lærer ved Haarlev Overdrevs skole, 1910 lærer i Drøsselbjerg, afsked 1947. Gift med Agnes f. Brodersen, født 15/10 1889 i Ommestrup.

5. *Hans Christian Hansen* (1911—1935), født 23/12 1877, søn af indsider Hans Hansen og hustru Maren Christiansen. Storehedinge Overdrev, dimitteret fra Silkeborg Seminarium 1907, andenlærer ved Sønder sø skole, 24/4 1911 lærer ved Haarlev Overdrevs skole, afsked 1935, død 19/10 1939. Gift med Ane Sofie Kirstine Maxen, f. i Ousted.

6. *Holger Diernisse* (1935—49), født 7/12 1901 i Glamsbjerg, søn af lærer Hans Vilhelm Madsen Diernisse og hustru Petrea, f. Sørensen, dimitteret fra Jonstrup Seminarium 1924, lærervirksomhed forskellige steder. 1935 lærer ved Haarlev Overdrevs skole, 1949 førstelærer ved Oure skole. Gift 28/11 1929 med Agnes f. Jacobsen, f. i Grønbæk sogn 7/5 1898, datter af gdr. And. Jacobsen og hustru Kathrine f. Simonsen.

7. *Charles Michales Sørensen*, f. 15/1 1897. søn af gmd. Søren Mikkelsen Sørensen og hustru Mette Marie Christensen, Store Sjørup, dim. fra Blagaard 1919, 1924 lærer ved Klokkerholm skole, 1949 lærer ved Haarlev Overdrev skole. Gift 5/10 1926 med Asta Stefania Poulsen, f. 26/12 1899, datter af drejerm. Christian Poulsen og hustru, Raadvad.

Himlingøje skole.

Da Himlingøje By hørte under Vallø stift, var det dettes pligt at sørge for skole i Himlingøje, men længe søgte man at komme uden om det ved at henvise børnene til at søge skolegang i Valløby, hvor stiftet havde oprettet en skole i 1731. Da vejene var dårlige, er det ikke så mærkeligt, at søgningen hertil ikke var stor. Man hørte til Valløby »af Navn uden Gavn«, og der herskede derfor »stor Vanvittighed blandt Børn, Tyende og Gamle«, som der siges i en Indberetning.

Skoleholderen i Valløby, der var kommet i strid med sin sognepræst og derfor havde fået tilladelse til at modtage allerets sakramente hos pastor Samuel Steenlos i Haarlev, påtog sig en tid at gå til Himlingøje og læse med børnene der, men derved kom han i strid med degnen J. N. Øegaard i Haarlev, da det traf sig, at de kom til byen på samme tid og ville begge læse med ungdommen.

Degnen klager 12/3 1737 til provsten over skoleholder Schurmann. Han skriver, at da han sexagesima søndag kom om aftenen til Himlingøje og gav det sædvanlige signal, at han ville læse med ungdommen, lod monsieur Schurmann »en Dreng paa Trods af Byhornet lude paa Tofterne«, som forvirrede saaledes Ungdommen, at derudover kun ganske faa mødte. Degnen vil derfor have dette forbudt og undertegner sig:

Deres tjenstydmygste Tjener og ærbødigste
Klient og Tjener
J. N. Øegaard.

Provsten Lyder Roed i Herfølge æsker Forklaring af Skoleholder Schurmann, og denne skriver til provsten, at han har fået ret til at søge Himlingøje kirke og ville læse med de dårligste børn, havde tudet i hornet før degnen kom, og vidste ikke at have skyld i den nævnte sag.

Provsten indstiller til biskoppen, at han får tilladelse til at læse med børnene, når han nu endelig vil, og præsten Steenlos holder med skoleholderen. (P. Chr. Hanser i Østsjællandske Aarbøger.)

En måned før havde provsten været i Himlingøje for at prøve at få indrettet en skole, men tilsyneladende uden resultat. Da der skriftlig gøres forestilling om det til stiftet, svarer godsforvalteren på Vallø,

Rosted, der boede på Billesborg, at skoleholder Schurmann skulle læse med børnene, der skulle gå til Valløby, således som dronningen 27. marts 1736 allernådigst havde befalet. De bønder, hvis børn var så små, at de ikke kunne gå til Valløby, måtte mod en ugentlig skolepenge af 2 skilling lade dem undervise af *Jens Smed*. (Bispearkivet 16/3 1737.)

Et par år senere bliver det foreslået at lægge en skole imellem Himlingøje og Taarnby, som så skulle være fælles for de to sogne. Herimod indvender pastor Stenlos dog: »Det vilde blive meget vanskeligt og besværligt for en Skoleholder at bo saa ene midt paa Marken, da han ikke kan have Raad til som i andre Stænder, der ellers kunde være lige med ham, at holde Folk, Heste eller Vogn. Det vilde blive til en Hinder for at faa dygtige Skolemestre efter Forordningen, eller om man fik en saadan en, dog gøre ham snart træt og ked af sit Embede; thi saadanne er dog gerne af et honet og civil Væsen og kommen af skikkelige Folk og kan derfor ikke handles med som Bønderfolk, man kan slænge eller føre hen i en Gaard eller Hus og sige til: Vil du ikke, saa skal du etc. Det kunde og blive besværligt for ham at faa sin fornødne Pleje, særdeles om Vinteren, og at komme til By og Kirke.» (Laurits Petersen i Hist. Samf. Aarbog 1915.)

Endelig forsøger pastor Stenlos igen 1740 at få sagen bragt i orden, idet han ansøger om at få bygget en skole i Himlingøje, men først i 1742 løses spørgsmålet, idet dronning Anna Sophie på Vallø dette år lader opføre en skole. Allerede fra nylår 1742 begynder undervisningen i et andel hus, og skoleholderen var da ifølge skoleindberetningen fra 1742:

1. *Frans Dahl*, om hvem der ikke vides andet, end at han var student, og døde 8. august s. å.

2. *Mads Simonsen Bøes* (1742—53). Han var født c. 1690, stedsøn af skoleholder Bolle Weyer i Rode og søn af dennes hustru Lene Madsdatter Funch. Han var først Hollænderforpagter, men blev forarmet i 1741 og var derefter et år stiftsslagter på Vallø. Derefter blev han 1742 skoleholder i Himlingøje. Den 24/4 1752 ansøgte han om at måtte nyde degnekald og 1/1 1753 blev han af Vallø stifts abbedisse, prinsesse Louise Sophie Frederikke kaldet til degn i Enderlev-Vraaby, hvor han døde 17/1 1763. Han var gift med Cathrine Marie Friis, født o. 1708 og død i Køge 7/7 1779. Som enke fik hun hjælp af fiscus (statskassen).

3. *Paul Brodersen* (1753—) f. huskerer i Lellinge. 1753 skoleholder i Himlingøje, ustuderet, men ducelig og retskaffen og med så godt vidnesbyrd, som gives kan.

4. Nicolaj Rasmussen (—1792), f. o. 1707, ustuderet, var måske substitut i Storehedinge o. 1770, skoleholder i Himlingøje, død 1792. Gift 1. gang med
gift 2. gang med Ane Hansdatter, f. o. 1732.

5. *Anders Mortensen* (1792—1814), f. o. 1750, ustuderet, lil 1792 substitut i Valløby, 1772 skoleholder i Himlingøje, død 27/11 1814. Gift med Frederikke Jensdatter, f. 1756, død som almisselem i Himlingøje 18/1 1822.

6. *Niels Pedersen* (1814—1828), f. o. 1779, ustuderet, død 24/3 1828. Gift med Maren Olsdatter, f. o. 1787, død i Haarlev 3/10 1835.

7. *Anders Christian Engell* (1828—1842), f. 7/9 1802 i Hillerød, søn af told- og kons.-betjent, senere lærer i Køge og Højerup Poul Nielsen Engell og hustru Karen Andersdatter, dim. fra Jonstrup 1826 med 1. kar., 1826 hjælpelærer i Kjøng, 14/6 1828 lærer og kirkesanger i Himlingøje, /2 1842 lærer i Frøslev, død 6/4 1874, gift i Haarlev 14/8 1829 med Frederikke Gottschalk (»opholdende sig hos skolelærer Niels Pedersens enke i Haarlev«), f. 1802, var da hun blev konfirmeret 1816 i pleje hos mad. Bierring i Haarlev, død (?)

Gift 2. g. i Valløby 19/4 1848 med Mette Marie Olsen, f. 27/3 1822, datter af lærer Christoffer Olsen og hustru Kathrine Sophie Lyngberg.

Afskrift af nedenstående findes i Haarlev præstekalds embedsbog:

KALDSBREV

for Kirkesanger og Skolelærer Engell i Himlingøje.

Jeg A. W. Moltke o. s. v. gjør vitterligt: At da Kirkesanger og Skolelærer Embedet i Himlingøje Sogn og Bye, under det Kongelige Stift Walløes Kirke og Skolepatronat ved Degnen for Haarløv og Himlingøje Menigheder Würzels og ved den interrimistiske ansatte Skolelærer Niels Pedersens Død er bleven ledigt, og Seminarist Anders Christian Engell, født 17. Septbr. 1802 i Nyhusene ved Frederiksborg, og demidlertid fra det Kongl. Skolelærer Seminarium paa Jonstrup i Juni Maaned 1826 med Hovedarakteren meget duelig, samt blandt de specielle Karakterer har erholdt udmærket godt for indbyrdes Undervisning, og hvis Forhold paa Seminariet har været meget godt, ligesom han og senere har været ansat som Hjælpelærer ved Kjøng Skole og der erhvervet sig godt Vidnesbyrd, har ansøgt om at erholde fornævnte ledigtværende Embede, saa har jeg, i Kraft af de for Kirkesanger og Skolelærer Embeders Besættelse under det Kgl. Stift Walløes Kirke og Skole Patronat nu gældende allernaadigste Bestemmelser, anlagt og beskikket, ligesom jeg herved antager og beskikker fornævnte Seminarist Anders Christian Engell lil herefter at være Kirkesanger for Himlingøje Sogn og Skolelærer ved Skolen i Himlingøje Bye og det samme underliggende Distrikt.

For disse Embeders Bestyrelse skal bemeldte A. C. Engell, indtil Fordelingen af Indtægten af det nu ledigtblevne Degneembede for Haarlev og Himlingøje Sogne kan finde Sted, foruden de Indtægter, som for Bestyrelsen af Kirkesanger Embedet indtil denne Tid nærmere ville blive ham tilslaaede, tillægges de samme Indtægter og Fordele, som hans afdøde Formand i Skolelærer Embedet Niels Pedersen har oppebaaret, og som bestaar i Følgende:

I Øvrigt har fornævnte Seminarist Anders Christian Engell som Kirkesanger at iagttage og besørge alle til det nu ledige Degneembede i Himlingøje Sogn efter Lov og Forordninger, samt Kirkeritualet hørende Forretninger og som Skolelærer for bmt. Distrikt at rette sig efter de udkomne Skoleanordninger og især efter Anordn. for Almueskoler paa Landet af 29. Julii 1814 og den dertil fastsatte Instruks f. S., samt hvad der Undervisningens Fremme videre maatte blive befaleet. Alt saaledes som det en relsindig og nidkær Kirkesanger og Skolelærer vil egne og anstaae.

Fremdeles bør han, ifølge forn. Skolevæsens Anordning § 64 tilvejebringe fornødent Beviis for Præstø Amtts nordre Provstiers Skoledirektions geistlige Medlem om sin prøvede Duelighed til at forestaae delte ham anbetroede Skolelærer-Embede, og med denne saavel som med delte sit Kalds- og Antagelsesbrev melde sig hos hans Højvelbaarenhed og Højjærværdighed Biskoppen over Sjællands Stift for at blive forsynet med den anordnede Kollats. Til Bekræftelse under min Haand og Walle Stifts Segl.

Kbhvn. 31. Maii 1828
A. W. Moltke.

Biskoppens kollatsbrev for seminarist A. C. Engell til at være skolelærer og kirkesanger i Himlingøje er dateret Kbhvn. 14. Junii 1828.

8. *Christian Edvard Christensen* (1842—1869), f. o. 1812, søn af lærer Martin Christensen og hustru Inger Jørgensdatter, Tybjergllille, dim. fra Vesterborg 1829 med 1. kar., 1832 lærer i Egøje, 1838 lærer i Valløby, 1942 lærer og kirkesanger i Himlingøje, død? Gift med Wictorine Julie Longhi.

9. *Peder Thorvald Nielsen* (1869—1876), f. 11/10 1839, søn af fmd. ved de kongl. kornlørringsmagasiner Niels Julius Nielsen og Valdborg Christensen, dim. fra Jonstrup 1858 med 1. kar., 1858 hjælpelærer i Snekersten, 25/10 1859 lærer i Køge, 1869 lærer i Himlingøje, 27/12 1877 lærer i Vridsløsemagle, afsked 1/10 1901, ugift.

10. *Carl Christian Sørensen Povelsen* (1877—1883), f. 26/11 1843, søn af lærer Knud Nicolaj Carstensen Povelsen, Assentorp, dim. fra Blaa-gaard 1874, lærer i Vridsløsemagle, 15/3 1877 lærer i Himlingøje, 1/10 1883 lærer i Stenmagle, afsked 31/12 1890.

Gift 1. g. med (?) Gift 2. g. i Himlingøje med Belly Amalie Lindgren.

11. *Johan Peder (Sørensen) Børlund* (1883—1918), f. 15/1 1855, søn af gmd. Søren Peder Thomsen og hustru Anc Margrethe Johansen, Havnelev, dim. 1877 fra Reimers og Søbørgs seminarium, hjælpelærer i Gyrstinge, 4/9 1878 kaldet til andenlærer i Bregninge på Ærø, 1878 lærer i Krøgerup, 28/12 1883 lærer i Himlingøje, 1913 førstelærer, afsked 1/11 1918, død på Frederiksberg 17/4 1919.

Gift 1. g. i Ørslev 23/9 1882 med Caroline Amalie Petersen, f. 15/7 1866, datter af sadelmager Jens Villiam Petersen og hustru Karen Hansen, død 2/9 1904. Gift 2. g. i Herning 14/4 1905 med Nonine Jensen, f. 27/3 1878, datter af gmd. Jens Peder Pedersen og hustru Karen Frølund.

12. *Oluf Krabbe Balslev Clausen* (1918—1925), f. 25/8 1884, søn af sognepræst K. J. Clausen og hustru Martine Henriette Balslev, Hundstrup, Thy, dim. 1906 fra Blaagaard, 1/9 1906 hjælpelærer i Brandstrup, 1/8 1907 andenlærer i Skamby, 1/12 1918 lærer i Vollerlev, 1/11 1918 førstelærer i Himlingøje, 13/8 1925 førstelærer i Idstrup, død 1950.

Gift i St. Jørgensbjerg 5/8 1909 med Esther Larsen, f. 29/2 1888 i Tølløse.

13. *Kristian Marius Jensen* (1925—1937), f. 27/5 1888, søn af gmd. Poul Christian Jensen og hustru Hanne Laurén, Hjerm, dim. 1912 fra Nr. Nissum, 1913 lærer i Skophus, 1914 lærer i Sejrsminde, 1920 lærer i Vejerslev, 1/12 1925 førstelærer i Himlingøje, død 1937. Gift 30/3 1915 med Henriette Marie Christensen, f. 1/4 1891 i Hjerm.

14. *Alfred Nikolaj Jensen* (1937—1945), f. 23/12 1911, søn af lærer Christen Golfred Jensen og hustru Anna Larsen, dim. 1932 fra Jelling, 1932 lærer i Skuderløse, 1937 førstelærer i Himlingøje, 1945 førstelærer i Munkbjergby, 1948 førstelærer i Himmelev. Gift i Thesrup 22/7 1935 med Anna Marie Halskov, f. 28/1 1912, datter af førstelærer Hans Peter Halskov og hustru Trine Hansen, Skuderløse.

15. *Vilfred Søren Nabe-Nielsen* (1946—1949), f. 18/12 1907, søn af købmand Marius Nielsen og hustru Marie Nielsen, Silkeborg, dim. 1928 fra Haslev, 1932 lærer i Fjerritslev, 1/4 1946 førstelærer i Himlingøje, 1/10 1949 førstelærer i Aalbæk, gift med Inger Marie Fransen, f. 31/1 1914.

16. *Carl Ingversen* (1949—) f. 28/1 1907, søn af smed Christian Ingversen og hustru Kathrine Jørgensen, Ulfborg, dim. 1930 fra Vordingborg, 1/4 1932 lærer i Østlofte, 1938 førstelærer i Sdr. Bøkk, 1942 førstelærer Guldbjerg, 1949 førstelærer i Himlingøje, gift i Rødby 14/6 1935 med Else Vibeke Elholm Munch, f. 27/5 1914, datter af gmd. Christian Elholm og hustru Jensine Pedersen, Rødby Mark.

1918 oprettedes et forskolelærerindeembede ved Himlingøje skole, og som lærerinde ansattes

Margrethe Larsen, f. 3/2 1895, datter af gmd. Niels Larsen og hustru Marie Petrine Pedersen, Bjevskov, gift 28/10 1934 med lærer Aksel Nielsen, f. 1/3 1894, søn af gmd. Hans Peter Nielsen og hustru Johanne Hansen, Lellinge.

Skoleplanen af 1838.

Da den sidste degn i Haarlev-Himlingøje døde den 29. september 1827, blev der endelig tale om at fastsætte en bedre skoleplan for sognet med en forbedring af skolelærernes løn, idet det var meningen, at degneembedets indlægter skulle fordeles mellem sognets skoler, da lærerne for fremtiden skulle gøre degnens arbejde. Det trak imidlertid ud, før sagen kunne komme igennem de mange instanser og skoleplanen blive gennemført. Først skulle degneboligen og degnejorden sælges, og dette skele i 1832, da grevskabet Bregentved overtog den for 800 rdl. sølv. Disse penge fik greven tilladelse til at anvende til istandsættelse af skolerne i Haarlev og Himlingøje, der trængte lige hårdt.

Endelig den 18. september 1838 approberedes nedenstående

PLAN

til Skolevæsenets fremtidige Organisation og Skolelærernes Lønning i Haarløv og Himlingøje Sogne i Overensstemmelse med Anordningen af 29. Juli 1814.

Haarløv Sogn

1. Bør for Skolegangs Skyld noget af Sognet forlægges til andet Sogn eller omvendt?

Til Haarlev Skole forlægges 1 Huus fra Carise Sogn, Grøfledshuset kaldet, der har sin Jordlod paa Haarløv Byes Mark, og næppe faar 1/8 Miil til denne Byes Skole.

Til Overdrevsskolen forlægges 3 Gaarde og 6 Huse fra Carise Sogn, 13 Huse fra Dalby og Thureby Sogne og 1 Huus fra Østeregede Sogn.

2. Hvorledes bestemmes Degnetraven?

Til 1/3 mod den Godtgjørelse, der erlægges for Præstens Korntiende, og udgjør: 17 Td. 6 $\frac{3}{4}$ Skp. Rug, 25 Td. 2 $\frac{3}{4}$ Skp. Byg, 20 Td. 7 $\frac{1}{2}$ Skp. Havre, betalt efter hvert Aars Kapitelstaxt. Naar da 1 Td. Rug antages liig 1 $\frac{1}{2}$ Td. Byg, og 1 Td. Byg liig 1 $\frac{1}{2}$ Td. Havre, kan Haarløv Sogns Degnetrave anslaaes til:

12 Td. Rug in natura

20 Td. Byg in natura

28 Td. Byg at betale efter Kapitelstaxt.

3. Hvor mange Skoler bør Sognet have?
 Hvilke Steder forlægges til hver Skole?
 Hvor megen Ungdom faar hver Skole?
 Faar noget Sted længere Skolevej end $\frac{1}{4}$ Miil?
1. Haarløv Skole, som er, vedbliver og til samme forlægges:
 - a. Haarløv By: 14 Gaarde, 20 Huse, 1 Kro, 1 Mølle.
 - b. Ammerup: 4 Gaarde, 1 Hus.
 - c. Lystrup: 4 Gaarde, 3 Huse.
 - d. Ll. Taarnby: 6 Gaarde, 7 Huse.
 - e. Ll. Linde: 9 Gaarde, 10 Huse.
 - f. Grøftledshuset i Carise Sogn: 1 Hus.
 Ialt 37 Gaarde, 42 Huuse, 1 Kro, 1 Mølle
 med omtrent 80 skolepligtige Børn, Skolevej ei over $\frac{1}{4}$ Miil.
 2. Overdrevsskolen, som er, vedbliver og til samme forlægges:
 - a. Haarløv Overdrev 0 Gaarde, 20 Huse.
 - b. Fra Carise Sogn
 1. Vængegaard: 1 Gaard, 2 Huse
 2. Totterup: 1 Gaard, 2 Huse.
 3. En fra Pebringe udflyttet Gaard: 1.
 4. Paa Carise Overdrev: 3 Huse.
 5. Paa Storelinde Overdrev: 1 Hus.
 - c. Fra Dalby Sogn
 1. Druestrup Overdrev: 1 Hus.
 2. Taagerup Overdrev: 6 Huse.
 - d. Fra Thureby Sogn
 1. Tronhjemshusene: 5 Huse.
 2. Tronhjemshuset: 1 Hus.
 - e. Fra Østeregede Sogn:
 huset: 1 Hus.
 Er 3 Gaarde, 40 Huse.
 3. Hvilken Løn tillægges hver Skoles Lærere?
 1. Skolelæreren i Haarløv erholder som Skolelærer og Kirkesanger:
 1. in natura 6 Td. Rug og 10 Td. Byg efter Degnetraven
 2. Øvrigt Lønningsbyg, der udredes af Degnetra-
 ven og betales efter først foregaaende Aars
 Kapitelstaxt 28 Td. Skp.
 3. Højlidsoffer og Accidentser beregnet til Værdi
 aarlig 12 Td. Skp.
 4. Aarlig Skoleløn fra Bregentved er 24 Rdl. Sølv,
 hvoraf 10 Rdl. beregnes som Kirkesangerløn og
 Resten beregnes til 3 Td. 4 Skp.

Er 43 Td. 4 Skp.

Herfra afgaar, som af Skolelæreren i Haarløv alene bliver at udrede: Til Kjøge Skole 6 Rdl. Sølv, Landemøde 3 M., Embedsbrevs Besørgelse beregnet til 6 Rdl. Kirkens Renholdelse, Klokkernes Ringning o. s. v. beregnet til 8 Rdl., der alt anslaaes i Byg til

5 Td. Skp.

Altsaa igen 38 Td. 4 Skp.

Foruden anordningsmæssig Brænde, Fourage og en Jordlod paa 4 Td. Land.

2. Skolelæreren i Overdrevsskolen erholder:
 1. in natura 6 Td. Rug og 10 Td. Byg af Degnetraven.
 2. Aarlig fra Grevskabet Bregentved, hvorved Lønningsbyg, samt Offer og Accidentser erstattes, da Skolelæreren og Kirkesangeren i Haarløv oppebærer samme for hele Sognet, 100 Rdl.
 3. De til dette Skoledistrikt tillagte 3 Gaarde og 6 Huse fra Carise Sogn, 7 Huse fra Dalby Sogn, 6 do. fra Thureby Sogn og 1 do. fra Østeregede Sogn svarer ogsaa hertil deres Degnetrave, der beregnes til omtrent 5 Td. Byg.
Foruden anordningsmæssig Brænde, Fourage og en Jordlod paa 10 Td. Land.

Anmærkning: Da Overdrevsskolens Vedligeholdelse ikke kan besørges alene af de tre Gaarde, der foruden Husene høre til dette Distrikt, forpligtes Haarløv Sogns samtlige Gaardbeboere til at tage lige Deel med disse 3 Gaarde i denne Skoles Vedligeholdelse, men da de tillige skulle vedligeholde Haarløv Skole, er det fundet billigt, at de derimod fritages for at svare den sædvanlige Smaaredsel til Skolelæreren, eftersom disse desuden kunne erholde fuld anordningsmæssig Lønning. —

Himlingøie Sogn

1. Bør for Skolegangs Skyld noget af Sognet forlægges til andet Sogn eller modsat? Nei!
2. Hvorledes bestemmes Degnetraven?
Til $\frac{1}{3}$ mod den ved Tiendeanordn. stipulerede Godtgjørelse for Præstens Korntiende og kan beregnes til 28 Td. Byg.
3. Hvormange Skoler bør Sognet have?
Hvilke Steder henlægges til hver Skole?
Hvormeget Ungdom faar hver Skole?
Faar noget Sted længere end $\frac{1}{4}$ Miil?
Den allerede tilværende Skole i Himlingøie By er tilstrækkelig, da denne By udgjør hele Sognet og Bestaar af:

18 Gaarde og 17 Huse med Jord

16 Huse uden Jord

19 Indsidderfamilier

Tilsammen 70 Familier, hvis skolepligtige Ungdom for Tiden er 50 a 60 Børn, der alle bor i den By, hvor Skolen er.

4. Hvilken Løn tillægges hver Skoles Lærer?

Skolelæreren i Himlingøie erhoder som Skolelærer og Kirkesanger:

1. in natura 6 Td. Rug og 10 Td. Byg, nemlig

a. af den gamle Skoleløn Rug 3 Td. 1 Skp. 2 Fdk. Byg 4 Td. 1 Fdk.

b. af Degnetraven, da $1\frac{1}{2}$ Td. Byg agtes lige med 1 Td. Rug, omvexles 4 Td. 1 Skp. 3 Fdk. Byg med: Rug 2 Td. 6 Skp. 2 Fdk. og leveres i Skjeppen 5 Td. 4 Skp. 3 Fdk., der udgjør Rug 6 Td. og Byg 10 Td.

2. Øvrigt Lønningsbyg, der er Resten af Degnetraven, og betales efter hvert foregaaende Aars Kapitelstaxt: 18 Td. 1 Skp. 2 Fdk.

3. Høitidsoffer og Accidentser beregnet til Værdi i Byg: 6 Td. —

4. Smaaredsel, nemlig fra hver Gaard: 1 Brød, $\frac{1}{2}$ Gaas eller $\frac{1}{2}$ Svinehoved, $\frac{1}{2}$ Sn. Æg og 3 Kn. Mælk, beregnet til Værdi i Byg 4 Td. 4 Skp.

5. Aarlig Skoleløn fra Wallø Stift, 12 Rdl. Sølv, hvoraf de 10 Rdl. beregnes som Kirkesangerløn, beregnet til Værdi i Byg: 4 Skp. Er 29 Td. 1 Skp. 2 Fdk.

og Klokkernes Ringning, beregnet til 8 Rdl. og omregnet til Værdi i Byg: 2 Td.

Altsaa den hele Lønning:

6 Td. Rug og 10 Td. Byg in natura og Lønningsbyg 27 Td. 1 Skp. 2 Fdk.

Foruden anordningsmæssig Brænde og Fourage samtl en Jordlod paa $3\frac{1}{2}$ Td. Land.

4. Hvorledes anvendes Degnebolig med Jord?

Degnebolig tilligemed Degnejord er ifølge allernaadigst Reskript af 19. September 1832 solgt til Grevskabet Bregentveds Eier for 800 Rdl. Sølv, der maa anvendes dels til en ny Skoles Opbyggelse i Himlingøie, dels til Skolebygningens Istandsættelse og Skolestuens Udvidelse i Haarløv.

Hans Kongelige Maiestæts til Danmark Præsident og Deputerede i det danske Cancellie gjør vittterligt: at Skoledirektionen for Bjeverskov, Stevns og Faxe Herreder under Præstø Amt til Kollegi Approbation har indsendt vedhæftede Forslag til Skoledistrikts-Inddelingen og Skole-

lærernes Lønning i Haarløv og Himlingøie Pastorat. Og, da denne Plan findes hensigtssvarende, bliver samme, i Overensstemmelse med Anordningen for Almueskolevæsenet paa Landet af 29. Juli 1814 dens 3die § hermed approberet, som her vedheftet findes.

Det Kongelige Danske Cancellie, den 18de September 1838

Stemann

Larsen

(LS)

Hansen

Tang
Kancellist

Det varede imidlertid noget, inden den approberede skoleplan endelig gennemførtes. Hvornår vides ikke bestemt, men det skete antagelig gang i 1840'erne.

Indberetning til Provsten af 13. August 1833

Haarløv Pastorat har 3 Skoler, nemlig en i Haarløv, en i Himlingøie og en paa Haarløv Overdrev. Ved min Forflyttelse hertil under 3. December 1831 forefandt jeg indb. Underv. ikkun indført i sidstnævnte Skole. Som Hovedhindring for Methodens Indførelse var af den forrige Skolekommission anført meget forfaldne og indskrænkede Tilstand saavel i Haarløv som i Himlingøie. Denne Hindring maa snart bortfalde, da det Kongl. Danske Kancelli har tilladt at de for den bortsolgte Degnejord og Degnebolig indkomne 800 Rdl. Sølv maa anvendes til Opbyggelse og Istandsættelse af Haarløv og Himlingøie Skolehuse. I Aaret 1834 vil denne Opbyggelse og Istandsættelse upaatvivlelig blive iværksat, og da indser jeg ingen Hindring videre for indb. Underv. Methodens Indførelse.

Forøvrigt maa det tillades mig at anføre, at under min Embedsførelse som Præst i Walløbye, blev indb. Underv. indført i dette Pastorats tvende Skoler, hvilket jo synes at godtgjøre, at ingen Uvillie imod Metoden finder Sted fra min Side, eller har hindret dens Indførelse i Haarløv Pastorat.

Ærbødigst
H. V. Nyholm.

Højærværdige Hr. Provst Barfod.

Indberetning til Grev Moltke om Skolevæsenet m.H. Præmieuddelingen.
1834.

Ved at indsende Skolebørnenes Prøveskrifter og Listerne over Examinernes Udfald er det mig en Glæde at kunne indberette at begge Grevskabets Skolelærere her i Pastoratet have udvist Flid og et rosværdigt Forhold i det afvigte Skoleaar.

J. F. Engell i Haarlev arbejder med Lyst og Held i en Skole, der tæller 94 Børn; ved sin Flid, Orden og Nøiagtighed forstaar han at undervise sine talrige Elever, saaledes at selv de mindre begavede gjøre ret gode Fremskridt; han er meget oplagt til sin Gjerning, og jeg tror, at hans Skole maa regnes blandt Grevskabets fortrinligste Skoler. I Aaret 1852 tilkendtes han en Præmie.

P. Andreasen paa Haarlev Overdrev udviser god Flid og Noiagtighed i sit Embede; han er ikke, hvad man kan kalde en begavet Lærer; men han opfylder sine Pligter og med temmelig god Frugt. Ifjor modtog han en af Grevskabets Præmier.

C. Würtzen.

Visitatscr i Haarlev og Himlingøje.

Biskop L. Harboe: Anno 1751 d. 8. Martii visiterede jeg i Haarløf Sogne-Kirke, hvor og Ungdommen af Himlingøye var til stede. Som Gud har velsignet den forrige Lærer Hr. Foghs Retsindighed og Flid paa Ungdommen, at de kunde gifve god Reede for det Liv, som bør være i den, og jeg derover have fundet inderlig Glæde i Gud, saa og har jeg den Tilliid til den nuværende Lærer, Hr. Leganger, at han vil være . . . være i Guds og vor Herre Jesu Christi Efterfølgelse, hvilket Gud Fader give Naade og Velsignelse til.

L. Harboe.

Biskop Harboe: Anno 1768 d. 20. Julii visiterede jeg atter i Haarløf Kirke og forefandtes der ligeledes de Unge fra Annexet. Jeg gifver . . . Rosen, at (jeg) fandt Kundskabs søde Frugt saavel blandt de mindste som den voxne Ungdom udi disse Menigheder ved disse Læreres Troeskab og utrættelige . . . , ønskende, at den troefaste forbarmende Fader vil give Væxt til del, som plantes og vandes.

L. Harboe.

Prøbst Leganger: Anno 1778 d. 5te i Trin. visiterede jeg i Haarløf Kirke, hvor ogsaa Ungdommen fra Himlingøje mødte. Ved den voksne Ungdoms Overhørelse fandtes alting til Fornøjelse. Skoleholderen i Haarløf var nylig død, og var derfor ingen af Skolebørnene der af Sognet samlede. Fra Himlingøje mødte ikkun tre Børn, som havde meget forglemt. Skoleholderne gav Sogne-Bønderne Skyld for deres Børns Forsømmelser og blev forelagt at skaffe Fortegnelse over Børnene paa det, at Sagen kunde

N. Leganger.

Provst Leganger: Christi Himmelfartsdag 1780 visiterede jeg i Himlingøje. Den voksne Ungdom fandtes ulastelig i Saliggørelsens Kundskab. Men Skolebørnene og den uconfirmerede Ungdom befandtes for den største Deel gandske vankundige, og ey at kunde læse i bog, mindre, noget udenad. Menigheden klagede, at Skoleholderen ey lærer Børnene; men forsømmer og afviser dem fra Skolen. Skoleholderen nægtede saadant, men klagede, at Husbonder og Forældre holde Børnene fra Skolen. Af Skoleinstruktionen blev oplæst nogle Artikler, begge Parter til Paamindelse, og Skoleholderen tilhølt at holde Register over den daglige Skolegang samt hver Søndag give Præsten Fortegnelse over dem, som i den uge ey havde besøgt Skolen, hvilket hidtil ikke var skeed.

Sogne-Præsten Hr. Lindal lovede at føre Tilsyn med Skolen og Skoleholderens Forfald, og om ey Forbedring skeer, da at mælde det strax, paa det at videre Anmældelse og Undersøgning kan fortfares efter og om Forsømmelser findes hos Bønderne; da at anmælde det for deres Herskab.

N. Leganger.

Biskop Harboe: Anno 1782 13. Aug., som var Dom XII p. Trin. visiterede jeg i Haarlev Kirke, hvor og Ungdommen af Annexet var tilstede. Skolebørnene var fast maadelige, derimod fandtes blant de Unge mange, jeg havde Aarsag at fornøje mig med.

L. Harboe

Biskop Balles Visitatser i Haarlev og Himlingøje.

I Aaret 1786 d. 27. September visiterede jeg i Haarløv Kirke, hvor og Ungdommen af Himlingøye havde forsamlet sig. Nogle af de Voxne have med megen Forstand og Færdighed udmærket sig. Mange fandtes at have ret god Kundskab og for adskillige var den antagelig. Iblandt Skolebørnene sporedes nogen Mangel formedelst Skolegangsforsømmelse. Men de, som havde besøgt Skolen, særdeles i Haarløv, udviste, baade ved Bøglæsning og ved at svare med Forstand paa det, som ellers blev tilspurgt, at der anvendes tilbørlig Flid paa denne Undervisning. Guds megen Naade være rigeligen udøst over Lærerne, til at styrke dem i deres Arbejde, og velsigne deres Flid med al ønskelig Frugt.

Dr: Nic. Edinger Balle

I Aaret 1791 d. 20. Oct. visiterede jeg anden Gang i Haarløv Kirke, hvor ogsaa Ungdommen af Himlingøye havde forsamlet sig. Enkelte Personer af de voxne svarede til Fornøylelse, og udviste god Kundskab. Men den største Deel røbede kun maadelig Indsigt, og var ikke at regne. Formaning blev givet til større Flid, med Tillæg, at jeg næste Aar agtede at besøge dem igien, da man ogsaa lovede Bedring. I Haarløv Skole var Fremgangen ligleedes ganske maadelig. Nogle faa Børn, som

havde søgt Skolen, læste dog vel i Bog, men vidste heller ikke meget af Børnelærdommen. Den største Deel havde glemt, hvad før var lært, og fattedes meget i Boglæsning. I Morgen visiterer jeg Himlingøye Skole, hvor den befundne Tilstand skal blive antegnet i Skole-Journalen. Jeg at som det ikke haver manglet fra min Side paa Opmuntring til Lærerne, saaledes

Dr: Nic. Edinger Balle

I Aaret 1792 d. 16. Sept. visiterede efter Løfte saavel i Himlingøye som i Haarløw Kirker. Paa begge Steder fandt jeg Forbedring, størst paa sidste Sted, og har nu god Forhaabning om Ungdommens videre Fremgang.

Dr: Nic. Edinger Balle

I Aaret 1798 d. 15. Junii visiterede jeg tredie Gang i Haarløw Kirke, hvor Ungdommen fra Himlingøye var tilstæde. Med Fornøjelse erfarede den største Virkning af de nye Læreres vel anvendte Fliid. De sidst confirmerede svarede med Forstand og Færdighed af Lærebogen. Adskillige gjorde god Rede efter Forklaringen, og Kundskaben var for de fleste antagelig. De læste skikkelig i Bog og havde lært Psalmer. I Haarløw Skole er god Begyndelse gjort til videre Fremgang i Lærebogen. Catecismus var godt fattet, og Boglæsning var god. Tilstanden i Himlingøye Skole findes antegnet i Skole-Journalen. Gud velsigne den veloplagte Kirkens Lærer i sit troe Arbejde og styrke de gode Ungdomslærere i deres Gerning til Guds Ære.

Dr: Nic. Edinger Balle

I Aaret 1803 d. 11. Oct: visiterede jeg fjerde Gang i Haarløw Kirke, hvor ogsaa Ungdommen fra Himlingøye var forsamlet. Den største Deel viste meget god Kundskab og svarede med Fuldstændighed efter Lærebog og Catecismus. De vidste adskilligt af den bibelske Historie, læste vel i Bog, og havde lært Psalmer. Børnenes befundne Kundskab findes antegnet i Skole-Journalerne. Herren bevare sit Ords Lys iblandt os, at det ingensinde og paa ingen Maade maa vorde fordunklet.

Dr: Nic. Edinger Balle

Fra samme visitats skriver Balle i sine egne optegnelsen if. Jessen: Præstø Amts Skolehistorie om Sognepræsten, at han prædikede med stærk Stemme ikke uden Kraft til Opbyggelse. Han skal ellers være forfalden, og hans Ansigt synes at røbe det. Hans Væsen er i Selskab meget frit, og hans Tale støder maaske af Mangel paa Opdragelse. Tilforn spillede han en Skinhelgen. Jeg trykkede ham mine Formaninger i Kirken, men kunne ikke gøre mere.

Senere visitatser:

Biskop Fr. Münster: D. 1. Juli 1825 visiterede jeg i Haarlev Kirke. En meget talrig og ypperlig undervist Ungdom havde indfundet sig. Gud velsigne Menighedens brave Lærer Hrr. Willemoes og lade ham i mange Aar nyde Glæde af den Ungdom han danner.

D. Fr. Münster

Biskop J. P. Münster: 1835 den 29de Juli visiterede jeg i Haarlev Kirke. En meget talrig Ungdom fra begge Sogne var forsamlet, ligesom ogsaa mange Ældre af Menigheden vare tilstede. Der viser sig kiendeligen i Menigheden Lyst til Guds Ord, og Ungdommens færdige og gode Svar glædede mig meget. Ogsaa i Skolerne gives rosværdig Fremgang. Jeg bevidner Kirkens værdige Lærer min Tak og tilønsker ham fremdeles Kraft og Velsignelse fra Menighedens Herre.

Samme: 1843 den 2den August visiterede jeg anden Gang i Haarlev Kirke. Ogsaa denne Gang fandt jeg, uagtet det ugunstige Vejrligt, en meget talrig Forsamling fra begge Sogne, og Ungdommens færdige Svar og gode Eftertanke vidnede om den Omhyggelighed, hvormed der er underviist. Kirkens agtværdige Lærer vedbliver med urokket Kraft i sit hel. Embede, og jeg ønsker ham af Hjertet steds at faa rige Frugter af sine hæderlige Bestræbelser.

J. P. Münster

Samme: 1851 den 16de Juli visiterede jeg 3die Gang i Haarlev Kirke. En meget talrig Forsamling var tilstede. Sognepræsten opbyggede ved en skøn og kristelig Prædiken, og Ungdommen, skønt den ikke synes meget opvakt og levende, viste, at den kristelige Kundskab med Fliid og Omhu bliver den indplantet. Jeg ønsker Kirkens værdige Lærer fremdeles al Velsignelse med hans retskafne og dygtige Arbejde.

J. P. Münster

Fra en gammel kirkebog

I Himlingøje sogns kirkebog fra 1830 findes midt i fortegnelsen over konfirmerede drenge følgende indførsel:

Anno 1830 den 24. Oktober blev Niels Larsen, løsladt Forbedringshusfange, efter det kongelige danske Kancellis Befaling, efter at han havde tilegnet sig de fornødne Religionskundskaber og deri var bleven overhørt, offentligen døbt i Haarlev Kirke. Som Faddere var tilstede Hr. Amsprovst Barfod, Hr. Forvalter Bertelsen og Sognefoged Peder Svendsen. Efter Attest af Hr. Klocke, praktiserende Læge i Kjøge, har han haft naturlige Børnekopper. Om hans Fødested og Daab findes ingen yderligere Oplysning, ej heller om hans Forældre. Efter hans egen Formening er han omtrent 35 Aar gammel.

Landsbyerne gennem tiderne.

Landsbyerne i Haarlev-Himlingøje sogne ligger antagelig på deres oprindelige plads. Det er sandsynligt, at arkæologer ved nærmere undersøgelse, ligesom ved Pebringegården, under de fleste gårde vil kunne finde vidnesbyrd om tidligere bebyggelser, — stolpehuller, der viser oldtidshusenes beliggenhed, ildsteder, affaldsdynger o. l. på de nuværende gårdes plads, der måske kan bevise Himlingøje bys tilværelse helt tilbage til o. 500 år f. K., Haarlevs til o. 2—300 e. K. og de øvrige byer i sognet til o. år 1000.

Her har man altså level generation efter generation, revet ned og bygget op omtrent på samme sted. Måske har på enkelte gårde den samme slægt haft til huse gennem 2000 år om end ikke i lige mandslinie.

Ret snart, mener man, er landsbyerne nået til den størrelse, de beholdt igennem århundreder. Rundt omkring hver gård lå toften, det stykke jord, der var hver gårds eje, og som man selv kunne bruge, som man ville, og udenfor, rundt omkring byen lå den opdyrkede fælles bymark. Så længe der var ny jord at opdyrke inden for rimelig afstand, var der mulighed for at skaffe plads til den nye befolkningstilvækst. Men det hørte op engang, og så måtte nogle af de unge drage ud og anlægge nye bysamfund, torperne.

Hvor store de enkelte landsbyer har været op til og igennem middelalderen, ved man meget lidt om, og livet i disse byer kender man også kun lidt til ud over, hvad de gamle landsdelslove og landsbyernes »Vider og Vedtægter« fortæller os.

Først fra tiden omkring 1660, da man begyndte så småt på forberedelserne til en matrikel, har man oplysninger om gårdenes og husenes nøjagtige antal.

I matriklen af 1664 findes oplysninger om gårdene, deres ejere, fæstere og størrelse.

Haarluf Sougen

Kongl. Maysts Tiende af Bemeldte Sougen
ligger til Tryggewelde Gods afgiffver aarlig

til Afgifft til samme Mayst:

Rug 3 Pund

Byg 3 Pund

Hafre 4 Tdr.

Kierkens Tiende haffuer Hr Hans Andersssøn, Sougnepræst i Haarluf og giffver deraf aarligen til afgifft:

Rug 3½ Pund

Byg 3½ Pund

Hafre 3 Tdr.

Haarluf. Kongl. Maysts. Tiennere til Tryggewelde

1. Olle Hansen Brøger	9 Tdr.	3½	Skp.	Hartkorn
2. Niels Søffrensen	9	-	3½	-
3. Morten Hanssøn	7	-	3½	-
4. Mats Deigens Øde	9	-	3½	-
5. Peder Mougenssøn Øde	7	-	3½	-
6. Peder Søffrensen	9	-	3½	-
7. Christopher Hanssøn Øde	9	-	3½	-
8. Hans Pederssøn	9	-	3½	-
9. Lauridts Pederssøn	9	-	3½	-
10. Søffren Ollessøn Øde	9	-	3½	-
11. Peder Ladfougidt	9	-	3½	-
12. Peder Christensen			4½	-
13. Niels Jyde			4½	-
14. Jens Nielssøn			4½	-
15. Peder Pederssøn			4½	-
16. Hr. Hans Anderssøn i Haarluff Annexiord En ødegaardsiord skyldsæl			1½	-
17. Haarlev Kirkes Landgl.			3	-

Lille Linnedt Kongl. Maysts Tienner til Tryggewelde:

1. Peder Ollufssøn	9 Tdr.	1½	Skp.	Hartkorn
2. Rasmus Ollufssøn	9	-	1½	-
3. Hans Ollufssøn	9	-	1½	-
4. Anders Jyde	9	-	1½	-
5. Folmer Rasmussen	9	-	1½	-
6. Christian Stockhollem	9	-	1½	-
7. Rasmus Nielsen	9	-	1	-
8. Olluf Nielssøn	9	-	1	-
9. Olluf Pederssøn	9	-	1	-
10. Olluf Ollessøn	9	-	1	-
11. Anders Smed	9	-	1	-
12. Peder Anderssøn	9	-	1	-
13. Peder Rasmussøn			1½	-

Trei Huuse
 Ludvig Nielssøn
 Olluf Hugger
 Hans Anderssøn

Lille Taarenby Kongl. Maysts Tienner til Tryggewelde:

1. En øde og afbrudt Gaard Hannes Jenssøn sidst iboed	14	Tdr. 2	Skp. 1¼	Fj.
2. Jørgen Olssøn	7	- 2	- 1¼	-
3. Jens Ibssøn	1	- 4½	- ¾	-
Hans Ollssøns Hoff Kiøckenskriver Tienner til Lælling, nu magesk. til Tryggewelde				
4. Jens Lauridssøn	14	- 2	- ½	-
5. Hans Hanssøn	14	- 2	- ½	-
Welbyrdige Fru Dorethe Daa				
6. Olluf Pederssøn	21	- 0	- 2	- 1½ Alb.
Welb. Holger Winds Tienner til Wiibyaard				
7. Peder Hanssøn	18	- 4½	-	

Ammerup

Hans Ollsøn Hoff-Kiøckenskriffver Tienner til Lællingegaard, nu mageskiift til Tryggewelde

1. Sigaard Lauridssøn	12	- 2½	- 3½	-
2. Jeppe Lauridssøn	12	- 0	- 1½	-
3. Peder Jenssøn } Hans Olssøn } øde	10	-		
Københafns Unversitets Tienner				
4. Peder Smid	9	- 4	-	
Alsløffgaards Tienner				
5. En øde og afbrudt Gaard Christopher Olssøn sidst iboed	11	- 1	-	

Lystrup

Kongl. Maysts. Tienner til Tryggewelde

1. Peder Ollsøn	1½	Tdr. 0	Skp. 0	Fj. 3	Alb.
2. Hans Steffen	1½	- 0	- ¾	-	
Skouffvene til Tryggewelde					
Bøndergods udi Haarluf Sogn er aflagt for 114 Svins Olden ...					
4	- 4	- 2	-		
Capitelsgods som Nicolaj Lundt i Næstved er forlenet					

	Td.	Sk.
3. Niels Christenssøn	3	- 1 -
Capitelsgods til M: Ingvold Karlssøn i Raaskild		
4. Olle Jenssøn Jyde	9	- 4 -
5. Palle Anderssøn	9	- 4 -
Capitelsgods til M: Vitus Bie- rings i Københauffn		
6. Hans Esbenssøn	10	- 2 -
7. Herluff Jenssøn	10	- 2 -
1 Husmand Anders Jenssøn Lystrup Vandmølle Jens Møller	5	-
(I matrikulesektrakten af 1680 nævnes Laurids Møller)		

Til dette Sougen i Haarlufby er Præstegaarden og Degneboliget be-
liggendis, som ey reignes eller anslaaes

Summa offuer

Haarluff Sougen

Kongl. Maysts. oc Kierkens Tiende

Hartkorn 51 Tdr. 1 Skp.

Bøndergods ialt

Hartkeren 39 Otr. 5 Skp. 2½ Fr.

Hiemblingøye Sougen

Hiemblingøyebye

Welb. Olte Skiels Tienner til Walløe:

1. Hans Pederssøn	7 Tdr. 2 Skp.	Hartkorn
2. Olle Frandssøn	7	- 2 -
3. Hanns Ollssøn	7	- 2 -
4. Peder Ollssøn	7	- 2 -
5. Anders Hald	3	- 4 -
6. Jens Pederssøn	7	- 2 -
7. Morten Bendtssøn	3	- 4 -
8. Frands Mogenssøn	7	- 2 -
9. Svend Lauridssøn Øde	7	- 2 -
10. gl. Niels Ollssøn	6	- 5 -
11. Anders Windler	7	- 2 -
12. Jep Hannssøn	7	- 2 -
13. Jørgen Ollssøn	3	- 4 -
14. Niels Rasmussen	3	- 4 -
15. Anders Hanssøn	7	- 2 -
16. Peder Holdst	7	- 2 -
17. Peder Bødker	7	- 2 -

	Td.	Sk.
18. Jens Jørgenssøn	7	2 -
19. Peder Hanssøn	7	2 -
20. u. Niels Ollssøn	6	5 -
Skouff til samme By till 500		
Svins Olden	2	5 -
Hr. Hans Anderssøn i Haarluf		
Admensum		
En liden øde Gaardsiord	1½	-
Haarluf Kierckes Landgilde		
u. Niels Ollssøn		3 -
Hiemblingøye Kierckes Landgilde		
gl. Niels Ollssøn		3 -
Anders Windler af et lidet Støcke iord	1	- ½ Fk.

Huismænd

(Der nævnes navne på 13 huismænd)

Summa offuer

Hiemblingøye Sougen

Kongl. Maysts. oc Kierckens Tiender

Hartkorren 35 Tdr.

Bøndergodset ialt er udi

Hartkorren 158 Tdr. 1 Skp. 2 Alb.

Matriklen fra 1688 fortæller om disse sogne, at der i Haarlev var 17 gårde med ialt 147 tdr. hartkorn og 1 hus uden hartkorn, Lille Taarnby havde 8 gårde med 57 tdr. hartkorn, Lystrup 8 gårde med 44 tdr. hartkorn, Ammerup 5 gårde med 44 tdr. hartkorn, Lille Linde 13 gårde med 78 tdr. hartkorn. I Himlingøje var der 21 gårde med 124 tdr. hartkorn og 1 hus uden hartkorn. Desuden nævnes under Himlingøje Lystrup Mølle (Vandmølle) med godt ½ td. hartkorn. Lystrup Vandmølle, som nævnes flere gange i gamle bøger, har rimeligvis ligget ved Stigborshusene, og den tilhørende jord har ligget inden for Himlingøje sogns grænser. Hundrede år senere, o. 1788, nævnes Lystrup Øde Mølle i hartkornsspecificationerne. På den tid har der altså ikke længere været brug for møllen.

I matriklen af 1688 nævnes alle fæsternes navne og tit også den forrige beboer af gården, ligesom ejeren af gården angives. En del hørte til ryttergodset Tryggevælde, der var blevet oprettet 1670. Hver gård fik sit matrikelsnummer, der imidlertid ikke svarer til de nuværende matrikelsnumre efter matriklen af 1845.

I Haarlev by nævnes:

		Hartkorn			
		Td.	Sk.	Fjk.	Alb.
1.	unge Hans Pedersen nyt	11	1	2	2
	(tilforn Oluf Hansen) gl.	9	0	3	1½
2.	Mikkel Pedersen Bonde nyt	10	6	0	2
	(tilforn Peder Ladefoged) gl.	9	0	3	1½
3.	Oluf Olsen nyt	4	1	2	0
	(tilforn Jens Nielsen) gl.	0	4	2	0
4.	Torben Jensen nyt	10	5	1	1
	(tilforn Mals Deigen) gl.	9	3	0	1½
5.	Christen Jensen nyt	8	6	3	0
	(tilforn Christofer Hansen) ... gl.	9	3	0	1½
6.	gamle Hans Pedersen nyt	12	0	3	2
	gl.	9	3	0	1½
7.	Jens Søfrensen nyt	11	4	1	2
	(tilforn Peder Hansen) gl.	9	3	0	1½
8.	Mikkel Banke nyt	10	3	1	2
	(tilforn Niels Søfrensen) gl.	9	3	0	1½
9.	Anders Pedersen nyt	11	0	3	0
	(tilforn Laurits Pedersen) gl.	9	3	0	1½
10.	Hr. Knud Christensen nyt	18	5		
	(til Præstegaarden)				
11.	Morten Hansen nyt	9	1	1	1
	gl.	7	3	0	1½
12.	Jørgen Hansen nyt	3	6	2	2
	(tilforn Peder Pedersen) gl.		4	2	
13.	Peder Christensen nyt	4	3	3	2
	gl.		4	2	
14.	Niels Hansen nyt	4	1		
	(tilforn Niels Jyde) gl.		4	2	
15.	Hans Mortensen nyt	9	4	2	1
	(tilforn Peder Mogensen) gl.	7	1	3	1½
16.	Hr. Knud Christensen nyt	5	3	2	2
	(Mensaljord) gl.	1	3		
17.	Frants Nielsen nyt	1	1	3	
	(til Degneboligen)				
18.	Haarlev Kirkejord nyt	1	7	1	
	(som Degnen Frants Nielsen				
	haver i Brug) gl.		3		
	Tyrejorden til ald Byen		2	1	1

Alle gårdene i Haarlev med undtagelse af præstegaarden med tilhørende mensaljord, degnejorden og kirkejorden hørte under ryttergodset.

I Lille Taarnby nævnes:

		Hartkorn			
		Td.	Sk.	Fjk.	Alb.
1.	Søfren Jensen nyt	10	7	2	2
	(tilforn Peder Hansen) gl.	10	3	2	1½
2.	Olle Pedersen nyt	10	2		
	gl.	17	2	3	2½
3.	Jens Christensen nyt	5	7	3	
	(tilforn Hans Jensen) gl.	14	5	1	1
4.	Villads Pedersen nyt	3	6		
5.	Lars Hansen nyt	5	0	1	
	tilforn Jens Ibsen) gl.	1	4	2	2¼
6.	Jens Larsen nyt	8	6	3	
	gl.	14	2	½	
7.	Peder Hansen nyt	7	2	2	1
	(tilforn Hans Rasmussen) gl.	14	2	½	
8.	Laurits Rasmussen nyt	5	2		
	(tilforn Jørgen Olufsen) gl.	7	2	1	2¼
	Tyrejorden til denne Bye			1	1

Gården nr. 1 ejedes af Roeskilde Kierke, nr. 2 af Jacob Pomejer, de øvrige gårde var ryttergods.

I Lystrup by nævnes:

1.	Christen Andersen Lund nyt	8	3	3	1
	(tilforn Hans Torbensen) gl.	10	2		
2.	Herløf Jensen nyt	9	3	0	2
	gl.	10	2		
3.	en øde Jord, som ovennævnte nyt	1	3	1	
	tvende Mænd have i Fæste gl.	2			
4.	Palle Andersen nyt	8	2	3	1
	gl.	9	4		
5.	Hans Jensen nyt	7	7	1	1
	(tilforn Oluf Jensen Jyde) gl.	9	4		
6.	Thomas Nielsen nyt	3	6	2	1
	(tilforn Niels Christensen) gl.	3	1		
7.	Peder Olufsen, øde nyt	2	0	3	1
	(tilforn Thomas Nielsen) gl.	1	3	0	2¼
8.	Hans Væver nyt	2	2	1	1
	(tilforn Jørgen Olufsen) gl.	1	3	0	2¼

Gårdene nr. 1—3 ejedes af landsdommer Schøler, nr. 4 og 5 af Thurebyholm, resten var ryttergods.

		Hartkorn			
		Td.	Sk.	Fjk.	Alb.
I Ammerup by nævnes:					
1.	Olle Lauritsen nyt	10	3	3	1
	(tilforn Peder Jensen) gl.	10	0	0	0
2.	Joachim Skaning nyt	10	5	0	1
	(tilforn Sivert Larssen) gl.	12	3	½	
3.	Jep Lauritsen nyt	10	3	1	2
	gl.	12	3	1½	
4.	Bertil Hansen nyt	5	0	3	1
	(tilforn Peder Smed) gl.	9	4		
5.	Christoffer Olufsens øde Gaard nyt	4	7	2	1
	(bruges af Jens Nielsen, Store Taarnby) gl.	11	1		
	Tyrejorden til ald Byen		1	2	1

Gård nr. 1 og 2 var ryttergods, nr. 3 ejedes af magister Eschild i Roskilde pro offici, nr. 4 af universitetet og nr. 5 af Aisløvgaarden.

I Lille Linde by nævnes:					
1.	Peder Olufsen nyt	10	6	3	0
	gl.	9	1	2	
2.	Rasmus Olsen nyt	7	3	2	1
	gl.	9	1	2	
3.	Olle Rasmussen nyt	3	6	3	1
	gl.	1	1		
4.	Anders Mortensen nyt	3	1	2	
	(tilforn Olle Nielsen) gl.	1	1		
5.	Poul Olssen nyt	8	6	3	2
	(tilforn Hans Olssen) gl.	9	1	2	
6.	Olle Olssen nyt	8	2	3	1
	(tilforn Anders Jyde) gl.	9	2	2	
7.	Olle Pedersen nyt	5	1	3	
	(tilforn Oluf Nielsen) gl.	1	1		
8.	Peder Andersen nyt	3	4	3	
	gl.	1	1		
9.	Søfren Olufsen nyt	3	4	3	1
	(tilforn Oluf Andersen) gl.	1	1		
10.	Rasmus Hansen nyt	2	1	3	
	(tilforn Peder Rasmussen) gl.		1	2	
11.	Anders Olssen nyt	7	5	3	0
	(tilforn Folmer Rasmussen) ... gl.	9	1	2	
12.	Anders Christensen Smed nyt	6	2	0	1
	gl.	1	1		
13.	Lars Ibsen nyt	7	2	3	
	(tilforn Christian Stockholm?) gl.	9	1	2	
	Tyrejorden til ald Byen	1	0	2	2

Alle gårdene i byen var rytlegods.

I Himlingøje by nævnes:		Hartkorn		Fjk.	Alb.
		Td.	Sk.		
1.	Olle Jørgensen nyt	7	2		
	(tilforn Olle Frandsen) gl.	6	7	0	1
2.	Niels Jensen nyt	7	2		
	(tilforn Hans Olsen) gl.	6	7	3	2
3.	Morten Bendsen nyt	3	4		
	gl.	6	2	0	2
4.	Frands Olsen nyt	3	4		
	(tilforn Anders Hald) gl.	3	3	0	1
5.	Jørgen Olufsen nyt	3	4		
	gl.	6	3	2	1
6.	Niels Mogensen nyt	7	2		
	(tilforn Jep Hansen) gl.	5	7	3	
7.	Peder Jensen Jyde nyt	7	2		
	(tilforn Jens Mogensen) gl.	6	3	1	2
8.	Hans Bendsen nyt	7	2		
	(tilforn Anders Pedersen) gl.	6	6	0	1
9.	Hans Pedersen Holst nyt	6	5		
	(tilforn Niels Olsen) gl.	6	4	1	1
10.	Ole Nielsen nyt	3	4		
	(tilforn Niels Frandsen) gl.	2	5	3	1
11.	Jens Andersen Winter nyt	7	2		
	(tilforn Jens Pedersen) gl.	7	0	0	1
12.	Peder Hansen Winter nyt	7	2		
	(tilforn Anders Winter) gl.	6	2	2	2
13.	Poul Olsen Holst nyt	7	2		
	gl.	7	2	2	2
14.	Hans Pedersen nyt	7	2		
	(tilforn Anders Hansen) gl.	6	7	3	
15.	Peder Madsen nyt	7	2		
	(tilforn Jens Jørgensen) gl.	6	7	1	
16.	Søffren Jensen Jyde nyt	7	2		
	(tilforn Svend Larsen) gl.	3	6	1	1
17.	Hans Jørgensen nyt	7	2		
	(tilforn Peder Hansen) gl.	6	6	1	
18.	Peder Jørgensen nyt	7	2		
	(tilforn Peder Bøtker) gl.	6	4	0	1
19.	Olle Pedersen nyt	7	2		
	(tilforn Peder Olsen) gl.	6	3	2	1
20.	Niels Søffrensen nyt	6	5		
	(tilforn Peder Olsen) gl.	2	5	2	
21.	Himlingøje Kirkes Jord, som og kaldes Klocher Jord nyt	1	1	½	
	(bruges af Niels Smed) gl.		4	3	1

	Hartkorn		Fjk.	Alb.
	Td.	Sk.		
22. Præstens Mensale Jord nyt	2	3		
gl.	4	4	1	
23. Lars Nielsen, Møller i Haarlev nyt	0			
gl.		2	2	1
24. Lystrup Mølle, beboes af Lars nyt	0			
Olsen		2	2	1
25. Himlingøje Byes Tyrejord nyt	0			
(bruges af Niels Smed) gl.		2	0	2

Marknavnene fra matriklen.

Tryge Welde Ampt — Bieffuerschou Herrit.

Haarløff Soggen

Haarløff Bye.

1. *Lundde Marcken*
2. *Høffued Marcken (Høje) el. Mellummarck*
3. *Aa Marck el. Kirckemarcken*

1. <i>Lundde Marcken</i>	Slumpper	Kilde Stumper
Toffle Agrene	Tvedden	Espe Agere
Kroeg Støckerne	Skudde Becks Agre	Sirckels Høys Ager
Aandde Røgel	Steens Agere	Gaase Land
Baune Høys Agre	Biergs Agere	
Kilde Agre	Pille Agere	
Skous Agre	Recke Tarm	
Uglerne	el. Recke Tarm	3. <i>Aamarck</i>
Stabackerne	Stellen	Tofften
Sanddet	Skonninge	Sckadedambs Ager
Skoufs Gaufs	2. <i>Høffued Marcken</i>	Store Søe Agger
Slumpper	Byes Agere	Lille Søe Agger
Katte Tarms	Erichs Dahl	Trolle Wraa
Slumpper	Knøs Agre	Holmen
Tulles Høys Agre	Høy Ager	Kircke Agere
el. Tules Agre	Tiere Kanderne	Lade Gaardtz Tofft
Tord Kilds Agre	Gaulboe Støckerne	Lundzbierig Aas
el. Torchilds	Kragebierge	Sandgraufs Aas
Torkilds Agre	Heste Haffue Sletter	Hylle Aggere Aas
Støels	Ved Heste Hafue	Lille Lade Gaardtz
Skudde Becks	Gierdet	Tofft

Lille Tornbye.

1. Kierckebiergs Marck

2. Rødhøys Marcken

3. Kiishøys Marcken

<p>1. <i>Kierckebiergs Marck</i>
Toffte Stumperne
Byesz Agere
Helde Dalss Agere
Banch Agere
Aae Banch Agere
Brede Højde Kilde
Kierckebiergss Agre
Hestehafs Agre
Lang Agerne
Sand Graffs Aasen</p>	<p>Lang Agre
Forlods Agre
Steens Agre
Rødhøis Stumper
Hylde Knøes Agre
Store Old Agre
Lille Old Agre
Store Rygbeens Aas
En liden Wenge</p>	<p>Toffthøie
Thyck Aggre
Lang Aggre
Stolp Aggre
Under Stolper el.
Stomper
Lille Spiel ved
Stolpe Broe
Rennebeck
Smaa Suanne
Maadtz Agre
Kies Høis Sløcker
el. Kyes Agre
Aule Bierg
Stumperne
Wad Moesse Stum-
per</p>
<p>2. <i>Rødhøis Marcken</i>
Lille Grøø Lands
Agre
Store Grøø Lands
Agre</p>	<p>3. <i>Kiis Høys Marck</i>
Tofften
Trolle Wraa
Røgle Tiørne
Strachede Lang
Aggre
Stoerre Lang Aggre</p>	

Lystrup Bye (Lydstrop).

1. Lundemarck

2. Walbutzmarcken

3. Kiess Høiy Marck

<p>1. <i>Lundemarck</i>
Paa Aasen
Store Moersnags
Agre
Læ Agrene
Heste Hafuess Ager
Paa Høyen
De smaa Læ Agere
Koppe Spilds Agre
Byess Agre</p>	<p>Piil Agre
Ved Lange Kier
Store Læe Agre
Lille Læe Agre
Lille Holtuglands
Agre
Store Holtuglands
Agre
Lille Ertebiergs
Agre
Store Ertebiergs
Agre
Lang Agre
Norden Hulche Agre</p>	<p>3. <i>Kiess Høyes Marck</i>
Aasen ved Gierdel
Schadedambs Aggre
Flade Aggre
Grøn Weis Aggre
Sjø Aggre
Smaa Strips Agre
Store Strips Aggre
Suanne Mads
Stomper
Kijs Høis Aggre
Kram Weis Aggre
Waade Mosze Aggre</p>
<p>2. <i>Walbutzmarcken</i>
Byes Agre
Smaa Kilde Agre
Store Kilde Agre</p>		

Ammerup Bye.

1. Rygbeens Marcken

2. Lillemarck

3. Kiis Høiy Marck

<p>1. <i>Rygbeens Marcken</i>
Byes Agre
Høj Agre
Store Rygbeens Aas
Kierckebiergs Agre
Lille Ref Høis Agre</p>	<p>Hylle Brelterne
Baune Bierg
Trolle Wraa
Styckerne
Wandgaards Agre</p>	<p>Brededambs Aggre
Strached Dambs
Aggre
Lange Dambs Agre
Kjøbsteed Stumper
Lille Suanne Mad
Tiørnestumper
Fled Aggre
Lille Fled Aggre
Suanne Mad</p>
<p>2. <i>Lille Marck</i>
Byess Agere
Stiig Brelterne</p>	<p>3. <i>Kiis Høyes Marck</i>
Toffterne
Broe Aggre
Byes Aggre</p>	

Lille Linde Bye (Linded).

1. *Wester Marcken*

2. *Øster Marcken*

3. *Nørre-Skoffs Marck*

1. <i>Wester Marck</i>	Tuer Schiffler	3. <i>Nørre-Skoffs Marck</i>
Gaase Agere	Lang Engen	Gad Ager
Steens Agere	Smaa Schoufs Eng	Tofft Ager
Kilde Agere	Bancken paa Beeden	Huolle Ager el.
Broe Agere		Hvole Ager
Leerbecks Agere		Mellemb Ager
Lille Sømmere		Lang Ager
Agere		Kragebierings Ager
Store Sømmere	2. <i>Øster Marcken</i>	Lille Espen
Agere	Beels Agger	Store Espen
Brende Eege	Bøne Høyes Agger	Lang Engene
Stie Stycker	el. Bønne, Bonne-	Raabe Stycker
Hiorte Vad	Lang Høyes Agger	Pille Aggre
Lille Lang Tiørne	Møllem Høyes Agger	Store Sand Aggre
Store Lang Tiørne	Toren Agger	Lille Sand Aggre
Imellem Lunde	Humble Diges Agger	Kalle Kiers Stycker
Præste Støckerne	Humble Diges Beed	Trune Agger
Reffuegraufs-Stø-	Tofft Aggerne	Salde Stycker
cker	Grøffle Stuber	Trolle Wraa Stycker
Støcker	Søe Krogs Styck	Waszbeck
Tuæden	Agger	Kippe Stomperne

I Himlingøje sogn nævnes de 3 vange:

1. Lillemarken eller Kratsstykke.
2. Søe March
3. Østermarch eller Kishøystykke.

Fæste og skifte.

Om bøndernes kår i det 18. århundrede vidner de følgende 2 afskrifter af et fæstebrev fra 1762 og et skifte fra 1792. En nulevende mand i Haarlev har hørt fortælle om Henrik Pedersen, der fik gården matr. nr. 2 i Ammerup i fæste 1762, at han græd, da han kom hjem fra Bregentved med fæstebrevet, som han var blevet påtvungenl.

Fæstebrev fra 1762

Paa Deris Grevelige Høy- og Velbaarne Hr. Adam Gottlob Mollke, Greve til Grevskabet Bregentved, Herre til Teestorff, Tryggewælde og Alsløw samt Dronningslund, Dronningegaard og Halds Gaarde, Ridder af Elephanten, Deris Konge: til Dannemark og Norge p. p. høystbetroede Geheime-Raad og Ober-Hoff-Marehall, Min Naadigste Herres Vegne og naadigste Approbation af 23de Juli 1762 haver jeg Undertegnede stæd og fæst, saasom jeg og hermed stæder og bortfæstler til Huusmanden Henrich Pedersen af Haarløw dend Gaard No 3 i Ammerup, Tryggewælde Gods, Haarløw Sogn, under Grevskabet Bregentved, som Ouluf Pedersen sidst beboede, men formedelst Armoed og Udygtighed

blev frasat, hvilken Gaard, som efter nøie Landmaalings Matricul er skyldende Hartkorn Ager og Eng — 10 Tdr. 3 Skp. 1 Fjdr. 2 Alb., bem. te Henrich Pedersen sin Livs-Tiid maae nyde ,bruge og beboe, og sig dens rette Tilliggende baade i Mark og Bye saa nyttig gjøre, som hand på lovlig Made bedst vil, veed og kand, saalænge hand deraf aarlig og i rette Tiide betaler og udreder alle de Kongl. Contributioner, som enten allerede ere, eller herefter Allernaadigst vorder paabudne, saa og inden hvert Aars Martinij yder dend af Gaarden gaaende Landgilde, som efter Jordebogen er Byg 4 Tdr. og Haure 2 Tdr., item forretter Hoverie og Rejser tillige med sine andre Naboer villig og u-paaklagelig og saaleedes som det Høy Grevelige Herskab Naadigst lader befale og foranstalte, holder Gaardens Bygninger med dens Besætning i forsvarlig Hævd og Forbedring, Jorden i Marken tilbørligen giøder og dyrker, ey laaner, leejer eller paa anden Maade bortvender eller Upligt bruger noget af Gaardens tilliggende Ager og Eng, Tørveskiær, Gierselhug eller deslige, ey befattende sig med at holde Kroe til Drik og Dobbelt for Godsets Bønder og Unge Mandskab, ikke forsømmer Aarlig og i rette Tiid at lægge 5 Gumle-Kuuler (?), at saae 1 Skp. Hampefrøe, i det mindste 3 Ymper af Æble- eller Pære-Træer samt 10 Kirsebær-Træer og at plante 10 Piile, bliver det Høy-Grevel. Herskab eller dets beskikkede Fuldmægtig, som over hannem haver at befale, hørig og lydig, og i det øvrige rette sig efter Hans Kongl. Maysts. Allernaadigste Lov og Forordninger og holde sig samme til Allerunderdanigst Efterlevelse, alt under dette Fæstes Forbrydelse og anden vilkaarlig Straf.

Ved Gaardens Tiltrædelse har Fæsteren annammet af Formandens Efterladenskaber, som ialt er vurderet til 97 Rdl. 4 Mark. 3 Sk. og derforuden beloved og tilstaaed: 1. til Besætningen 1 Vognhest og til Plov og Vogn-Redskabets Reparation noget Eeg og Bøg af Skoven. 2. Frihed for Formandens Restancer og del Laane-Korn hand i Foraaret har bekommet, som er Byg 11ve Tdr. og Haure 12 Tdr. samt frie for indeværende Aars Korn-Landgilde at levere. 3. at nyde til Sommer-Føden 1 Td. Rug og 2 Tdr. Byg.

Og som han saaleedis annammer fuldkommen Vedderlag for Gaardfæld og Besætning, forbindes hand og til samme at istandholde, og derfor ved Fratrædelsen efter Forordningen at være ansvarlig. Allsaa er ham Gaarden uden Indfæstningspenge at være betroed.

Juellinge, d. 1ste Augusti Ao 1762

Nørager

Approberet
A. Moltke

Ligelydende Original Fæstebrev haver jeg til underdanigst Efterlevelse imodtaget tilstaaes.
Hendrich H. P. S. Pedersen

Til Vitterlighed underskriver
F. L. Tryde I. S. Daase

Specifikation

Paa hvad Henrich Pedersen ved Gaardens Anlagelse i Ammerup efter Olluf Pedersen af hans Efterladenskaber har imodtaget efter Vurdering af Bondefogderne Christoffer Otlesen i Lillelinde og Laurs Nielsen i Haarløw, saasom:

I Stuen

1 fyrre Bord vurderet for	3
1 ditto Gaase Bænk	1 8
1 ditto Skab med Laas og Nøgle	3
1 Jernkakkellovn	5 0 0
1 fyrre Sengested	2
med 3 stk. gl. grønne Gardiner og Kappe derudi	1 8
1 graastribet vadmels Overdyene	1 8
1 blaarlærreds Lagen og 1 Hørlærreds ditto	1 8
1 Hviid linned Hampedyne	2
1 rødstrivel Olmerdugs gl. Dyne	1 4
1 Hviid vadmels Hoved Dyne	8
1 ditto	8
1 blaastribed linned ditto og 1 graastribed ditto og Hviid linned ditto	1 4
1 gl fyrre Bord	8
1 Fyrre Kiste uden Laas	5
1 Eege Deig-Trug	2
1 Fyrre Bord	1
1 Eege Halv-Kar	1
1 ditto Anker	8
4 ditto	8
1 Jern-Gryde	2
1 Kiedels Krog	8
1 Ildtang	2
2 Messing Kiedler	4
1 gl. Haand Qværn	3
4 gl. Korn-	1 8

i Huggehuset

1 Hammer	2
1 Bue-Saug	4
1 Hammer og 1 Tang	6
1 Huggejern og 1 Baand Kniv og 1	8
1 Tørve Spade og 1 Hør og 1 og 1 liden ditto i alt for ...	2 2
1	1
1 Grave Spade og 2 Jern Vægge	1 8
1 lang Tække Stie og 2 korte ditto	1 8
1	2

i Gaarden

1 Slæde			3
1 Vogn med noget gl. Jern paa samt		3	
1 Ploug med behørig Jern og Seletøj	1		4
1 Harve med 4 Jern		1	
1 gl. Træ-Harve			1
1 Tromle			3
1 gl. Træ-Vogn med Fieller		2	
3 Par Elle Høste Hauge	1		3
1 Par Heste Seeler med Tømmer og Halskobbel		2	
1 Skærekiste med Kniv og 2 gl. og 1 Jern		5	8
endnu noget gl. Jern og vurderet til	1		14

Bæster

1 sort Hest, 10 Aar			12
1 ditto Hoppe, 10 Aar			12
1 brun ditto, 9 Aar			10
1 ditto Hest, 4 Aar			8
1 liden sort Hoppe, 5 Aar			6
1 ditto, 5 Aar			6
1 brun Hest, 18 Aar			3
1 ditto Hoppe, 19 Aar			2

Quæg

1 sortbroget Koe, 14 Aar			4
1 ditto Stud-Kalv, 2det Aar			3
1 blakhiemel Quie, 1 Aar	1		4
1 spæd Kalv			3

Faar

3 Stk. og 1 Vædder med Grøde	4		4
------------------------------------	---	--	---

Svin

10 Grise a 2 Mk. er	3		2
---------------------------	---	--	---

Giæs

1 Gaas og Gase			3
----------------------	--	--	---

Høns

7 Stk. og 1 Hahne			4
-------------------------	--	--	---

Tilsammen 97 4 3

Fremlagt ved Skiftet efter afgangne Hendrich Pedersen i Ammerup den 16de Marts 1797

Beck

Skifte efter Gmd. Hans Stephansen. Haarlev.

Anno 1792, den 13. April mødte paa det højgrevelige Herskabs Vegne Forvalter Hansen fra Juellinge ved Christen Kiær udi Stervboet i Haarlev for at afholde en lovlig Registrerings- og Vurderingsforretning efter afdøde Gaardmand Hans Stephansen til Skifte og Deling mellem Enken og hendes med den afdøde i Ægteskab samavlede Børn: 1 Datter Marie, 1 Søn Erik, 1 do. Lauritz, 1 do. Jens, alle hjemme i Stervboet.

Og blev da foretaget følgende:

I Stuen: 1 Fyrrebord med Fod, 1 stor Gaasebænk med 5 Rum, 1 Fyrrebænk og 4 Træstole, 1 gl. Fyrreskab med Laas, 1 Spejl med rød Ramme, 1 gl. Egekiste uden Laas, 1 do. Kiste med do., 2 blaa Vadmeststrøjer, 1 graa Brystdug, 1 Par Skind- og 1 Par Lærredsbukser, 3 Blaalærredsskjorter, 2 Par Uldstrømper, 1 Hat, 2 Halsklude, 1 foret Hue, 1 Par gl. Støvler og 1 Par Sko, 1 Jærn-Bilægger-Kakkelovn, 1 gl. Fyrresengsted med Blaalærreds Omhæng, 1 sribet Olmerdugs Ovrdyne, 2 Hampeunderdyner, 1 sribet Hovedpude og 1 Trækkepude, 1 Par Blaargarnslagener, 1 Fyrre Sengested med blaaternet Omlæng, 1 sribet Olmerdugs Overdyne, 2 Hampe Underdyner, 2 Hovedpuder og 2 Trækkepuder, 2 gl. Hørlærredslagener.

I Kammeret: 1 gl. Standersengested, 2 Hampedyner, 1 gl. Hovedpude, 1 Par Blaargarns Lagener, 1 stor Finlænderkar med Laag, 1 gl. Degnetrug, 2 Stander Tønder og 3 Fjerdinger, 1 gl. Skab og 1 Bænk, 2 Øltønder og 1 Fjerding, 1 Sold og 1 Flødebølle.

I Køkkenet: 1 Kobber Bryggerkedel, 3 Jerngryder, 1 Messingkedel, 1 Jernpande, 1 Kobbersi, 1 Haandkværn, 5 Stk. Træ-Sibøtter, 2 Spande, 1 Stribbe og 1 Øltræflaske, 4 gl. Stander Fjerdinger, 1 Lampe, 1 Kedelkrog og Ildtang, 1 gl. Loftsslige, 4 Stk. Kornsække.

Paa Loftet: 2 Td. Rug, 8 Td. Byg, 8 Td. Havre, 1 Td. Vikker, 6 Stk. Slander Fjerdinger.

I Gaarden: 1 beslagen Vogn med Færredshaver, 1 halv beslagen Vogn med Fjæller, 2 gl. Hjul, 1 Plov med Behør, 2 Jernharver, 1 Tromle, 3 Slæder, 2 Par Høstihaver med Reb, 2 Stiger, 1 Slibetrug, 1 Huggeblok og 1 Skærebænk, 1 Haandøkse og 1 Buløkse, 1 gl. Jernhakke og 2 Spader, 1 Par Jærnvægge og 1 Skovhammer, 1 Navr og 2 Tjørneøkser, 1 Par Huggejern, 2 Høtyve, 1 Skærekiste med Kniv.

I Stalden: 1 graa Hoppe, 8 Aar gl., 1 graa Hest, 12 Aar gl., 1 sort, blind Hest, 18 Aar gl., 1 brun Hoppe, 6 Aar, 1 skimlet Hoppe, 3 Aar, 2 røde Hopper à 15 Aar, 1 brunt Føl.

I Kostalden: 1 sortdraget Ko, 7 Aar gl., 1 do., 8 Aar, 1 rød do., 4 Aar, 1 blakdraget do., 3 Aar, 1 sortdraget Studekalv, 2 Aar, 2 Fjorkalve, 1 Mælkekalv.

I Faarestien: 10 Faar og 1 Vædder med Grøde.

Svin: 1 Griseso, 10 Stk. Fjorgrise.

Gæs: 3 Gæs og en Gase med Grøde.

5 Høns og 1 Hane (Alt specificeret og opgjort til)

Summa 210 Rd. 4 Mk. 8 Sk.

1792 7. Juli Forretningen fortsat

Udgiften vedkommende:

Enken anmeldte at være skyldig til Stedets Tjenestekarl

..... foruden Løn fra sidste Aar	9 Rd. 2 Mk. 0 Sk.
og laante Penge i den afdødes Svaghed	8 Rd. 0 Mk. 0 Sk.

(Med anden Gæld i alt) 63 Rd. 2 Mk. 2 Sk.

1792 21. Juli Forretningen fortsat:

Skifteforvalteren fremlagde en paa anordnet Maade foretagen Synsforretning af 16. hujus. paa Grund deraf fordrede han

a. Brøsfældighed paa Gaarden	113 Rd. 2 Mk. 10 Sk.
b. Besætning med dervi nævnte Mangler	150 Rd. 4 Mk. 0 Sk.
c. Manglende Fødekornd	14 Rd. 4 Mk. 0 Sk.

Er 278 Rd. 5 Mk. 10 Sk.

For det højgrevelige Herskabs Fordringer udbad Skifteforvalteren sig Birkedommerens Kendelse til vedbørlig Udlæg. — Enken med Lavværge erklærede, at de ikke havde noget imod det højgrevelige Herskabs Fordringer. Det fremlagte Fæstebrev forpligter den afdøde at svare til fuld Fæld og Besætning, hvorfor han er given Vederlag, og hvad derfor i Dag er fordret er overensstemmende med den paa anordnet Maade foretagne og fremlagte Synsforretning. Af Stervhoets Udgifter er Skiftets Bekostning og Karlens Løn præfererende for de herskabelige Fordringer, saaledes og paa Grund af Lovens 5. Bog 1. Kap. 1. og 2. Aft. og Forordning af 15. Januar 1701, 13. Februar 1722 og 8. Juni 1787 kendes for Ret. at det højgrevelige Herskab Hr. Geheimeraad Grev Mollke bør være berettiget til Udlæg i dette Bo for det fordrede Gaardfæld og Besætning, der er anslaaet til 278 Rd. 5 Mk. 10 Sk. næst efter Skiftets Bekostning 7 Rd. 4 Mk. 11 Sk. og Karlens Løn 9 Rd. 2 Sk., dog saaledes at deraf udlægges in natura, hvad som er til Stede, og Enkens Fæsteret til det udlæggende forbeholdes hende

Derefter erklærede Enken, at hun ventede ved nyt Giftermaal og det højgrevelige Herskabs Hjælp fremdeles at kunne blive ved Gaarden, hvorfor hun formodede, at hun beholdt de registrerede Ting, hvorimod hun vilde bestrebe at conservere saa meget som muligt til Herskabets Sikkerhed, betale Skiftets Bekostning og Karlens Løn samt, om der bliver Raad og Evne til det, enhver af Creditorerne. Skifteforvalteren anmeldte vel Udlæg i det registrerede til Herskabets Sikkerhed, men indvilgede for det øvrige Enkens Begæring paa det højgrevelige Herskabs nærmere Approbation. — Ved at balancere Boets Indtægt og Udgift ses det, at den sidste langt overstiger den første, altsaa kan der intet blive af arve, men Enken tilkendegav, at Datteren Marie, nu 19 Aar gammel, allerede havde gjort Tjeneste paa Gaarden her uden at nyde nogen Løn, hvorfor hun til Belønning for saadant fandt sig pligtig at love hende, i Fald her paa Steden bliver Evne til det, en fri Trolovelse og et skikke-

ligt Bryllup, samt for det øvrige opdrage de andre Børn efter sin Stand og Vilkaar paa bedste Maade; og som intet videre var at forrette, blev dette Skifte med alle vedkommendes Samlykke sluttet og tilendebragt.
(Efter Fussing og Knudsen: Kilder til Danmarks Historie V.)

Syns- og Taksationsforretning paa en Fæstegaard, 1792.

Herredsfoged og -Skriver i Bjæverskov Herred gør vitterligt:

At Anno 1792 om Torsdagen den 12. Juli begærede Hr. Forvalter Hansen paa Juellinge ved Skrivelse til Retten af D. D. tvende uvildige Mænd udmeldt til at syne og taksere afdøde Hans Steffensens Gaard i Haarlev under Tryggevælde Gods. Den agtende nye Fæster af Gaarden Jacob Rasmussen var mødt og erklærede ikke at have noget imod Udmeldelsen at erindre. Thi udnævnte Retten de tvende Taksationsmænd: Hans Madsen, Gaardmand under Vallø Stifts Gods i Tessebølle, og Christen Nielsen boende i Bjæverskov Herreds Tinghus ...

Torsdagen den 19. Juli 1792.

For Retten fremstillede sig de i Dag 8 Dage udmeldte tvende Taksationsmænd, Hans Madsen og Christen Nielsen, som have foretaget den dem anbefalede Forretning i afg. Hans Steffensens Gaard i Haarlev, hvilken af dem skriftlig forfattede Forretning de ligeledes indleverede, som Retten for dem oplæste og derefter paategnede, der er af følgende Indhold:

Anno 1792 d. 16. Juli var vi tvende fra Bjæverskov Herreds Ret udmeldte Mænd mødt i afdøde Hans Steffensens Gaard i Haarlev under Tryggevælde Gods for ifølge Forordningen af 8. Juni 1787 at foretage Syns- og Taksationsforretning over Gaardens Bygning, Besætning og Inventarium til Grund for det højgrevelige Herskabs Prætentioner i Stervboet. Vi foretog da denne os paalagte Forretning i Overværelse af Enken (Karen) Erichsdatter og Forvalter Hansen fra Juellinge og befandt:

A. Stuehuset, som er 16 Fag, 45 Alen lang, 7½ Alen bred, bygget af Ege-Underlømmer, men ej i Fod, Fyrre- og Ege-Overtømmer, Straatag og klinede Vægge. Denne Længde, som er indrettet til Slue, Kammer, Køkken, Portrum, Karlekammer og Huggehus samt Hølade, forsynet med fornødne Vinduer og Døre, Skorsten og Bagerovn og Kølne samt Loft over 9 Fag, er i maadelig Stand og vil behøve en Reparation af ... 55 Rd. 2 Mk.

B. Den nordre Længe 6 Fag, 23 Alen lang og 8 Alen bred, bygget af Ege-Under- og Fyrre-Overtømmer, Straatag og klinede Vægge, indrettet til Lo, Lade og Stald, hvorfor er de fornødne Døre. Denne Længde, som er i nogenledes Stand, vil behøve følgende Reparation 17 Rd. 2 Mk. 2 Sk.

C. Den østre Længde, 16 Fag, 44 Alen lang og 7½ Alen bred, bygget af Ege-Under- og Fyrre-Overtømmer, Straatag og klinede Vægge, er ind-

rettet til Ivende Lader, Lø og Portrum, hvorfor er fornøden Port og Døre. Denne Længde, som er i maadelig Stand, vil behøve følgende Reparationer 37 Rd. 1 Mk. 8 Sk.

Endnu behøves til Reparation paa Vindskeder og Døre paa alle Gaardens 3 Længder 2 Tylter Vrag-Brædder med Arbejdsløn og Søm 3 Rd. 3 Mk.

Der næst henvendte vi os til Besætningen og Avlingsredskaberne og befandt:

A. Besætningen at være:

1 graa Hoppe, 8 Aar	14 Rd.
1 dito Hest, 15 Aar	15 -
1 dito Hoppe, 5 Aar	8 -
1 brun Hoppe, 9 Aar	10 -
1 sort blind Hest, 18 Aar	5 -
1 rød Hoppe, 14 Aar	4 -
1 brun Hørsplag, 1 Aar	5 -

Er 60 Rd.

B. Avlingsredskaberne:

1 beslagen Vogn med Færredshaver	10 Rd.
1 Trævogn med Fjæller	4 -
1 Plov med Behør	2 -
2 Jernharver	2 -
1 Tromle	1 -
3 Skovslæder	3 -
2 Par Høsthaver	5 Mk.

Er 22 Rd. 5 Mk.

Denne Besætning og Avlingsredskaber anser vi ej at være tilstrækkelig til Gaardens og Hoveriets Drift, men vil mangle:

2de Vognbæster à 25 Rd.	50 Rd.
1 beslagen Vogn til	26 -
1 Jernharve	2 -

Er 78 Rd.

Til Sommer-Føde fra nu, til Indhøstningen sker, vil behøves, siden intet ved Steden forefindes:

Rug 3 Td. à 16 Mk. er	8 Rd.
Byg 4 Td. à 10 Mk. er	6 -

Er 14 Rd. 4 Mk.

Alle tilstedeværende erklærede, at de ei havde noget imod denne Forretning at erindre, thi blev den sluttet, og at den er foretagen efter vores bedste Skønnende, det vil vi næste Ting med Ed bekræfte. — Datum ut supra.

Hans Madsen.

Christen Nielsen.

Fremlagt, læst og afhjemlet inden Bjæverskov Herreds Ret Torsdagen den 19. Juli 1792.

E. Engel.

Hvorefter Taksationsmændene aflagde Lovens Ed med oprakte Fingre og derved bekræftede den for dem oplæste Forretnings Rigtighed, samt at den er fuldført efter Samvittighed og deres bedste Overbevisning ...

Forevist ved Skifte i Haarlev den 21. Juli 1792.

A. J. Beck.

Gårdenes historie.

I det syttende århundrede ejede kongen det meste af jorden i Haarlev sogn, medens Himlingøje hørte under Vallø. Ifølge sognepræstens indberetning i 1657 ejede kronen 21 af de 27 helgårde, 3 af de 6 halvgårde og alle 14 gårdsæder eller fjerdingsgårde ligesom alle gadehusene i sognet. Af andre ejere nævnes fru Kirsten Munk $2\frac{1}{2}$ gård, Peder Vibe $2\frac{1}{2}$ gård, Gregers Krabbes børn 1 gård, Knud Ulfeldt $\frac{1}{2}$ gård og Aage Budde 1 gård.

I matriklerne af 1664 og 1688 er det de samme ejendomsforhold, men i 1719 har kongen erhvervet sig mere jord i Haarlev sogn, således at alle sognets gårde og huse med undtagelse af universitetsgården i Ammerup hørte under Det Tryggewældsche Rytterregiment.

Om forholdene på denne tid gives der en skildring i en indberetning af præsten Knud Christensen Døes i 1690:

I Horløv Sogn findes heele og halfve Gaarder samt Gaardseder 41 Bønder, hvilke alle ere Kongl. Maysl. Rytterbønder, saa nær som 6. — Oc hafver her været temmelig stor Misvext i dette år fornemmelig på Rugen til nogle Byer, nemlig Ammerup, Lille Taarnbye oc Lysrup. Dog var Bygged bedre og mere, Gud være Ære! end som forgangen Aar.

Men naar Kongl. Maysl.s Bønder faar betalt forgangen Aars Laane-korn til Kongl. Magasin, skal mange beholde lidet til nødvendig Forstreckning, oc slet intel til enten at æde eller saae til et andet Aar.

Af bemeldte Bønder i Horløf Sogn hafver jeg faaet til Tiende: Rug 15 Tr. 12 Neger, Biug 30 Tr. 3 Neger, Hafre 12 Tr. 4 Neger. (Tr. = traver).

I Annexen Himlingøje ere heele, halfve og Gaardseder 20 Bønder! og var den største Misvext i samme Bye og Sogn paa Rugen, saa mange fik ikke deres Sæd igen og dette er enda ickun Heire og Klinte, men Biugel var noget bedre, dog paa den lette Jord var det vaagere.

Tienden, som jeg af Himlingøje Mænd hafver i Aar bekommet er: Rug 4 Tr. 8 Neger, Biug 15 Tr. 1 Neg, Hafre 5 Tr. 3 Neger. Hvede, som i begge Sogner saaes er ickun meget lidet, hvoraf kuns til Juulerente bekommes 2 Tdr. 3 Skpr. Boghvede saaes her intel undtagen 1 eller 2 Mænd kand haffve saaed 1 Skieppe hver, og deraf kand ikke meget bekommis. Erter som i dette Aar ere meget ringe hos oss oc ornslungne, kan til Juulerente forventes ungefær 20 Skiepper i begge Sogner.

Horløf, den 16. Oktober 1690.

Knud Christensen Døes. E. Hand.
(Provst for Biefverskov Herred).

Således har kårene været for bønderne, ikke alene dette år, men sikkert mange andre gange. Skifter og fæstebreve vidner om den yderste fattigdom for bønderne, der tillige var plaget med hoveriet på Tryggevælde og Vallø. Ryttergodserne bortsolgte i midten af det attende århundrede, således solgte kongen 15/7 1748 Tryggevælde til krigsråd P. J. Neergaard, men det gav ingen forandring i bøndernes kår. Senere erhvervedes Tryggevælde og Juellinge af grev Moltke, Bregentved, og det blev på hans foranstaltning, at udskiftningen gennemførtes — for Haarlev sogns vedkommende — i 1798 og Himlingøje i 1805.

Da stavnsbåndet løstes 20. juni 1788, begyndte det al lysne for bønderne. Det første, bønderne i Haarlev mærkede til lettelse, var, at man indgik en særlig hoveriforening med herremanden, hvor det fastsattes, hvor mange hoveridage hver bonde skulle gøre. Det skete i 1792, og for hver bonde blev det 10 pløjedage, 40 spanddage og 117 gangdage årlig, heri beregnet 2 Københavns-rejser. Denne hoveriforening blev trykt og uddelt til hver gård, og adskillige steder findes den opbevaret endnu. Den findes optaget i Aarbog for Historisk Samfund for Præstø Amt 1928.

Det næste lyspunkt var udskiftningen, der indledtes allerede i 1797, da jorderne opmålttes, og der tegnedes kort over, hvordan udskiftningen skulle foretages. For Haarlev sogns vedkommende tegnedes kortene og foretoges opmålingen af godsinspektør Nyholm på Thurebyholm, og Himlingøje opmålttes 1798 af F. C. G. Schrøder, men udskiftedes først 1805. I flere af byerne nedlagdes 1 gård. I hartkornsspecifikationerne 1788—1794 nævnes i Haarlev 14 gårde med hver 8 tdr. 5 sk. 3 fk. 1½ alb. hartkorn. Her nedlagdes ingen gårde, men præstens mensaljord ombyttes med en gård i Lille Linde, som nedlagdes. At ikke alle var lige tilfreds med at blive flyttet ud på marken, har vi et vidnesbyrd om, idet 2 af gårdmændene, Jacob Rasmussen (14) og Mads Willadsen (17) ikke ønskede at blive flyttet ud, men blev boende som husmænd på den gamle gårdsplads. I Lille Linde var der 11 gårde med hver 7 tdr. 1 sk. 3 fk. 1½ alb., og her nedlagdes straks 1 gård, og senere lagdes nr. 1 ind under Tryggevælde. I Ammerup var der 4 gårde på hver 10 tdr. 3 sk. 3 fk. 1 alb. samt en øde jord, hvoraf ingen nedlagdes. I Lystrup fandtes 5 gårde med 8 tdr. 6 sk. 3 fk. 1¾ alb., og 1 gård nedlagdes. Endelig var der i Lille Taarnby 7 gårde med hver 8 tdr. 1 sk. 2 fk. 1¾ alb. hartkorn. (Til Lille Taarnby hørte tillige »Det saakaldte Stuekvænge ved Pebring, som er overladt 3 Byer til Græsning«.) Her nedlagdes ligeledes 1 gård (nr. 7).

Himlingøje by bestod af 19 gårde på hver 6 tdr. 3 sk. 1 fk. 1 alb. hartkorn foruden den øde mensaljord. Også her nedlagdes en gård.

Haarlem 1797.

Haarlev gårde.

Matr. nr. 4 Højgaard

(Gårdsplads i vænget syd for kirken).

—1780 Peder Jensen.

1780—1807 Hans Nielsen, f. o. 1741,

d. 29/7 1807, skifte 3/8, gift i Haarlev 1780 m. Dorthe Marie Thomasdatter, f. o. 1758, datter af gmd. Thomas Pedersen, Haarlev () d. 10/4 1822.

o. 1807—1843 Niels Hansen, f. o. 1780, søn af ovennævnte, d. 5/8 1843, gift i Haarlev 12/10 1810 med Ane Margrethe Hansdatter, f. o. 1779 i Storehedinge, d. 14/4 1886.

o. 1843—1891 Hans Nielsen, f. 2/9 1818, søn af ovennævnte, d. 28/6 1891, gift i Haarlev 28/10 1843 med Ane Kirstine Lorentsdatter, f. 24/7 1818, datter af gmd. Lorents Nielsen og hustru Maren Andreasdatter, Haarlev, død 21/11 1879.

1891—1911 Jens Hansen, f. 25/9 1856, søn af ovennævnte, død 7/10 1911, gift i Haarlev 7/6 1884 med Ane Marie Sørensen, f. 1/6 1865, datter af gmd. Henrik Sørensen og hustru Karen Marie Jensen, L. Linde, d. 26/5 1944.

1911—1935 Hans Christian Larsen, f. 6/8 1876, søn af gmd. Niels Larsen og hustru Ane Christensen, Bjevverskov, død 24/12 1942, gift med Maren Kirstine Larsen, f. 11/9 1874, datter af gmd. Hans Jensen og hustru Ane Marie Hansdatter, Haarlev (15), død 12/3 1937.

1935— Viggo Poul Nielsen, f. 14/8 1907, søn af gmd. Jens Søren Nielsen og hustru Ane Olsen, Alslev Taagerup, gift 21/3 1933 med Karen Larsen, f. 3/5 1912, datter af gmd. Ole Jørgen Larsen og hustru Marie Pedersen, Arnøje.

Matr. nr. 5 Lundsberggaard.

—1777 Peder Pedersen.

1777—1787 Ole Christoffersen, f. o. 1707, først indsidder i L. Linde, død 1787, skifte 28/11, gift med Birthe Pedersdatter, f. o. 1752.

1787—1837 Lars Olsen, f. 1761, søn af gmd. Ole Olsen og 1. hustru, d. 6/2 1837, gift 1. g. i Haarlev 24. s. e. t. 1787 med Birthe Pedersdatter (se ovenfor), d. 27/5 1817. Gift 2. g. i Haarlev 11/7 1817 med Karen Andreasdatter, f. o. 1792, datter af gmd. Andreas Nielsen og hustru Anna Kirstine Nielsen (9).

1837—1880 Hans Jensen, f. 1804, dødbl 19/8, søn af gmd. Jens Hansen og hustru Dorthe Pedersdatter, Arnøje, død 14/4 1880, gift i Haarlev 3/6 1837 med Karen Andreasdatter (se ovenfor), død 19/10 1875.

1880—1910 Niels Christensen, f. 24/11 1855, søn af indsidder Christen Hansen og hustru Ane Larsen, Arnøje, død 4/9 1910, gift i København 14/5 1880 med Dorthe Marie Pedersen, f. 31/1 1860, datter af gmd. Peder Jensen (broder til Hans J.) og hustru Inger Pedersdatter, Hellested, død 17/10 1944.

1910—1915 Niels Christensens enke.

1915—Christian Peter Christensen, f. 8/1 1892, søn af ovennævnte, gift på Frederiksberg 21/8 1915 med Karen Marie Pedersen, f. 13/7 1892, datter af gmd. Niels Pedersen og hustru Marie Pedersen, Vraaby.

Matr. nr. 6 Platangaarden.

—*1794 Jens Hansen*, f. o. 1721, død 1/12 1794, gift 1. g. med Karen Olsdatter, død o. 1763, gift 2. g. med Anne Pedersdatter, død 1787, skifte, gift 3. g. med, gift 4. g. med Ane Matthiasdatter, f. o. 1739, som havde været gift 1. g. med Hans Ane M. døde 8/4 1830.

1794—1830 Jens Hansens enke, havde som bestyrer Jens Hansens søn Hans Jensen, f. o. 1766, der var gift med hendes datter af første ægteskab Maren Hansdatter, f. o. 1768.

1830—1839 Hans Hansen, f. o. 1794, søn af ovennævnte Hans Jensen og Maren Hansdatter, gift i Haarlev 10/12 1825 med Ane Mikkelsdatter, f. o. 1795.

1839—1875 Ole Hansen, f. 5/10 1809, søn af ovennævnte Hans Jensen og Maren Hansdatter, død 4/2 1875, gift med Inger Hansdatter, f. 19/2 1813, datter af gmd. Hans Jensen og hustru Karen Svendsdatter, Haarlev (8), død 9/7 1871.

1875—1878 Lars Olsen, f. 24/9 1852, søn af ovennævnte, købte gården som arvefæste 1/4 1877.

1878—1884 Peder Rasmussen, f. 1/2 1846, søn af gmd. Rasmus Eriksen og hustru Ane Marie Pedersdatter, Ll. Taarnby (2), død 1/5 1909, gift med Ane Kirstine Christensdatter, f. 16/10 1852, datter af indsidder Christen Petersen og hustru Maren Nielsdatter, død 14/1 1941.

1884—1893 Hans Olsen, f. 26/1 1851, søn af gmd. Ole Jensen og hustru Mette Hansdatter, Taastrup Valby, død 26/11 1893, gift med Bodil Andersdatter, f. 30/8 1849, datter af gmd. Anders Olsen og hustru Margrethe Christensdatter, Agerup, død 5/5 1922.

1893—1911 Hans Olsens enke.

1911—Ole Peder Olsen, f. 31/8 1886, søn af ovennævnte, gift i Dalby 14/10 1910 med Christiane Nielsen, f. 10/6 1889, datter af gmd. Hans Nielsen og hustru Dorthea Andersen, Druestrup.

Matr. nr. 7 Toftbo

(Gårdsplads, hvor nu brugsforeningen ligger).

—*1820 Jørgen Nielsen*, f. o. 1749, død 14/1 1820, gift 1. g. med Ane Jensdatter, f. o. 1752, død /2 1787, gift 2. g. i Hellested 13. s. e. l. 1787 med Johanne Madsdatter, f. o. 1765, død 30/9 1831.

1820—1826 Jørgen Nielsens enke.

1826—1855 Jens Jørgensen, f. o. 1790, søn af ovennævnte, død 3/5 1855, gift i Haarlev 11/5 1821 med Birthe Marie Hansdatter, f. o. 1790, datter

af gmd. Hans Nielsen og Dorthe Marie Thomasdatter, Haarlev (4), død 8/10 1864.

1855—1884 *Jørgen Jensen*, f. 29/11 1882, søn af ovennævnte, død 16/10 1884, gift med Inger Pedersdatter, f. 6/2 1829, datter af gmd. Peder Madsen og hustru Bodil Olsdatter, Arnøje, død 12/11 1900. Gården købt til arvefæste 1871.

1884—*Jørgen Jensens enke.*

—1934 *Jørgen Jørgensen*, f. 3/8 1865, søn af ovennævnte, død 25/7 1934, gift i Haarlev 25/11 1892 med Ane Marie Olsen, f. 4/5 1868, datter af gmd. Jens Olsen og hustru Mette Kirstine Kristensen, L. Linde (6), død 22/5 1949.

1934—1935 *Jørgen Jørgensens enke.*

1935—1934 *Hans Marius Hansen*, f. 19/2 1897, søn af gmd. Jens Hansen og hustru Ellen Kirstine Nielsen, Olstrupgaard, Karise, gift i Haarlev 24/6 1921 med Ingrid Jørgensen, f. 24/4 1894, datter af ovennævnte.

1934—*Østsjællands Kvægavlforening.*

Matr. nr. 8 Toftegaard

—1809 *Jens Torbensen*, f. o. 1735, søn af gmd. Torben Danielsen og hustru Inger Jeppesdatter, Haarlev (12), død 5/6 1809, gift med Ane Hansdatter, f. o. 1741, død 8/11 1819.

1809—1847 *Hans Jensen den yngre*, f. o. 1770, søn af ovennævnte, død 1/12 1847, gift i Haarlev 22/1 1804 med Karen Svendsdatter, f. o. 1782, datter af gmd. Svend Andersen og hustru Karen Pedersdatter, Haarlev (10), død 31/10 1852.

1847—1869 *Hans Hansen*, f. 24/12 1806, søn af ovennævnte, død 12/4 1869, gift med Ane Lucie Hansdatter, f. 3/4 1882, datter af gmd. Hans Jensen og hustru Side Larsdatter, Pebringe, død 10/6 1899.

1869—1878 *Hans Hansens enke.*

1878—1905 *Hans Hansen*, f. 8/4 1854, søn af ovennævnte, død 7/9 1905, ugift.

1905—1936 *Jørgen Isak Pedersen*, f. 4/1 1883, søn af gmd. Mads Pedersen og hustru Maren Kirstine Olsen, Ll. Linde, gift i Haarlev 1/10 1905 med Anna Lucie Albrechtsen, f. 27/9 1884, datter af parcellist Niels Albrechtsen og hustru Sidse Kirstine Hansen (søster til ovennævnte Hans Hansen).

1936—1948 *Poul Viggo Nielsen*, f. 14/8 1907, søn af gmd. Jens Søren Nielsen og hustru Ane Olsen, Alslev Taagerup, gift i Hellested 7/5 1933 med Hedvig Margrethe Hansen, f. 21/11 1909, datter af gmd. Albrecht Hansen og hustru Marie Jørgensen, Arnøje.

1948—*Hans Egon Madsen*, f. 30/4 1920, søn af gartner Laust Madsen og hustru Kristine Christiansen, gift i Balling 2/3 1946 med Ebba Knudsen, f. 18/6 1924, datter af bagerm. Christian Knudsen og hustru Else Knudsen.

Matr. nr. 9 Hyldegaard

1809 *Andreas Nielsen*, f. o. 1742, søn af gmd. Niels Danielsen og hustru Ane Andreasdatter, død 28/4 1809, gift 1. g. 1772 med
enke Maren Jørgensdatter, f. o. 1729, d. /2 1773, gift 2. g. i Haarlev 1773 med Johanne Pedersdatter, f. o. 1750, datter af gmd. Peder Jørgensen og hustru Karen Olsdatter, Ll. Taarnby (5), død 1783, sk. 4/2, gift 3. g. med Anna Kirstine Nielsdatter, f. o. 1762.

1810—1833 *Lorentz Nielsen*, f. 1781, søn af gmd. Niels Lorentzen og hustru Kirsten Jensdatter, Hellested, død 5/1 1883, gift 12/1 1810 i Haarlev med Maren Andreasdatter, f. o. 1786, datter af ovennævnte, død 22/11 1860.

1833—1853 *Lorentz Nielsens enke*.

1853—1899 *Peder Lorentzen*, f. 20/5 1821, søn af ovennævnte, død 22/4 1899, gift i Haarlev 16/11 1843 med Karen Marie Pedersdatter, f. 13/7 1825, datter af gmd. og sognefoged Peder Svendsen og hustru Ane Jensdatter, Haarlev, død 18/8 1900.

1899—1950 *Peter Lorentzen*, f. 18/10 1864, søn af ovennævnte, død 29/3 1950, gift 12/6 1896 med Inger Marie Lind, f. 29/10 1874, datter af Karen Sørensen, Valløby, død 7/7 1926.

1950— *Lorentz Lorentzen*, f. 3/10 1896, søn af ovennævnte, gift i Jordrup 3/5 1927 med Ane Marie Kring, f. 23/1 1903, datter af møller Nikolaj Kring og hustru Ellen Michaelsen, Jordrup.

Matr. nr. 40.

(Gårdsplads lige over for gadekærel).

—1796 *Svend Andersen*, f. o. 1730 i Karise, død 1796, sk. 30/9, gift 1. g. 1765 med Karen Pedersdatter, f. o. 1740, død 1775, sk. 7/11, gift 2. g. 7. s. e. t. 1775 med Bodil Nielsdatter, f. o. 1753.

1796—1823 *Svend Andersens enke*.

1823—1846 *Peder Svendsen*, sognefoged, døbt 1/11 1778, søn af ovennævnte, død 6/12 1846, gift i Haarlev 22/1 1804 med Ane Jensdatter, døbt 23/1 1785, datter af gmd. Jens Torbensen og hustru Ane Hansdatter, Haarlev (8), død 27/12 1848.

1846—1848 *Peder Svendsens enke*.

1848—1855 *Hans Petersen*, f. 24/9 1817, søn af ovennævnte, død 27/4 1855, gift i Haarlev 6/1 1849 med Ane Hansdatter, f. 2/3 1824, datter af gmd. Hans Olsen og hustru Maren Andersdatter, L. Taarnby (3), død 25/5 1890.

1855—1856 *Hans Pedersens enke*.

1856—1867 *Christian Nielsen*, f. 12/6 1824, søn af gmd. Niels Hemningesen og hustru Maren Nielsdatter, Haarlev (14), død 3/3 1867, gift i Haarlev 5/1 1856 med enken Ane Hansdatter, død 25/5 1890.

1867—1890 *Christian Nielsens enke*.

1890—1899 *Niels Jensen*, søn af gmd. Jens Pedersen og hustru Lisbeth Jensdatter, Smerup, død i København, g. i Fakse med Karen Julie Hansen, f. 1850.

1899—1910 *Rasmus Peder Jensen*, f. 5/7 1877, søn af ovennævnte, g. i Hellested med Marie Jørgensen, datter af gmd. Peder Jørgensen og hustru, Hellested.

1910— *Kristian Heinrich Pedersen*, f. 19/12 1879, søn af værkfører Frederik Vilhelm Pedersen og hustru Ane Pedersen, gift i Haarlev 28/7 1900 med Karen Marie Madsen, f. 12/2 1872, datter af skrædder Henrik Madsen og hustru Ellen Larsen, Lystrup, død 8/5 1949.

Matr. nr. 11 Brandskildegård

(Gårdsplads matr. nr. 33.)

—1773 *Peder Andersen*.

1773—1807 *Hans Pedersen*, f. o. 1738, søn af ovennævnte, død 8/2 1807, gift 1. g. med Mette Christensdatter, f. i Ll. Taarnby, død 1784, sk., gift 2. g. /1 1785 med Karen Jensdatter, f. 1761, datter af gmd. Jens Pedersen, L. Linde.

1807—1833 *Lars Nielsen*, f. 1775, søn af gmd. Niels Larsen og hustru Marie Jeppesdatter, Haarlev (16), død 15/3 1833, gift 14/6 1807 i Haarlev med enke Karen Jensdatter, død 16/1 1850.

1833—1856 *Jens Hansen*, f. o. 1794, søn af ovennævnte Hans Petersen og hustru Karen Jensdatter, død 9/12 1856, gift i Haarlev 7/6 1833 med Ane Marie Hansdatter, f. 21/11 1802, datter af gmd. Hans Jensen og Ane Nielsdatter, Haarlev (15), død 30/7 1884.

1856— *Jens Hansens enke*.

—1883 *Hans Jensen*, f. 11/11 1840, søn af ovennævnte, død 20/9 1883, gift i Haarlev 18/6 1869 med Ane Marie Henningsen, f. 6/1 1839, datter af gmd. Hemming Nielsen og hustru Ane Marie Sørensdatter, Haarlev (14), død 4/6 1915.

1883—1897 *Hans Jensens enke*.

1897—1920 *Jens Juul Olsen*, f. 26/12 1876 i København, søn af gæstgiver Niels Olsen og hustru Karen Marie Pedersen, død 22/2 1920, gift i Enderslev 4/2 1898 med Karen Marie Knudsen, f. 3/4 1877, datter af gmd. Jens Knudsen og hustru Karen Marie Hansen, Enderslev.

1920— *Hans Harald Juul Olsen*, f. 12/8 1898, søn af ovennævnte, gift i Torkildstrup 10/6 1921 med Marie Kirstine Hansen, f. 5/5 1900, datter af gmd. Hans Kristian Hansen og hustru Maren Poulsen, Nr. Alslev, død 25/4 1945.

Matr. nr. 12 Baunehøjgaard

(Gårdsplads matr. nr. 37).

Gården nævnes med dette navn allerede i matrikelsekstrakten af 1686.

o. 1664 *Matz Deigen (Dejn)*.

1688— *Torben Jensen* (efterkommere af Torben Jensen: se sidste side).

—1728 *Hans Torbensen*, død 1728.

— *Hans Torbensens enke*.

—1782 *Torben Danielsen*, f. o. 1702, søn af gmd. Daniel Torbensen. Lille Taarnby, død 1782, begr. 29/5, gift med Inger Jeppesdatter, f. o. 1707, død 1782, begr. 14/4.

1782—1829 *Lars Torbensen*, f. o. 1745, søn af ovennævnte, død 11/7 1821, gift i Haarlev 1772 med Inger Jensdatter, f. 1746, datter af gmd. Jens Jensen, Himlingøje, død 15/3 1826.

1809—1829 *Niels Larsen*, f. o. 1772, søn af ovennævnte, død 29/6 1829, gift med Inger Hansdatter, f. o. 1779, død 13/3 1832.

1829—1832 *Niels Larsens enke*.

1832—1882 *Lars Nielsen*, f. o. 1802, søn af ovennævnte, død 8/9 1882, gift i Haarlev 23/10 1829 med Mette Hansdatter, f. o. 1799, datter af gmd. Hans Pedersen og hustru Karen Jensdatter, Haarlev (11), død 26/2 1887.

1882—1910 *Lars Larsen*, f. 21/7 1842, søn af ovennævnte, død 11/6 1929 i Køge, gift i Haarlev 26/5 1871 med Birthe Marie Christensen, f. 2/4 1848, datter af gmd. Christen Rasmussen og hustru Ane Marie Larsdatter, Ammerup (4), død 1/3 1906.

1910—1921 *Lars Peter Larsen*, f. 2/5 1886, søn af ovennævnte, nu depolejer i Køge, gift 27/10 1911 med Karen Elisabeth Christoffersen, f. 16/5 1890, datter af lømremesler Jørgen Christoffersen og hustru Johanne Marie Madsen, Hellested.

1921— *Søren Hanscn Sørensen*, f. 25/9 1897, sognefoged, søn af gmd. Hans Christian Sørensen og hustru Kirstine Tange, gift i Holtug 14/6 1922 med Karen Bolette Jensen, f. 23/9 1899, datter af bagermester Hans Jensen og hustru Marie Olsen, Holtug.

Matr. nr. 13 Pilegaard

(Gårdsplads matr. nr. 13 b).

—1789 *Ole Andersen* (bondefoged), død 1789, sk., gift med Sidse Pedersdatter.

1789—1810 *Niels Larsen*, f. o. 1758, død 16/8 1810, gift 1. g. med Sidse Pedersdatter, f. 1732, (gift 3. g.), død 30/3 1799, gift 2. g. i Haarlev 8/12 1799 med Johanne Larsdatter, f. o. 1772, datter af gmd. Lars Torbensen og hustru Inger Jensdatter, Haarlev (12).

1810— *Lars Jensen*, f. o. 1786 i Faxe sogn, død 9/6 1867, gift i Haarlev 16/11 1810 med Johanne Larsdatter, f. o. 1772 (se ovenfor), død 21/9 1849.

—1864 *Jens Jensen*, f. o. 1880, død 5/7 1864, gift i Haarlev 28/10 1846 med Inger Rasmusdatter, datter af gmd. Rasmus Madsen og hustru Maren Larsdatter, Ammerup (4), død 4/9 1889.

1864— *Jens Jensens enke*.

— *Hans Jensen*, f. 13/3 1850, søn af ovennævnte, død 6/7 1922, gift i Haarlev 29/9 1876 med Birte Johanne Hemmingsen, f. 25/11 1849, datter af gmd. Hemming Nielsen og hustru Ane Margrethe Sørensdatter, Haarlev, død 25/8 1924.

—1927 *Anders Nielsen*, f. 4/3 1876, søn af smed Peder Nielsen og hustru Maren Kristine Nikolaisen, Dysted, gift i Vor Frue kirke, København, 13/12 1901 med Ane Marie Jensen, f. 1/12 1877, datter af ovennævnte.

1927— *Hans Peder Hansen*.

— *Anders Nielsen*.

— 1929 *Bredkjær*.

1929—1936 *Løppenthin*.

1936— *Jens Leo Henriksen*, f. 20/8 1912, søn af købmand Edvard Ditlev Henriksen og hustru Anna Maren Kirstine Nielsen, Gedser, g. 1. g. i Aversø 29/11 1936 med Erna Kirstine Petersen, f. 14/2 1908, død 11/10 1942, g. 2. g. i Jørlunde 19/3 1944 med Karen Kirstine Nielsen, f. 20/6 1911, datter af gmd. Niels Peter Nielsen og hustru Anna Petrea Petersen, Hjørthøjgaard, Jørlunde.

Matr. nr. 14

(Gårdsplads matr. nr. 34).

1760—1792 *Hans Stephansen*, f. o. 1729 i Hellested, død 1792, gift 1. g. 1760 i Haarlev med enke Ingeborg Jensdatter, gift 2. g. med Maria Willadsdatter, f. o. 1704, død 1/2 1770, gift 3. g. i Haarlev 1770 20. s. e. t. med Karen Eriksdatter, f. o. 1743, datter af gmd. Erik Rasmussen og hustru, Lille Taarnby.

1792—1799 *Jacob Rasmussen*, f. o. 1753 i Karise, død 2/2 1846, gift 1792 i Haarlev med Karen Eriksdatter (se ovenfor), død 19/6 1819, gift 2. g. Jacob Rasmussen frasagde sig gården ved udskiftningen, men blev boende i nr. 34 i gårdens gamle stuehus.

1799—1839 *Niels Hemmingsen*, f. i Hellested o. 1767, søn af gmd. Hemming Henriksen og hustru, Hellested, død 20/4 1845, gift 1. g. 1/11 1799 med Ane Marie Christiansdatter, f. o. 1777, datter af og hustru Anna Marie Hansdatter, død 31/12 1813, gift 2. g. i Haarlev 20/5 1814 med Elisabeth Pedersdatter, f. o. 1792, datter af Ammerup, død 19/11 1815, gift 3. g. i Haarlev 12/1 1816 med Maren Nielsdatter, f. o. 1785 i Hellested, død 12/7 1857.

1839—1896 *Hemming Nielsen*, f. 16/11 1804, søn af ovennævnte, død 22/3 1896, gift i Haarlev 16/9 1837 med Ane Margrethe Sørensdatter, f. 20/6 1812, datter af gmd. Søren Andersen og hustru Birthe Eriksdatter, L. Taarnby (5), død 30/3 1868.

1896—1918 *Niels Hemmingsen*, f. 6/1 1839, søn af ovennævnte, død 4/3 1918, gift i Haarlev 26/5 1877 med Karen Marie Jensen, f. 15/6 1840, datter af gmd. Jens Jørgensen og hustru Ellen Jacobsdatter, L. Linde, død 23/8 1921.

1918—1942 *Niels Peter Hemmingsen*, f. 5/5 1882, søn af ovennævnte, g. i Enderslev 2/6 1911 med Karen Johanne Sigrid Larsen, f. 25/8 1891, datter af gmd. Andreas Larsen og hustru Karen Larsen, Enderslev.

1942— *Poul Hemming Hemmingsen*, f. 3/2 1914, søn af ovennævnte, g. i Grundtvigskirken 8/4 1943 med Ingrid Sommer, f. 27/9 1914, datter af gmd. Christian Sommer og hustru Karen Rasmussen, Torkildstrup.

Matr. nr. 15 Uglemosegaard

Gårdsplads matr. nr. 39.

—1796 *Hans Larsen*, f. o. 1732, bondefoged, død /3 1796, gift med Ane Marie Hansdatter, f. o. 1732, død /11 1801.

1796—1801 *Hans Larsens enke*.

1801— *Hans Jensen*, f. o. 1767, søn af gmd. Jens Hansen og hustru Ingerfred Bendtsdatter, gift med Ane Nielsdatter, f. o. 1779, datter af gmd. Niels Larsen og hustru Maren Jeppesdatter (Ane N. var broderdatter af Hans Larsen), død 24/5 1842.

—1842 *Hans Jensens enke*.

1842—1855 *Jens Hansen*, f. 15/3 1801, søn af ovennævnte, død 26/8 1855, gift i Haarlev 17/11 1834 med Maren Jensdatter, f. o. 1803 i Enderslev, død 8/2 1876.

1855—1876 *Jens Hansens enke*.

1876—1909 *Hans Jensen*, f. 11/11 1840, søn af ovennævnte, død 15/5 1909, gift i Haarlev 18/6 1869 med Ane Marie Hansdatter, f. 14/3 1848, datter af gmd. Hans Pedersen og hustru Maren Olsen, Enderslev, død 19/4 1899.

1909—1920 *Hans Peter Jensen*, f. 9/10 1871, søn af ovennævnte, død 6/10 1920, gift i Enderslev 11/10 1905 med Anna Kristine Kristiansen, f. 26/4 1884, datter af gmd. Niels Christiansen og hustru Ane Kathrine Christensen, Enderslev.

1920— *Hans Peter Jensens enke*.

Matr. nr. 16 Hørdinggaard

(Gårdsplads matr. nr. 35).

—1804 *Niels Larsen*, f. o. 1745, død /9 1804, gift 1. g. med Marie Jeppe-datter, død 1781, sk. 26/7, gift 2. g. med Ane Kirstine Jensdatter, f. o. 1755, datter af gmd. Jens Hansen og hustru Karen Olsdatter, Haarlev (6), død 14/10 1821.

1804—1836 *Henrik Nielsen*, f. o. 1773, søn af ovennævnte, død 10/5 1836, gift i Haarlev med Ane Andreasdatter, f. o. 1775, datter af gmd. Andreas Nielsen og hustru Johanne Pedersdatter, Haarlev (9), død 5/7 1863.

1836—1841 *Henrik Nielsens enke*.

1841—1886 *Søren Larsen*, f. 17/3 1816, søn af gmd. Lars Sørensen og hustru Dorthie Hansdatter, L. Taarnby (4), død 28/10 1886, gift i Haar-

lev 25/3 1836 med Dorthe Hansdatter, f. 7/4 1808, datter af gmd. Hans Jensen og hustru Ane Nielsdatter, Haarlev (15), død 23/8 1885.

1886—1895 *Lars Sørensen*, f. 4/4 1843, søn af ovennævnte, død 25/1 1895, ugift.

1895—1943 *Jens Christensen* (sognefoged), f. 5/8 1861, søn af gmd. Christen Pedersen og hustru Ellen Marie Nielsen, Hellested, død 16/6 1943, gift i Hellested 29/4 1895 med Ane Kirstine Rasmussen, 17/11 1868, datter af gmd. Lars Rasmussen og hustru Maren Jensen, Hellested.

1943—*Carl Christian Olsen*, f. 17/9 1889, søn af gmd. Ole Olsen og hustru Bodil Olsen, Thorslunde, g. i Frederikskirken, København, 5/11 1917 med Elna Christine Christensen, f. 13/4 1897, datter af ovennævnte.

Matr. nr. 47 Lundegaard

(Gårdsplads matr. nr. 26 aa og 26 e)

Har været Haarlev præsteembedes annex- eller mensaljord, som er overdraget greve Mollke i arvefæste og siden udlagt fra Lille Linde by til Tryggevalde hovedgård. (Journal over matriculeringsarbejdet i Bjevverskov).

—1799 *Willads Nielsen*, død 1779, sk. 25/6, gift med Dorthe Andersdatter.

1779—1798 *Niels Willadsen*, f. o. 1749, søn af ovennævnte, død 5/1 1816 som jordhusmand, gift i Haarlev 1779 med Mette Hansdatter, f. o. 1753, død 28/10 1832.

1798—1834 *Peder Hansen*, f. o. 1777, søn af gmd. Hans Larsen og hustru Else Jens datter, Ammerup (1), sognefoged, død 14/4 1842, gift med Johanne Pedersdatter, f. o. 1775, datter af gmd. Peder Jacobsen og hustru Maren Pedersdatter, L. Linde (3).

1834—1878 *Hans Pedersen*, sognefoged, dannebrogsmænd, f. 11/5 1802, søn af ovennævnte, død 4/5 1878, gift i Haarlev 4/3 1824 med Ane Marie Andreasdatter, f. 19/10 1800, datter af gmd. Andreas Nielsen og hustru Anna Kirstine Nielsdatter, Haarlev (9), død 28/4 1883.

1878—1883 *Hans Pedersens enke*.

1883—1916 *Andreas Hansen*, f. 11/1 1847, søn af ovennævnte, død 8/3 1916, gift med Kirsten Nielsen, f. 25/4 1849, datter af gmd. Niels Jensen og hustru Karen Karstensdatter, Strandhoved, Hylleholt, død 9/9 1923.

1916—1920 *Andreas Hansens enke*.

1920—*slægter Jørgen Jensen, Haarlev*.

—*Carl Nielsen, Holteland*.

—1949 *Harry Clausen*.

1949—*Gunnar Christophersen*, f. 27/9 , søn af gmd. Hans Christophersen og hustru Anna Hansen, Lellinge, gift 4/11 1939 med Elna Sophie Nielsen, f. 1/8 1903, datter af arbejdsmd. Anders Nielsen og hustru Ane Christine Hansen, Himlingøje.

Lille Linde gårde.

Matr. nr. 1.

(Gårdsplads lige over for matr. nr. 2).

—1754 *Caspar Andersen.*

1754—1799 *Johan Caspersen*, f. o. 1723, søn af ovennævnte, død 1799, sk. 1/4, gift 1. g. med

gift 2. g. med

gift 3. g. med Margrethe Hansdatter, død 1787, sk., gift 4. g. med Ingeborg Andersdatter, f. o. 1751, død som almisselem i Haarlev 6/1 1830.

1799—1808 *Johan Caspersens enke.*

1808. Gården nedlagt.

Ved udskiftningen ombyttedes en del af Haarlev præsteembedes men-saljord i Haarlev med denne gård i Lille Linde, der lagdes ind under Tryggevalde, og siden gårdens nedlæggelse blev drevel sammen med denne.

I 1920 blev en del af samme jord udstykket til husmandsbrug.

Matr. nr. 2 Aagaarden

Niels Olsen, f. o. 1719, død 1793, sk., gift 1. g. med Bodil Andersdatter, død 1775, sk., gift 2. g. med Johanne Pedersdatter, f. o. 1747, datter af gmd. Peder og hustru Karen Pedersdatter, L. Linde.

—1828 *Johannes Jørgensen*, f. o. 1760, død 6/5 1828, gift 1. g. i Haarlev /10 1792 med Johanne Pedersdatter (se ovenfor), død 20/8 1821, gift 2. g. i Karise 1821 med enke Maren Jensdatter, f. o. 1796, datter af gmd. Jens Frederiksen, Kulagergaard, død 3/4 1877.

1828—1875 *Anders Nielsen*, f. o. 1799 i Karise, søn af smed Niels Christensen, Totterup, død 25/6 1875, gift i Haarlev 19/9 1828 med enke Maren Jensdatter.

1875—1878 *Hans Andersen*, f. 31/8 1839, søn af ovennævnte, død 21/7 1918, gift i Haarlev 7/1 1878 med Christiane Nielsdatter, f. 17/6 1841, datter af smed Niels Christian Larsen og hustru Trine Martinsdatter, L. Linde, død 3/10 1927.

1878—1917 *Mads Pedersen*, f. 11/8 1842, søn af gmd. Peder Jørgensen og hustru Karen Madsdatter, Raaby (Hollug), død 16/11 1927, gift i Storehedinge 26/4 1878 med Maren Kirstine Olsen, f. 15/4 1852, datter af gmd. Peder Olsen og hustru Anne Marie Isaksdatter, Sierslev, død 12/4 1933.

1917—1946 *Hans Peter Nielsen*, f. 11/8 1880, søn af indsidder Jens Nielsen og hustru Birthe Marie Hansen, Valløby, død 6/12 1950, gift i Haarlev 26/10 1901 med Karen Kirstine Olsen, f. 16/6 1884, datter af lækemand Hans Peder Olsen og hustru Kirsten Sofie Olsen, L. Linde.

1946— *Jens Aagaard Nielsen*, f. 3/11 1920, søn af ovennævnte, gift i Haarlev 18/5 1950 med Ulla Mortensen, f. 14/2 1930, datter af gmd. Anders Carl Arnold Mortensen og hustru Marie Kristine Nielsen.

Matr. nr. 3, Gammeltoft.

—1810 *Peder Jacobsen*, f. o. 1728, død 21/12 1810, g. 1. g. med gift 2. g. med *Karen Nielsdatter*, f. o. 1742, død 1782, gift 3. g. med enke *Maren Pedersdatter*, f. o. 1735, død 6/5 1795.

— *Lars Jensen*,

gift med *Ane Jensdatter*.

—1865 *Jens Pedersen*, f. o. 1798 i *Vraaby*, død 18/6 1865, gift i *Vraaby* 3/7 1830 med *Kirsten Pedersdatter*, f. o. 1803 i *Vraaby*, datter af gmd. *Peder Larsen* og hustru *Ellen Jensdatter*, *Vraaby*, død 30/3 1875.

1865—1914 *Hans Jensen*, f. 30/3 1839, søn af ovennævnte, død 8/10 1914, gift i *Haarlev* 2/12 1863 med *Johanne Marie Andersen*, f. 25/12 1843, datter af indsidder *Anders Olsen* og hustru *Magdalene Christine Ingeborg Caroline Nielsdatter*, *L. Linde*, død 12/4 1924.

1914—1937 *Jens Jensen*, f. 11/2 1866, søn af ovennævnte, gift i *København* 18/5 1912 med *Gina Cæcilie Johannesen*, f. 3/1 1883 i *Ejds vold*, *Norge*, død 16/2 1948.

1943—1948 *Brødrene Petersen*.

1941—1948 *Martin Rasmussen*, f. 10/3 1914, gift i *Strøby* 8/5 1938 med *Karen Johanne Spiegelhauer*, f. 21/12 1914.

1948 *Christian Nielsen*.

1948— *Anders Carl Arnold Mortensen*, f. 26/1 1902, søn af kusk *Anders Alfred Mortensen* og hustru *Maren Kirstine Jensen*, *København*, gift 26/11 1929 med *Marie Kristine Nielsen*, f. 22/4 1905.

Matr. nr. 4

—1761 *Peder Hansen*, f. o. 1695, død /6 1761, gift med *Johanne Eriksdatter*, f. o. 1729.

1761—1803 *Ole Madsen*, f. o. 1737, død 16/3 1803, gift i *Haarlev* 1762 med *Johanne Eriksdatter*, f. o. 1729, død 4/3 1804.

1804—1845 *Erik Hansen*, f. o. 1777 i *Haarlev*, søn af gmd. *Hans Stephansen* og hustru *Karen Eriksdatter*, *Haarlev* (14), død 3/5 1858, gift med *Ane Mikkelsdatter*, f. o. 1783 i *Karise*, død 4/1 1858.

1845—1859 *Hans Eriksen*, f. 18/9 1804, søn af ovennævnte, død 12/7 1859, gift i *Haarlev* 12/3 1845 med *Johanne Hansdatter*, f. 4/4 1810, datter af gmd. *Hans Jensen* og hustru *Ane Nielsdatter*, *Haarlev* (15), død 7/2 1884.

1859—1863 *Hans Eriksens enke*.

1863—1889 *Henrik Sørensen*, f. 21/8 1841, søn af gmd. *Søren Larsen* og hustru *Dorthea Hansdatter*, *Haarlev* (16), død 4/3 1889, gift i *Haarlev* 20/11 1863 med *Karen Marie Jensdatter*, f. 9/10 1835, datter af gmd. *Jens Hansen* og hustru *Maren Jensdatter*, *Haarlev* (15), død 27/8 1888.

1889—1893 *AncDorthea Sørensen*.

1893—1902 *Niels Peter Nielsen*, f. 7/1 1868, søn af gmd. *Henrik Nielsen* og hustru *Karen Marie Nielsen*, *Himlingøje* (9), gift i *Haarlev* 28/7 1893 med *Ane Dorthea Sørensen*, f. 22/6 1872, datter af ovennævnte.

1902—1903 Rasmus Hansen.

1903—1942 Jens Christian Nielsen, f. 3/5 1867, søn af gmd. Niels Jørgensen og hustru Ellen Christiansdatter, Everdrup, død 25/2 1942, gift i Hammer med Karen Kirstine Pedersen, datter af gmd. Peder Nielsen og hustru Karen Marie Christiansen, Hammer, død 8/1 1919.

1942—Ellen Nielsen, f. 23/5 1904, datter af ovennævnte.

Matr. nr. 5 (Gårdsplads matr. nr. 5 b).

—*1800 Niels Jensen*, f. o. 1745, død 3/11 1800, gift i Hellested 28/11 1779 med Ingerfred Madsdatter, f. /7 1762, dødt 15/8, datter af gmd. Mads Rasmussen og 1. hustru, Hellested.

1800—Jens Andersen, f. i Lejrstofte, Lyderslev s., gift 7/4 1802 i Haarlev med Ingerfred Madsdatter, død 13/3 1823.

Niels Jacobsen.

1822—Niels Andreasen, f. o. 1795, søn af gmd. Andreas Nielsen og hustru Anna Kirstine Nielsen, Haarlev (9), død 13/12 1873, gift i Haarlev 26/7 1816 med Ane Pedersdatter, f. o. 1785 i Karise, død 17/11 1854.

—*1877 Andreas Nielsen*, f. 27/4 1824, søn af ovennævnte, død 7/7 1877, gift i Haarlev 20/1 1864 med Maren Kirstine Andersen, f. 19/4 1833, datter af gmd. Anders Nielsen og hustru Maren Jensdatter, L. Linde (2), død 8/6 1916.

1877—1878 Andreas Nielsens enke.

Gaarden solgtes 1878 til Jens Olsen (6).

Matr. nr. 6 Møllegaard. (Gårdsplads matr. nr. 6).

—*1762 Ole Pedersen*, død 1762.

1762—1767 Diderik Bertelsen.

1767—1780 Ole Rasmussen, f. o. 1735, død 1780, sk. 3/7, gift med Ane Madsdatter, f. o. 1736.

1780—1783 Ole Larsen, f. /3 1754, død 1783, sk., gift med Ane Madsdatter.

1783—1820 Jens Olsen d. ældre, f. o. 1756, død 25/5 1820, gift 1. g. med Ane Madsdatter, død 1796, sk. 19/7, gift 2. g. i Enderlev med Maren Katriine Nielsdatter, f. o. 1780, død 2/12 1840.

1820—1840 Jens Olsens enke.

1840—1866 Ole Jensen, f. o. 1800, søn af ovennævnte, død 25/12 1878, gift i Karise 3/2 1841 med Ane Marie Hansdatter, f. o. 1812, datter af gmd. Hans Nielsen og hustru, Karise, død 2/7 1863.

1866—1908 Jens Olsen, f. 25/11 1841, søn af ovennævnte, død 19/3 1924, gift i Alslev 8/2 1867 med Mette Kirstine Christensen, f. 16/4 1846, datter af gmd. Christen Andersen og hustru Inger Marie Hansdatter, Bonderyd, Alslev s., død 23/5 1926.

1908—1941 Ole Olsen, f. 30/8 1881, søn af ovennævnte, død 8/3 1911, gift i Hellested 18/6 1909 med Ane Marie Elisabeth Pedersen, f. 16/12 1886, datter af parcellist Hans Pedersen, Taastrup Overdrev og hustru Karoline Josephine Majland.

1911—1932 *Ole Hansen*, f. 15/10 1877, søn af musiker Peder Hansen og hustru Kirsten Olsen, Vraaby, død 23/3 1932, gift i Glumsø 26/10 1900 med Inger Marie Olsen, f. 24/3 1876, datter af ovennævnte Jens Olsen og Melle Kirstine Christensen, død 19/11 1949.

1932—1945 *Ole Hansens enke*.

1945—*Haagen Hansen*, f. 4/12 1910, søn af husejer Niels Frederik Hansen og hustru Kirsten Hansen, Sædder, gift i Kongsted 30/9 1938 med Inge Ena Hansen, datter af ovennævnte, f. 28/3 1916.

Matr. nr.

1941—*Anders Evald Nielsen*, f. 6/7 1917, søn af statshusmand Kristian Nielsen og hustru Anna Marie Kristensen, Tryggevælde Mark, gift i Haarlev 21/10 1941 med Ena Inge Hansen, f. 28/3 1916, datter af ovennævnte Ole Hansen.

Matr. nr. 5 d—6 g.

1907—*Hans Carl Hansen*, f. 8-7 1881, søn af gmd. Lars Peter Hansen og hustru Ane Marie Andersen, Poulstrup, gift i Haarlev 19/3 1907 med Anna Kristine Olsen, f. 12/11 1878, datter af ovennævnte Jens Olsen, død 19/6 1943.

Matr. nr. 7

—1796 *Thomas Hansen*, f. o. 1747, død /7 1796, gift med Birthe Pedersdatter, f. o. 1756, datter af gmd. Peder Hansen og hustru Johanne Eriksdatter, L. Linde (4), død 1811.

1796—1837 *Rasmus Jørgensen*, f. o. 1768, død 2/1 1837, gift 1. g. med enke Birthe Pedersdatter, død 1811, gift 2. g. i Haarlev med Johanne Andreasdatter, f. o. 1787, datter af gmd. Andreas Nielsen og hustru Anne Kristine Nielsdatter, Haarlev (9), død 11/12 1867.

1837—1853 *Rasmus Jørgensens enke*.

1853—1868 *Andreas Rasmussen*, f. 15/1 1814, søn af ovennævnte, død 9/6 1868, gift i Haarlev 14/12 1863 med Ane Kirstine Nielsdatter, f. 12/11 1816, datter af indsidder, senere gmd. i L. Linde (5) Niels Andreasen og hustru Ane Pedersdatter, død 24/4 1876.

1868—1918 *Jens Pedersen*, f. 10/2 1836, søn af gmd. Peder Hansen og hustru Katrine Jensdatter, Varpelev, død 22/3 1918, gift 1. g. i Haarlev 25/11 1868 med enke Ane Kirstine Nielsdatter, død 24/4 1876, gift 2. g. i Haarlev 1/11 1876 med Johanne Andreasdatter, f. 28/8 1856 i Vraaby, datter af Ane Hansdatter og Andreas Nielsen, død 23/11 1943.

1918—1947 *Peder Andreas Pedersen*, f. 4/10 1887, søn af ovennævnte, gift i Valløby 25/5 1914 med Ingrid Amanda Sørensen, f. 14/7 1891, datter af logfører Lars Peter Sørensen og hustru Sline.

1947—*Hans Daniel Jensen*, f. 4/3 1896, søn af arbrmd. Rasmus Jensen og hustru Karen Marie Nielsen, Hellested, gift 23/4 1923 med Anna Jensine Pedersen, f. 29/10 1902, datter af parcellist Niels Pedersen og hustru Birthe Marie Jensen, Strøby, død 20/1 1951.

Matr. nr. 8. (Gårdsplads matr. nr. 19).

—1784 *Morten Jensen*, f. o. 1722, gift med *Karen Larsdatter*, f. o. 1724.

1800 *Jens Mortensen*, f. o. 1757, gift 1784 med *Ane Jensdatter*, f. o. 1757.

1800—1832 *Peder Andersen*, f. o. 1767, søn af Kæderup, død 14/1 1845, gift med *Ellen Jensdatter*, f. o. 1776, datter af død 4/4 1832.

1832—1850 *Hans Pedersen*, f. 15/2 1802, søn af ovennævnte, død 6/8 1850, gift med *Inger Jensdatter*, f. o. 1807 i Taarnby, datter af gmd. *Jens Madsen*, død 30/8 1882.

1850—1874 *Hans Pedersens enke*.

1874—1911 *Niels Hansen*, f. 1/1 1844, søn af ovennævnte, død 23/10 1911, gift i Haarlev 26/6 1874 med *Ane Margrethe Hemmingsdatter*, f. 23/10 1844, datter af gmd. *Hemming Nielsen* og hustru *Ane Margrethe Sørensdatter*, Haarlev (14), død 10/3 1919.

1911—1950 *Hans Peter Hansen*, f. 12/8 1875, søn af ovennævnte, ugift.

1950— *Erik Hemming Hansen*, f. 23/1 1913, søn af gmd. *Hemming Hansen* og hustru *Thyra Wonge Ørsted*, gift 7/12 1946 med *Sonja Jensen*, f. 10/10 1923, datter af parcelist *Ludvig Jensen* og hustru *Marie Viverup Overdrev*.

Matr. nr. 9. (Gårdsplads matr. nr. 96).

—1784 *Hans Hansen*.

1784—1790 *Søren Pedersen*, f. o. 1746, gift med *Mette Jørgensdatter*, f. o. 1747, gift 1. g. med *Christen*.

1790—1820 *Jens Olsen*, f. o. 1756 i Fakse, død 2/10 1825, gift i Haarlev 1790 med enke *Mette Jørgensdatter* af Tokkerup, død 14/4 1820.

1820—1833 *Ole Jensen*, f. o. 1793, søn af ovennævnte, død 19/6 1833, gift i Haarlev 30/11 1821 med *Ellen Jacobsdatter*, f. /3 1801 i Fakse, datter af *Karen Jensdatter* i Fuglsang.

1834—1882 *Jens Jørgensen*, f. o. 1796, søn af gmd. *Jørgen Nielsen* og hustru, *Gammelby, Karise s.*, død 29/5 1882, gift i Haarlev 14/3 1834 med enke *Ellen Jacobsdatter*, død 9/8 1878.

1882—1908 *Jørgen Jensen*, f. 21/6 1835, søn af ovennævnte, død 28/4 1919, gift i Haarlev 18/3 1859 med *Johanne Marie Andersdatter*, f. 7/1 1835, datter af gmd. *Anders Nielsen* og hustru *Maren Jensdatter*, L. Linde (2), død 12/9 1908.

1908— *Jens Hansen*.

Jens Jensen (Hortvedegaard).

1920—1946 *Christian Ludvig Christiansen*, f. 21/11 1891, søn af parcelist *Hans Christiansen* og hustru *Kirstine Viverup Overdrev*, Dalby, g. i København 30/6 1912 med *Ingeborg Agathe Kristiansen*, f. 5/2 1886, datter af hmd. *Niels Kristiansen* og hustru *Kirsten Hansen*, Thureby, død 26/1 1944.

1946— *Scend Aage Abrahamsen*, f. 29/7 1912, søn af statslind. Hans Abrahamsen og hustru Karen Marie Christine Pedersen, Himlingøje, g. i Haarlev 27/12 1941 med Gudrun Christine Christiansen, f. 20/7 1912, datter af ovennævnte.

Matr. nr. 10 Christiansminde. (Gårdsplads matr. nr. 20).

—1797 *Peder Hansen*, f. o. 1734 i Karise, død 1797, gift 1. g. 1763 med Karen Jacobsdatter el. Pedersdatter, f. o. 1724 (gift 1. gang med Peder), død påske 1793, gift 2. g. i Haarlev 1793 med Anne Kirstine Hansdatter, f. o. 1763, datter af gmd. Hans Sørensen og hustru Enger Jensdatter, Ammerup (1.), død 30/11 1831.

Peder Hansens enke.

—1839 *Hans Pedersen*, f. o. 1771, søn af ovennævnte, død 14/7 1855, gift med Karen Andersdatter, f. o. 1779, død 12/5 1858.

1839—1865 *Peder Hansen*, f. 5/9 1811, søn af ovennævnte, død 17/10 1865, gift 1. g. i Haarlev 22/11 1833 med Maren Hansdatter, datter af gmd. Hans Jensen og hustru Karen Svendsdatter, Haarlev (8), død 13/12 1837, gift 2. g. i Hellested 6/4 1838 med Karen Larsdatter, f. 12/2 1815, datter af gmd. Lars Madsen og hustru Inger Jørgensdatter, Arnøje, Hellested, død 29/9 1905.

1865—1869 Peder Hansens enke.

1869—1908 *Anders Hansen*, f. 10/4 1836, søn af gmd. Hans Pedersen og hustru Inger Jensdatter, L. Linde (8), død 23/9 1908, gift i Haarlev 17/9 1869 med enke Karen Larsdatter, død 29/9 1905.

1908—1917 Peder Larsen, g. m. Johanne.

1917— *Hans Peder Nielsen*, f. 11/4 1892, søn af smed Frederik Nielsen og hustru Kirstine Thomsen, St. Ladager, g. i St. Hedinge 24/2 1917 med Ingeborg Marie Larsen, f. 29/1 1892, datter af gmd. Hans Larsen og hustru Mette Marie Pedersen, Lyderslev.

Udskiftningskortet fra Ammerup 1797.

Ammerup gårde.

Matr. nr. 1.

—1787 *Hans Sørensen*, død 1787, sk. 21/4, gift 1. g. med *Enger Jensdatter*, gift 2. g. med *Else Jensdatter*, f. o. 1749.

1787—o. 1810 *Jens Clemmensen*, f. o. 1753, død 22/5 1823, gift med *Else Jensdatter*, død 2/10 1809.

1810—1858 *Hans Jensen*, f. o. 1788, søn af ovennævnte, død 16/2 1858, gift 1. g. i Haarlev 6/5 1810 med *Ane Kirstine Pedersdatter*, f. o. 1784, datter af gmd. *Peder Sørensen* i Lysstrup, død 30/3 1821, gift 2. g. i Haarlev 8/7 1821 med *Ane Marie Andersdatter*, f. 18/1 1803, datter af gmd. *Anders Pedersen* og hustru *Inger Pedersdatter*, L. Taarnby (1), død 24/5 1862.

1859—1886 *Rasmus Hansen*, f. 1/7 1837, søn af gmd. *Hans Jensen* og hustru *Maren Rasmusdatter*, *Enderslev Hestehave*, død 7/4 1886, gift i Haarlev 11/5 1859 med *Sidse Marie Hansen*, f. 15/9 1836, datter af ovennævnte, død 27/6 1912.

1886—1944 *Hans Peter Hansen*, f. 28/11 1870, søn af gmd. *Jens Hansen* og hustru *Karen Kirstine Hansen*, *Ejby*, død 15/9 1946, gift i Haarlev 5/12 1899 med *Inger Marie Jensen*, f. 8/4 1880, datter af gmd. *Anders Jensen* og hustru *Karen Marie Andersdatter*, Ammerup (3).

1941— *Gunnar Andersen*, f. 7/8 1913, søn af gmd. Niels Peter Andersen og hustru Karen Marie Christoffersen, Kishøjgaard, l.l. Taarnby (3), gift i Kongsted 2/11 1940 med Johanne Mølgaard Hansen, f. 19/3 1912, datter af ovennævnte.

Matr. nr. 2

—1762 *Oluf Pedersen*.

1762—1797 *Henrik Pedersen*, f. o. 1717, død /2 1797, sk. 20/2, gift 1. g. med Dorthe, beg. 5/4 1766, gift 2. g. i Haarlev 1766 med Marie Lorentzdatter, f. o. 1737, død 30/12 1827.

1797— *Henrik Pedersens enke*.

—1840 *Peder Henriksen*, f. o. 1770, søn af ovennævnte, død 12/3 1840, gift i Haarlev med Maren Jensdatter, f. o. 1770, datter af gmd. Jens Torbensen og hustru Ane Hansdatter, Haarlev (8), død 19/1 1846.

1840—1844 *Peder Henriksens enke*.

1844—1873 *Henrik Pedersen*, f. 18/1 1805, søn af ovennævnte, død 26/4 1876, gift i Hellested 20/6 1840 med Ane Nielsdatter, f. 15/6 1817, datter af gmd. Niels Jensen og hustru Margrethe Olsdatter, Taastrup, død 27/3 1886.

1873—1911 *Peter Henriksen*, f. 14/12 1842, søn af ovennævnte, død 21/6 1911, ugift.

1911— *Niels Hansen*.

— *Hedehusene Teglværk*.

—1944 *Aksel Andersen*.

1944—1944 *Mejeribest. Christoffersen m. fl.*

1944— *Christian Oscar Bjerg*, f. 10/12 1893, søn af gmd. Emil Bjerg og hustru Melhilie Cecile Hansen, Store Linde, gift 27/4 1900 med Olga Christiansen, f. 14/11 1900, datter af gmd. Christian Christiansen, Svendstrup, og hustru Anna Busk.

Matr. nr. 3

—1776 *Ole Christensen*, død 1776, sk. /5, gift med Johanne Sigersdatter, f. o. 1745.

1776— *Hans Nielsen*, f. o. 1751, død 9/7 1832, gift i Haarlev med enke Johanne Sigersdatter, død 23/11 1826.

—1835 *Siger Olsen*, f. o. 1768, søn af ovennævnte Ole Christensen og Johanne Sigersdatter, død 14/1 1835, gift 1. g. i Haarlev 14/12 1806 med Ellen Olsdatter, f. o. 1782, datter af gmd. Ole Christoffersen og hustru Birthe Pedersdatter, Haarlev (5), død 30/9 1809, gift 2. g. i Haarlev 1/12 1809 med Inger Nielsdatter, f. 1791, datter af gmd. Niels Jensen og hustru Valborg Andersdatter, Lystrup (3), død 8/4 1872.

. 1835—1843 *Siger Olsens enke*.

1843—1854 *Ole Sigersen*, f. 28/3 1813, søn af ovennævnte, død 6/12 1854, gift i Haarlev 28/12 1842 med Anne Jensdatter, f. i Lyderslev s. o. 1813, datter af gmd. Jens Jensen og hustru Ane Nielsdatter, Lystrup (4), død 13/3 1866.

1854—1855 Ole Sigersens enke.

1855—1896 *Anders Jensen*, f. 4/8 1813, søn af gmd. Jens Hansen og hustru Dorthe Pedersdatter, Arnøje, død 2/6 1896, gift 1. g. i Haarlev 1/6 1855 med enke Anne Jensdatter, død 13/3 1866, gift 2. g. i Haarlev 14/11 1866 med Karen Marie Andersdatter, f. 2/2 1841, datter af hmd. Anders Hansen og hustru Karen Christensen, Lystrup, død 15/2 1894.

1896—1933 *Lars Christensen*, f. 10/4 1870, søn af indsidder Christen Jørgensen og hustru Ane Margrethe Andersen, Valløby, død 24/6 1937, gift i Haarlev 7/10 1892 med Ane Jensen, f. 24/10 1868, datter af ovennævnte, død 20/5 1924.

1933—1936 *Viggo Poul Nielsen*, f. 14/8 1907, søn af gmd. Jens Søren Nielsen og hustru Ane Olsen, Alslev Taagerup, gift 21/3 1933 med Karen Larsen, f. 3/5 1912, datter af gmd. Ole Jørgen Larsen og hustru Marie Pedersen, Arnøje.

1936— *Laurits Marius Johansen*, f. 9/10 1901, søn af væver Anders Christian Johansen og hustru Anna Elisabeth Andersen, Ll. Elmue, gift i Haarlev 11/11 1932 med Mary Sofie Hansine Olsen, f. 1/7 1914, datter af arbm. Jens Peter Olsen og hustru Karen Kirstine Andersen, Ll. Linde.

Matr. nr. 4—5 Alvedgaard

Matr. nr. 4 var ejendom, nr. 5 var universitetsjord.

— *Lars Pedersen*.

—1807 *Hans Larsen*, f. o. 1759, død 10/4 1807, sognefoged og lægdsmand, gift med Karen Pedersdatter, f. o. 1762, datter af gmd. Peder Jørgensen og hustru Dorthe Eriksdatter, L. Taarnby (5), død 2/8 1807.

1807—1834 *Rasmus Madsen*, f. o. 1773, død 1/9 1831, gift med Maren Larsdatter, f. o. 1782, datter af gmd. Lars Torbensen og hustru Inger Jensdatter, Haarlev (12), død 14/7 1863.

1831—1841 *Rasmus Madsens enke*.

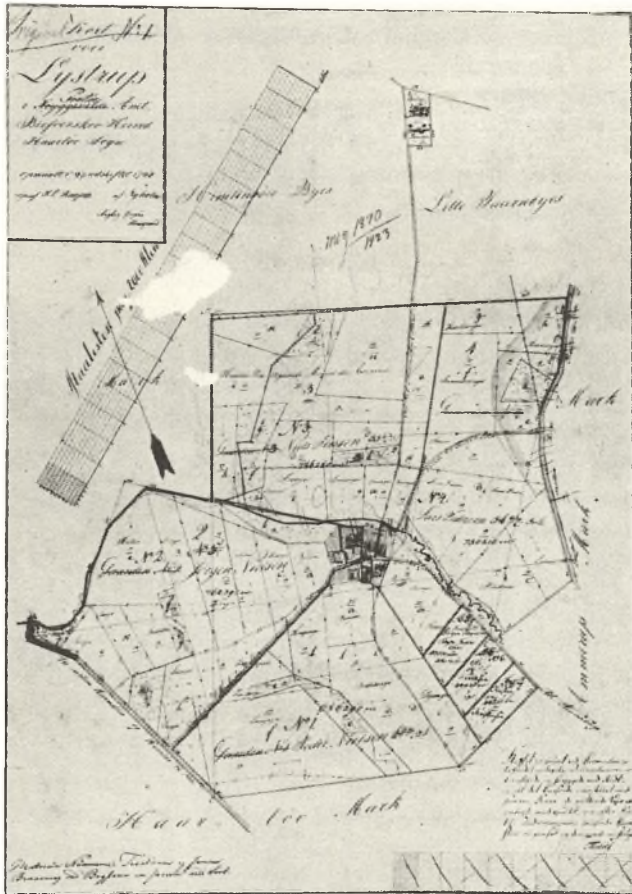
1841—1889 *Christen Rasmussen*, f. 7/7 1808, søn af ovennævnte, død 10/12 1889, gift i Fakse med Ane Marie Larsdatter, f. 21/8 1816, datter af gmd. Lars Pedersen og hustru Birthe Jensdatter, Værløse, død 11/1 1894.

Gården købt til arvefæste 1868.

1889—1924 *Rasmus Christensen*, f. 16/10 1842, søn af ovennævnte, død 29/9 1930, gift i Storehedinge med Inger Larsen, f. 23/11 1845, datter af gmd. Lars Poulsen og hustru Dorthe Marie Hansen, Renge, død 27/2 1926.

1924—1949 *Christen Rasmus Christensen*, f. 11/4 1884, søn af ovennævnte, gift i Haarlev 5/12 1913 med Kirstine Hansen, f. 1/7 1885, datter af gmd. Jens Hansen og hustru Ane Marie Sørensen, Haarlev (4).

1949— *Jens Christian Gantriis Hvingelby*, f. 25/10 1915, søn af gmd. Karl Peder Marius Hvingelby og hustru Marie Gantriis, Nørre Nissum, gift i Haarlev 6/6 1942 med Inger Sjølund, f. 2/2 1918, datter af gmd. Aksel Sjølund og hustru Karen Marie Larsen, Haarlev.

Udskiftningskortet fra Lystrup 1797.

Lystrup gårde.

Matr. nr. 1.

—1833 *Peder Nielsen*, f. o. 1759, død 5/5 1833, gift med *Bodil Hansdatter*, f. o. 1765, død 20/9 1840.

1833—1840 *Peder Nielsens enke*.

1840—1891 *Olc Pedersen*, f. o. 1799, søn af ovennævnte, død 15/8 1891, gift i Haarlev 21/7 1841 med *Ane Marie Nielsdatter*, f. 25/8 1817, datter af hmd. *Niels Hansen* og hustru *Birthe Sørensdatter*, Haarlev, død 23/3 1904.

1891—1904 *Ole Pedersens enke.*

1904—1914 *Peder Olsen.* f. 15/9 1843, søn af ovennævnte, død i Lille Skensved 30/1 1930, ugift.

1914 *Jacob Jacobsen.*

1914— *Christen Olsen,* f. 3/1 1890, søn af indsidder Hans Peter Olsen og hustru Kirsten Sophie Olsen, l.l. Linde, gift i Valløby 6/8 1913 med Anna Marie Larsen, f. 20/10 1890, datter af gmd. Lars Larsen og hustru Maren Jørgensen, Elbækgård.

Matr. nr. 2

—1814 *Jørgen Nielsen,* f. o. 1751, død 11/3 1814, gift 1. g. med Ane Christensdatter, f. o. 1745, død 1787, gift 2. g. med Karen Christiansdatter, f. o. 1755, død 23/2 1807, gift 3. g. i Haarlev 22/3 1807 med Johanne Jørgensdatter, f. o. 1779, datter af gmd. Jørgen Nielsen og hustru Ane Jensdatter, Haarlev (7).

1814—1849 *Niels Nielsen,* f. o. 1785, søn af gmd. Niels Nielsen og hustru Birthe Pedersdatter, Himlingøje, død 17/7 1859, gift i Haarlev 1814 med enke Johanne Jørgensdatter, f. o. 1779, død 17/3 1858.

1849—1866 *Niels Nielsen,* f. 2/4 1821, søn af ovennævnte, død 3/10 1866, gift 1. g. i Himlingøje 7/4 1843 med Maren Pedersdatter, f. 29/6 1818, datter af gmd. Peder Olsen og hustru Margrethe Olsdatter, Himlingøje (9), død 3/7 1849, gift 2. g. i Alslev med Inger Marie Nielsdatter, f. 26/9 1827, datter af gmd.. sognefoged Niels Hansen og hustru Ane Carlsdatter, Alslev, død 13/2 1910.

1866—1886 *Niels Nielsens enke.*

1886—1925 *Lars Nielsen,* f. 7/3 1858, søn af ovennævnte, død 2/4 1927, gift i Haarlev 2/7 1886 med Ane Marie Jensen, f. 26/3 1863, datter af hmd. Jens Hansen og hustru Maren Larsen, Ammerup, død 15/10 1937.

1925— *Jens Juul Nielsen,* f. 29/12 1895, søn af ovennævnte, gift i Valløby 23/8 1922 med Asla Olsen, f. 1/12 1898, datter af gmd. Anders Olsen og hustru Inger Kirstine Jensen, Valløby.

Matr. nr. 3.

—1841 *Niels Jensen.* f. 1763, søn af gmd. Jens Torbensen og hustru Ane Hansdatter, Haarlev (8), død 8/4 1848, gift i Hellested? med Valborg Andersdatter, f. o. 1768, datter af Hellested, død 17/5 1859.

1841—1891 *Jens Jensen,* f. 10/1 1806 i Lejrstofte, Lyderslev s., søn af gmd. Jens Jensen og hustru Ane Nielsdatter, Lystrup (4), død 31/12 1894, gift i Haarlev 25/10 1833 med Ane Nielsdatter, f. 4/1 1804, datter af ovennævnte, død 10/3 1887. Gården købt til arvefæste 1871.

1891—1904 *Jens Jensen,* f. 2/8 1836, søn af ovennævnte, død 2/12 1926, gift med Charlotte Kathrine Amalie Pedersen, f. 1842, datter af hør-

bereder Jens Frederik Pedersen og hustru Ane Johanne Raahauge, Karise, død 18/4 1919, plejedatter af skovfoged Peder Hansen, Fællesskov, Lyderslev s.

1904—1910 *Kristian Heinrich Pedersen*, f. 19/2 1879, søn af værkfører Frederik Vilhelm Pedersen og hustru Ane Pedersen, gift i Haarlev 28/7 1900 med Karen Marie Madsen, f. 13/2 1872, datter af hmd. og skræder Hendrik Madsen og hustru Ellen Larsen, Lystrup, død 8/5 1949.

1910—11 *Edvard Rasmussen*.

1911—1916 *Lars Nielsen, Lystrup (2)*.

1916—1920 *Jørgen Jensen*.

1920—1930 *Oluf Laurits Olsen*.

g. med Ane Kirstine Pedersen.

1930—1947 *Holger Sørensen*, f. 26/4 1883, søn af gmd. Ole Sørensen og hustru Kirsten Torkildsen, Rørby, død 13/4 1947, g. i Nr. Dalby 8/3 1918 med Karen Marie Hansen, f. 17/9 1894, datter af gmd. Hans Olav Hansen og hustru Karen Sofie Andreasen, Nr. Dalby.

1948—1950 *Poul Viggo Nielsen* (se Haarlev matr. nr. 8).

1950—*Svend Aage Nielsen*, f. 12/1 1907, søn af gmd. Hans Peter Nielsen og hustru Karen Kirstine Olsen, J.L. Linde (2), gift 15/5 1934 med Honorina Hansen, f. 3/2 1911, datter af hmd. Karl Hansen og hustru Augusta, Højby (Odsherred).

Matr. nr. 4.

—1823 *Lars Pedersen*, f. o. 1753, død 7/12 1823, gift med Bodil Sørensdatter, f. o. 1755, død 11/12 1823, begravede i samme grav.

1824—1833 *Jens Jensen*, f. o. 1761 i Lejrstofte, Lyderslev s., død 24/11 1835, gift 1. g. med Lisbeth Nielsdatter, død 1802, gift 2. g. med Ane Nielsdatter, f. o. 1781 i Tøllerød, Haslev s., datter af gmd. Niels Andersen, søster til 1. kone, død 30/1 1853.

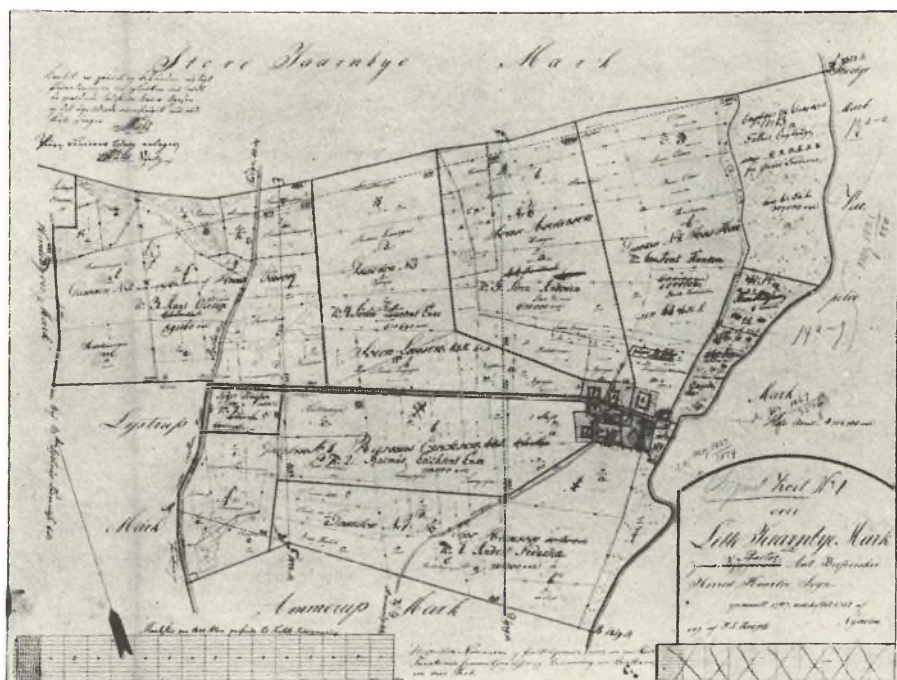
1836—1865 *Hans Jensen*, f. o. 1804 i Lejrstofte, søn af ovennævnte, død 20/7 1865, gift 6/2 1835 i Haarlev med Ane Margrethe Lorentzdatter, f. 7/10 1812, datter af gmd. Lorentz Nielsen og hustru Maren Andreasdatter, Haarlev (9), død 26/2 1884.

1865—1884 *Hans Jensens enke*.

1884—1911 *Lars Hansen*, f. 27/12 1843, søn af ovennævnte, død 5/2 1922, gift i København 27/11 1873 med Karen Sofie Larsen, f. 13/7 1847, datter af gmd. Lars Hansen og hustru Mette Marie Knudsdatter, Herfølge, død 19/12 1915.

1911—1945 *Hans Hansen*, f. 22/10 1874, søn af ovennævnte.

1945—*Anton Hansen*, f. 1/12 1914, søn af parcellist Hans Christian Hansen og hustru Ane Margrethe Henriette Hansen, Lystrup, gift i København 22/12 1950 med Ruth Christiansen, f. 6/10 1924, datter af stationsmester Johannes Martin Christiansen og hustru Ellen Margrethe Nielsen, da Stubberup.

Udskiftningskortet fra Lille Taarnby 1797.

Lille Taarnby gårde.

Matr. Nr. 1.

—1815 *Peder Hansen*, f. o. 1741, lægdsmand og sognefoged, død 20/12 1815, gift f. g. med *Sidsel Eriksdatter*, f. o. 1741, død 1804, sk. g. 2. g. i Haarlev 9/11 1804 med *Marie Hansdatter*, f. o. 1773, datter af gmd. *Hans Stephensen* og *Karen Eriksdatter*, Haarlev (14), (hun var i 1824, 51 år gl., indskrevet til ægteskab med gmd. *Jens Nielsen*, Stubberup, men blev ikke viet).

1815—1829 *Anders Pedersen*, f. o. 1780, søn af ovennævnte, død 25/3 1829, gift i Haarlev med *Inger Pedersdatter*, f. o. 1775, datter af gmd. *Peder Nielsen* og hustru *Sidse Jensdatter*, L. Taarnby (7), død 12/3 1863.

1829—1845 *Anders Pedersens enke*.

1845—1883 *Peder Andersen*, f. 3/7 1816, søn af ovennævnte, død 24/9 1883, gift med *Karen Nielsdatter*, f. 21/1 1816 i Kulagergaard, Karise, datter af gmd. *Niels Pedersen* og hustru *Sidse Pedersdatter*, Kulagergaard, død 30/8 1900.

— *Hans Olsen*, var bestyrer for *Peder Andersen*, f. 1838, søn af hmd. *Ole Larsen* og hustru *Kathrine Marie Hansdatter*, Hellested, død 13/6

1883, gift i Haarlev 22/9 1865 med Mette Marie Nielsen, f. 1/5 1846, datter af gmd. Niels Hansen og hustru Sidse Andersdatter, Strøby, død 7/4 1903.

1883—1903 *Hans Olsens enke.*

1903—1938 *Anders Hansen*, f. 1/2 1874, søn af ovennævnte, gift i Reerslev 17/10 1903 med Kirsten Jensen, f. 15/12 1883 i Greve, datter af gmd. Peder Jensen og hustru Marie Lindegaard, Strøby, senere Reerslev, død 21/3 1920.

1938— *Aage Anders Hansen*, f. 14/7 1902, søn af hmd. Jens Peder Hansen og hustru Anna Kirstine Mortensen, Enderslev g. i Haarlev 9/3 1930 med Meta Margrethe Hansen, f. 10/11 1905, datter af ovennævnte, død 22/5 1947.

Matr. nr. 2.

1706 *Rasmus Eriksen (Jyde).*

—1773 *Erik Rasmussen*, f. o. 1705, søn af ovennævnte, død /3 1773, gift 1. g. med, gift 2. g. med Sidsel Jensdatter, f. o. 1733, datter af gmd. Jens Nielsen, St. Taarnby, død 15/4 1817.

1773—1803 *Rasmus Eriksen*, f. o. 1737, søn af ovennævnte, død 4/3 1803, sk. 23/7, gift 1. g. 1761 med Anne Kielsdatter, død 1776, slammede vistnok fra Skørpinge, gift 2. g. med Maren Madsdatter, f. o. 1751, datter af Mads og hustru Kirsten Hansdatter, død 4/3 1818.

1803—1818 *Rasmus Eriksens enke.*

1818—1834 *Erik Rasmussen*, f. 1782, søn af ovennævnte, død 15/3 1834, gift i Haarlev 23/10 1808 med Sidse Pedersdatter, f. o. 1780 i Vraaby, død 24/12 1862.

1834—1845 *Erik Rasmussens enke.*

1845—1885 *Rasmus Eriksen*, f. 5/3 1813, søn af ovennævnte, død i Haarlev 21/3 1903, gift i Haarlev 29/1 1836 med Ane Marie Pedersdatter, f. 21/7 1813, datter af sognefoged Peder Svendsen og hustru Ane Jensdatter, Haarlev (10), død 16/2 1895. Rasmus Eriksen byggede Ll. Taarnby mølle og drev den i flere år.

1885—1900 *Christen Pedersen* fra St. Taarnby.

1900—1905 *Hans Jacobsen*, f. 22/4 1860, søn af lærer Jacob Olsen og hustru Karen Hansen, Ll. Taarnby, død 26/9 1924, g. i Haarlev 1880 med Johanne Marie Jensen, f. 30/7 1857, datter af hmd. Jens Larsen og hustru Ane Marie Nielsdatter, Lille Linde.

1905—1923 *Hans Pedersen*, f. 3/3 1877, søn af gmd. Peder Pedersen og hustru Ane Marie Hansen, Store Taarnby, gift i Haarlev 9/10 1903 med Marie Christensen, f. 17/4 1880, datter af gmd. Rasmus Christensen og hustru Inger Larsen, Ammerup (4), død 23/4 1948.

1923—1924 *Aage Jacobsen.*

— *Aage Jacobsen*, f. 21/9 1895, søn af gmd. Jacob Tyehsen Jacobsen og hustru Maren Sofie Pedersen, Valore, gift i St. Taarnby 17/8 1923

med Martha Larsen, f. 26/9 1897, datter af gmd. Lars Larsen og hustru Kirstine Jørgensen, Elbækgaard.

1924—1950 *Johan Larsen*, f. 30/5 1885, søn af handelsmand Frederik Olsen og hustru Maren Olsen, Himlingøje, gift i St. Taarnby 29/4 1914 med Karen Marie Jensen, f. 27/11 1885, datter af hmd. Peder Jensen og hustru, St. Taarnby.

1930— *Erik Andersen*.

Matr. nr. 3. Kishøjgaard.

(Gårdsplads matr. nr. 8. Gården var fælles om en længe med matr. nr. 1)

—1781 *Ole Olsen*, f. o. død 1781, sk., gift med Anne Margrethe Pedersdatter, f. o. 1747., fra St. Taarnby, død 1794 ved St. Hansdag.

1781—1794 *Ole Olsens enke*.

1794—1832 *Hans Olsen*, f. o. 1756, søn af ovennævnte, død 21/10 1832, gift 1. g. med Else Pedersdatter, f. o. 1756, død 24/4 1808, sk. 15/6, gift 2. g. i Hellested med Maren Andersdatter, f. o. 1778, død 20/11 1860.

1832—1830 *Hans Olsens enke*.

1830—1895 *Anders Hansen*, f. 21/10 1816, søn af ovennævnte, død 25/2 1895, gift 1. g. i St. Taarnby 12/6 1850 med Dorthe Nielsdatter, f. o. 1828, datter af gmd. Niels Dillevsen og hustru Ane Sørensdatter, St. Taarnby, død 23/12 1856, gift 2. g. i Himlingøje 5/6 1857 med Johanne Hansdatter, f. 12/5 1830, datter af gmd. Hans Sørensen og hustru Ane Nielsdatter, Himlingøje (13), død 9/4 1912.

1895—1948 *Niels Peter Andersen*, f. 13/3 1869, søn af ovennævnte, gift i Frederikskirken, København, 28/4 1906 med Karen Marie Christoffersen, f. 4/11 1879, datter af gmd. Jens Christoffersen og hustru Birthe Marie Jensen, Himlingøje (15).

1947— *Anders Peder Andersen*, f. 5/2 1918, søn af ovennævnte.

Matr. nr. 4.

—1730 *Daniel Torbensen* aftrådte gården til sin søn på grund af alderdom. (Penge-, korn- og fourageregnskab for Tryggevælde rytter-distrikt 1730).

1730—1773 *Niels Danielsen*, f. o. 1707, søn af ovennævnte, død /8 1775, gift med Ane Andreasdatter, f. o. 1707, død /10 1773.

1773—1804 *Søren Larsen*, f. o. 1741, søn f, død 18/11 1804, sk. 28/11, gift med Johanne Nielsdatter, f. o. 1752, datter af ovennævnte, død 3/11 1831.

1804— *Søren Larsens enke*.

—1831 *Lars Sørensen*, f. o. 1782, søn af ovennævnte, død 23/8 1831, gift med Dorthe Hansdatter, f. o. 1790, datter af gmd. Hans Olsen og hustru Else Pedersdatter, L. Taarnby (3), død 4/3 1830.

1831—1834?

1834—1876 *Peder Larsen*, f. 9/12 1813, søn af ovennævnte, død 30/8 1876, gift i Haarlev 9/10 1835 med Else Hansdatter, f. 21/3 1811, datter af gmd. Hans Olsen og hustru Maren Andersdatter, L. Taarnby (3), død 5/10 1896.

1876—1896 *Peder Larsens enke*.

1896—1903 *Henrik Pedersen*, f. 17/6 1848, søn af ovennævnte, død 10/2 1903, gift i Haarlev 19/8 1884 med Maren Jensen, f. 14/3 1862, datter af indsidder Jens Hansen og hustru Ane Sophie Madsdatter, Strøby, død 2/11 1943.

1903—1919 *Henrik Pedersens enke*.

1919 *Christian Pedersen*, f. 29/5 1892, søn af ovennævnte, gift i Enderslev 31/7 1920 med Vilhelmine Pedersen, f. 2/10 1898, datter af parcellist Jens Pedersen og hustru Ane Sofie Hansen, Aggerup, Enderslev.

Matr. nr. 5.

—1776 *Peder Jørgensen*, f. død 1776, sk. 16/5, gift 1. g. med Karen Olsdatter, gift 2. g. med Dorthe Eriksdatter, f. o. 1737.

1776—1823 *Søren Andersen*, f. 9/11 1749, søn af smed Anders Jensen og hustru Karen Sørensdatter, Totterup, død 6/6 1823, gift 1. g. i Haarlev med enke Dorthe Eriksdatter, f. død 1794 sk. 29/4, gift 2. g. i Haarlev 20/9 1794 med Birthe Eriksdatter, f. o. 1770, død 31/3 1855.

1823—1826 *Søren Andersens enke*.

1826—1876 *Anders Sørensen*, f. 4/10 1795, søn af ovennævnte, død 24/8 1879, gift i Haarlev 10/2 1826 med Kirsten Eriksdatter, f. o. 1810, datter af gmd. Erik Rasmussen og hustru Sidse Pedersdatter, L. Taarnby (2), død 27/3 1877. (Gården delt 1876).

1876— *Niels Nielsen*, f. 18/7 1846, søn af gmd. Niels Nielsen og hustru Maren Pedersdatter, Lystrup (2), død 5/9 1934, gift 1. g. i St. Taarnby 13/11 1872 med Johanne Marie Hansen, f. 21/4 1847, datter af gmd. Hans Jensen og hustru Karen Nielsdatter, død 5/9 1874, gift 2. g. i Haarlev 16/11 1877 med Birthe Marie Andersen, f. 14/7 1833, datter af ovennævnte, død 17/5 1898.

—1914 *Jens Pedersen*, f. 9/6 1869, søn af væver Hans Pedersen og hustru Ane Kirstine Jensen, Haarlev, død 17/7 1914, gift med Maren Kirstine Nielsen, f. 15/2 1873, datter af ovennævnte, da gbst. i St. Taarnby, død 14/11 1936.

1914—1948 *Carl Nielsen*, f. 17/5 1882, søn af musiker Niels Nielsen og Maren Nielsdatter (halvsøster til ovennævnte Niels Nielsen), gift i Hylleholt 25/11 1910 med Karen Poulsen, f. 21/1 1890, datter af hmd. Hans Poulsen og hustru Ane Kathrine Nielsen, Vibede.

1948— *Erling Christiansen*.

Matr. nr. 5 b.

1876—1912 *Søren Andersen*, f. 12/12 1835, søn af ovennævnte, død 8/9 1912, gift 1. g. i St. Taarnby med Inger Marie Pedersen, datter af hmd. Ditlev Pedersen og hustru Stolpehuse død , gift 2. g. i Hellested 3/12 1881 med Ane Marie Pedersen, f. 4/4 1861, datter af gmd. Peter Hansen og hustru Hesteskogaarden, Taastrup. død 14/5 1929.

1912—1923 *Erik Andersen*, f. 28/6 1888, søn af ovennævnte, gift i Vor Frelzers kirke, København. 27/9 1912 med Kristine Madsen, f. 27/1 1888, datter af tømrer Christen Madsen og hustru Grethe Sofie Christensen, St. Taarnby.

1923—1929 *Johannes Jensen*, f. 12/12 1899, søn af gmd. Niels Jensen og hustru Ane Marie Pedersen. Karise, gift i Haarlev 29/6 1923 med Asta Hansen, f. i Glumsø 8/5 1902, datter af gmd. Ole Hansen og hustru Inger Marie Olsen, Ll. Linde (6).

1929— *Harald Nørhave*, f. 1/9 1904, søn af gmd. Jacob Nørhave og hustru Anna Kirstine Madsen, Gundsømagle, gift i Flinterup 11/2 1929 med Agnes Helene Mortensen, f. 17/5 1906, datter af hmd. Chr. Mortensen og hustru Emilie Mortensen, Flinterup.

Matr. nr. 6. Langebjerggaard.

—1817 *Jens Hansen*, f. o. 1743, død 11/4 1817, gift med Dorthe Nielsdatter, f. o. 1743, datter af gmd. Niels Danielsen og hustru Ane Andreasdatter, L. Taarnby (4), død 17/4 1817.

1817—1824 *Lars Jensen*, f. o. 1775, søn af ovennævnte, død 7/2 1824, gift med Ellen Nielsdatter, f. o. 1781, datter af gmd. Niels Nielsen og hustru Birthe Pedersdatter, Himlingøje (3), død 31/7 1842.

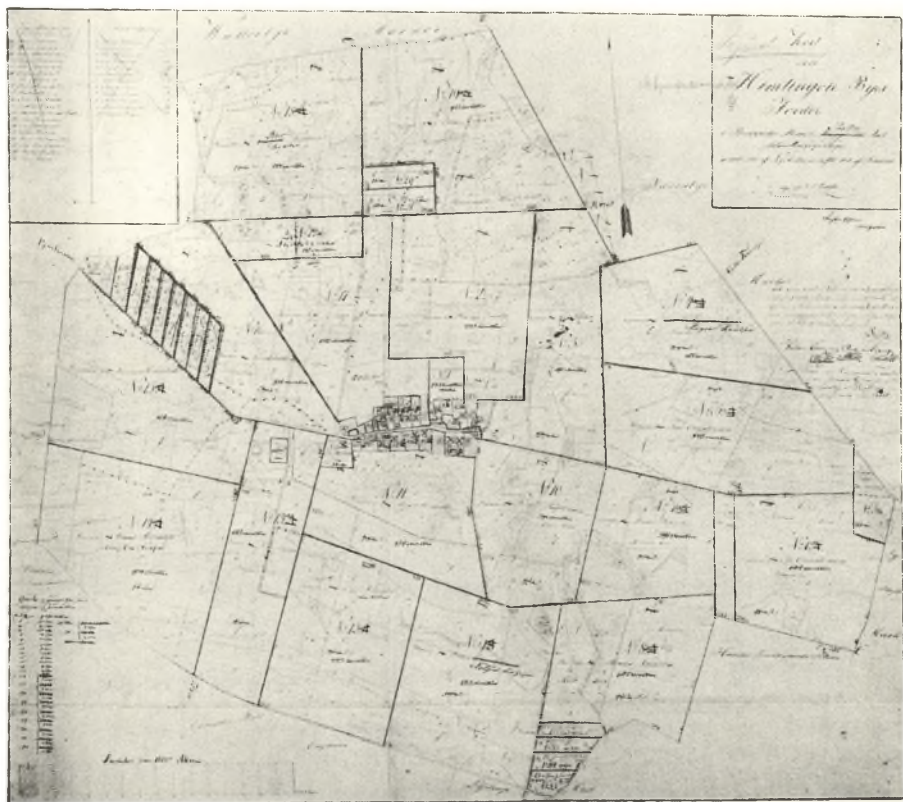
1824—1833 *Jens Nielsen*, f. o. 1790, søn af Arnøje, død 30/11 1833, gift i Haarlev 8/10 1824 med enke Ellen Nielsdatter, død 31/7 1842.

1833—1835 *Jens Nielsens enke*.

1835—1894 *Peder Larsen*, f. 1/2 1807, søn af ovennævnte Lars Jensen og Ellen Nielsdatter, som 1807 boede i Varpelev, død 24/12 1894, gift i Haarlev 7/10 1832 med Johanne Marie Jensdatter, f. 11/1 1811 i Lejrslofte, datter af gmd. Jens Jensen og hustru Anne Nielsdatter, Lustrup (4), død 1/3 1895.

1894—1917 *Jens Pedersen*, f. 1/1 1843, søn af ovennævnte, død 15/11 1917, gift i Haarlev 29/5 1879 med Ane Marie Sørensdatter, f. 4/6 1846, datter af gmd. Søren Larsen og hustru Dorthea Hansdatter, Haarlev (16), død 29/1 1901.

1917— *Søren Peder Pedersen*, f. 6/8 1883, søn af ovennævnte, gift i Valløby 19/4 1907 med Anna Sofie Pedersen, f. 20/5 1880, datter af gmd. Hans Pedersen og hustru Marie Pedersen, Valløby.

Udskiftningskortet fra Himlingøje 1795.

Himlingøje gårde.

Matr. nr. 2. Byager.

— *Peder Pedersen*, f. o. 1722,

gift 2. g. med *Ane Bendtsdatter*, f. o. 1737.

—1820 *Rasmus Pedersen*, f. o. 1764, søn af ovennævnte, død 15/6 1820, g. med *Karen Frandsdatter*, f. o. 1773, datter af gmd. *Frands Sørensens* og hustru *Ane Nielsdatter*, Himlingøje (14), død 19/4 1828.

1820—22 Rasmus Pedersens enke.

1822—53 *Christoffer Andersen*, f. o. 1794, søn af
St. Taarnby, død 22/6 1853, g. i Himlingøje 23/11 1822 med *Elisabeth Rasmusdatter*, f. 24/11 1805, datter af ovennævnte, død 19/6 1876.

1853—1909 *Rasmus Christoffersen*, f. 22/2 1827, søn af ovennævnte, død 23/2 1909, g. i Himlingøje 8/7 1861 med *Kirstine Nielsen*, f. 12/2 1833, datter af gmd. *Niels Pedersen* og hustru *Ane Olsdatter*, Himlingøje (9), død 19/4 1907.

1909—1944 *Christoffer Christoffersen*, f. 29/6 1876, søn af ovennævnte, død 8/9 1944, g. i Himlingøje 16/11 1907 med Maren Boline Christensen, f. 3/1 1890, datter af hmd. Jens Christensen og hustru Ane Kirstine Pedersen, Valløby.

1948— *Anders Frede Christoffersen*, f. 9/2 1919, søn af ovennævnte, gift i Valløby 10/7 1948 med Gerda Dorthea Nielsen, f. 18/1 1921, datter af Niels Frederik Nielsen og hustru Birtha Hansen, Valløby.

Matr. nr. 3.

— *Niels Nielsen*.

17 —1824 *Niels Nielsen*, f. o. 1750, søn af ovennævnte, død 10/11 1824, g. med Birthe Pedersdatter, f. o. 1757.

1824—o. 1850 *unge Ole Nielsen*, f. o. 1785, søn af ovennævnte, død 3/2 1853, g. i Himlingøje med Ellen Larsdatter, f. o. 1790, datter af gmd. Lars Christensen og hustru Elisabeth Olsdatter, Himlingøje (5), død 5/12 1836.

1850—1875 *Christen Olsen*, f. 14/10 1819, søn af ovennævnte, død 1/4 1875, g. i Valløby 31/5 1865 med Margrethe Olsen (se nedenfor).

1875—1900 *Frands Larsen*, f. 15/1 1839, søn af gmd. Lars Nielsen og hustru Kristine Rasmusdatter, Himlingøje (8), død 2/11 1921, g. i Himlingøje 11/9 1875 med enke Margrethe Olsen, f. 15/2 1837, datter af gmd. Ole Olsen og hustru Ane Nielsdatter, Valløby, død 31/12 1896.

1900—1906 *Christian Pedersen*, søn af Niels Pedersen, Valløby.

1906—1915 *Peder Jensen*.

1915— *Peder Hansen*, f. 14/12 1887, søn af slagter, senere gmd. Jørgen Hansen og hustru Ellen Marie Olsen, Himlingøje (19), g. i Valløby 3/8 1915 med Karen Marie Nielsen, f. 4/5 1893, datter af gmd. og sognefoged Lars Nielsen og hustru Birtlie Marie Pedersen, Valløby.

Matr. nr. 4. Nordhøjgaard

— *Knud Mogensen*, f. o. 1731, g. med Karen Hansdatter, f. o. 1735.

—1831 *Mogens Knudsen*, f. o. 1765, søn af ovennævnte, død 20/10 1831, gift med Ane Jørgensdatter, f. o. 1773, død 9/8 1831.

1831—1860 *Jørgen Mogensen* f. 17/9 1804, søn af ovennævnte, død 23/2 1860, g. med Karen Hansdatter, f. 13/9 1803, datter af gmd. Hans Larsen, Valløby, død 16/1 1880.

1860—1926 *Jens Jørgensen*, f. 25/1 1841, søn af ovennævnte, død 8/9 1926, g. i St. Taarnby 6/8 1862 med Karen Marie Hansen, f. 25/1 1838, datter af gmd. Hans Pedersen og hustru Maren Andersdatter, Elbækgaard, St. Taarnby, død 17/1 1908.

1926— *Lars Peder Jørgensen*, f. 18/6 1875, søn af ovennævnte, g. i Haarlev 1903 med Marie Nielsen, f. 11/2 1879, datter af musiker Niels Nielsen og hustru Maren Nielsen, L. Taarnby.

Matr. nr. 5. Østervang.

— *Ole Nielsen*, f. o. 1727

g. med Birthe Olesdatter, f. o. 1732.

—1824 *Lars Christensen*, f. o. 1757,

død 27/5

1824, g. 1. gang i Himlingøje med Elisabeth Olsdatter, f. o. 1763, datter af ovennævnte, død , gift 2. gang med Karen Jørgensdatter, f. o. 1778, død 26/1 1842.

1824—o. 1872 *Niels Larsen*, f. o. 1797, søn af ovennævnte, død 20/3 1873, gift i Himlingøje 3/12 1824 med Ingeborg Larsdatter, f. 14/4 1803, datter af gmd. Lars Hansen og hustru Elisabeth Rasmusdatter, Himlingøje (17), død 3/4 1861.

1872—1917 *Lars Nielsen*, f. 29/9 1843, søn af ovennævnte, død 8/7 1929, gift i Himlingøje 19/7 1872 med Maren Nielsen, f. 22/10 1850, datter af gmd. Niels Lorentzen og hustru Maren Olsdatter, død 19/12 1934.

1917—

Hans Christian Larsen, f. 9/3 1876, søn af gmd. Lars

Larsen og hustru Birthe Marie Christensen, Haarlev (12), død 13/11 1951.

g. i Himlingøje 9/2 1900 med Ane Kirstine Nielsen, f. 9/6 1878, datter af ovennævnte.

Matr. nr. 6. Dalgaard.

—1831 *Ole Christensen*, f. o. 1753,

død 26/8

1831, g. med Johanne Pedersdatter, f. o. 1756, død 14/9 1831.

1831—1874 *Niels Olsen*, f. o. 1792, søn af ovennævnte, død 24/7 1875, g. i Haarlev 28/5 1830 med Anna Maria Pedersdatter, f. o. 1798, datter af gmd. Peder Nielsen og hustru Bodil Hansdatter, Lystrup (1), død 15/5 1874.

1874—1888 *Hans Andersen*, f. 2/6 1852, søn af gmd. Anders Hansen og hustru Dorthe Andersdatter, L. Taarnby (3), død i Havnelev g. i Strøby 31/3 1882 med Ane Kirstine Christensen, f. 16/11 1862, datter af gmd. Christen Pedersen og hustru Karen Sørensen, Strøby.

1888—

Jens Andersen (se matr. nr. 10), Ole Jensen (10),

Hans Jensen (10).

1912—1935 *Christian Olsen*, f. 6/2 1871, søn af gmd. Ole Olsen og hustru Marie Petersen, Dalby, død 11/7 1950, g. 1. g. i Dalby 24/10 1902 med Ellise Julie Martha Christensen, f. 15/7 1882, datter af gmd. Peder Christensen og hustru Maren Sofie Christensen, Brænderup, død 15/9 1910, g. 2. g. i Valløby 11/4 1917 med Karen Sofie Nielsen, f. 7/3 1874, datter af indsidder Niels Nielsen og hustru Kirstine Frederiksen, Himlingøje.

1935—

Kaj Torkild Olsen, f. 13/9 1908, søn af ovennævnte, g. i Himlingøje 17/5 1935 med Sigrid Sofie Pedersen, f. 1/10 1913, datter af lømrer Julius Pedersen og hustru Anna Kirstine Pedersen, Himlingøje.

Matr. nr. 7. Bøggely.

—1821 *Anders Jensen*, f. o. 1748, død 7/4 1821,
g. med *Lene Jensdatter*, f. o. 1756, død 5/1 1820.

1821—1857 *Hans Pedersen*, f. o. 1793, søn af Herfølge,
død 19/12 1857, g. med *Ane Olsdatter*, f. 1/5 1805, datter af rokkedrejer
Ole Henriksen og hustru *Kirstine Frandsdatter*, *Enderslev*, død 15/1
1886.

1857—1890 *Hans Hansen*, f. 25/8 1836, søn af ovennævnte, død 13/8
1918, g. i *Himlingøje* 24/7 1874 med *Karen Marie Albertsen*, f. 24/3 1844,
datter af gmd. *Albert Hansen* og hustru *Ane Nielsdatter* (16), død 13/10
1875.

1894—1916 *Hans Henriksen*, f. 15/3 1845, søn af indsidder *Henrik Pe-*
dersen og hustru *Karen Larsdatter*, *Lyderslev*, død 6/7 1926, gift i *Dalby*
21/4 1877 med *Maren Andersen*, f. 12/2 1857, datter af hmd. *Anders Vil-*
hadsen og hustru *Ane Kirstine Olsdatter*, *Dalby*, død 2/6 1929.

1916— *Henrik Carl Henriksen*, f. 4/1 1890, søn af ovennævnte,
gift i *Søllested* 22/9 1916 med *Eline Christensen*, f. 9/4 1884, datter af
gmd. *Peder Christensen* og hustru *Hanne Olsen*, *Højreby*.

Matr. nr. 8. Vandgabsgaard.

— *Hans Olsen*, f. o. 1757,
g. med *Maren Pedersdatter*, f. o. 1761.

—1820 *Hans Nielsen*, f. o. 1767, død 30/6 1820,
gift 1. g. med *Apria Knudsdatter*, f. o. 1759,
g. 2. g. med *Karen Knudsdatter*, f. o. 1781 (se nedenfor).

1820—1856 *Lars Nielsen*, f. o. 1790, *Vraaby*, død 7/10 1856,
g. 1. g. i *Himlingøje* 6/12 1820 med enke *Karen Knudsdatter*, f. o. 1781,
datter af gmd. *Knud Mogensen* og hustru *Karen Hansdatter*, *Himling-*
øje (4), død 10/9 1831, g. 2. g. i *Himlingøje* 19/12 1831 med *Kristine Ras-*
musdatter, f. 13/12 1808, datter af gmd. *Rasmus Pedersen* og hustru
Karen Frandsdatter, *Himlingøje* (2), død 20/5 1896.

1856—1877 *Lars Nielsens enke*. (Fik gården til arvefæste 1867.)

1877—1906 *Hans Pedersen*, f. 30/1 1850, søn af gmd. *Peder Larsen* og
hustru *Johanne Marie Jensdatter*, *Ll. Taarnby* (6), død i *Haarlev* 6/2
1935, g. med *Sidse Marie Hansen*, f. 9/10 1850, datter af ind-
sidder *Hans Larsen* og hustru *Ane Marie Andersen*, *Ll. Taarnby*, død i
Haarlev 17/11 1913.

1906—1946 *Frederik Jensen*, f. 8/12 1869, søn af gmd. *Hans Jensen* og
hustru *Maren Nielsen*, *Herfølge*, g. i *Herfølge* 6/7 1901
med *Caroline Johanne Frederikke Westphal*, f. 26/1 1872 i *Valløby*, dat-
ter af malermester *Westphal* og hustru *Hanne Johanne Sofie Møller*,
Herfølge, død 12/4 1932.

1946— *Hans Peder Nielsen Pedersen*, f. 1/10 1909, søn af
hmd. *Niels Peder Pedersen* og hustru *Karen Marie Hansen*, *Enderslev*,
g. i *Himlingøje* 14/6 1934 med *Maren Johanne Jensen*, f. 27/8 1909, dat-
ter af ovennævnte.

Matr. nr. 9. Bjerggaard.

1780—1830 *Peder Christensen*, f. o. 1757, søn af
død 30/8 1830,

g. med *Ane Jensdatter*, f. o. 1758

død 11/5 1833.

1830—o. 1850 *Peder Nielsen*, f. o. 1779, sognefoged, søn af
Herfølge, død 24/5 1860, g. i med *Ingeborg Henriksdatter*,
f. o. 1779, datter af Herfølge, død 9/7 1854.

o. 1850—1884 *Niels Pedersen*, f. 4/1 1812 i Aashøj, søn af ovennævnte,
død 3/11 1884, g. i Himlingøje 3/11 1832 med *Ane Olsdatter*, f. 16/1
1808, datter af gmd. Ole Nielsen og hustru *Maren Frandsdatter*, Him-
lingøje (14), død 1893.

1884—1886 *Henrik Nielsen*, f. 31/7 1842, søn af gmd. Niels Nielsen og
hustru *Ane Kirstine Nielsdatter*, Svansbjerg, død 4/4 1886, g. i Himling-
øje 15/ 1867 med *Karen Marie Nielsen*, f. 6/7 1845, datter af ovennævnte,
død 12/3 1933.

1886—1907 *Henrik Nielsens enke*.

1907— *Hans Christian Larsen*, f. 27/5 1872, søn af parcellist
Hans Larsen og hustru *Sidse Hansen*, Løllinge.

g. i Himlingøje 7/3 1903 med *Inger Marie Nielsen*, f. 30/9 1873, datter af
ovennævnte.

Matr. nr. 10.

—1824 *Bent Ingvorsen*, f. o. 1745, død 16/3 1824, g.
med *Maren Andreasdatter*, f. o. 1740, død 10/1 1824.

1824—1861 *Peder (Peiter) Olsen*, f. o. 1788 i København, søn af hmd.
og smed Ole Hansen og hustru *Inger Jensdatter*, død 28/8 1861, g. i.
Himlingøje 19/10 1816 med *Margrethe Olsdatter*, f. o. 1786, datter af gmd.
Ole Christensen og hustru *Johanne Pedersdatter*, Himlingøje (6), død
25/3 1841.

1861—1898 *Jens Andersen*, f. i Karise,
g. 1. g. i Helliggejst, Kbhvn., med *Karen Pedersdatter*, f. 22/2 1822, dat-
ter af ovennævnte, død 10/6 1865, g. i. med *Maren*
Nielsdatter, f. o. 1841.

1898—1902 *Ole Jensen*, f. 2/7 1869, søn af gmd. Jens Olsen og hustru
Johanne Marie Nielsen, Enderslev, død 1950, g. i med
Anna Jensdatter, f. datter af ovennævnte.

1902—1925 *Hans Jensen*, f. 12/3 1871, søn af gmd. Jens Olsen og hu-
stru *Johanne Marie Nielsen*, Enderslev, død 26/7 1946, g. i København
16/5 1902 med *Ane Sofie Jensen*, f. 10/11 1872, datter af gmd. Jens Niel-
sen og hustru *Ane Thomasen*, Enderslev, død 16/11 1941.

1925 udstykkedes gården. Hovedparcellen købte:

1925—1950 *Jens Peter Larsen*, f. 2/6 1884, søn af arbmd. Ole Larsen
og hustru *Karen Marie Larsen*, Himlingøje, gift i Haarlev 20/11 1913

med Anna Kristine Jacobsen, f. 31/8 1883, datter af smedemester Ole Jacobsen og hustru Ane Marie Hansen, Haarlev, død 15/4 1946.

1950— Aage Christiansen.

Matr. nr. 11. Engelstoft.

— Jørgen Jørgensen, f. o. 1722.

—o. 1830 Jørgen Jørgensen, f. o. 1760, sognefoged, søn af ovennævnte, død 14/8 1836. g. 1. g. med Sidse Nielsdatter, f. o. 1761

g. 2. g. med Anna Pedersdatter, f. o. 1773

g. 3. g. med Sofie Andersdatter, f. o. 1784.

1830—1884 Peder Jørgensen, f. o. 1798, søn af ovennævnte, død 13/4 1884, g. i med Ane Jensdatter, f. o. 1800, datter af

..... Herfølge, død 16/2 1870.

1884—1924 Niels Pedersen, f. 4/1 1838, søn af ovennævnte, død 1/5 1924, g. 1. g. i med Ane Marie Larsen, f. 1852.

datter af død 18/5 1882, g. 2. g. i Himlingøje 15/7 1885 med Ane Kirstine Hansen, f. 20/3 1848, datter af indsidder Hans Poulsen og hustru Maren Olsdatter, Himlingøje, død 2/1 1944.

1924—1951 Hans Pedersen, f. 15/3 1887, søn af ovennævnte g. i Himlingøje 14/6 1913 med Marie Rasmine Poulsen, f. 19/9 1890, datter af skovfoged Poulsen og hustru Maren Christine Nielsen, Grubberholm.

Matr. nr. 12. Søggaard.

— Jens Christensen, f. o. 1735

g. 1. g. med

g. 2. g. med Anna Pedersdatter, f. o. 1758 (se nedenfor).

—18 Ole Nielsen, f. o. 1764, søn af

g. med Anna Pedersdatter, f. o. 1758, datter af død 18/9 1830.

— Jens Jensen, f. o. 1803, død 21/8 1869,

g. med Birthe Johansdatter, f. o. 1788 død 24/1 1849.

— Ole Nielsen, f. o. 1787 Herfølge, død

g. med Inger Jensdatter, f. o. 1781, datter af ovennævnte Jens Christensen og hustru død 10/12 1850.

— Niels Olsen, f. 18/6 1810, søn af ovennævnte, død 2/4 1888, gift i Haarlev 19/10 1837 med Birthe Nielsdatter, f. 27/1 1816, datter af gmd. Niels Nielsen og hustru Johanne Jørgensdatter, Lystrup (2), død 25/1 1882.

—1878 Niels Nielsen, f. 16/11 1844, søn af ovennævnte, død 22/11 1878.

1879—1895 Jens Jensen, f. 8/11 1840, søn af gmd. Jens Olsen og hustru Karen Pedersdatter, Lellinge, død 29/11 1895, g. i Himlingøje 3/5 1879 med Karen Marie Nielsen, f. 16/5 1860 (se nedenfor).

1895—1900 *Jens Jensens enke.*

1900— *Hans Jensen*, f. 10/5 1844, søn af gmd. Jens Olsen og hustru Karen Pedersdatter, Lellinge, død i Lellinge, g. i Himlingøje 14/1 1900 med Karen Marie Nielsen, f. 16/5 1860, datter af ovennævnte Ole Nielsen og Birthe Nielsdatter, død i Lellinge

Peder Pedersen.

Jørgen Jensen.

Carl Frederiksen.

Christiansen.

1910—1914 *Manthey Bartolin Kjøbeløv*, f. 26. april 1850, søn af gdr. Hans Christian (Kristiansen) Kjøbeløv og hustru Zingoline Elisabeth Halsted, død 13/5 1930, gift 26/12 1891 med Camilla Hansine Frederikke Lind, f. 3/8 1863, datter af skræddermester Hans Lind og hustru Kirstine Wilhelmine Juliane Poulsen, København, død 19/12 1932.

1914— *Karl Frederiksen.*

Jens P. Jørgensen.

1920—1916 *Niels Nielsen*, f. 2/6 1873, søn af lærer Søren Nielsen og hustru Kirsten Pedersen, Enderslev, gift med Anna Kathrine Olsen, f. 14/9 1885, datter af hmd. Niels Olsen, Lurhuset, Valløby.

1916— *Niels Peder Nielsen*, f. 5/3 1909, søn af ovennævnte, gift i Himlingøje 11/12 1934 med Helma Røes, f. 28/3 1914, datter af kusk Niels Peder Hansen og hustru Kristine, København.

Matr. nr. 13. Højager.

— *Anders Jensen*, f. o. 1715

g. 1. g. med

g. 2. g. med Barbara Andersdatter, f. o. 1734

—1826 *Niels Andersen*, f. o. 1761, søn af ovennævnte, død 18/9 1831,

g. 1. g. med enke Anna Olsdatter, f. o. 1743

g. 2. g. med Bodil Nielsdatter, f. o. 1779, datter af død 28/6 1853.

1826—1874 *Hans Sørensen*, f. o. 1798, søn af gmd. Søren Larsen og hustru Johanne Nielsdatter, Ll. Taarnby (4), død 8/1 1874, g. i Himlingøje 10/5 1826 med Ane Nielsdatter, f. 27/12 1807, datter af ovennævnte, død 14/1 1877.

1874—1894 *Søren Hansen*, f. 1/1 1828, søn af ovennævnte, sognefoged, død i Køge o. 1919, ugift.

1894—1916 *Ole Jensen*, f. 2/7 1858, søn af smed Jens Larsen og hustru Margrethe Hansdatter, Herfølge, død 10/9 1924, g. i København 8/11 1890 med Dorthe Marie Andersdatter, f. 11/6 1862, datter af gmd. Anders Hansen og hustru Johanne Hansen, Ll. Taarnby (3).

1916—1913 *Niels Peder Hansen*, f. 10/7 1886, søn af stenskarer Jens Hansen og hustru Kirstine Jensen, gift i Amerika 4/3 1910 med Caroline Hansen, f. 16/9 1877, datter af fyrassistent Hans Mortensen og hustru Kirsten Hansen.

1943—1947 *Hans Daniel Jensen* (se Lille Linde nr. 7).

1947— *Aage Stenstrup*, f. 11/6 1907, søn af gmd. Christian Stenstrup og hustru Madsine, Thorum, gift 17/9 1939 med Elly Christiansen, f. 22/2 1917, datter af parcellist Emil Christiansen og hustru Anna Frederiksen, Reerslev.

På gården nr. 13 i Himlingøje er der fundet nogle gamle papirer med forskellige optegnelser. En af dem fra Niels Andersens kones begravelse i 1853. Den lyder: Niels Andersen er død for 22 Aar siden, og nu er Konen ogsaa død d. 28. Juni og begravet d. 4. Juli 1853. Til hendes Begravelse var 50 Mennesker med og der gik 4 Pund Kaffe, 2 Pund Kandis, 2 Lispund Ris, 2½ Lispund Fisk (Klipfisk) og 6 Skæpper Hvede, 6 Skp. Mall, 1 Tønde Øld og et Anger med 20 Potter Brændevin og 6 Skp. Rugmel.

Folkelønnen på samme gård omtrent samme tidspunkt er også optegnet.

Margrethe: 10 Al. Blaalærred, 8 Al. Hvalmen, 6 Al. Hørlærred, 2 Pund Uld, 1 Forkle, Lyn 6 Rigsdaler.

Hans: Til Skt. Hansdag 8 Al. Hvalmen, 2 Skjorter, 1½ Par Hoser, 6 Al. Lærred, 16 Rigsdaler.

Peder: Til Skt. Hans 1 Stomp Trøje hvidt, 1½ Par Hoser, 2 Skjorter, 1 Par blaa Bogser, 1 Par Lærred, 1 Hadl, Skou, Tiern Klæ.

Nogle gamle husråd fra samme gård:

Koldfeberen: Tag 1½ Pot Vand, en nævefuld Humle, en Nævefuld Kannels Blomster, lad Køge godt, rør Rugmel deri, læg i et Klæde, læg det hvor der Pine.

Feberen: 1 Ny gjordt Hønse æg, Stek 9 Holler med en stobbenaal, leg paa et Skaar, Den p..... derpaa der er sy, en andet graver det nøør under en Syld sidendes.

For et Mandfolk: Køv for 8 Skilling Kommen drover, drik det af 2 Gange, med en snabs Brændevin oven paa leg i Sengen.

Skarlarns Feberen: 1 Hønse eg slaa Blommen ud, Kom 9 Slags i Skolen, Valde, Sod, Mall ogsaaavidre.

Matr. nr. 14. Gyldholm.

— *Frands Sprensen*, f. o. 1744

g. med Ane Nielsdatter, f. o. 1744.

—1843 *Ole Nielsen*, f. o. 1770

død 23/2 1843,
g. i Himlingøje med Maren Frandsdatter, f. o. 1786, datter af ovennævnte, død 4/6 1874.

1843—1857 *Ole Nielsens enke*. (Gården bestyredes af Jacob Pedersen, f. o. 1812, søn af gmd. Peder Jensen, Herfølge, død 26/2 1856, fundet død i skoven, g. i Himlingøje 14/11 1837 med Elisabeth Olsdatter, døbt 17/6 1814, datter af ovennævnte (se nedenfor).

1857— *Anders Vilhelm Jensen*, f. 17/6 1834, søn af skovfoged Jens Andersen og hustru Marie Andersdatter, Varpelev, død 1/5 1915, g. i Himlingøje 30/3 1857 med enke Elisabeth Otsdatter, død 29/3 1895.

Boserup.

o. 1910—1915 *Jens Larsen*, søn af sognefoged Peder Larsen, St. Taarnby.

1915—1929 *Peder Andersen*, f. 2/9 1878, søn af lmd. og væver Lars Andersen, St. Taarnby, g. i København med Anna Hansen, f. 15/9 1883, datter af gmd. Jørgen Hansen og hustru Ellen Marie Olsen, Himlingøje (19), død 3/1 1942.

1929— *Arthur Bay Jørgensen*, f. 12/5 1903, søn af gmd. Julius Jørgensen og hustru Laurentine Bay, Stoense, g. 7/6 1929 med Jenny Christensen, f. 27/4 1905, datter af parcellist Martin Christensen og hustru Karoline, Stoense.

Matr. nr. 15. Vestervang.

— *Rasmus Pedersen*, f. o. 1751

g. 1. g. med

g. 2. g. med Kirstine Larsdatter, f. o. 1735 (enke efter Bendt

— *Rasmus Pedersens enke.*

—1832 *Peder Nielsen*, f. o. 1774

død 4/3 1832

g. med Ane Margrethe Frederiksdatter, f. o. 1772

død 18/4 1835.

1832—1835 *Peder Niensens enke.*

1835—1849 *Lars Pedersen*, f. o. 1810, søn af ovennævnte, død 27/3 1849, g. i Karise 20/9 1823 med Karen Marie Jensen, f. 10/7 1812 (se nedenfor).

1849—1874 *Jens Sørensen*, f. 25/6 1808, søn af gmd. Søren Andersen og hustru Birthe Eriksdatter, Ll. Taarnby, død 2/6 1874, g. i Himlingøje 18/11 1849 med enke Karen Marie Jensdatter, f. 10/1 1812, datter af gmd. Jens Frederiksen og hustru, Kulagergaard, Karise, død 14/8 1878.

1878—1924 *Jens Christoffersen*, f. 7/12 1843, søn af gmd. Christoffer Christoffersen og hustru Lisbeth Rasmusdatter, Himlingøje (2), død 28/7 1924, g. i Himlingøje 7/5 1873 med Birthe Marie Jensen, f. 20/12 1851, datter af ovennævnte, død 17/5 1929.

1924— *Christoffer Christoffersen*, f. 2/8 1887, søn af ovennævnte, g. i Haarlev 31/8 1919 med Kathrine Sofie Hansen, f. 10/12 1886, datter af gmd. Lars Hansen og hustru Karen Sophie Larsen, Lystrup (4).

Matr. nr. 15 c.

1877 udstykkedes 12 ldr. land af gården til:

1877—1920 *Ole Olsen*, f. 6/4 1849, søn af Ole Peitersen og hustru Elisabeth Olsdatter, Himlingøje (19ⁿ), død 18/6 1891, gift i Himlingøje 19/3 1849 med Ane Sline Jensen, f. 5/8 1854, datter af ovennævnte Jens Sørensen og hustru Karen Marie Jensdatter.

1920—1947 *Jens Fr. Olsen*, f. 18/2 1878, søn af ovennævnte, gift i Haarlev 4/8 1913 med Ane Kristine Sørensen, f. 7/4 1889, datter af hmd. Peder Sørensen og hustru Maren Pedersen, Haarlev Præstemark.

1947— *Alfred Granlund*.

På denne grund er det, de berømte Himlingøje-fund er gjort.

Matr. nr. 16. Kirkegaard.

— *Niels Christensen*, f. o. 1751.

g. med Maren Jensdatter, f. o. 1749 død 26/9 1829,
død 4/9 1831.

—1832 *Hans Nielsen*, f. o. 1784, søn af ovennævnte, død 6/1 1832, g. i Haarlev 24/10 1817 med Ane Kirstine Hansdatter, f. o. 1787 (se nedenfor).

1832—1877 *Albert Hansen* (Albrecht), f. o. 1799, søn af

St. Taarnby, død 18/10 1877,

g. 1. g. i Himlingøje 7/11 1832 med enke Ane Kirstine Hansdatter, f. o. 1787, datter af gmd. Hans Nielsen og hustru Dorthe Marie Thomasdatter, Haarlev (4). død 18/8 1838, g. 2. g. i Haarlev 29/5 1839 med Ane Nielsdatter, f. 15/8 1818, datter af gmd. Niels Nielsen og hustru Johanne Jørgensdatter, Lystrup (2ⁿ), død 19/2 1899.

1877—1896 *Jens Albertsen* (Albrechtsen), f. 22/4 1840, søn af ovennævnte, død 30/1 1896, g. i Hellested 8/10 1875 med Marie Larsen, f. 25/5 1854 i Karise, datter af gmd. Lars Pedersen og hustru Karen Marie Holgersdatter, Taastrup, Hellested, død 14/1 1878.

1896—1906 *Lars Peter Albrechtsen*, f. 4/7 1876, søn af ovennævnte, død 16/4 1906 g. i St. Taarnby 7/5 1897 med Karen Kirstine Jensen, f. 29/3 1876, datter af gmd. Jens Jensen og hustru Karen Nielsen, Ny Holme-
gaard, St. Taarnby.

1906—1930 *Lars Peter Albrechtsens enke*.

1930— *Jens Christian Albrechtsen*, f. 30/9 1900, søn af ovennævnte, g. i Valløby 16/2 1924 med Karen Christine Nielsen, f. 14/8 1900, datter af gmd. Peder Nielsen og hustru Ane Kirstine Larsen, Valløby.

Matr. nr. 17. Nytoftegaard.

— *Jens Pedersen*, f. o. 1727

g. 1. g. med

g. 2. g. med Johanne Madsdatter, f. o. 1744

— *Lars Hansen*, f. o. 1770

død 28/4 1842

g. 1. g. med Elisabeth Rasmusdatter, f. o. 1770
g. 2. g. med Birthe Andersdatter, f. o. 1781

død 19/10 1853.

—1838 *Jens Larsen*, f. 6/11 1804, søn af ovennævnte, død 2/8 1838, g. i Himlingøje 8/11 1834 med Maren Olsdatter, f. 12/11 1810 (se nedenfor).

1838—1876 *Niels Lorentzen*, f. 16/11 1810, sognefoged, søn af gmd. Lorentz Nielsen og hustru Maren Andreasdatter, Haarlev (9), død 2/10 1876, gift i Himlingøje 25/11 1838 med enke Maren Olsdatter, f. 12/11 1810, datter af gmd. Ole Nielsen og hustru Maren Frandsdatter, Himlingøje (14), død 15/3 1879.

1876—1920 *Ole Nielsen*, f. 12/4 1847, sognefoged, søn af ovennævnte, død 16/5 1932, g. i Himlingøje 27/1 1877 med Maren Nielsen Feigh, f. 3/9 1856, datter af Sidse Marie Nielsen Feigh, Enderslev, død 23/7 1939.

1920—*Niels Peter Nielsen*, f. 10/1 1880, søn af ovennævnte, g. i Himlingøje 16/11 1907 med Ane Kirstine Christoffersen, f. 11/9 1884, datter af gmd. Jens Christoffersen og hustru Birthe Marie Jensen, Himlingøje (15). Gården brændt ved lynnedslag 1900 og udflyttet.

Matr. nr. 18.

— *Casper Nielsen*, f. o. 1737 død 15/8 1815,
g. med Maren Rasmusdatter, f. o. 1737 død 2/4 1824.

— *Peder Nielsen*.

— *Lars*,

g. med Maria Caspersdatter, f. o. 1770 (se nedenfor).

— *Jens Olsen*,

g. med Marie Caspersdatter (se nedenfor).

— *Niels Pedersen*, f. o. 1767

Herfølge, død 11/8 1849,

g. med Marie Caspersdatter, f. o. 1770, datter af ovennævnte Casper Nielsen og Maren Rasmusdatter, død 22/5 1855.

—1852 *Hans Olsen*, f. o. 1799, søn af gmd. Ole Christensen og hustru Johanne Pedersdatter, Himlingøje (6). død 16/5 1852, g. i Himlingøje 4/12 1829 med Birthe Nielsdatter, f. 13/11 1810, datter af ovennævnte (se nedenfor).

1852—1886 *Jørgen Larsen*, f. 21/3 1822, søn af gmd. Lars Nielsen og hustru Ane Ditlevsdatter, St. Taarnby, død 5/10 1886, g. i Himlingøje 27/10 1852 med enke Birthe Nielsdatter, død 17/3 1878.

1886—1913 *Hans Rasmussen*, f. 8/5 1841, søn af husmand Rasmus Jensen og hustru Karen Nielsdatter, Valløby, død 7/4 1913, g. i Haarlev 3/6 1876 med Ane Margrethe Henriksdatter, f. 9/4 1841, datter af gmd. Henrik Pedersen og hustru Anne Nielsdatter, Ammerup (2), død 11/3 1925.

1913—1948 *Hans Henrik Rasmussen*, f. 28/4 1877, søn af ovennævnte, død 21/3 1948, g. i Himlingøje 26/2 1904 med Karen Hansine Henriksen,

f. på Vivede Overdrev, Dalby, 21/11 1879, datter af gmd. Hans Hansen og hustru Maren Andersen, Himlingøje (7), død 21/4 1942.

1948— *Hans Rasmussen.*

Matr. nr. 19. Bregnesgaard.

—1825 *Lars Andersen*, f. o. 1760

død 21/2 1825

g. med Maren Nielsdatter, f. o. 1772

død 30/4 1822.

1825—o. 1850 *Niels Rasmussen*, f. o. 1800, søn af gmd. Rasmus Pedersen og hustru Karen Frandsdatter, Himlingøje (2). g. i Himlingøje 16/11 1822 med Karen Larsdatter, f. o. 1799, datter af ovennævnte, død 16/8 1842.

o. 1850—1891 *Ole Peitersen*, f. 26/7 1823, søn af gmd. og smed Peder (Peiter) Olsen og hustru Margrethe Olsdatter, Himlingøje (10), død 8/6 1891, g. i Himlingøje 19/3 1849 med Elisabeth Olsdatter, f. 22/6 1824, datter af gmd. Ole Nielsen og hustru Ellen Larsdatter, Himlingøje (3), død 30/12 1874.

1891—1923 *Jørgen Hansen*, f. 20/12 1852, søn af gmd. Hans Jensen og hustru Ane Margrethe Lorentzdatter, Lystrup (4), død 23/4 1923, g. i Himlingøje 24/3 1880 med Ellen Marie Olsen, f. 18/5 1856, datter af ovennævnte, død 17/10 1932.

1923—1947 *Jens Christian Hansen*, f. 7/6 1890, søn af ovennævnte, g. 4/8 1924 i Haudrup med Karla Marie Nielsen, f. 20/3 1898, datter af gmd. Hans Jacob Jørgen Nielsen og hustru Anna Kristine Pedersen, Stege Landsogn, død 29/5 1949.

1947— *Hans Viggo Pedersen*, f. 8/11 1907, søn af baneformand Lars Pedersen og hustru Thrine Larsen, Haarlev, g. i København 29/9 1933 med Julie Jensine Christensen, f. 3/3 1912, datter af gmd. Lars Christensen og hustru Ane Jensen, Ammerup (3).

Haarlev kro og mølle.

Hvornår Haarlev kro er opstået, er ikke fundet. I matriklerne 1664 og 1688 nævnes ikke noget om krohold, og heller ikke i jordebogen over Tryggevælde ryttergods fra 1719, hvis ikke den Hans Brygger, der boede i et af husene, har haft en slags smugkro. Den første gang, der er fundet noget om Haarlev kro, er i 1735 i en indberetning til borgmestre og råd i Køge om, hvor kroerne i omegnen tog deres brændevin og øl. Kroerne har ligget temmelig tæt her på egnen. Der nævnes kroer i Strøby, »Slukefter« i Vallø, Taarnby, Haarlev, Tryggevælde mølle, Enderlev, Hellested, Karise og Gandebro kro.

Peder Olsen i Haarlev på Kongens Gods tog sit brændevin i Køge hos Mons. Jacob Christophersen, men »Øll tog hand intel nogen stæder, men dog befandtes hos ham 2½ Td. Got-Øll«, indberettes der.

Det er sandsynligt, at kromanden har haft god fortjeneste, hvis den første kro har ligget der, hvor nu skolen ligger, på matr. nr. 32. Efterhånden er der blevet bygget flere og større bygninger, og engang — omkring 1770 — er bedriften blevet udvidet med mølleri, idet en stubmølle er blevet bygget omtrent der, hvor nu Haarlev mølle ligger. Den blev først nedrevet 1897. Efterhånden blev det finere folk, der fik bevilling som kromænd og møllere.

Den næste kromand og møller, der kendes ved navn, er

Sigvard Thomas Pedersen Neergaard, der var født 23/6 1748 i Lellinge, søn af forpagter Peiter Sivertsen Neergaard og hustru Dorthea Marie Prom, Lellingegaard. Omkring 1771 er han blevet kromand og møller i Haarlev efter først at have været forpagter på Lilliendal. Han var her i alt fald til 1777 eller 78, og forsøgte sig så igen som forpagter af Høvdinggaard og i 1784 af Juellinge, hvor han døde 12/11 1804.

Det var ham, som var forlovet med præstedatteren Anna Sylvia Le-ganger, som tog sit eget liv, da han giftede sig med en anden. Hun døde 23/11 1773 (se side 15). Han var i hvert fald gift med Petrea Sophie Staal, som var født i Vordingborg 21/1 1752, datter af købmand Hans? Pedersen Staal, og deres første barn fødtes i Haarlev 24/1 1774. Det sidste barn, der nævnes i Haarlev kirkebog, Lars Terpager Neergaard, fødtes 30/11 1777 og opkaldtes efter provsten i Mern, Lars Terpager.

Efter Neergaard møder vi som kromand og møller Captain *Bartolemeus Deichmann*, der var født o. 1733. Han havde været gift 2 gange, men navnet på hans første hustru kendes ikke. 2. gang var han gift med Christiane Thomsen., der var født o. 1738. En søn af første ægteskab hed Vitus Bering Deichmann, og en datter af 2. ægteskab Edel Christiane blev gift med eftermanden.

Deichmann døde i 1788 og blev begravet 28/2. Hans enke døde først i 1808 og blev begravet 11/11. Kroen og møllen blev nu overtaget af *Ole Bruun*, som var født o. 1746. Han træffes i 1787 som skriver på Søholm.

I Haarlev nævnes han som sagfører og fæster af mølle og kro, og på et tidligt tidspunkt har han også af præsten fæstet den præsteembedet tilhørende mensaljord, som han i 1802 fik arvefæstebrev på. 17/3 1797 blev han i Haarlev gift med Edel Christiane Deichmann, datter af formanden. Bruun døde 8/12 1819, medens hans enke først døde 23/7 1858.

Efter at enken havde haft kroen i nogle år, overtog sønnen Søren Christian Bruun den. Han var født 1800 og gift med Betzy Henriette Louise Euphosine Meyer. f. o. 1800, vistnok i Toksværd. Hun døde 18/10 1862, og Bruun rejste til København, hvor han døde 28/2 1883.

Nogen tid efter, at Bruuns hustru var død har Edvard Severin overtaget møllen og kroen. Den sidste blev vistnok forpagtet ud til Hans Andersen, der var født 15/2 1830, søn af hmd. Anders Hansen og hustru Karen Christensen, Lystrup, gift med Marie Nicoline Jørgensdatter, der døde 12/3 1919. Hans Andersen var kromand til 1871. Han døde 15/7 1884. Siden forpagtedes den ud til Niels Olsen, der senere blev gæstgiver i Fakse. Om Edvard Severin vides ikke noget, men hans søn Johannes Edvard Severin blev møller og havde forpagtet møllen til o. 1880, da han rejste til Amerika. Han var 21/4 1872 blevet gift med Christiane Juliane Petrea Aaris, datter af lærer Theodor Aaris i Haarlev, men ægteskabet opløstes.

Derefter overtoges både kro og mølle af Peder Hansen, f. 12/4 1850, søn af gmd. Hans Nielsen og hustru Marie Lorensdatter, Haarlev (4). Han var gift med Sidse Marie Pedersen, f. 30/10 1850, datter af gmd. Peder Nielsen og hustru Johanne Jensdatter, Kulagergaard, Karise. Peder Hansen blev den sidste kromand i den gamle kro, idet denne nedlagdes først i 80'erne. Peder Hansen fortsatte som møller og landmand til sin død 15/3 1894. Hans hustru døde 25/4 1936.

Efter Peder Hansens død købtes gården og møllen af Niels Larsen, der ejede den fra 1894 til 1914. Niels Larsen var født i Lillehedinge 29/7 1866, søn af parcellist Hans Larsen og hustru Marie Johansen, Lillehedinge Stormark, gift 1/3 1892 med Ane Kathrine Pedersen, f. 7/6 1869, datter af gmd. Vilhelm Pedersen og hustru Maren Olsen, Spjellerup. Foruden mensaljorden hørte nu også et stykke jord fra matr. nr. 6 til møllen. I 1914 solgte Niels Larsen møllen til Alfred Pedersen, søn af gmd. Niels Petersen, Viverup (Alfred Petersen var gift med Karen Danielsen), der havde den til 1919, da den blev overtaget af Vilhelm Lar-

sen, f. 12/5 1892, søn af ovennævnte Niels Larsen og Ane Kathrine Pedersen. Villhelm Larsen blev gift i Haarlev 14/5 1919 med Agnes Jørgensen, f. 9/11 1897, datter af gmd. Jørgen Jørgensen og hustru Ane Marie Olsen, Haarlev (7). 1918 solgtes grund og stuehus til kommunen, og stuehuset blev indrettet til skole.

Størstedelen af mensaljorden (matr. nr. 18) solgtes 1912 til Aksel Sjølund, der tillige har en del af den udstykkede præstegårdsjord. Aksel Sjølund er født 10/4 1882 i Skovby, Gjellerup sogn, søn af Rasmus Pedersen, senere bryggeriejer i Haarlev, og hustru Ane Kirstine Jensen, gift i St. Taarnby med Karen Marie Larsen, f. 24/12 1888, datter af gmd. Lars Larsen og hustru Maren Jørgensen, Elbækgaard, St. Taarnby, død 11/1 1949.

Da den østsjællandske jernbane var blevet anlagt og Haarlev station bygget, byggede gmd. Niels Jensen, Haarlev (10) den nye kro lige over for stationen. Den forpagtedes først ud til Jens Karl Andersen, der var her fra 1879 til o. 1891. Han var gift med Heloide Schwem. Derefter fulgte:

o. 1891—o. 1895 Pedersen.

o. 1895—1910 Peder Christiansen, f. 30/5 1851, søn af gmd. Christian Peder Christensen og hustru Ida Margrethe Pedersdatter, Ølgod, død 8/4 1910, gift med Ane Marie Jensen, som havde kroen nogle år efter mandens død.

o. 1916—1925 Halling.

1925—1931 Jørgen Oluf Jørgensen, f. 29/10 1886, søn af gmd. Lars Jørgensen og hustru Johanne Larsen, Værløse (Københavns amt), død 7/3 1931, gift med Marie Augusta Jensen, f. 6/8 1884, datter af gmd. Lars Jensen og hustru Inger Kristine Christensen, død 19/8 1942.

1931—1942 Jørgensens enke.

1942— Viggo Jørgensen, f. i Strøby 6/4 1913, søn af ovennævnte, gift i Haarlev 31/5 1942 med Kirsten Ingrid Nielsen, f. 26/8 1917, datter af bryggeriejer Axel Nielsen og hustru Elisabeth Marie Christensen, Haarlev.

Haarlev overdrev.

Imellem Karise, Dalby, Thureby og Haarlev sogne, dog ikke »landfast« med Haarlev, lå i gamle dage et stykke jord, der var fælles græsgang for de omliggende byer. Overdrevet lå $1\frac{1}{4}$ mil fra Haarlev, så det er sikkert begrænset, hvad nytte man har haft af det. Antagelig har man haft en del ungvæg gående derude om sommeren, passet af en hyrde, der måske har været fælles for alle de byer, der har haft andel i overdrevet.

Igennem umindelige tider har navnet »Brændte Overdrev« været knyttet til dette stykke land, og naturligvis har man tænkt sig, at der har været skov, som er brændt på et eller andet tidspunkt. Endnu langt frem i tiden fandtes der rundt omkring på markerne en del fritstående, gamle træer og småkrat, som minder om fortidens skove. Det er dog snarere sandsynligt, at det er gået med disse skove som med så mange andre, at de er blevet forhugget, uden at man har plantet nye træer, og de, der kom op af sig selv, er blevet ødelagt af svin og kreaturer.

Men hvorfor så »Brændte Overdrev«? Chr. Brasch, der har skrevet »Vemmetoftes Historie«, meddeler heri, at der i 1585 førtes tingsvidne for, at Drustrup mænd ikke i 40 år gav græsning af deres kvæg på det brændte overdrev. Så gammelt er navnet altså mindst. Brasch har dog nok ret, når han mener, at det snarere har samme oprindelse som Bregentved, der på den tid blev skrevet »Brændtved«. Navnet skulle da komme af bregner, altså »det bregnede overdrev«, det vil sige det med bregner begroede overdrev.

Først omkring 1750 begyndte man at hebygge denne jord, og der oprettedes i tidens løb en del småbrug på 10—20 tdr. land. Overdrevet er nu både i kommunal og i kirkelig henseende delt mellem de omliggende sogne, og det er ikke let for udenforstående med det samme at finde ud af, hvor sognegrænsen går. Den del, der hører til Haarlev sogn, er heller ikke nu landfast med Haarlev.

Haarlev-Himlingøje sogneforstanderskab.

Blade af forhandlingsprotokollen

Det kommunale selvstyre på landet tager sin begyndelse i året 1803, da der indførtes fattigkommissioner, som skulle bestå af sognepræsten, politimesteren, en af de største lodsejere og 3—4 af de bedste sogne-mænd. Hertil kom i 1814 skolekommissionerne, men nu gik tiden lige op til 1841, før der skete noget fremskridt på dette område for landkommunernes vedkommende. Den 13. august 1841 kom forordningen om oprettelse af sogneforstanderskaber, og i løbet af efteråret valgtes så rundt i sognene de første sogneforstandere, og valgene approberedes af amtsrådene.

Sognepræsten og herredsfogeden samt de lodsejere, der havde mindst 32 tdr. hartkorn, var selvskrevne medlemmer. For at have valget og være valgbar skulle andre være ejere af eller have i fæste mindst 1 td. hartkorn, og af disse valgtes 4—9 af sogneforstanderskabets medlemmer.

Hvornår valget til det første sogneforstanderskab i Haarlev-Himlingøje har fundet sted, giver forhandlingsprotokollen ingen oplysning om, men det første møde i forstanderskabet holdtes den 19. januar 1842. og herom skrives i protokollen følgende:

»Aar 1842 d. 19. Jan. var et Møde berammet og blev afholdt i Haarlev-Himlingøje Sogneforstanderskab; som Aldersformand fungerede Husmand Mads Larsen fra Haarlev Overdrev, der fremlagde Præstø Amts Skrivelse af 14. December 1841, hvorved det foretagne Valg af Sogneforstanderskabet approberedes.

Foruden Formanden var mødt de valgte Sogneforstandere:

- Gmd. Hans Jensen af Haarlev
- Hans Jensen af Ammerup
- Hans Jensen af Lystrup
- u. Peder Larsen af Lille Taarnbye
- Peder Hansen af Lille Linde
- Christoffer Andersen af Himlingøje
- Hans Sørensen af Himlingøje.

Endvidere mødte Sognepræsten Hr. Nyholm og for de største Lods- ejere, Hr. Forvalter Berthelsen for Grevskabet Bregentved og Hr. Kan-

celliraad Nøhr for Valløe Stift. Derimod var Birkedommerne for Grevskabet Bregentved og Valløe Stift Hr. Kancelliraad Lautrup og Rothe ikke mødte, uagte! de var begge underrettede om, at Mødet i Dag blev afholdt.

Formanden opfordrede de tilstedeværende (til) at foretage Valg af en Formand efter Bestemmelserne i Forordningen af 13. Aug. 1841. Valget blev da foretaget, og Sognepræsten Hr. Nyholm enstemmigt valgt til Formand. Aldersformanden fratradte Formandsfunktionerne, der blev overtaget af Hr. Nyholm.«

Derefter behandlede sogneforstanderskabet i dette møde en del sager vedrørende skolevæsenet i Himlingøje, hvor skoleplanen skulle forandres m. m. samt en klage fra skolelæreren i Himlingøje, som ikke havde modtaget sin afgift for året 1841 fra skoledistriktets beboere, hvorefter mødet hævedes.

De øvrige møder i året afholdtes d. 7. marts, 16. marts, 9. maj, 11. juni, 12. september, 14. november. Sidste møde sluttede med, at man i henhold til forordningen af 13. august 1841 § 11 valgte formand for det følgende år, og sognepræsten, hr. Nyholm, genvalgtes.

I 1843 holdtes 6 møder og i 1844 9 møder. I sogneforstanderskabets sidste møde 4. november 1844 valgtes sognepræsten aller enstemmigt til formand, og det blev bestemt, at der den 3. december skulle afholdes valg af nye sogneforstandere. Herom skrives:

»Da Halvdelen af Sogneforstanderne nu ifølge Forordn. af 13. Aug. 1841 skulde afgaa, blev det ved Lodtrækning afgjort, at Sogneforstanderne Hans Jensen i Haarlev, Hans Jensen i Ammerup, Mads Larsen paa Haarlev Overdrev og u. Peder Larsen i Lille Taarnby udtræder, naar Aaret er omme. Sogneforstander Hans Jensen i Lystrup havde andraget om, formedelst Svækkelse i Høreorganerne, at maatte forlods udtræde, men de øvrige Sogneforstandere mente, at denne Svækkelse ikke var større, end at han nok kunde blive paa sin Post, hvorimod Hans Jensen erklærede, at han vilde henvende sig videre til Amtsraadet om Tildelse til at udtræde.«

»Den 10. Jan. 1845 var Forstanderskabet for Haarlev Pastoral samlet. I Mødet var tilstede de d. 3. December f. A. nye valgte Sogneforstandere, nemlig Gaardmand Hans Jensen af Haarlev, der var genvalgt og havde modtaget Valget, Gæstgiver Bruun, Sognefoged Hans Pedersen, Husmand Jens Thomsen af Haarlev Overdrev og Gaardmand Anders Sørensen af Lille Taarnby, der var valgt paa 3 Aar i den ved forrige Møde begærte fratrædende Hans Jensens Sted. Amtet havde nemlig anlagt, at Hans Jensen af Lystrup maatte paa Grund af Døvhed være berettiget til at udtræde af Forstanderskabet, og at en ny Forstander i hans Sted maatte være at vælge paa 3 Aar, hvilket Valg d. 3. f. M. var faldet paa ovenanførte Anders Sørensen af Lille Taarnby.«

Naturligvis er det, der væsentlig beskæftiger Sogneforstanderskabet i dets møder, fattigsager, da det jo var fattigkommissionernes afløser.

Alimentanter og kvinder, som fik flere uægte børn, har også givet det nok at tænke på og forhandle om. Af og til blev en af disse anmeldt til politimesteren og idømt fængselsstraf for løbsagthed. Et lille træk fra fattigfolks liv på den tid skal anføres, da det med sit sørgmuntre anstrøg viser, hvor tidligt den medfødte vagabondnatur kunne give sig udslag:

I mødet d. 17. sept. 1845 »mødte Indsidder Lars Jensen af Haarlev og blev givet Tilholm om at holde sit 5 Aar gamle Drengbarn ved sit Hjem og ei tillade ham at løbe omkring i Sognets Byer til Besvar for Beboerne, der ofte ved Nattetider havde maattet tage ham ind til sig, for at han ikke skulde tilbringe Natten under aaben Himmel. Ligeledes blev det betydet L. J., at man var villig til, ifald han dertil følte sig trængende, at udvirke, at han fik nogen Understøttelse fra Hellested Fattigvæsen, hvorunder han egentlig hørte.«

Ved mødet d. 1. november 1846 valgtes ny formand, da pastor Nyholm var forflyttet til Højelse. Den ny sognepræst valgtes til formand.

Den 13. december 1847 foretoges valg til den ene halvdel af forstanderskabet. Der valgtes gmd. Peder Jørgensen og Niels Lorentsen af Himlingøje, Peder Andersen af Lille Taarnby og Ole Jensen af Lille Linde.

Antallet af sager, der forhandles i sogneforstanderskabet, stiger for hvert år, og de år, man nu går ind i, krigsårene 1848—50, giver sogneforstanderne adskilligt at gøre. Møderne afholdes gerne efter pastor Würtzens ankomst til Haarlev i præstegården. Krigsårenes nervøsitæt afspejler sig også i forhandlingsprotokollen, hvor pastor Würtzen meget nøjagtigt og sirligt indfører enhver skrivelse fra amlmand, politimester o. a. Når politimesteren d. 14. maj opfordrer sogneforstanderskabet til »at udvælge tvende eller flere besindige Mænd i Sognet eller i hver By til at gaa Øvrigheden til Haande til Ordenens Opretholdelse« — »at de, naar noget maatte forefalde, som kunde sætte Folk i Bevægelse og foranledige Uorden, indfinde sig for ved besindig Tale at berolige Gemytterne o. s. v.« svarer sogneforstanderne med en velgørende ro, som garanterer for hele sognet, »at Sogneforstanderskabet forment, at der ikke var nogen Grund til Frygt for Uorden og Uro i Haarlev-Himlingøje Sogne, og at Sogneforstanderskabets Medlemmer, som boede adspredte i Sognet, troede sig i Stand til at kunne berolige Gemytterne og gendrive løse Rygter, om saadanne skulle opstaa — —.«

På et brev fra hr. kancelliråd Rolhe af 17. april, hvori han efter ordre fra justitsministeriet opfordrer til at danne en sikkerhedsvagt, som skal beskytte eventuelle tyske familier og iøvrigt efter øvrighedens ordre møde hvor som helst for at bidrage til ordenens opretholdelse, svarer man, »at da der her i Sognet ikke fandtes nogen tysk Familie, vilde den omhandlede Sikkerhedsvagt være ufornuften — — — ja, det maatte endog antages, at hvis hin Ytring i den anførte Skrivelse, »at Sikkerhedsvagten til enhver Tid er forpligtig til efter Tilkaldelse af Øvrig-

heden eller Sogneforstanderskabet at møde, hvor paakaldes« skulde forstaas, at den ogsaa udensogns kunde benyttes til Ordenens Opretholdelse, da vilde en saadan Garde næppe frivillig lade sig organisere her i Sognene.« Det blev dog vedtaget, at sogneforstanderne skulle forespørge i deres distrikter, om husmænd såvel som indsiddere var stemte for oprettelsen af et sådant frivilligt korps i hvert sogn. Sogneforstanderskabet gav sit frisind til kende ved at tage alle uberyggede personer med, hvad enten de er husmænd eller indsiddere. Justitsministeren havde foreslået en vagt af 10—16 unge *gårdmænd*.

I næste møde i Haarlev præstegård d. 12. juni gives svaret, som indberettes, »at Gaardmændene, Husmændene og Indsidderne alle var villige til at møde for at opretholde Ordenen i Sognene, om den skulde blive forstyrret af fremmede Urostiftere, men at man ikke var stemt for at danne et frivilligt Korps.«

De gode sognemænd lod sig ikke sige af nogen minister ud over rimelighedens grænser.

Af andre begivenheder fra krigens tid kan nævnes en sag, som behandlede i et møde d. 24. juli 1848:

»Da det af de offentlige Tidender kunde skønnes, at der af Regeringen vil blive truffet Forholdsregler med Hensyn til den indiske Kolera, der var udbrudt i Pedersborg og muligens kunde udbrede sig ogsaa til vort Land, bragtes det under Overvejelse, om der af Sogneforstanderskabet foreløbig skulde foretages noget i denne Henseende. Efter at man havde gjort sig bekendt med, hvad der i 1831 blev vedtaget af den da oprettede Sundhedskommission, hvis Forretninger nu formentlig var gaaet over paa Sogneforstanderskabet, blev det vedtaget, at man burde se Tiden an og oppebie første Ordre og vogte sig for at foranledige Frygt for et Onde, der muligt ikke vilde naa Rigels Grænser.«

Man lod sig heller ikke her ophidse, men tog sagen med ro. Iøvrigt har krigen ikke sat mange spor i sogneforstanderskabets protokol ud over indsamlinger til soldaterne og deres hustruer og børn.

Fattighusets opførelse. Tirsdag d. 19. marts vedtoges det at opføre et fattighus i Haarlev for at skaffe bolig til en husvild familie. Med sognepræstens samtykke bestemtes det at henlægge huset på den til præstegården hørende jord.

Næste møde afholdtes 17. april, og her behandlede en skrivelse fra 17 gårdmænd i Himlingøje, om at de ikke ønskede at deltage i et fattighuses opførelse, og at udgifterne ved samme formentlig burde pålægges Haarlev sogn. Hertil kunne sogneforstanderskabet ikke svare andet, end »da Haarlev og Himlingøje Sogne tilsammen udgør en Fattigkommune, og Himlingøje Sogn desuden har faaet betydelig Lettelse deraf med Hensyn til sine Fattiges Forsørgelse, maatte det nødvendig ogsaa dele denne Byrde med Haarlev Sogn.«

Ved sidste møde i året 1850 indføres regnskabet for opførelsen af fattighuset i forhandlingsprotokollen:

	Ved Ligning paa begge Sognes Hartkorn med 36 Sk. pr.		
	Tønnde er ialt indkommet		171 Rdl. 78 Sk.
<i>Udgift:</i>	Tømmer, Søm n. n. efter		
	Udgiftsbilag a	86 Rdl. 36 Sk.	
	Brændte Mursten efter		
	Udgiftsbilag b	19 - 32 -	
	3 Fag Vinduer efter Ud-		
	giftsbilag c	3 - 24 -	
	Dørbeslag efter Udgifts-		
	biag d	3 - 6 -	
	Langhalm og Lægler,		
	Tæggekæppe efter Ud-		
	giftsbilag e	32 - 87 -	
	Tæggegarn, raa Mursten,		
	Kalk		
	Arbejdsløn til Tømmer-		
	mesteren efter Udgiftsbi-		
	lag f	20 - -	
	ditto til Muurmesteren for		
	Tægning, Udgiftsbilag g...	12 - 28 -	
	Gavlens Dukning, efter		
	Udgiftsbilag h	2 - 48 -	
		<hr/>	
		179 Rdl. 69 Sk.	
	Bortsolgt tiloversblevne		
	Materialer	11 - 64 -	
		<hr/>	
		168 Rdl. 5 Sk.	
	Hertil kommer 2 Brand-		
	hager	2 - 80 -	
	Til Branddirektøren og		
	Taxationsmændene for		
	Fallighusets Indmeldelse		
	i Brandkassen	3 - 54 -	174 Rdl. 53 Sk.
	resterende		2 Rdl. 71 Sk.

som betales af Fallikkassen.

Den 10. december 1850 vedtoges det at afholde valg af 4 nye sogneforstandere d. 30. december, og som en sidste bedrift af dette sogneforstanderskab følgende: »I Anledning af, at Husmand Rasmus Nielsen har ført fornærmelig Tale imod Sogneforstanderskabet, vedtoges det at lade ham indkalde for Politiretten og gøre Rede for sine Ord.«

Hvad der kom ud af sagen, meldes der ikke noget om.

De nye medlemmer, som indtrådte i sogneforstanderskabet fra nytår 1851, var hmd. Mads Pedersen, Overdrevet, Jens Jensen, Søren Larsen og

Hans Nielsen, Haarlev. Af dette forstanderskabs møder lægger vi særlig mærke til et ekstraordinært møde, som afholdtes fredag den 21. maj efter *Haarlev skoles brand*. Forhandlingerne var følgende om Haarlev skoles genopbyggelse:

1. Sogneforstanderskabet vedtog, at man skulle anmode husmand og tømrersvend Hans Hansen i Hellested om at forfatte overslag og tegning til skolebygningen.

2. Det ansås nødvendigt, at lærerens beboelseslejlighed udvidedes.

3. Da udhuset til skolen ikke var assureret, vedtoges at ansøge skolepatronatet om det fornødne egetømmer til udhuset.

4. Når overslag og tegning er forfattet, gennemgås det af sogneforstanderskabet og indsendes derpå til amtsrådet med den forespørgsel, om der er noget til hinder for, at kommunen ved et par udvalgte mænd påtager sig arbejdet, imod at det afleveres ved syn.

5. Ved branddirektionens synsforanstaltning efter branden takseredes det tilbagestående murværk for 150 rdl., brandtømmer 10 rdl., 2 kakkelovne 18 rdl. og døre og vinduer 4 rdl. Da skolen var assureret for 720 rdl. (9 fag à 80 rdl.), kan brandhjælpen ansættes til 538 rdl.

6. Det bestemtes at forespørge for amtsforvalteren om, til hvilken sum skolerne var assuerede.

Den 10. oktober 1852 er skolen færdig, og skolestuen tages i brug nogle dage efter. 23. februar 1853 fremlægges de kvitterede regninger. Den nye skolebygning assureredes for 1640 rdl. i Den alm. Brandforsikring. Bygningen ligger endnu i omtrent samme skikkelse, men har forlængst udtjent som skole.

I 1868 blev sogneforstanderskabet ændret til sogneråd, og som første sognerådsformand valgtes gmd. Søren Larsen, Haarlev (16).

Formænd for Haarlev-Himlingøje sogneråd.

- 1868—72 Søren Larsen (16).
1872—76 Søren Hansen, Himlingøje (13).
1876—80 hmd. Niles Hansen, Himlingøje.
1880—83 sognefoged Erik Rasmussen, Haarlev.
1883—86 Søren Hansen, Himlingøje (13).
1886—89 Jens Jensen, Lystrup (3).
1889—92 Hans Hansen, Haarlev (8).
1892—94 Jens Pedersen, Ll. Taarnby (6).
1894—1905 dyrlæge Christiansen, Haarlev.
1905—07 Lars Nielsen, Lystrup (2).
1907—13 Jørgen Jørgensen, Haarlev (7).
1913—25 Lars Nielsen, Lystrup (2).
1925—29 dyrlæge Velling, Haarlev.
1923—33 Hans Peder Hansen, Ammerup (1).
1933—37 cementstøber Hans Olsen, Haarlev.
1937—45 sadelmager Chr. Rasmussen, Haarlev.
1945— depotejer Valentin Rasmussen, Haarlev.

Andelsselskaber i Haarlev.

Haarlev brugsforening.

I 1870'erne og 80'erne gik andelstankerne deres sejrsgang igennem Danmark og holdt også deres indtog i Haarlev. Allerede 6 år efter, at den første brugsforening havde set lyset i Danmark, stiftedes Haarlev Brugsforening den 6. april 1873. Den ældste forhandlingsprotokol begynder med denne dato, men hvad der er gået forud, kendes ikke. Som den egentlige stifter må sikkert nævnes pastor Kühnel, men det er sandsynligt, at en anden har bistået ham og været lige så ivrig for at få sagen frem, nemlig gmd. Søren Larsen (matr. nr. 16), som blev foreningens kasserer.

Søren Larsen var en foregangsmand for sin tid, som altid havde øjet åbent for det nye og ikke var bange for fremskridtet. En mand, der har kendt ham, har fortalt, at han var den første, der begyndte at dræne sin jord og at fodre sine køer ordentligt. Han var medlem af sogneforstanderskabet, og da det i 1868 blev sogneråd, og præsten ikke længer var født medlem, blev Søren Larsen valgt til sognerådsformand.

Ved den stiftende generalforsamling blev der indtegnet 52 medlemmer, og fem dage efter holdtes endnu en generalforsamling, hvor de første love, der i det store og hele bygger på de samme principper som nu, blev vedtaget og Kühnel valgt til formand. Nu indbetales der andele på 5 rdl. for husmænd og indsiddere og 10 rdl. for gårdmænd, og på et senere bestyrelsesmøde valgtes hmd. *Peder Nielsen, Haarlev*, til foreningens første uddeler, og 1. maj 1873 åbnedes udsalget i Peder Nielsens hus (matr. nr. 36). Foreningens driftskapital var ved starten 816 rdl.

Efter 2 måneders forløb aflagdes nøjagtigt regnskab, som vedføjjes her:

Regnskab for Maj og Juni 1873 i Haarlev Brugsforening (med den originale retskrivning)

	<i>Indtægt:</i>	Rd.	Mk.	Sk.
a. Vare Beholdningen den 1. Juli 1873 var		805	3	13
b. Indkommet for Solte Varer		992	0	3
c. - - Maanedsbidrag		18	5	0
d. - - 12 Contrabøgger		2	3	8
e. - - 52 Love a 4 Sk. Stk.		2	1	0
	Ialt	1821	1	8

<i>Udgift:</i>		Rd.	Mk.	Sk.
a.	Forindkøbtevarer med Frag og Rejsegodtgørelse er betalt	1701	1	2
b.	For Sække og anker og øvrige Emballage er betalt	20	0	7
c.	Efter Lovens § 8 b Bliver 2 % Procent henlagt i Reservefundet	2	0	0
d.	Tilinventarrets Ferringelse er bleven henlagt	1	4	4½
e.	Renter af exjerne Somer 555 Rdl. men fra-gaar 55 Rdl. 3 Mk. alsaå til Bage 499 Rdl. 3 Mk. som forrentes med 5 % og som udgjør	½ 4	0	5½
f.	Renten af Laanet Somer 260 Rdl. a 5 % bliver	2	1	0
g.	Til Udsælger Peder Nielsen af 992 Rdl. 3 Sk. a 2½ Procent	24	4	10¾
h.	Overskudet Somer 64 Rdl. 1 Mk. 1½ Sk. som fordeles med 6 Sk. pr. Rd. af Køberne og som udgjør af 992 Rdl. 3 Sk.	62		
Ialt		1819	0	7½

Peder Nielsen var uddeler til 1886, da han afløstes af hmd. og handelsmd. *Lars Hansen*. Dermed flyttede udsalget hen til *Lars Hansens* hus (nu »Dania«), hvor det fik betydelig bedre forhold, ligesom *Lars Hansen* måske bedre forstod at handle. Da *Lars Hansen* opsigde stillingen som uddeler til 1. april 1895, opstod tanken om at bygge egen bygning, og man købte da 1 skp. land af gårdbest. *Jørgen Jørgensen*, hvor den nye bygning opførtes og stod færdig 13. april 1895. Som ny uddeler antoges snedker *Langsted, Køge*, men han var her kun i et halvt år og afløstes oktober 1895 af *Jens Jensen* fra *Alslev-Taagerup*. *Jens Jensen* og hans hustru kom til at virke som uddelere i ca. 20 år, og det var jævne, dygtige folk, som forstod at sætte brugsforeningen ind i en god og sikker gænge.

Jens Jensens efterfølger blev *Rasmus Rasmussen*, *Svendborg*, som overtog pladsen 1. april 1915, men allerede 1. august 1916 efterfulgtes af kommis *Aage Kappel*, *Haarlev st.*

Aage Kappel er født 12/1 1891 i *Sønder Nissum* sogn, søn af lærer *Johs. Kappel* og hustru *Agnete Rudbeck*, *Hurup*, blev 1916 gift med *Elise Sjølund*, født i *Haarlev* 30/8 1891, datter af brygger *Rasmus Pedersen* og hustru *Ane Kirstine Jensen*, *Haarlev*. I maj 1921 overtog *Kappel* en plads som rejsende for *F.D.B.* og er senere blevet forretningsfører for *F.D.B.s* lager i *Sønderborg*.

Den nuværende uddeler *Jens Kring* er født 27/1 1896 i *Jordrup*, søn af møller *Nikolaj Kring* og hustru *Ellen Michaelsen*, *Jordrup*, gift i *Solbjerg kirke* 6/7 1924 med *Karen Sophie Henriksen*, født 2/12 1900, datter af hjulmand *Christian Henriksen* og hustru *Hansigne Nielsen*.

Efterhånden som brugsforeningens omsætning steg, blev pladsen for

lille, og tiden stillede større krav. Der blev foretaget de nødvendige udvidelser, men både forretningens beliggenhed og selve grundens størrelse forhindrede, at man kunne gøre det til den fuldt moderne brugsforening. Da det gamle forsamlingshus stod for fald, købte man i 1930 denne grund, og i 1935 opførtes den nuværende bygning, medens de ældre bygninger blev omdannet til lager.

Himlingøje brugsforening.

En lille halv snes år efter, at brugsforeningen i Haarlev var oprettet, blev tanken om at oprette en lignende forbrugsforening levende i Himlingøje, og det resulterede i, at en kreds af beboerne indbød til et møde hos gmd. Lars Nielsen, Himlingøje. Indbyderne var smed Ole Pedersen, gmd. Jens Christoffersen, Henrik Nielsen, Anders Vilhelm Jensen og Søren Hansen.

Mødet afholdtes d. 18. februar 1882, og her oprettedes brugsforeningen. Der vedtoges love og valgtes en bestyrelse, der bestod af gmd. Henrik Nielsen og lærer Povelsen, A. V. Jensen, Jens Christoffersen, Niels Larsen, smed Ole Pedersen og Søren Hansen. Sidstnævnte blev valgt til formand og lærer Povelsen til regnskabsfører. Dagen efter besøgte man de forskellige udsalgssteder, man havde fået tilbud om, og valgte lærer *Christen Pedersen* til foreningens første uddeler med udsalgssted på sin bopæl.

Samme dag meldte lærer Povelsen sig imidlertid fra som regnskabsfører, og man måtte nu gå til at omkonstituere bestyrelsen, da man ikke kunne finde nogen anden regnskabsfører. Den nyvalgte formand, Søren Hansen, påtog sig da posten, og i hans sted valgtes til formand Anders Vilhelm Jensen. Uddelerens løn fastsattes senere på året til 3 % af salget og 25 kr. for brændsel og lys i butikken.

Såvidt det ses af forhandlingsprotokollen, bestred Anders Vilhelm Jensen formandsposten til 1886, da han afløstes af gmd. Frands Larsen. Samme år afløstes den første uddeler af hmd. og lærer *Hans Pedersen* i matr. nr. 23, som dog kun beholdt pladsen til 1887. Som hans efterfølger valgtes hmd. *Lars Christiansen*, der boede i matr. nr. 29 b. Hermed var foreningen kommet ind i forholdsvis rolige forhold efter den første vanskelige begyndelse, og det gik nu støt fremad.

Formændene skiftede: Søren Hansen 1888—91, smed Ole Pedersen 1891—95, Hans Rasmussen 1895—97, møller Anders Christiansen 1897—99, skrædder Chr. Olsen 1899—1900, Jens Christoffersen 1900—01.

Om fremgangen vidner, at man i 1898 udbetalte 8 % i dividende, i 1916 var man oppe på 10 %.

I 1900 vedtoges det at indlægge telefon i brugsforeningen, og samtidig kommer der forslag om at købe en ejendom til udsalgssted. Sagen havde været fremme allerede i 1895, men var blevet skrinlagt. Denne gang bliver det til virkelighed, og man køber matr. nr. 19 b.

Lars Christensen gik af som uddeler 1. maj 1901, og som ny uddeler valgtes *Ove Henrik Nielsen*, der havde været avlsbestyrer hos pastor Müller i Herfølge. Han var uddeler til 1/10 1904.

Smied Ole Pedersen blev nu igen formand 1901—03, hmd. Peder Nielsen 1903—04 og således stadig. Uddeleren skiftede også. I 1904 antoges *Otto Jensen* fra »Smirup«, som imidlertid afløstes 1/5 1905 af *Jørgen Christiansen*, der beholdt pladsen til 1/6 1916. Han var gift med Kirstine Marie Sørensen.

I 1912 blev gmd. Hans Chr. Larsen, Bjerggaarden, valgt til formand, og året efter vedtoges det at lade opføre en ny tidssvarende bygning til brugsforeningen. Der optoges et prioritetslån på 10.200 kr.

1916 opsagde *Jørgen Christiansen* pladsen, og nu valgtes *Jørgen Pedersen*, Strøby Egede, som dog kun beholdt pladsen til 1/4 1917, og efterfulgtes af den nuværende uddeler Johannes Hansen.

Laurits Johannes Hansen er født 16/12 1889, søn af mølleriejer Christian Erik Hansen og hustru Cathrine Andersen, gift 18/5 1917 med Johanne Kristine Larsen, f. 27/8 1890, datter af gmd. Hans Larsen og hustru Kathrine Møller, Næsbykov.

Haarlev andelsmejeri.

Det første andelsmejeri i Danmark oprettedes i 1882, og allerede 1884 fulgte Haarlev efter. Den ældste forhandlingsprotokol begynder 27. marts dette år, hvor det berettes, at man vedtog at købe parcellerne 10 d og e for 700 kr. for derpå at bygge mejeriet og forøvrigt på de betingelser, at der ikke herpå må drives nogen slags handelsforretning. Desuden vedtoges det at købe en 4 hestes liggende dampkedel, en 3 hestes liggende maskine samt en stor Burmeister & Wain-centrifuge.

Så vidt det kan ses af protokollen, var det gårdbest. Niels Jensen, der var den første formand, og det var ham, der førte protokollen.

I næste møde d. 7. april vedtoges det »at antage O. P. Olsen fra Thune som vor Mejerist« for en årlig løn af 500 kr. samt 5 % af nettooverskudet og at betale mælkeleverandørerne 14 øre pr. kande (2 l) mælk, når smørrets notering er 1 kr. Del overdroges til murer Niels Gjdebek at udarbejde tegning og overslag til mejeribygningen. Efter at arbejdet havde været udbudt, blev det overdraget til tømrer Rasmus Madsen og murer Hendrik Svendsen at opføre bygningen samt en svinestald for en samlet pris af 8700 kr. Hele indretningen af mejeriet beregnedes at ville koste 17.500 kr., men kom dog, så vidt det kan ses, op på c. 20.000 kr. Den 1. nov. 1884 afholdes generalforsamling, hvor beretning om anlægget aflægges foruden regnskab og status. Mejeriet har da sikkert været i gang på dette tidspunkt. Fra 1. dec. optages de første andelshavere fra Himlingøje, og mejeristens løn forhøjes til 600 kr. og 6 % af nettooverskudet.

I alle de første år opfedes der en ret stor mængde svin på mejeriet for

at få anvendelse for den skummede mælk og kærnemælken, som leverandørerne ikke ønskede at få hjem igen. Man var endnu ikke i landbruget gået over til flæskeproduktion i stor stil, og mange mente ikke, at den skummede mælk var noget værd. Efterhånden var der dog flere og flere, der indså, at det kunne betale sig at købe den tilbage og selv opfede svinene med den, og 1896 ophørte mejeriet med denne forretning.

I de første år skiftede mejeribestyrerne ret hurtigt efter hinanden.

Den første mejeribestyrer var ovennævnte O. P. Olsen fra Thune, som imidlertid rejste allerede 1/11 1886. Han forpagtede et mejeri på Ærø, hvor han døde 1/1 1887.

Som hans efterfølger antoges mejerist Christensen, Barup, der var her til 1/11 1887. Han oprettede senere Langelands Højskole, som han drev fra 1908 til 1917. Christensen (Tange) var vestjydsk bondesøn og fra barnsben en rigtig »læsehest«, vågen og opvakt. Han var vistnok den første, der ledede gymnastik i Haarlev og deltog ivrigt i ungdomsarbejdet, der dengang var i sin første begyndelse i sognet.

Christensen Tange har skrevet nogle erindringer, hvor han blandt andet skriver følgende om sin korte virksomhed i Haarlev: »— Mejeriet var en 2. etages bygning med mejerilokale, kontor og et soveværelse i nederste stokværk. Ovenpå to lejligheder, hvoraf den ene beboedes af mejeriets faste og gifte fyrbøder. Den anden stilledes til bestyrerens rådighed. Foreløbig lagde jeg dog kun beslag på de to værelser nederunder og spiste sammen med undermejeristen og mejersken hos fyrbøderens.

Også her var mejerilokalerne gravet lidt i jorden. Her var kedel- og maskinrum, et stort midterlokale, hvor mælken modtoges og behandlede, og hvor fløden kærnedes. Til den anden side et godt smørkammer og syrningsrum. Der var ingen ostelavning.

Mælken blev håret ned i mejeriet ude fra gården, transporteret tværs over lokalet, løftet op på en træforhøjning, hvorfra den afløstes i centrifugens tilløbskar, anbragt højt til vejrs mellem karrets udløb og centrifugen var der nemlig anbragt en rørforvarmer, som mælken strømmede nedover forinden skumningen.

Rasmus — fyrbøderen — passede og holdt alt maskineriet i orden samt røgtede mejeriets svinebestand. Undermejeristen og mejersken kunne godt overkomme det øvrige arbejde. Bestyrerens virksomhed indskrænkede sig væsentligst til at føre tilsyn med de andre, hvad der ikke var meget tilfredsstillende, og jeg søgte derfor lidt efter lidt at få hånd i hanken med.

Noget af det første, jeg kastede mig over, var at få gennemført en reform af mælken indvejning. Denne besørgedes, mærkeligt nok, af mælkekuskene ved modtagelsen, hvorefter mælken blev hældt sammen i spandene. Leverandøren var som regel til stede for at være behjælpelig med vejningen, og mange af dem hjalp endvidere til at få vægten sat op til egen fordel. Allenfals en meget uheldig ordning.

Jeg tog straks fat på en eftervejning på mejeriet, og det viste sig da fra dag til dag, at mejeriet modtog meget mindre mælk, end det skulle afregne efter kuskenes vejesedler. Der kunne være et minus på flere hundrede pund. — —

Denne ordning blev snart ændret, og det viste sig, at mejeriet nu gav mere i overskud end under den gamle ordning.«

Christensen Tange tog som nævnt ivrigt del i arbejdet med ungdommen i den vinter, han var i Haarlev, samlede de unge til aftenskole sammen med gårdbestyrer Lars Jørgensen (broder til Jørgen Jørgensen (7), drev gymnastik og var med i ledelsen af Fremskridtsforeningen. Han var selv en dygtig gymnast, og en ældre mand, der havde været mælkekusk på hans tid, har fortalt, at han præsterede at gå på hænder op ad den høje trappe fra stuen til 1. sal på mejeriet.

Efter Christensen Tange antoges mejerist G. Alfred Bune som mejeribestyrer fra 1/11 1887.

Bune var her til 1/3 1889, og han afløstes af *Lars Henrik Madsen* fra Lysstrup, som var født 19/12 1865, søn af husmand og skrædder Henrik Madsen og hustru Ellen Larsen, Lysstrup. Lars Madsen var gift 1/10 1890 med Marie Justesen.

Han var her til 1892, da han blev mejeribestyrer i Hellested, hvorfra han 1901 kom til Frøslev mejeri, som han bestyrede i mange år. Han døde i København 1949, hvor han drev forretning som ostegrosserer.

I Haarlev efterfulgtes han af *Jens Pedersen*, som var født i Enderslev 6/4 1863, søn af indsidder Peder Jensen og hustru Ellen Nielsen, gift med Marie Larsen, f. i Varpelev 9/11 1864, datter af gmd. Hans Larsen og hustru Inger Marie Pedersen. Jens Pedersen lærte på Haarlev mejeri i 1886 og senere på Ærø og St. Rise fællesmejeri, var derefter 1887—88 elev på Ladelund mælkeriskole og blev så bestyrer på det nyoprettede Nr. Bindslev mejeri. 1892 kom han til Haarlev, hvor han virkede til 1/4 1923. Efter sin fratreden var han til sin død bestyrer af Bondestandens Sparekasses kontor i Haarlev. Han døde 5/2 1934, og hans hustru døde 6/1 1941.

Fra 1/4 1923 ansattes som mejeribestyrer *Rasmus Andersen*, f. 1/7 1891, søn af tømrerm. R. Andersen og hustru Marie Sjøborg, Hjembæk. Han lærte mejerivæsen på Gislinge mejeri 1907—10, var overmejerist på Ørbæk andelsmejeri 1910—13. Efter højskoleophold på Askov 1913—14 havde han forskellige pladser, indtil han 1918 blev mejeribestyrer i Lov, hvorfra han kom til Haarlev 1923. Gift i Hammer 1919 med Margrethe Hansen, f. 22/8 1896, datter af gdr. Hans Hansen og hustru, Ring. Andersen fratrådte 1/10 1950, og derefter ansattes som mejeribestyrer *Poul Finsen*, der er født 7/3 1924, søn af skræddermester Laurids Finsen og hustru Signe Christensen, Longelse, gift i Valdemar Slots kirke 22/9 1950 med Eli Larsen, f. 29/9 1917, datter af tømrermester Otto Larsen og hustru Maren Rasmussen, Bjernemark, Taasinge.

Sognefogeder i Haarlev.

- 1807 Hans Larsen, gmd. i Ammerup (4).
1807—1815 Peder Hansen, gmd. i L. Taarnby (1).
1815—1846 Peder Svendsen, gmd. i Haarlev (10).
1846—1878 Hans Pedersen, gmd. i Haarlev (17).
1878—1886 Søren Larsen, gmd. i Haarlev (16).
1886—1891 Hans Nielsen, gmd. i Haarlev (4).
1891—1900 Erik Rasmussen, Haarlev.
1900—1937 Jens Christensen, Haarlev (16).
1937— Søren H. Sørensen, Haarlev (12).

Sognefogeder i Himlingøje.

- 1836 Jørgen Jørgensen (11).
1836—1850 Peder Nielsen (9).
1850— ?
—1897 Søren Hansen (15).
1897—1927 Ole Nielsen (16).
1927— Niels Peder Nielsen (16).
-

Kilder:

Trykte: Aarbøger for Historisk Samfund for Præstø Amt, Fra Nationalmusæets Arbejdsmark 1950, Aarbøger for nordisk Oldkyndighed, Anders Pedersen: Vallø og Omegn, Wiberg: Præstehistorie, Anders Pedersen: Sjællands Stifts Degnehistorie, Jessen: Præstø Amts Skolehistorie, Trap: Danmark.

Utrykte: Kirkebøger fra flere sogne, fæstebreve fra Bregentved gods, skifteprotokoller fra Tryggevælde og Juellinge, forskellige indberetninger, folketællingslister, matriklerne af 1664 og 1688, jordebog for Tryggevælde rytterdistrikt 1719, hartkornsspecifikationer 1784—1794, udskiftningskort og -protokoller, matriklen af 1845, embedsbøger på stedet, sogneforstanderskabets forhandlingsprotokol, forhandlingsprotokoller for brugsforeninger og mejeri.

Desuden oplysninger fra mange nulevende beboere, som jeg herved bringer min tak.

Axel P. Jensen.

Hvad de gamle fortalte.

Da Engelskmanden var her.

En ældre mand har hørt følgende af sine bedsteforældre:

I året 1807, da Englænderne var her, var de efter slaget ved Køge 29. august kommet til Vallø og St. Taarnby. For at undgå, at de besatte Bregentved gods, havde grev Moltke tilbudt den engelske overkommando en tønde guld, hvis han ville holde sine tropper borte fra godset. Dette var han også gået ind på, men ved en fejltagelse var de kommet til Lille Taarnby og Haarlev. Da fejltagelsen opdagedes forlod de engelske ryttere skyndsomt Haarlev for at ride til Enderslev, som er under Vallø stift, og red da ud over Brandskildegårdens mark. På det skifte, som ligger mellem gården og Uglemosegårdens marker, var der havre, og her gik min farmor, som den gang var 8 år gammel, sammen med sin mor og bandt havre. I det øjeblik rytteriet passerede over marken, sad hendes mor bag en havrehob og gav et mindre barn bryst, men rytterne forsvandt hurtigt ad Enderslev til og gjorde ingen af dem fortræd.

Haarlevminder fra krigen 1848—50.

En af de soldater, der var med i krigen 1848—50, og som stammede fra Haarlev, skrev følgende brev hjem fra fronten. Brevet findes opbevaret endnu på en gård i Haarlev.

Sønderborg, den 16. Maj 1849.

Husbond og Madmoder.

Jeg vil her med min Skrivelse tilmelde eder, hvorledes jeg har det — efter Tiden meget godt og jeg er ogsaa rask og har været det inu og det er mit ønske at spørge det samme fra eder — tillige kan jeg tilmelde eder, hvorledes det gik med slaget den 13. April — da var Tyskerne nede ved Dybbøl Mølle og vi fyrede fra vores faste Batterier paa dem og det var en herlig Dag, ti der blev vist mange af de tyske saarede, men der blev ogsaa en Del af vore og Dybbøl Mølle blev brændt af og en 3—4re Steder til og det saa rædsomt ud og vi erobrede to Kanoner af Tyskernes to malle Kanoner nu gaar alting stille og Gud ved vad ende det skal faa ti det siger alle ti de synes det ser urolig ud og det er saa kedsommelig saadan at ligge og i lang tid laa (vi) med Klæ-

derne paa og paa Straa det var kun et daarlig Leie, men vi var fornøiet og glade og morede os med ver andre til enhver tid men det er jo Soldaters Skik til enver tid.

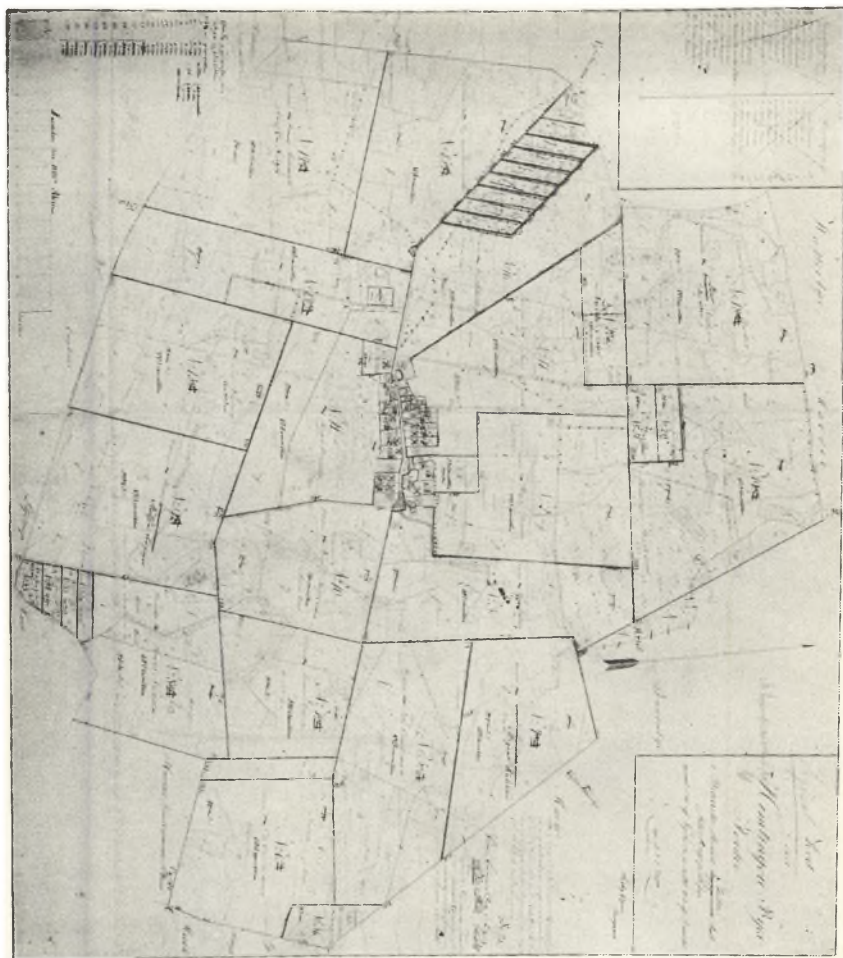
Til lige kan jeg melde eder at det er jo knapt at ligge her paa øen ti saa mange folk saa er det jo nød til at være man kan næsten ikke faa noget for penge og Pengene vi faar det skal vi ikke slaa stort paa med for resten kan jeg ikke tilmelde, hvad ende det skal faa med krigen, ti det er der ingen og ved tilvisse og det var at ønske at det maatte faa en ende med det snarest i ved ikke af gode venner i har det godt — — — og naar de begynder at slaas igen det er en farlig tilstand at leve i men det maa jo da faa en ende engang at vi kunne komme til at leve i Stilhed i vores fødeland igen. Jeg vil ønske eder en god helsen og Gud styrke eder alle og mig og mine kammerater ti det er os som maa svæve blandt Fjendens kuler og ofre vort liv for fædrelandet. Lev vel kiære Husbond og Madmoder det ønskes af mig

Ole Pedersen.

Ved soldaternes hjemkomst fra krigen blev der også her i Haarlev holdt fest for dem. En af de ældste i byen har optegnet følgende, som han har hørt i sine unge dage om denne fest:

Efter krigen 1848—50 blev der her i Haarlev afholdt en stor fest til ære for de hjemvendte soldater. Om eftermiddagen samledes alle krigerne sammen med sognets beboere, unge som gamle, ved Haarlev gl. kro og med musik fra et klarinet-orkester marcherede man ned til Lundsbjerggaarden, hvor festen blev afholdt. Under marchen blev der skudt hen over hovedet på soldaterne fra skytter, som var anbragt bag den grøft, som fører fra „Dania“ ned til engen. Efter ankomsten til festpladsen blev soldaterne beværtet med flæskesteg, hvori der var anbragt en mængde små dannebrogslag og med drikkevarer. Under spisningen blev holdt en lang række taler, og festen sluttede med dans.

✂ *Matr. nr. 11 Engelstoft.*
1884—1924 Niels Pedersen, f. 4/1 1838 søn af ovennævnte, død 1/5 1924, g. 1. g. i St. Taarnby med Ane Marie Larsen, f. 3/3 1852, datter af gaardmand Lars Larsen, og hustru Birthe Pedersdatter, Vademosegaard, St. Taarnby, død 18/5 1882, g. 2. g. i Himlingøje 15/7 1885 med Ane Kirstine Hansen, f. 20/3 1848, datter af indsidder Hans Poulsen og hustru Maren Olsdatter, Himlingøje, død 2/1 1944.

Udskiftningskort over Himlingøje by, opmålt 1795 af landinspektør Nyholm, Turebyholm, udskiftet 1805 af Schrøder.

